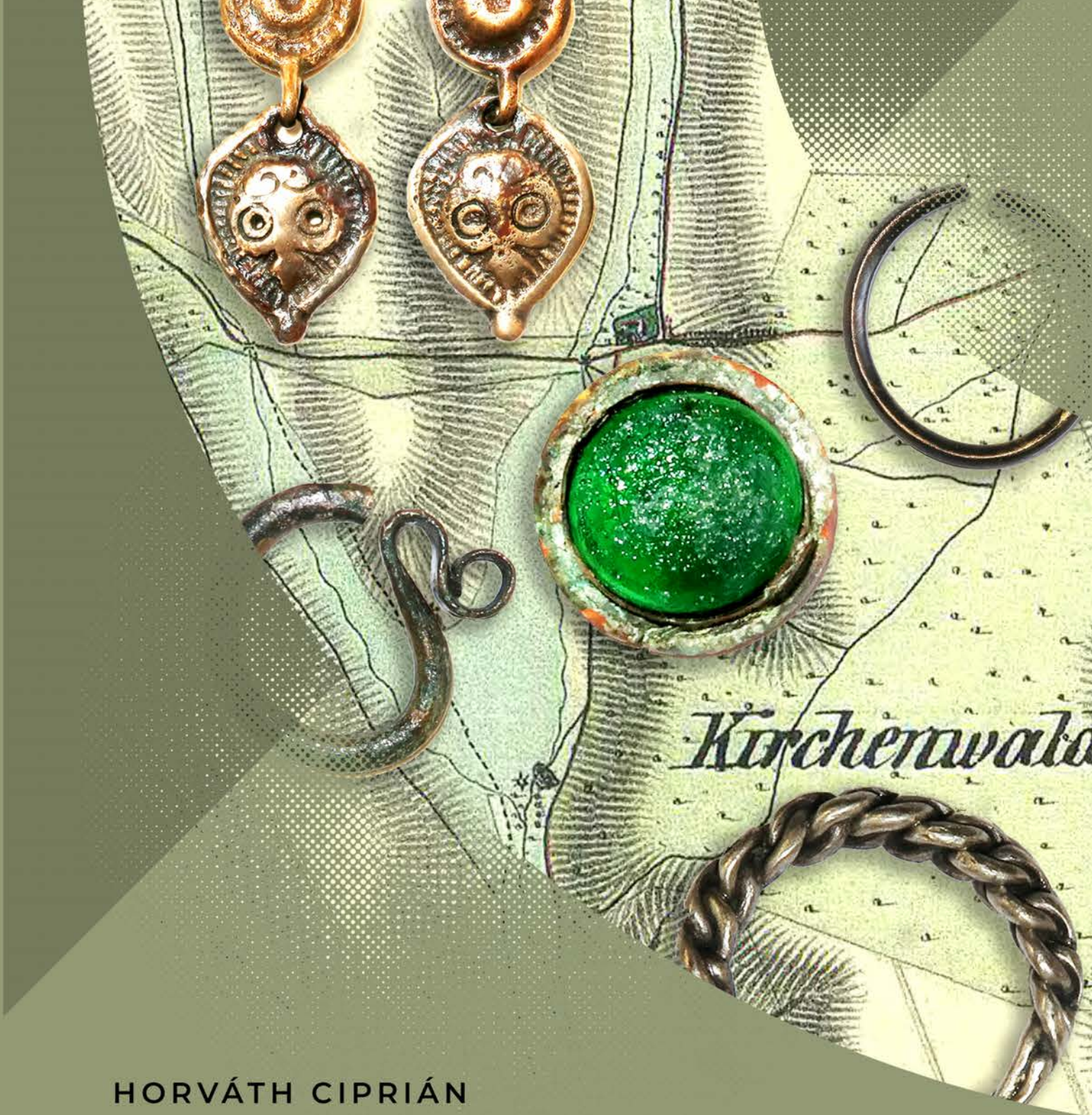

HORVÁTH CIPRIÁN

Honfoglalás és kora Árpád-kori sírok, temetők és szórványleletek a Dél-Dunántúlon II.

HORVÁTH CIPRIÁN

**Honfoglalás és kora Árpád-kori sírok, temetők
és szórványleletek a Dél-Dunántúlon II.**

A Magyarorsághatató Intézet Kiadványai 81.

HORVÁTH CIPRIÁN

**HONFOGLALÁS ÉS KORA
ÁRPÁD-KORI SÍROK, TEMETŐK
ÉS SZÓRVÁNYLELETEK
A DÉL-DUNÁNTÚLON II.**

Magyarságkutató Intézet

Budapest, 2026

Szakmai lektor: Pap Ildikó Katalin és Szücsi Frigyes
Nyelvi lektor: Pál Helén

Az MKI szerkesztőbizottsága: M. Lezsák Gabriella (elnök), Bíró Csilla, Csornay Boldizsár,
Fehér Bence, Ferenczi Gábor, Gyöngyössy Orsolya, Hoppál Mihály, Horváth Ciprián,
Karácsony Fanni, Nagy Dóra, Neparácski Endre, Pomozi Péter, Teiszler Éva

A kötet megjelenését támogatta a Kulturális és Innovációs Minisztérium,
Bethlen Gábor Alap

KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS
MINISZTERIUM

BETHLEN GÁBOR
Alap

DOI: 10.53644/MKI.HOKO.2.2026

ISBN 978-615-6117-95-3 (nyomtatott); ISBN 978-615-6117-96-0 (pdf)

ISSN 2677-0261 (A Magyarságkutató Intézet Kiadványai)

TARTALOM

BEVEZETÉS.....	7
KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS.....	8
I. HONFLOGLALÁS ÉS KORA ÁRPÁD-KORI TEMETŐK, VALAMINT SÍROKRA JELLEMZŐ SZÓRVÁNYLELETEK	
A DÉL-DUNÁNTÚLON	9
1. BEREMEND-HOMOKBÁNYA	9
Bevezetés	9
Sírleírások.....	10
Értékelés	26
2. KOZÁRMISLENY-SZARKA MEGYE	39
Bevezetés	39
Sírleírások.....	40
Értékelés	45
3. MEKÉNYES-TEWALD HENRIK FÖLDJE.....	49
Bevezetés	49
Sírleírások.....	50
Értékelés	52
4. PALOTABOZSOK-KIRCHEGRUND	55
Bevezetés	55
Sírleírások.....	55
Értékelés	72
5. PÉCS-SOMOGY/VASAS.....	81
Bevezetés	81
Sírleírások.....	82
Értékelés	123
II. RÖVIDÍTÉSEK.....	144
III. FELHASZNÁLT IRODALOM.....	145
IV. SUMMARY.....	147
V. TÁBLÁK	149

BEVEZETÉS

Sorozatunk második kötete öt további lelőhely bemutatását tartalmazza, melyek sírjai Dombay János, Kiss Attila és Papp László kutatásainak eredményeképp kerültek dokumentálásra. Közlésüket többségében a feltáró kutatók végezték el, különböző célokat előtérbe helyező munkáikban. A sorozat első kötetéhez hasonlóan a lelőhelyek egységes szempontú bemutatása a jelenlegi munkának is a fő céljai között szerepel.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Ez a kötet sem készülhetett volna el a Janus Pannonius Múzeum és a Magyar Nemzeti Múzeum munkatársainak közreműködése nélkül. Bertók Gábor, Jeles Lilla, Sinkó Anikó és Tari Dóra, illetve Komiszár Szilvia, Török Zsófia és Törő Vivien segítségét itt is szeretném megköszönni. A nyelvi lektorálás Pál Helén, a rezümé fordítása Szabó Zsuzsanna munkája volt. A szakmai lektorálást Pap Ildikó Katalin és Szücsi Frigyes végezte. A tárgyrajszokat Elter Zsuzsanna készítette.

I. HONFOGLALÁS ÉS KORA ÁRPÁD-KORI TEMETŐK, VALAMINT SÍROKRA JELLEMZŐ SZÓRVÁNYLELETEK A DÉL-DUNÁNTÚLON

1. BEREMEND-HOMOKBÁNYA

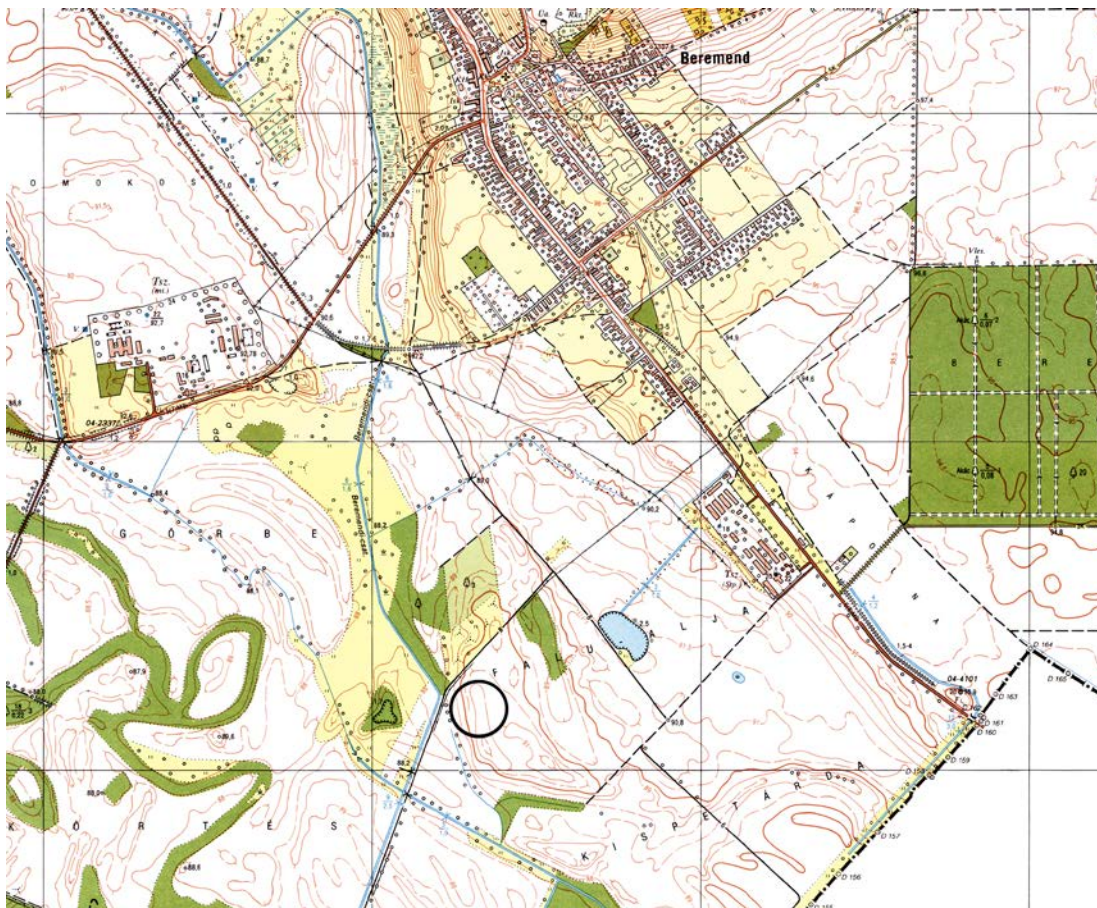
BEVEZETÉS

A településtől délre elhelyezkedő enyhe kiemelkedésen folytatott homokbányászat során, a bányagödör déli oldalán 1964 júniusában egy kora Árpád-kori temető sírjai kerültek elő. A találás híreről június 25-én értesítették a Janus Pannonius Múzeumot, ahonnan a helyszínre Kiss Attila és Bándi Gábor szállt ki. Helyszíni megfigyeléseik során megállapították, hogy a bányaművelés során kb. 10–15 melléklet nélküli sírt találtak és dúltak fel, majd az első mellékleteket tartalmazó temetkezés (A) előkerülése után értesítették a múzeumot.¹ Kiss július 13–25. között folytatott leletmentő ásatása során a bányagödör déli oldalával szomszédos területen kibontotta és dokumentálta a temető ott elhelyezkedő 59 sírját, valamint összegyűjtötte a feldúlt sírokból származó leletek megmaradt részét.² A lelőhelyet a Baranya megye 10–11. századi sírleleteit közreadó kötetben a feltárásvezető közölte. Az embertani és a régészeti leletanyag is a Janus Pannonius Múzeumban található.³ (1. kép)

1 Kiss 1965.; MNM R.A. I.1./1965.

2 Kiss 1965.

3 Kiss 1983, 44–50.

1. kép. Beremend-Homokbánya (1:10 000)

SÍRLEÍRÁSOK

1. sír (1964. július 14.)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: 85 cm, t.: Ny–K 45,4', sm.: 120 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a koponya jobbra fordult.

Melléklete: nem volt.

2. sír (1964. július 14.)

Neme ismeretlen, felnőtt. Csvh.: ?, t.: Ny–K 39,5', sm.: 75 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Bolygatott: a bányaművelés során a váz medencé-
től felfelé eső része csaknem teljesen megsemmisült, mindössze a lábszárcsontok maradtak in
situ helyzetben.

Melléklete:

1. A jobb combcsonton volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, rombuszátmetszetű, nyitott, hegyesedő végű gyűrű. Átm.: 2,4 cm, v.: 0,24×0,24 cm. JPM ltsz. K.69.1.1. [1. tábla 1.]

3. sír (1964. július 14.)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: Ny-K 40,5', sm.: 80 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Bolygatott: a bányaművelés során a váz combcsontjaitól felfelé eső része megsemmisült.

Mellékletei:

1. A jobb sípcsont mellett volt Salamon (1063–1074) 1 db CNH I. 22. típusú ezüstdenára. JPM ltsz. K.69.1.2.

2. A jobb lábfej csontjainál feküdt 1 db rézalapú ötvözetből készült, körszelet-átmetszetű, dudorosan öntött karikagyűrű. Átm.: 2,1 cm, sz.: 0,35 cm. JPM ltsz. K.69.1.3. [1. tábla 2.]

4. sír (1964. július 14.)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: Ny-K 43', sm.: 80 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Bolygatott: a bányaművelés során a váz medencétől felfelé eső része megsemmisült.

Melléklete: nem volt.

5. sír (1964. július 14.)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: 157 cm, t.: Ny-K 42,5', sm.: 95 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a koponya jobbra fordult.

Melléklete:

1. A váz csontjai között volt I. László (1077–1095) 1 db CNH I. 31. típusú ezüstdenára. JPM ltsz. K.69.1.4.

6. sír (1964. július 15.)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: 175 cm, t.: Ny-K 41', sm.: 90 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a koponya a bal oldalán feküdt.

Melléklete: nem volt.

7. sír (1964. július 15.)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: 157 cm, t.: Ny-K 42', sm.: 75 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a koponya a jobb oldalán feküdt. A jobb alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Melléklete: nem volt.

8. sír (1964. július 15.)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: 150 cm, t.: Ny-K 43', sm.: 85 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a koponya jobbra fordult.

Melléklete: nem volt.

9. sír (1964. július 15.)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: 163 cm, t.: Ny-K 41', sm.: 75 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

10. sír (1964. július 16.)

Neme ismeretlen, felnőtt. Csvh.: ?, t.: Ny-K 39,5', sm.: 90 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Bolygatott: a koponya összetörött, a mellkas csontjait állatjárás érte.

Melléklete: nem volt.

11. sír (1964. július 16.)

Neme ismeretlen, felnőtt. Csvh.: ?, t.: Ny-K 40,5', sm.: 100 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a szétesett koponya a bal oldalán feküdt.

Melléklete: nem volt.

12. sír (1964. július 16.)

Gyermek, inf. I-es korú. Csvh.: ?, t.: Ny-K 45,5', sm.: 60 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz csontjai elporladtak.

Melléklete: nem volt.

13. sír (1964. július 16.)

Gyermek, inf. I-es korú. Csvh.: ?, t.: Ny-K 44', sm.: 60 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Bolygatott: a bányaművelés a váz medencétől felé eső részét megsemmisítette.

Melléklete: nem volt.

14. sír (1964. július 16.)

Neme ismeretlen, felnőtt. Csvh.: 158 cm, t.: Ny-K 41,5', sm.: 90 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a koponya balra fordult. A jobb alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben, kézcsontokkal a keresztcsonton voltak.

Melléklete:

1. A bal oldali csecsnyúlványon és az állkapocságon helyezkedett el 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika. M.: 2×1,6 cm, hv.: 0,25 cm, Ssz.: 0,61 cm. JPM ltsz. K.69.1.5. [1. tábla 3.]

15. sír (1964. július 17.)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: 150 cm, t.: Ny-K 44', sm.: 90 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Bolygatott: a medence környékét állatjárás bolygatta, feltehetően a mellékletek egy része is kimozdult.

Mellékletei:

1. A bal felkarcsont felső részénél, a bolygatott földben volt 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika. M.: 2×1,6 cm, hv.: 0,33 cm, Ssz.: 0,6 cm. JPM ltsz. K.69.1.6. [1. tábla 4.]
2. A váz csontjai között volt 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika. M.: 1,9×1,6 cm, hv.: 0,33 cm, Ssz.: 0,68 cm. JPM ltsz. K.69.1.6. [1. tábla 5.]
- 3-4. A bal lábfej csontjai alatt volt 2 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika. M.: 2,1×1,6, ill. 2×1,5 cm, hv.: 0,34, ill. 0,33 cm, Ssz.: 0,65, ill. 0,6 cm. JPM ltsz. K.69.1.6. [1. tábla 6-7.]

16. sír (1964. július 17.)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: 155 cm, t.: Ny-K 42', sm.: 80 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a koponya a jobb oldalán feküdt.

Melléklete: nem volt.

17. sír (1964. július 17.)

Gyermek, inf. I-es korú. Csvh.: ?, t.: Ny-K 43,5', sm.: 30 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz csontjai elporladtak.

Melléklete: nem volt.

18. sír (1964. július 17.)

Gyermek, inf. II-es korú. Csvh.: 105 cm, t.: Ny-K 43', sm.: 80 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Mellékletei:

1–5. A koponya bontása során került elő 5 db S végű karika.

1. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika.
M.: 1,9×1,8 cm, hv.: 0,22 cm, Ssz.: 0,43 cm. JPM ltsz. K.69.1.8. [1. tábla 8.]
2. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika.
M.: 2×1,9 cm, hv.: 0,23 cm, Ssz.: 0,44 cm. JPM ltsz. K.69.1.8. [1. tábla 9.]
3. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika.
M.: 1,9×1,9 cm, hv.: 0,21 cm, Ssz.: 0,41 cm. JPM ltsz. K.69.1.8. [1. tábla 10.]
4. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított S végű karika. M.: 1,6×1,3 cm,
hv.: 0,18 cm, Ssz.: 0,23 cm. JPM ltsz. K.69.1.7. [1. tábla 11.]
5. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika.
M.: 2×1,5 cm, hv.: 0,22 cm, Ssz.: 0,44 cm. JPM ltsz. K.69.1.8. [1. tábla 12.]
6. A koponya alatt volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, zárt
S végű karika. M.: 1,8×1,8 cm, hv.: 0,22 cm, Ssz.: 0,47 cm. JPM ltsz. K.69.1.8. [1. tábla 13.]
7. A mellkas bal oldali csontjain volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ella-
pított, spirális S végű karika. M.: 2×1,5 cm, hv.: 0,22 cm, Ssz.: 0,36 cm. JPM ltsz. K.69.1.8.
[1. tábla 14.]
8. A jobb kéz csontjai között volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerekded átmetszetű, nyitott,
egymás mellé hajló végű gyűrű. M.: 2,2×1,9 cm, v.: 0,2 cm. JPM ltsz. K.69.1.9. [1. tábla 15.]

19. sír (1964. július 17.)

Neme, kora ismeretlen. Csvh.: 105 cm, t.: Ny–K 44', sm.: 80 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete:

1. A jobb kéz csontjai között helyezkedett el 1 db rézalapú ötvözetből készült, körszelet-átmet-
szetű karikagyűrű. Átm.: 2,2 cm, sz.: 0,51 cm. JPM ltsz. K.69.1.10. [2. tábla 1.]

20. sír (1964. július 17.)

Neme ismeretlen, felnőtt. Csvh.: ?, t.: Ny–K 44,5', sm.: 90 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Bolygatott: a bányaművelés során a váz nagy része megsemmisült, csak a lábszárcsontok maradtak in situ helyzetben.

Melléklete: nem volt.

21. sír (1964. július 17.)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: 160 cm, t.: Ny–K 44', sm.: 110 cm, sh.: 255 cm, ssz.: 85–60 cm

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a bal alkar csontjai a medence szélén helyezkedtek

el. Bolygatott: a mellkas és a medence csontjait állatjárás érte. A sírgödör nyújtott trapéz alakú, nyugati felén szélesebb aknasír volt.

Mellékletei:

- 1–3. A koponya jobb oldalán volt 3 db S végű karika. JPM ltsz. K.69.1.12.
1. 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, aranyozott, kerek átmetszetű, ellapított, erőteljesebben spirális, bordázott (3) S végű karika. M.: 1,9×1,6 cm, hv.: 0,39 cm, Ssz.: 0,59 cm. [2. tábla 2.]
2. 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, aranyozott, kerek átmetszetű, ellapított, erőteljesebben spirális, bordázott (3) S végű karika. M.: 1,9×1,6 cm, hv.: 0,4 cm, Ssz.: 0,59 cm. [2. tábla 3.]
3. 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, aranyozott, kerek átmetszetű, ellapított, erőteljesebben spirális S végű karika. M.: 2×1,5 cm, hv.: 0,33 cm, Ssz.: 0,33 cm. [2. tábla 4.]
- 4–7. A koponya bal oldalán volt 4 db S végű karika. JPM ltsz. K.69.1.12.
4. 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, aranyozott, kerek átmetszetű, ellapított, spirális, bordázott (3) S végű karika. M.: 1,9×1,5 cm, hv.: 0,39 cm, Ssz.: 0,59 cm. [2. tábla 5.]
5. 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, aranyozott, kerek átmetszetű, ellapított, bordázott (3) S végű karika. M.: 1,8×1,7 cm, hv.: 0,4 cm, Ssz.: 0,59 cm. [2. tábla 6.]
6. 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, aranyozott, kerek átmetszetű, ellapított, erőteljesebben spirális, bordázott (3) S végű karika. M.: 1,9×1,5 cm, hv.: 0,39 cm, Ssz.: 0,59 cm. [2. tábla 7.]
7. 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, aranyozott, kerek átmetszetű, ellapított, erőteljesebben spirális, bordázott (3) S végű karika. M.: 2×1,6 cm, hv.: 0,39 cm, Ssz.: 0,59 cm. [2. tábla 8.]
8. A bal kéz csontjai között volt 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, hegyesedőre vagy lemezesre kalapált végű, kettősen csavart gyűrű. M.: 2,3×2,1 cm, sz.: 0,41 cm. JPM ltsz. K.69.1.11. [2. tábla 9.]
9. A jobb kéz csontjai között volt 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, hegyesedőre vagy lemezesre kalapált végű, kettősen csavart gyűrű. M.: 2,4×2,3 cm, sz.: 0,46 cm. JPM ltsz. K.69.1.11. [2. tábla 10.]

22. sír (1964. július 20.)

Gyermek, inf. I-es korú. Csvh.: ?, t.: K–Ny, sm.: 65 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A vázból csak a koponya maradt meg.

Melléklete: nem volt.

23. sír (1964. július 20.) [2. tábla 11.]

Neme ismeretlen, felnőtt. Csvh.: ?, t.: Ny–K 41', sm.: 85 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a koponya balra billent. Bolygatott: a sírt állatjárás érte, a csontok jelentős részét kimozdítva.

Mellékletei:

1. A bal – a sírrajz szerint a jobb – oldali csecsnyúlványon volt 1 db ezüstalapú ötvözetből

készült, kerek átmetszetű, ellapított, erőteljesebben spirális, bordázott (3) S végű karika.

M.: 1,7×1,5 cm, hv.: 0,22 cm, Ssz.: 0,36 cm. JPM ltsz. K.69.1.13. [2. tábla 12.]

2. A jobb oldali sípcsont felső végénél feküdt I. László (1077–1095) 1 db CNH I. 25. típusú ezüstdenára. JPM ltsz. K.69.1.14.

24. sír (1964. július 20.) [3. tábla 1.]

Neme ismeretlen, felnőtt. Csvh.: 161 cm, t.: Ny–K 41,5', sm.: 80 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a koponya a jobb oldalán feküdt, az állkapocs leesett.

Melléklete: nem volt.

25. sír (1964. július 20.)

Neme ismertlen, felnőtt. Csvh.: ?, t.: Ny–K 43', sm.: 80 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a csontok elporladtak.

Melléklete: nem volt.

26. sír (1964. július 20.)

Neme ismeretlen, felnőtt. Csvh.: ?, t.: Ny–K 42', sm.: 80 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Bolygatott: a koponya hiányzott, állatjárások mozgították ki a váz több csontját, in situ helyzetben csak a hosszúcsontok maradtak meg.

Melléklete:

1. A medence táján került elő Salamon (1063–1077) 1 db CNH I. 22. típusú ezüstdenára.

27. sír (1964. július 20.) [3. tábla 2.]

Neme ismeretlen, felnőtt. Csvh.: 155 cm, t.: Ny–K 41', sm.: 80 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a koponya jobbra fordult. A sírleírás szerint a jobb kar csontjai a váll csontjainak felhúzott helyzete mellett könyökben enyhén behajlított helyzetben voltak.

Mellékletei:

- 1–2. A sírföldből került elő 2 db ezüstalapú ötvözetből készült, ellapított, spirális S végű karika. M.: 2×1,6, ill. 1,8×1,3 cm, hv.: 0,26, ill. 0,3 cm, Ssz.: 0,43, ill. 0,44 cm. JPM ltsz. K.69.1.17. [3. tábla 3–4.]
3. A jobb kéz csontjai között volt 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, háromrét hajlított huzalból csavart, hegyesedőre kalapált végű gyűrű. M.: 2,1×2 cm, sz.: 0,35 cm. JPM ltsz. K.69.1.16. [3. tábla 5.]

28. sír (1964. július 20.) [3. tábla 6.]

Neme ismeretlen, felnőtt. Csvh.: 158 cm, t.: Ny-K 42', sm.: 90 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a koponya balra fordult. Bolygatott: a váz bal oldali csontjait a 29. sír megásása során semmisítették meg, in situ helyzetben csak a combcsont alsó vége és a lábszárcsontok maradtak.

Melléklete: nem volt.

29. sír (1964. július 20.)

Gyermek, inf. I-es korú. Csvh.: ?, t.: ?, sm.: 95 cm, sh.: ?, ssz.: ?

Az elporladt vázból csak a koponya maradt meg.

Megjegyzés: a sír megásása során roncsolták a 28. sírban nyugvó váz bal oldali csontjait.

Melléklete: nem volt.

30. sír (1964. július 20.) [3. tábla 7.]

Neme ismeretlen, felnőtt. Csvh.: 150 cm, t.: Ny-K 41,5', sm.: 90 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a koponya balra fordult.

Melléklete: nem volt.

31. sír (1964. július 21.)

Gyermek, inf. I-es korú. Csvh.: ?, t.: ?, sm.: 61 cm, sh.: ?, ssz.: ?

Az elporladt vázból csak a koponya maradt meg.

Melléklete: nem volt.

32. sír (1964. július 21.) [3. tábla 8.]

Neme ismeretlen, felnőtt. Csvh.: 172 cm, t.: Ny-K 42', sm.: 115 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a koponya felfelé nézett, az állkapocs leesett.

Melléklete: nem volt.

33. sír (1964. július 21.) [3. tábla 9.]

Neme ismeretlen, felnőtt. Csvh.: 162 cm, t.: Ny-K 42,5', sm.: 65 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a koponya jobbra fordult.

Melléklete: nem volt.

34. sír (1964. július 21.) [4. tábla 1.]

Neme ismeretlen, felnőtt. Csvh.: 156 cm, t.: Ny-K 44', sm.: 55 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a koponya balra fordult, az állkapocs leesett. A jobb kar csontjai kifelé mutató helyzetben, a medencétől 15 cm távolságban helyezkedtek el.

Mellékletei:

1. A nyakcsigolyák mellett volt 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika. M.: 1,8×1,5 cm, hv.: 0,25 cm, Ssz.: 0,65 cm. JPM ltsz. K.69.1.18. [4. tábla 2.]
2. A sírföldben, a váznál magasabb szinten került elő 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek, peremes gyűrűfoglatat, benne kidomborodó zöld színű üvegbetéttel. Átm.: 1,3 cm. JPM ltsz. K.69.1.19. [4. tábla 3.]

35. sír (1964. július 21.) [4. tábla 4.]

Neme ismeretlen, felnőtt. Csvh.: kb. 150 cm, t.: Ny-K 42', sm.: 70 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a koponya a jobbra-előre billent.

Melléklete: nem volt.

36. sír (1964. július 21.) [4. tábla 5.]

Neme ismeretlen, felnőtt. Csvh.: kb. 175 cm, t.: Ny-K 44,5', sm.: 55 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a koponya a bal oldalán feküdt.

Melléklete: nem volt.

37. sír (1964. július 21.) [4. tábla 6.]

Neme ismeretlen, felnőtt. Csvh.: ?, t.: Ny-K 42,5', sm.: 60 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a koponya balra fordult, az állkapocs leesett. A jobb kar csontjai könyökben enyhén behajlított helyzetben voltak. Bolygatott: a lábszárak alsó részének csontjai roncsolódtak.

Mellékletei:

1. A jobb kéz csontjai között volt 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, háromrét hajlított huzalból csavart, egymás mellé hajló végű gyűrű. M.: 2,2×2 cm, v.: 0,26 cm. JPM ltsz. K.69.1.20. [4. tábla 7.]
2. Ugyancsak a jobb kéz csontjai között helyezkedett el 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, körszelet-átmetszetű, nyitott, egymásra hajló végű gyűrű. Átm.: 2 cm, sz.: 0,5 cm. JPM ltsz. K.69.1.21. [4. tábla 8.]

38. sír (1964. július 21.)

Gyermek, inf. I-es korú. Csvh.: ?, t.: Ny-K 40,5', sm.: 60 cm, sh.: ?, ssz.: ?

Bolygatott: a váz csontjai megsemmisültek.

Melléklete: nem volt.

39. sír (1964. július 22.)

Gyermek, inf. I-es korú. Csvh.: ?, t.: Ny-K 40', sm.: 90 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz elporladt.

Mellékletei:

1–11. A nyakcsigolyák körül volt 11 db gyöngy. JPM ltsz. K.69.1.23. [4. tábla 9–19.]

1–3. 2 db lila és 1 db fehéres színű, hatszögátmetszetű fluoritgyöngy. A legnagyobb darab m.: 2×1,3 cm.

4. 1 db barna színű, hengeralakú opak üveggyöngy. H.: 2 cm.

5–6. 2 db zöld színű, hengeralakú opak üveggyöngy. H.: 1,6, ill. 1,3 cm.

7. 1 db sötétzöld színű, hengeralakú opak üveggyöngy. H.: 1 cm.

8–9. 2 db barnás színű, kéttagú szegment üveggyöngy. H.: 0,9, ill. 0,8 cm.

10. 1 db barnás színű szegmentgyöngy. Átm.: 0,4 cm.

11. 1 db barnás színű, lapított gömb alakú opak üveggyöngy. Átm.: 1,2 cm.

12. Ugyancsak a nyakcsigolyáknál volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, alsó felén kereszt alakban áttört, körtealakú csörgő. M.: 2,1×1,7 cm. JPM ltsz. K.69.1.22. [4. tábla 20.]

40. sír (1964. július 22.)

Gyermek, inf. I-es korú. Csvh.: ?, t.: ?, sm.: 70 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A vázból csak a koponya elporladt töredékei maradtak meg.

Melléklete: nem volt.

41. sír (1964. július 22.)

Neme ismeretlen, felnőtt. Csvh.: ?, t.: Ny-K 43', sm.: 95 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a koponya a bal oldalán feküdt.

Melléklete: nem volt.

42. sír (1964. július 22.)

Neme ismeretlen, felnőtt (?). Csvh.: ?, t.: Ny-K 42', sm.: 100 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a csontok elporladtak.

Melléklete:

1. A koponya alatt volt 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, aranyozott, ellapított, bordázott (?) S végű karika. M.: 2×1,6 cm, hv.: 0,39 cm, Ssz.: ? JPM ltsz. K.69.1.24. [5. tábla 1.]

43. sír (1964. július 22.)

Neme ismeretlen, felnőtt. Csvh.: ?, t.: Ny-K 41,5', sm.: 80 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete:

1. A koponya alatt volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, lapostéglaalap-átmetszetű, nyitott, hegyesedő, egymásra hajló végű gyűrű. M.: 2,1×2 cm, sz.: 0,4 cm. JPM ltsz. K.69.1.25. [5. tábla 2.]

44. sír (1964. július 22.)

Neme ismeretlen, felnőtt. Csvh.: ?, t.: ?, sm.: 80 cm, sh.: ?, ssz.: ?

Halomba rakott vázcsontok, tetején a koponyával.

Melléklete: nem volt.

45. sír (1964. július 22.)

Neme ismeretlen, felnőtt. Csvh.: ?, t.: Ny-K 39', sm.: 90 cm, sh.: ?, ssz.: ?

Bolygatott: a váz csontjait állatjárások teljesen feldúlták.

Melléklete: nem volt.

46. sír (1964. július 22.) [5. tábla 3.]

Neme ismeretlen, felnőtt. Csvh.: kb. 145 cm, t.: Ny-K 39,5', sm.: 88 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a koponya felfelé nézett.

Melléklete:

1. A bal combcsont felső végén volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, körszelet-átmetszetű karikagyűrű. Átm.: 2,2 cm, sz.: 0,46 cm. JPM ltsz. K.69.1.26. [5. tábla 4.]

47. sír (1964. július 22.) [5. tábla 5.]

Neme ismeretlen, felnőtt. Csvh.: kb. 168 cm, t.: Ny-K 41', sm.: 75 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a koponya felfelé nézett. Mindkét alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak: a bal enyhébben a medencelapáton, a jobb erőteljesebben, a keresztcsonton feküdt.

Melléklete:

1. A jobb oldali csecsnyúlvány alatt volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, ellapított S végű karika. M.: 1,7×1,4 cm, hv.: 0,17 cm, Ssz.: 0,36 cm. JPM ltsz. K.69.1.27. [5. tábla 6.]

48. sír (1964. július 22.)

Neme ismeretlen, felnőtt. Csvh.: ?, t.: Ny-K 42', sm.: 90 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Bolygatott: a koponya és a váz jobb oldali csontjai közül több is kimozdult, részben a váznál magasabb helyzetben került elő.

Melléklete: nem volt.

49. sír (1964. július 22.)

Gyermek, inf. I-es korú. Csvh.: ?, t.: ?, sm.: 80 cm, sh.: ?, ssz.: ?

Az elporladt vázból csak a koponya töredékei maradtak meg.

Melléklete: nem volt.

50. sír (1964. július 22.)

Neme ismeretlen, felnőtt. Csvh.: ?, t.: Ny-K 41,5', sm.: 95 cm, sh.: ?, ssz.: ?

Bolygatott: a váz csontjait állatjárások teljesen feldúlták.

Melléklete: nem volt.

51. sír (1964. július 23.)

Neme ismeretlen, felnőtt. Csvh.: ?, t.: Ny-K 42', sm.: 85 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Bolygatott: a koponyát és a mellkas csontjait állatjárás érte, kimozdítva a csontokat.

Melléklete:

1. A medence alatt volt Salamon (1063–1074) 1 db CNH I. 22. típusú ezüstdenára. JPM ltsz. K.69.1.28.

52. sír (1964. július 23.)

Neme ismeretlen, felnőtt. Csvh.: ?, t.: Ny-K 45', sm.: 85 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Bolygatott: állatjárás mozdította ki a váz több csontját.

Mellékletei:

1. A sírföldben volt 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális, bordázott (3) S végű karika. M.: 1,7×1,7 cm, hv.: 0,25 cm, Ssz.: 0,5 cm. JPM ltsz. K.69.1.30. [5. tábla 7.]
2. Ugyancsak a sírföldből került elő 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű,

ellapított, erőteljesebben spirális S végű karika. M.: 1,7×1,3 cm, hv.: 0,32 cm, Ssz.: 0,35 cm. JPM ltsz. K.69.1.30. [5. tábla 8.]

3. A sírföldből került elő I. László (1077–1095) 1 db CNHI. 26. típusú ezüstdenára. JPM ltsz. K.69.1.32.

4. A bal sípcsontnál feküdt 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, háromrét hajlított huzalból csavart gyűrű. M.: 2,4×2,3 cm, v.: 0,32 cm. JPM ltsz. K.69.1.31. [5. tábla 9.]

53. sír (1964. július 23.) [6. tábla 1.]

Neme ismeretlen, felnőtt. Csvh.: ?, t.: Ny–K 41,5', sm.: 70 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Bolygatott: állatjárás mozdította ki a koponyát és a mellkas több csontját.

Mellékletei:

1–7. A fejtetőn fekvő koponyánál, a sírföldben volt 7 db S végű karika.

1. 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális, bordázott (3) S végű karika. M.: 2,1×1,5 cm, hv.: 0,3 cm, Ssz.: 0,63 cm. JPM ltsz. K.69.1.35. [6. tábla 2.]

2. 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, erőteljesebben spirális S végű karika. M.: 2×2 cm, hv.: 0,34 cm, Ssz.: 0,6 cm. JPM ltsz. K.69.1.35. [6. tábla 3.]

3. 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális, bordázott (3) S végű karika. M.: 1,8×1,8 cm, hv.: 0,3 cm, Ssz.: 0,6 cm. JPM ltsz. K.69.1.35. [6. tábla 4.]

4. 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, erőteljesebben spirális, bordázott (3) S végű karika. M.: 1,9×1,7 cm, hv.: 0,35 cm, Ssz.: 0,52 cm. JPM ltsz. K.69.1.35. [6. tábla 5.]

5. 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális, bordázott (3) S végű karika. M.: 1,8×1,7 cm hv.: 0,32 cm, Ssz.: 0,6 cm. JPM ltsz. K.69.1.35. [6. tábla 6.]

6. 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, enyhén ovális átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika. M.: 2×1,5 cm, hv.: 0,32×0,34 cm, Ssz.: 0,5 cm. JPM ltsz. K.69.1.35. [6. tábla 7.]

7. 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított S végű karika. M.: 1,9×1,7 cm, hv.: 0,13 cm, Ssz.: 0,32 cm. JPM ltsz. K.69.1.35. [6. tábla 8.]

8–192. Ugyancsak a koponyánál voltak különböző üveggyöngyök, a felfűzés sorrendje szerint döntően 3 db sötétebb színű, lapított gömb alakú gyöngyöt 1 db világosabb, hengeres gyöngy választott el. JPM ltsz. K.69.1.36. [6. tábla 9–193.]

8. 1 db zöld színű, kockásra vagdalt felületű, áttetsző üveggyöngy. M.: 1×0,8 cm.

9. 1 db sötétkék színű, henger alakú, áttetsző üveggyöngy. M.: 0,4×0,3 cm.

10. 1 db zöldes színű szegmentgyöngy. Átm.: 0,7 cm.

11. 1 db zöld színű, lapított gömb alakú opak üveggyöngy. Átm.: 0,3 cm.

12–61. Legalább 50 db fehér és világosbarna színű, henger- és lapított gömb alakú opak üveggyöngy. H.: 0,2–0,4 cm, átm.: 0,3–0,4 cm.

62–192. Legalább 131 db vöröses és sötét színű, lapított gömb alakú opak üveggyöngy. Átm.: 0,3–0,5 cm.

193. A jobb kéz csontjai között volt 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, hegyesedőre vagy lemezesre kalapált végű, kettősen csavart gyűrű. M.: 2,3×2,3 cm, v.: 0,46 cm. JPM ltsz. K.69.1.35. [6. tábla 194.]

54. sír (1964. július 23.)

Gyermek, inf. I-es korú. Csvh.: ?, t.: ?, sm.: 40 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A vázból csak az elporladt koponya maradványai voltak megfigyelhetők.

Mellékletei:

1. A bal oldali csecsnyúlványnál volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, ellapított S végű karika.
M.: 2,3×1,7 cm, hv.: 0,15 cm, Ssz.: ? JPM ltsz. K.69.1.37. [5. tábla 10.]
2. A jobb oldali csecsnyúlványnál volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, ellapított, spirális S végű karika. M.: 2,1×1,8 cm, hv.: 0,15 cm, Ssz.: 0,29 cm. JPM ltsz. K.69.1.37. [5. tábla 11.]

55. sír (1964. július 23.)

Gyermek, inf. I-es korú. Csvh.: ?, t.: Ny-K 41', sm.: 60 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

56. sír (1964. július 23.) [5. tábla 12.]

Neme ismeretlen, felnőtt. Csvh.: kb. 155 cm, t.: Ny-K 43', sm.: 75 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a koponya jobbra fordult. A jobb alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Melléklete: nem volt.

57. sír (1964. július 23.)

Gyermek, inf. I-es korú. Csvh.: ?, t.: Ny-K 40,5', sm.: 95 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. A csontok jelenetős mértékben elporladtak.

Melléklete:

1. A sírföldből került elő 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított S végű karika. M.: 1,6×1,4 cm, hv.: 0,14 cm, Ssz.: 0,29 cm. JPM ltsz. K.69.1.38. [5. tábla 13.]

58. sír (1964. július 23.)

Gyermek, inf. I-es korú. Csvh.: ?, t.: ?, sm.: 70 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A vázból csak az elporladt koponya apró maradványai maradtak meg.

Mellékletei:

- 1-2. A sírföldből került elő 2 db S végű karika.
1. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika.
M.: 2,2×1,8 cm, hv.: 0,17 cm, Ssz.: 0,4 cm. JPM ltsz. K.69.1.39. [5. tábla 14.]

2. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított S végű karika. M.: 2,1×1,9 cm, hv.: 0,15 cm, Ssz.: ? JPM ltsz. K.69.1.40. [5. tábla 15.]

59. sír (1964. július 23.) [7. tábla 1.]

Neme ismeretlen, felnőtt. Csvh.: kb. 150 cm, t.: Ny–K 40,5', sm.: 100 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a koponya előre nézett.

Mellékletei:

1. A bal oldali csecsnýúlvány alatt volt 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika. M.: 2,2×1,9 cm, hv.: 0,11 cm, Ssz.: 0,34 cm. JPM ltsz. K.69.1.41. [7. tábla 2.]
2. A sírföldből került elő 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, zárt S végű karika. M.: 2×1,9 cm, hv.: 0,1 cm, Ssz.: 0,3 cm. JPM ltsz. K.69.1.41. [7. tábla 3.]

A sír (1964. június 25.)

Nő. Csvh.: ?, t.: Ny–K 41', sm.: 110 cm, sh.: ?, ssz.: ?

Bolygatott: a váz csontjait a bányaművelés során semmisítették meg.

Mellékletei:

1. 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális, bordázott (3) S végű karika. M.: 1,7×1,5 cm, hv.: 0,29 cm, Ssz.: 0,45 cm. JPM ltsz. K.69.1.43. [7. tábla 4.]
2. 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, erőteljesebben spirális S végű karika. M.: 1,9×1,9 cm, hv.: 0,27 cm, Ssz.: 0,47 cm. JPM ltsz. K.69.1.43. [7. tábla 5.]
3. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított S végű karika. M.: 1,5×1,2 cm, hv.: 0,2 cm, Ssz.: ? JPM ltsz. K.69.1.44. [7. tábla 6.]
- 4–16. Különböző üvegyöngyök. JPM ltsz. K.69.1.46. [7. tábla 7–19.]
4. 1 db kék színű, lapított gömb alakú, oldalán 3 db spirális szemmel díszített opak üvegyöngy. M.: 1,6×0,9 cm.
- 5–11. 7 db vörös és narancssárga színű, gömbalakú karneolgyöngy. Átm.: 0,7–0,8 cm.
- 12–16. 5 db áttetsző, gömbalakú hegyikristály gyöngy. Átm.: 0,7–0,8 cm.
17. 1 db rézalapú ötvözetből készült, rombuszátmetszetű, nyitott, hegyesedő végű pálcakarperrec. M.: 7×6,7 cm, v.: 0,52×0,52 cm. JPM ltsz. K.69.1.42. [7. tábla 20.]
18. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, nyitott, hegyesedő végű gyűrű. Átm.: 2,6 cm, v.: 0,4 cm. JPM ltsz. K.69.1.45. [7. tábla 21.]
19. 1 db rézalapú ötvözetből készült, körszelet-átmetszetű, szélein rovátkolást utánzóan (?) öntött karikagyűrű. Átm.: 2,1 cm, sz.: 0,39 cm. JPM ltsz. K.69.1.45. [7. tábla 22.]

B sír (1964. július 15.)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: Ny–K 43', sm.: 85 cm, sh.: ?, ssz.: ?

Bolygatott: a bányaművelés a sírt megsemmisítette.

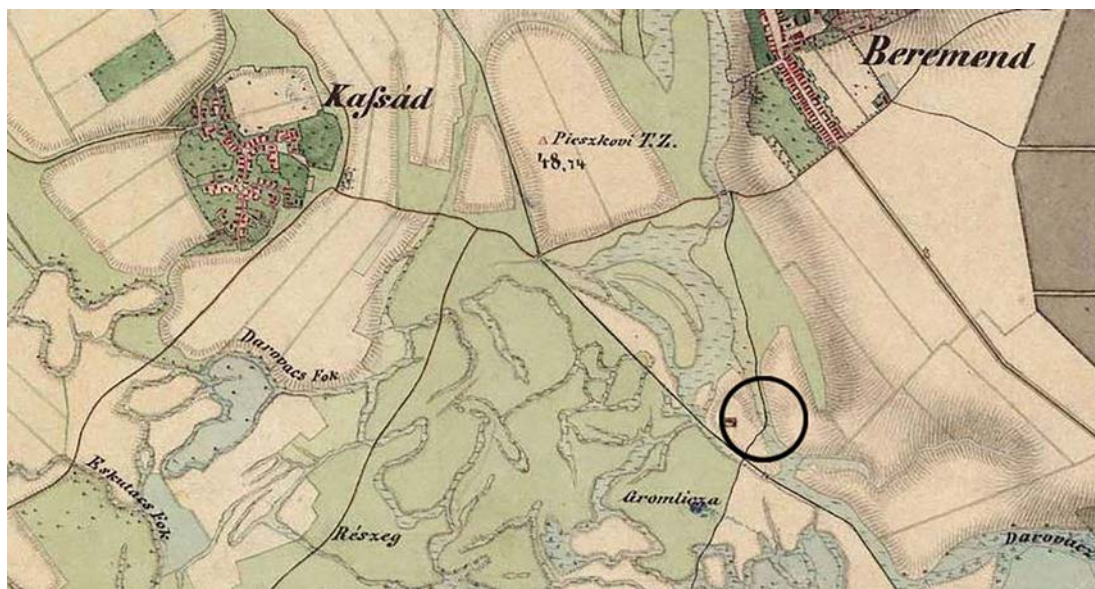
Melléklete: nem volt.

Szórványleletek:

1. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika. M.: 1,5×1,5 cm, hv.: 0,24 cm, Ssz.: 0,41 cm. JPM ltsz. K.69.1.47. [8. tábla 1.]
2. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika. M.: 1,5×1,4 cm, hv.: 0,25 cm, Ssz.: 0,43 cm. JPM ltsz. K.69.1.47. [8. tábla 2.]
3. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika. M.: 1,6×1,5 cm, hv.: 0,2 cm, Ssz.: 0,34 cm. JPM ltsz. K.69.1.47. [8. tábla 3.]
4. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika. M.: 1,6×1,6 cm, hv.: 0,25 cm, Ssz.: 0,4 cm. JPM ltsz. K.69.1.47. [8. tábla 4.]
5. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika. M.: 1,4×1,4 cm, hv.: 0,21 cm, Ssz.: 0,45 cm. JPM ltsz. K.69.1.47. [8. tábla 5.]
6. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított S végű karika. M.: 1,4×1,4 cm, hv.: 0,2 cm, Ssz.: 0,36 cm. JPM ltsz. K.69.1.47. [8. tábla 6.]
7. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, zárt S végű karika. M.: 1,6×1,5 cm, hv.: 0,25 cm, Ssz.: 0,36 cm. JPM ltsz. K.69.1.47. [8. tábla 7.]
8. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika. M.: 1,6×1,4 cm, hv.: 0,21 cm, Ssz.: 0,31 cm. JPM ltsz. K.69.1.47. [8. tábla 8.]
9. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, zárt S végű karika. M.: 1,5×1,4 cm, hv.: 0,25 cm, Ssz.: 0,4 cm. JPM ltsz. K.69.1.47. [8. tábla 9.]
10. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika. M.: 1,5×1,5 cm, hv.: 0,24 cm, Ssz.: 0,41 cm. JPM ltsz. K.69.1.47. [8. tábla 10.]
11. 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális, bordázott (4) S végű karika. M.: 2,2×1,9 cm, hv.: 0,38 cm, Ssz.: 0,57 cm. JPM ltsz. K.69.1.47. [8. tábla 11.]
12. 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, bordázott (3?) S végű karika. M.: 2,1×1,8 cm, hv.: 0,35 cm, Ssz.: 0,6 cm. JPM ltsz. K.69.1.47. [8. tábla 12.]
13. 1 db levágott sarkú hasáb alakú borostyángyöngy. M.: 1,7×1,3 cm. JPM ltsz. K.69.1.48. [8. tábla 13.]
- 14–15. 2 db lila színű, hatszögátmetszetű fluoritgyöngy. M.: 1,5×1,3, ill. 1,2×1,1 cm. JPM ltsz. K.69.1.48. [8. tábla 14–15.]
16. 1 db rézalapú ötvözetből készült, rombuszátmetszetű, nyitott, hegyesedő, egymás mellé hajló végű gyűrű. M.: 2,4×2,2 cm, v.: 0,25×0,25 cm. JPM ltsz. K.69.1.49. [8. tábla 16.]
17. 1 db rézalapú ötvözetből készült, körszelet-átmetszetű karikagyűrű. Átm.: 2,2 cm, sz.: 0,3 cm. JPM ltsz. K.69.1.49. [8. tábla 17.]
18. 1 db rézalapú ötvözetből készült, körszelet-átmetszetű karikagyűrű. Átm.: 2 cm, sz.: 0,58 cm. JPM ltsz. K.69.1.49. [8. tábla 18.]
19. 1 db rézalapú ötvözetből készült, ovális átmetszetű karikagyűrű. Átm.: 2,2 cm, sz.: 0,38×0,19 cm. JPM ltsz. K.69.1.49. [8. tábla 19.]

ÉRTÉKELÉS

A lelőhely a Dráva egykori árteréből enyhén kiemelkedő homokdombon helyezkedik el. (2. kép)

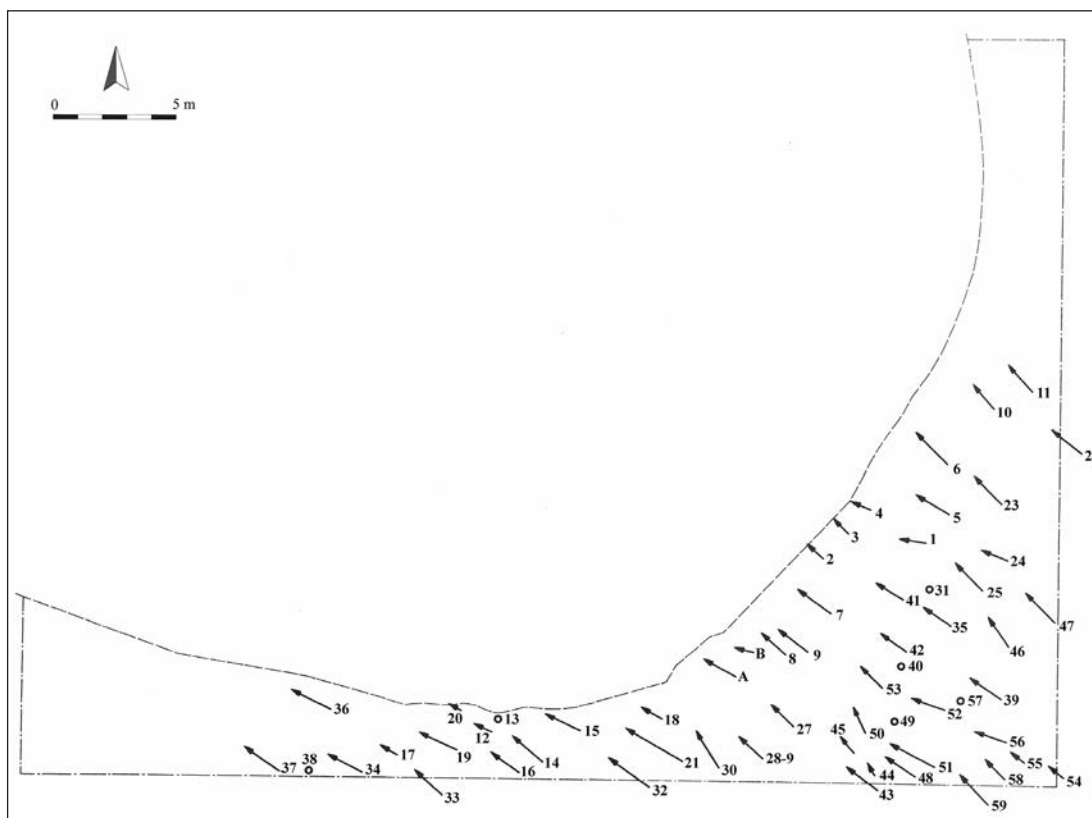
2. kép. A lelőhely elhelyezkedése a II. katonai felmérés 1859. évi térképén

A bánya 1965. évi felhagyása a lelőhely veszélyeztetettségét megszüntette,⁴ ugyanakkor a megközelítőleg 330 m²-en végzett kutatással bizonyára nem került minden temetkezés kibontásra, így a lelőhely egy része még ma is feltáratlan lehet. Helyszíni becslés alapján a bánya területén kb. 20 elpusztult sír⁵ mellett további 61 temetkezést ismerünk, melyek a temető északnyugati részét alkották, folytatása így déli és keleti irányban is valószínű. Az alábbiakban bemutatott (3. kép) összesítő térkép Kiss Attila publikált temetőtérképének⁶ a feltárási dokumentáció alapján enyhén módosított változata. A publikáció már javította a dokumentációban 51-es sírként szereplő temetkezést, azt 31-es sírként ábrázolva, ugyanakkor valószínűleg elírás okán a 14-es sírként jelezte a 44-es számú temetkezést. A dokumentációban található térképen nem szerepelt a 13. és 38. sír, a közleményben viszont ezek már megtalálhatók. Mindkettőn kétszer szerepelt az 53-as sír, ezek közül az északabbra elhelyezkedő így a 25-ös lehet. Nem sikerült ugyanakkor a 22-es számú temetkezés helyét azonosítani sem az eredeti, sem a publikált temetőtérképen.

4 Kiss 1983, 44.

5 Kiss 1965.

6 Kiss 1983, 45, 14. ábra

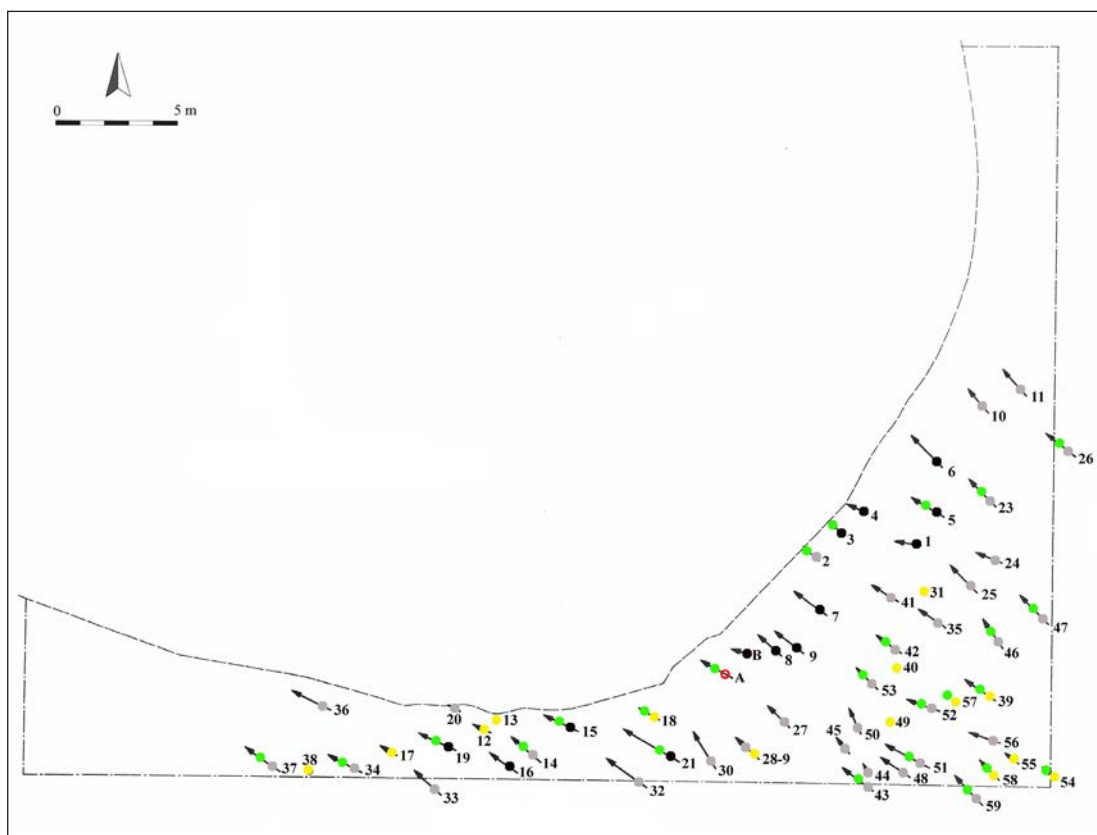
3. kép. Beremend-Homokbánya, temetőterkép (Kiss 1983, 14. ábra felhasználásával)

Az elhunytak nemi és életkori adatainak meghatározása sok esetben bizonytalan. A helyszíni meghatározás a 14. sír esetében részletesebb volt a közleménynél, többségében azonban a publikáció tartalmaz az életkori szakaszok meghatározását illetően bővebb adatokat. Esetenként pedig valószínűleg módosulhatott vagy megkérdőjeleződhetett a helyszíni megfigyelés: az A sírt még női temetkezésként jelezte a dokumentáció,⁷ ez a publikációból viszont már kimaradt, ahogy a 6. és a 28. számú vázakon megfigyelt valószínűleg patológiás elváltozások is. (4. kép)

A sírgödrök vélhetően nem voltak megfigyelhetők, mindössze a 21. sír nyújtott trapézalakú gödre rekonstruálható a sír dokumentációjában rögzített méretei alapján. A sírok tájolása során ezért a vázak helyzete került rögzítésre. A hat elporladt inf. I-es korú gyermek (29., 31., 40., 49., 54., 58.), és az egyetlen ellentétes irányítású (22.),⁸ ugyancsak inf. I-es korú gyermek maradványainak, és további egy felnőtt (44.) halomba rakott csontjainak kivételével többségében északi irányban tértek el a korszakra jellemző nyugat–keleti tájolástól, 39–45,5 vonás között.

⁷ MNM R.A. I.1/1965.

⁸ Kovács 2015.

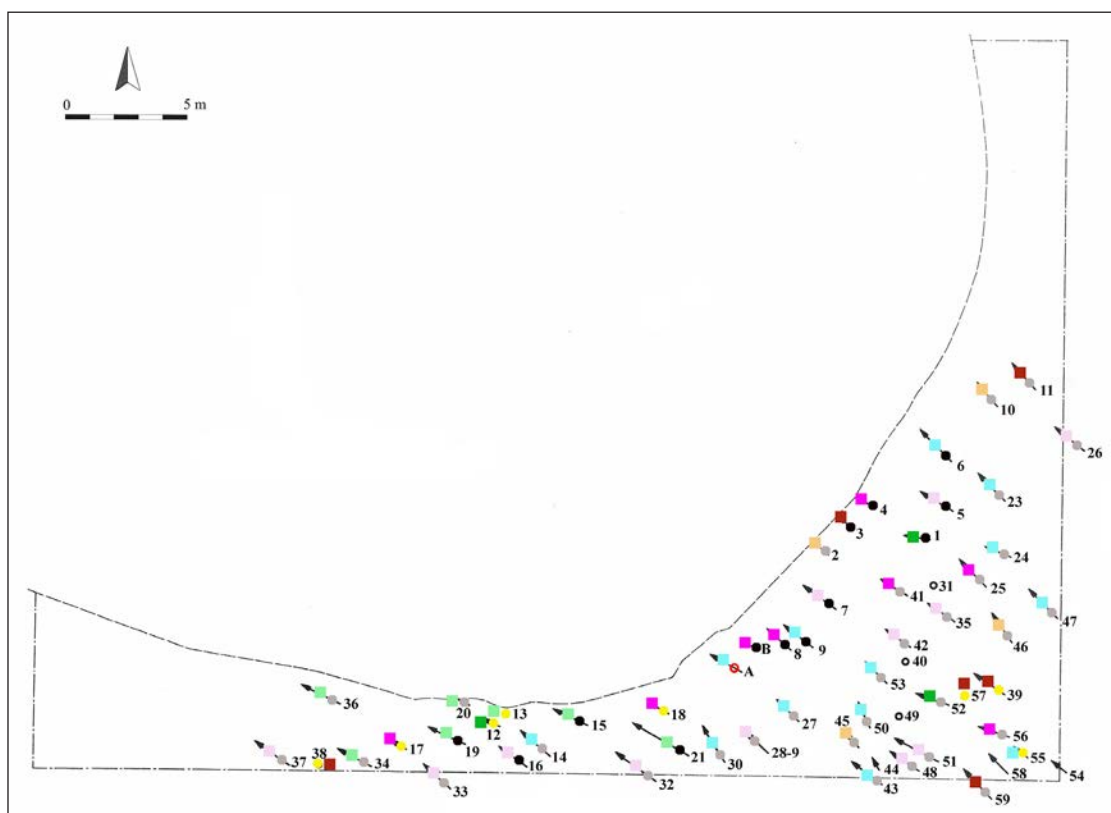

4. kép. A feltárt terület összesítő térképe, a valószínűleg nő (○), gyermek (●), valamint ismeretlen nemű és korú (●), illetve felnőtt (●) személyek sírjai, mellékleteket tartalmazó sírok (●)

Legnagyobb arányban 41–42,5' közé tájolták a sírokat, ami az ismert esetek 47%-a volt. Az elhunytak nemi és életkori adatainak nagyfokú bizonytalansága miatt a gyermeksírok esetében kísérlethetnénk meg egyedül észrevételeket tenni, elkülönülő jellegzetességeket azonban csoportjuk nem mutat, sírjaikat csaknem a temetőben ismert minden helyzetben tájolták, 40–45,5' között, kivétel a 39–39,5'-hoz igazított sírok csoportja, melyekben minden alkalommal felnőtt személyek csontjai voltak. Talán érdemes megemlíteni, hogy a 41'-hoz tájolt sírok aránya az 1100 sírt meghaladó majszi temetőben is a legnagyobb számú csoportot adta.⁹ A temető sírjainak területi elhelyezkedését tekintve a 44–44,5'-ba tartozó sírok rajzolnak ki zártabb csoportot a feltárt temetőrész nyugati részének sávjában. (5. kép)

A sírok feltáráskori járósinttől megfigyelt mélysége 30–115 cm között változott, 30 cm-es mélység azonban mindössze egyetlen esetben ismert, s csupán két váz volt 59 cm-nél sekélyebb gödörben. Hat temetkezés volt 1 m-nél mélyebbre ásva, ezek között gyermek nem fordult elő. A mélység tekintetében a sírok döntő többségének (77%) feltáráskor megfigyelhető mélysége 70–99 cm volt. A sekélyebb sírgödrök a feltárt temetőrész keleti felén találhatók. (6. kép)

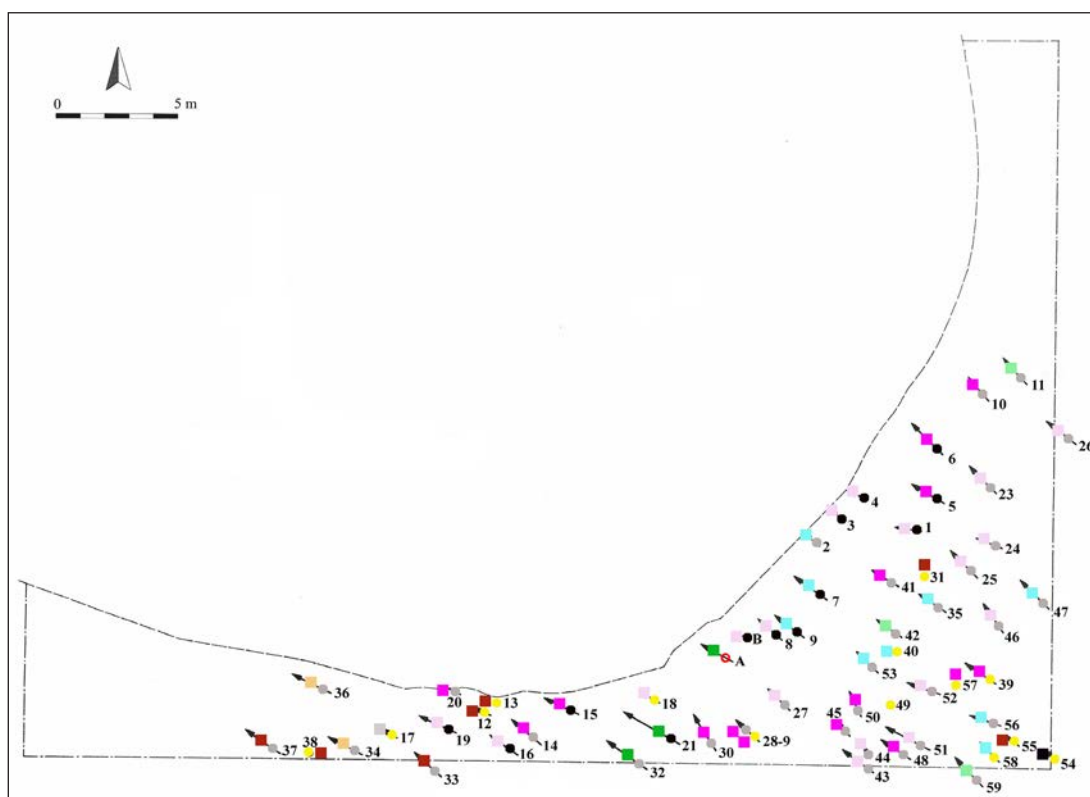
9 Kiss 1983, 155.

5. kép. A sírok tájolása a temetőben a valószínűleg nő (○), gyermek (●), valamint ismeretlen nemű és korú (●), illetve felnőtt (●) személyek sírjaiban: 39–39,5' (○), 40–40,5' (●), 41–41,5' (○), 42–42,5' (●), 43–43,5' (●), 44–44,5' (●), 45–45,5' (●)

Több esetben megfigyelhető volt egymás melletti sírok esetén azok hasonló mélysége, ugyanakkor ezek nem egészültek ki hasonló tájolással. A sírok mélységét és tájolását együttesen az alábbi táblázat szemlélteti.

T/sm	39-39,5'	40-40,5	41-41,5	42-42,5	43-43,5	44-44,5	45-45,5	? vagy K-Ny
30-39 cm					17.			
40-49								54.
50-59						34., 36.		
60-69		38.	55.	33., 37.		13.	12.	22., 31.
70-79	2.		9., 47., 53.	7., 35.	56.			40., 58.
80-89	46.	3.	23., 24., 27., 43.	16., 26., 51.	4., 8., 18., 25., B	19.	1., 52.	44., 49.
90-99	10., 45.	39., 57.	6., 14., 30., 50.	5., 28., 48.	41.	15., 20.		29.
100-109		11., 59.		42.				
110-119			A	32.		21.		

6. kép. A temetőben megfigyelt sírmélységek a valószínűleg nő (○), gyermek (●), valamint ismeretlen nemű és korú (●), illetve felnőtt (●) személyek sírjaiban: 30–39 cm (■), 40–49 cm (■), 50–59 cm (■), 60–69 cm (■), 70–79 cm (■), 80–89 cm (■), 90–99 cm (■), 100–109 cm (■), 110–119 cm (■)

Az elhunytakat a korszak gyakorlatának megfelelő módon, hanyatt fekvő, nyújtott helyzetben temették el. A vázak egykori helyzetének vizsgálata során azonban némiképp nehézséget okoz, hogy mindössze 16 sír esetében készült rajz a kutatás során (23–24., 27–28., 30., 32–37., 46–47., 53., 56., 59.).¹⁰ Ennek alapján úgy tűnik, hogy a temetés alkalmával ritkán helyezték csak egyik vagy mindkét alkart behajlítva¹¹ az elhunyt hastájékára, ezek nem rajzolnak ki elkülönülő csoportokat a temetőben. Gyakrabban volt megfigyelhető ugyanakkor a koponya egyik vagy másik oldalra billenése, vagy valamelyik oldali fekvése, ami feltehetően – legalább az esetek egy részében, talán nagyobb valószínűséggel az elbillent koponyáknál – összefügghet a koporsós temetkezés gyakorlatával, ahogy felfelé néző koponyák esetén az állkapocs leesése, illetve a lábfejek csontjainak helyzete is. Előre néző koponyák esetén pedig bizonyára számolhatunk a temetés során az elhunyt fejének feltámasztásával.

Mivel a temető egyrétegű, ezért csak ritkán volt megfigyelhető a sírok között valamilyen fizikai kapcsolat. A 29-es számú gyermek temetése során, a gödör kiásásakor roncsolták

¹⁰ Fodor 1985, 245.

¹¹ A felsőtest jobb oldalán „teljesen széttúrt” vázat itt nem számítottam.

a közvetlenül mellette lévő 28-as személy vázát. Bizonyára a 44. számú felnőtt halomba rakott csontjai is a sírt ért bolygatásra utalnak, valószínűleg már abban az időben, mikor az elhunyt testéből csak a csontok maradtak meg. Az azonban kérdés, hogy ez a temető használati ideje alatt következett-e be.

A temető 26 sírjából került elő maradandó anyagú melléklet, a szórványleletek alapján pedig a feldúlt sírok valamekkora hányada is mellékletes lehetett. (4. kép) Patina nem utalt elkalódott fémtárgy egykori jelenlétére, de a bolygatott sírok esetében természetesen nem zárhatjuk ki ennek lehetőségét. Öt ismeretlen nemű és korú egyén (3., 5., 15., 19., 21.) mellett tizenöt felnőtt (2., 14., 23., 26–27., 34., 37., 42–43., 46–47., 51–53., 59.), egy nő (A) és öt gyermek (18., 39., 54., 57., 58.) korú személy sírja tartalmazott mellékleteket. A leletek egy része valószínűleg a csontok mosása során kerülhetett elő, ezért nem szerepelnek a dokumentációban. A mellékletek elhelyezkedését illetően a feltárási napló minimálisan bővebb adatokat tartalmaz, amit az elkészült sírrajzok egészítenek ki.

16 temetkezésből és szórványként került elő a korszak emblematisztikus ékszertípusa, az S végű karika, melyek összefoglaló adatait az alábbi táblázat tartalmazza.

Sírszám	Nem, kor	Ezüst-alapú ötvözet (db)	Réz-alapú ötvözet (db)	S vég kialakítása			Sírhelyzet
				Spirális	Zárt	Bordás	
14.	? felnőtt		1	1			Bal (?) oldali csecsnyúlványon
15.	?	4		4			?
18.	Gyermek		7	5	1		5 db a koponya körül, 1 db alatta, 1 db a mellkas bal oldali csontjain
27.	? felnőtt	2		2			?
34.	? felnőtt	1		1			Nyakcsigolyák mellett
42.	? felnőtt	1				1	Koponya alatt
47.	? felnőtt		1				Jobb csecsnyúlvány alatt
52.	? felnőtt	2		2		2	?
53.	? felnőtt	7		6		4	A koponyánál
54.	Gyermek		2	1			A koponya két oldalán
57.	Gyermek		1				?
58.	Gyermek		2	1			?
59.	? felnőtt	2		2			A bal oldali csecsnyúlványnál és a sírföldben

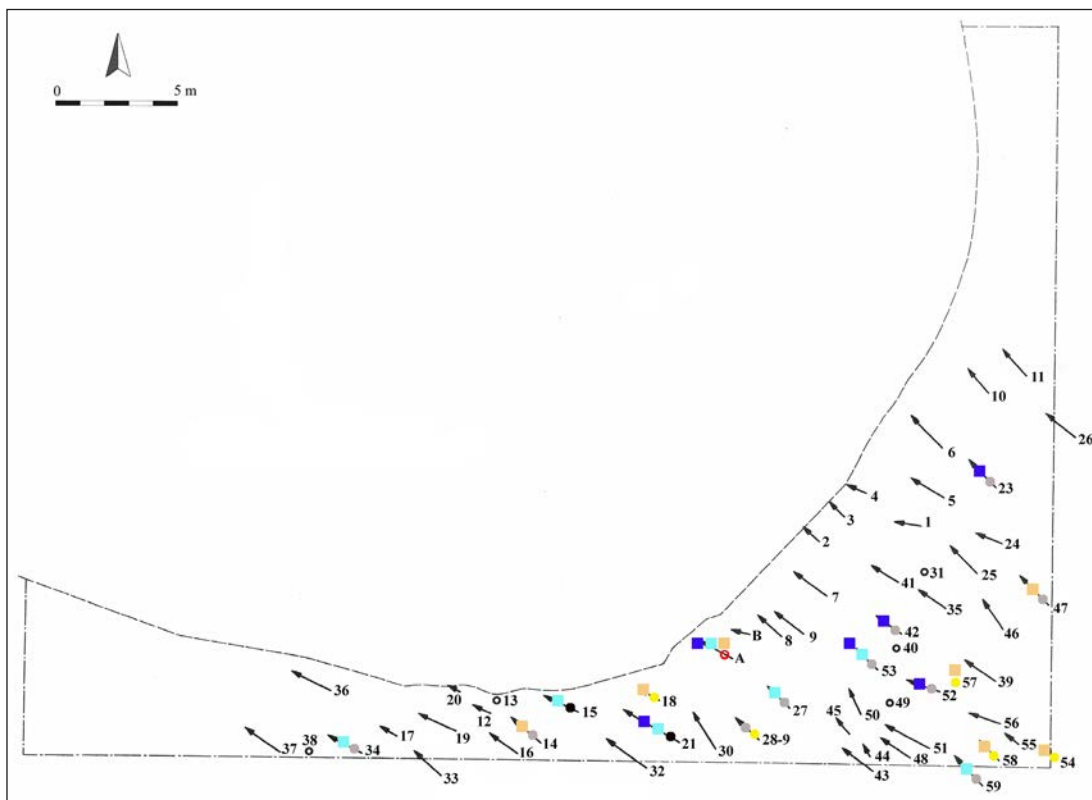
Sírszám	Nem, kor	Ezüst-alapú ötvözet (db)	Réz-alapú ötvözet (db)	S vég kialakítása			Sírhelyzet
				Spirális	Zárt	Bordás	
A	Nő	2*	1	2*		1*	?
szórvány			10	7	2		?
szórvány		2		1		2	?

A karikákat tartalmazó sírok közül két esetben az elhunyt neme és életkora nem ismert (15., 21.), kilenc alkalommal már felnőtt korú személyek voltak (14., 23., 27., 34., 42., 49., 52–53., 59.), négy esetben pedig gyermeksírból (18., 54., 57–58.) származik az ékszertípus, egyetlen nőként meghatározott elhunyt mellett (A). Gyermekesetben jellemzőbbnek tűnik az alacsonyabb számú, rézalapú ötvözetből készült karikák viselete vagy sírba helyezése. A vastagabb huzalú, többször bordázott, ezüstalapú ötvözetből készült karikák bizonyosan gyermeksírből csak egy alkalommal (18.) kerültek elő. Az értékesebb fémmel összevetve a rézalapú ötvözetből készült karikák huzalvastagsága tendenciózusan kisebb, s közöttük nem került elő bordázott változat sem. Ez utóbbi hat sír mellett a szórványleletek között is felbukkant. A Kárpát-medencei S végű karikák között ritkább változatot képvisel az 52. sír egyik ezüstalapú ötvözetből készült karikája, melynek vége kevéssé laposra kalapált, így a huzal vastagságánál minimálisan szélesebb csak, viszont vége erőteljesen spirális kialakítású, s mindezek okán bordázatlan. A hasonló karikák – tudomásom szerint – kevéssé jellemzőek a dunántúli temetők leletanyagában. Felbukkannak viszont a Kárpát-medencével észak, északkeleti irányban szomszédos területek leletanyagában, s a nyugat-dunántúli lelőhelyek azon példái esetében, melyek északi irányú kapcsolatai különböző egyéb szempontok alapján megfogalmazódtak már kutatásunkban.¹² Az S végű karikák a feltárt temető rész teljes területén megtalálhatók, markáns területi elkülönülés nem figyelhető meg a különböző ötvözetek és technikai kialakítások között, talán annyi említhető meg mégis, hogy az ezüstalapú ötvözetből készült, bordázott karikák egy kisebb tömbben helyezkednek el a feltárt terület hozzávetőlegesen középső részén. Talán érdemes még a 15–18–21. sírok egymás melletti csoportját is megemlíteni, melyek a nagyobb számú S végű karikaékszer-viselet példáit adják. (7. kép)

A szórványleletek mellett egy nő (A), egy már felnőtt korú személy (53.) és egy gyermek (39.) nyakába akasztottak gyöngyökből álló nyakdísz a temetés során. Az 53. sír a temető egyik leggazdagabb sírja volt, mégis ebben a sírban csak üveggyöngyök alkották a nyakláncot, melynek központi eleme lehetett a zöld színű, kockásra vagdalt felületű gyöngy. Az üveg mellett fluoritgyöngyök is kerültek a 39. sírba, s hasonló gyöngyöket valamelyik homokbányászat során feldúlt sírban vagy sírokban is találtak. Kérdés, hogy előbbiekkal összefügg-

¹² Kiss 2000, 204–205.

het-e az ugyancsak szórványként előkerült borostyángyöngy. Az A sírban hegyikristály és karneolgyöngyök mellett egy atipikus, spirális szemekkel ellátott üveggyöngy volt.

7. kép. S végű karikák a temetőben a valószínűleg nő (○), gyermek (●), valamint ismeretlen nemű és korú (●), illetve felnőtt (●) személyek sírjaiban: ezüstalapú ötvözetből készült (■), ezüstalapú ötvözetből készült, bordázott (■), rézalapú ötvözetből készült (■)

Egyetlen rézalapú ötvözetből készült, rombuszátmetszetű pálcakarperec ismert a temető elsőként felfedezett mellékleles sírjából, melyben a helyszíni megfigyelés szerint egy nő váza volt.

Az S végű karikák mellett a másik nagyobb arányban viselt ékszertípust a különböző gyűrűk alkották, melyek összefoglaló adatait az alábbi táblázat tartalmazza.

Sírszám	Nem, kor	Bal kéz – típus	Jobb kéz – típus
2.	? felnőtt	Rombuszátmetsetű, nyitott végű gyűrű rézalapú ötvözetből – a combcsonton	
3.	?	Dudorosan öntött karikagyűrű rézalapú ötvözetből – jobb lábfej csontjainál	
18.	Gyermek		Kerek átmetszetű, nyitott végű gyűrű, rézalapú ötvözetből

Sírszám	Nem, kor	Bal kéz – típus	Jobb kéz – típus
19.	?	Körszelet-átmetszetű karikagyűrű rézalapú ötvözetből	
21.	?	Hegyesedőre vagy lemezesre kalapált végű, kettősen csavart gyűrű ezüstalapú ötvözetből	Hegyesedőre vagy lemezesre kalapált végű, kettősen csavart gyűrű ezüstalapú ötvözetből
27.	? felnőtt		Háromrét hajlított huzalból csavart, hegyesedőre kalapált végű gyűrű ezüstalapú ötvözetből
34.	? felnőtt	Fejesgyűrű foglalata, zöld színű üvegbetéttel	
37.	? felnőtt		1. Háromrét hajlított huzalból csavart gyűrű ezüstalapú ötvözetből 2. Körszelet-átmetszetű pántgyűrű ezüstalapú ötvözetből
43.	? felnőtt	Lapostéglalap-átmetszetű, nyitott végű pántgyűrű rézalapú ötvözetből – a koponya alatt	
46.	? felnőtt	Körszelet-átmetszetű karikagyűrű rézalapú ötvözetből	
52.	? felnőtt	Háromrét hajlított huzalból csavart gyűrű ezüstalapú ötvözetből – a bal sípcsontnál	
53.	? felnőtt		Hegyesedőre vagy lemezesre kalapált végű, kettősen csavart gyűrű ezüstalapú ötvözetből
A.	Nő	1. Kerek átmetszetű, nyitott végű gyűrű rézalapú ötvözetből 2. Körszelet-átmetszetű, rovátkolást utánzóan (?) öntött karikagyűrű rézalapú ötvözetből	
szórvány		1. Rombuszátmetszetű, nyitott végű gyűrű rézalapú ötvözetből 2. Körszelet-átmetszetű karikagyűrű rézalapú ötvözetből 3. Körszelet-átmetszetű karikagyűrű rézalapú ötvözetből 4. Ovális átmetszetű karikagyűrű rézalapú ötvözetből	

Nagyobb számban került elő az ezüstalapú ötvözetből készült S végű karikákkal másutt is megfigyelhetően ékszerkombinációt alkotó hegyesedőre vagy lemezesre kalapált, kettősen csavart¹³ és a végeiken ugyancsak elhegyesedő/ellaposodó, többret hajlított huzalból csavart gyűrűtípus. Bizonyára a közösség anyagi lehetőségeiről tanúskodik, hogy többször sem csupán 2 db S végű karika és 1 db gyűrű ilyen együttese került csak a sírba. A 34. sír földjében talált, zöld színű üvegbetéttel díszített foglalatot gyűrű karikája hiányzik, így lehet egy használatra már alkalmatlan, temetési ajándékként a sírba helyezett tárgy is. Kutatásunk huzalgyűrűnek nevezi a ténylegesen huzalból készült, és a huzal formájúra öntött, vaskosabb, nyitott végű gyűrűket, melyek elválasztása nem minden esetben egyértelmű.¹⁴ Ezek példái a temetőben kerek vagy rombusz átmetszetben, minden esetben rézalapú ötvözetből készültek, köztük lehetett utólagosan kisebb méretre igazított ékszer is. Egy lapostéglalap- és egy körszelet-átmetszetű

13 Kovács 2015a, 198–205.

14 Kovács 2019, 417–420.

pántgyűrű mellett utóbbi forma jelentette csaknem kizárólagosan a karikagyűrűk átmetszetét is. Más lelőhelyekkel összevetve alacsony a dudorosan öntött gyűrűk aránya.

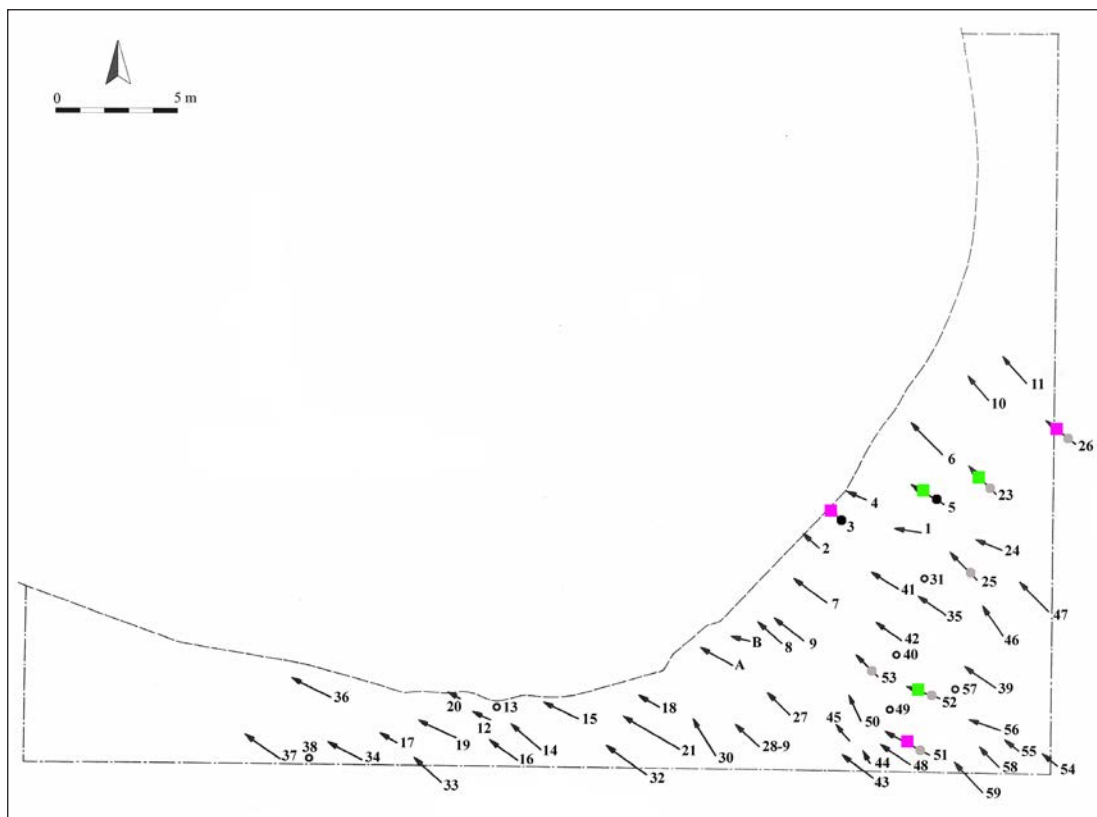
A hat sír között, melyek Salamon (1063–1074) és I. László (1077–1095) érméit tartalmazták, bizonyosan gyermek temetkezése nem volt, közülük négy esetben ismert, hogy az illető már felnőttkorba lépett. A sírok összefoglaló adatait az alábbi táblázat tartalmazza.

Sírszám	Nem, kor	Uralkodó	Sírhelyzet	Kísérő leletek
3.	?	Salamon (1063–1074)	Jobb sípcsont mellett	Dudorosan öntött karika-gyűrű
5.	?	I. László (1077–1095)	Váz csontjai között	
23.	? felnőtt	I. László (1077–1095)	Jobb sípcsont felső végénél	S végű karika
26.	? felnőtt	Salamon (1063–1074)	A medence táján	
51.	? felnőtt	Salamon (1063–1074)	A medence alatt	
52.	? felnőtt	I. László (1077–1095)	?	S végű karikák, háromrét hajlított huzalból csavart gyűrű

Három temetkezésben a pénzérme az elhunyt egyetlen maradandó anyagú melléklete volt (5., 26., 51.), utóbbiak a korszak tendenciáit figyelembe véve talán lehettek férfiak. A 3. sírban a váz combcsontjaitól felfelé eső része megsemmisült a homokbányászat során, de a jobb sípcsont mellett fekvő pénz helyzete így is valószínűleg az eredeti helyzetet mutatja, ahogy a 23. sírban is a hasonló helyen fekvő érme. Ezek a temetés során így az elhunyt lábszáránál helyezkedtek el, hogy kerülhetett-e a térdre, vagy egy lábbeli szárába, esetleg csupán a lábszár mellé helyezve, ma már nehéz lenne eldönteni. Az 51. sírban a koponyát és a mellkas csontjait állatjárás bolygatta, a medence alatt fekvő pénzérme ugyanakkor lehetett in situ helyzetben, így talán egykor az elhunyt hastájékára vagy egy övre kapcsolt tarsolyba helyezve, mely a bomlási folyamatok során került a medence alá. Az 5., 26. és 52. sírban a pénzek bizonyára kimozdultak eredeti helyükről, ettől függetlenül szembeötlő a más közösségek esetében gyakrabban megfigyelt gyakorlatként a szájuüregbe helyezett érmék itteni hiánya. A pénzérméket tartalmazó sírok a feltárt temetőrész keleti felében helyezkednek el. (8. kép)

A pénzekkel együtt előkerült tárgytípusok között döntően az ún. törtezüst körbe sorolható ékszerek vannak. Az S végű karikák között mindkét I. László (1077–1095) érmével előkerült példány bordázott volt, ami megerősíti a technológiai eljárás a 11. század második felétől feltetelezett felbukkanását.¹⁵ (9. kép)

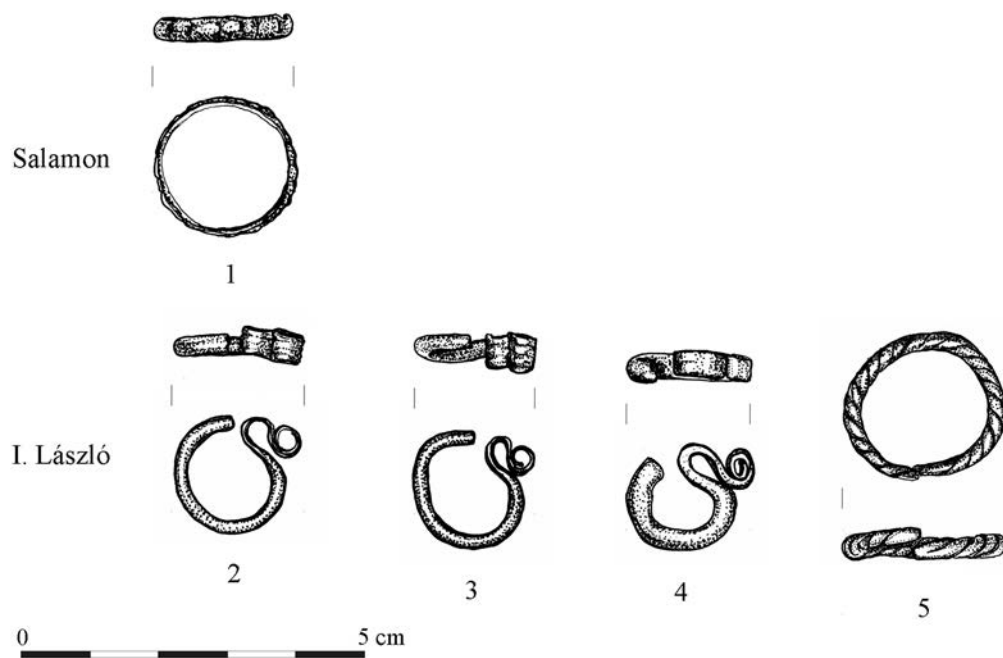
¹⁵ Szőke-Vándor 1987, 57.

8. kép. Kora Árpád-kori érmek a temetőben ismeretlen nemű és korú (●), illetve felnőtt (●) személyek sírjaiban: Salamon (1063–1074) (■), I. László (1077–1095) (■)

Azok a leletek, melyek jelen tudásunk szerint a 11. század középső részétől lehetnek használatban, a feltárt temetőrész középső egységében találhatók. Ugyanakkor a kora Árpád-kori denárokkal keltezhető síroktól keleti irányban rézalapú ötvözetből készült S végű karikás gyermeksírok helyezkednek el, ami a temető egyetlen irányból történő betelepítési folyamata ellen (is) szólhat. A temetőrészlet keltezése során annak 11. század második felében, végén történő használatát a pénzérmék alátámasztják, megnyitásának időpontja azonban nehezebben határozható meg. A talán keleti felén fiatalabb temetőrészt a 11. századi falusi közösségek temetői¹⁶ közé sorolhatjuk, nem elvetve azonban a 12. század eleji temetkezések meglétének lehetőségét sem. Sírjaikból előkerült leleteik között az 52. sír S végű karikája, a hegyikristály és karneolgyöngyök távolabbi kapcsolataik bizonyítékaiként is értékelhetők, a velük eltemetett személyek csontjainak természettudományos vizsgálata talán részben választ adhatna arra kérdésre, milyen módon kerültek ezek birtokukba.

¹⁶ Kovács 2013, 543.

9. kép. Árpád-kori pénzermékkal együtt előkerült leletek a temetőben, 1: 3. sír, 2: 23. sír, 3–5: 52. sír

2. KOZÁRMISLENY-SZARKA MEGYE

BEVEZETÉS

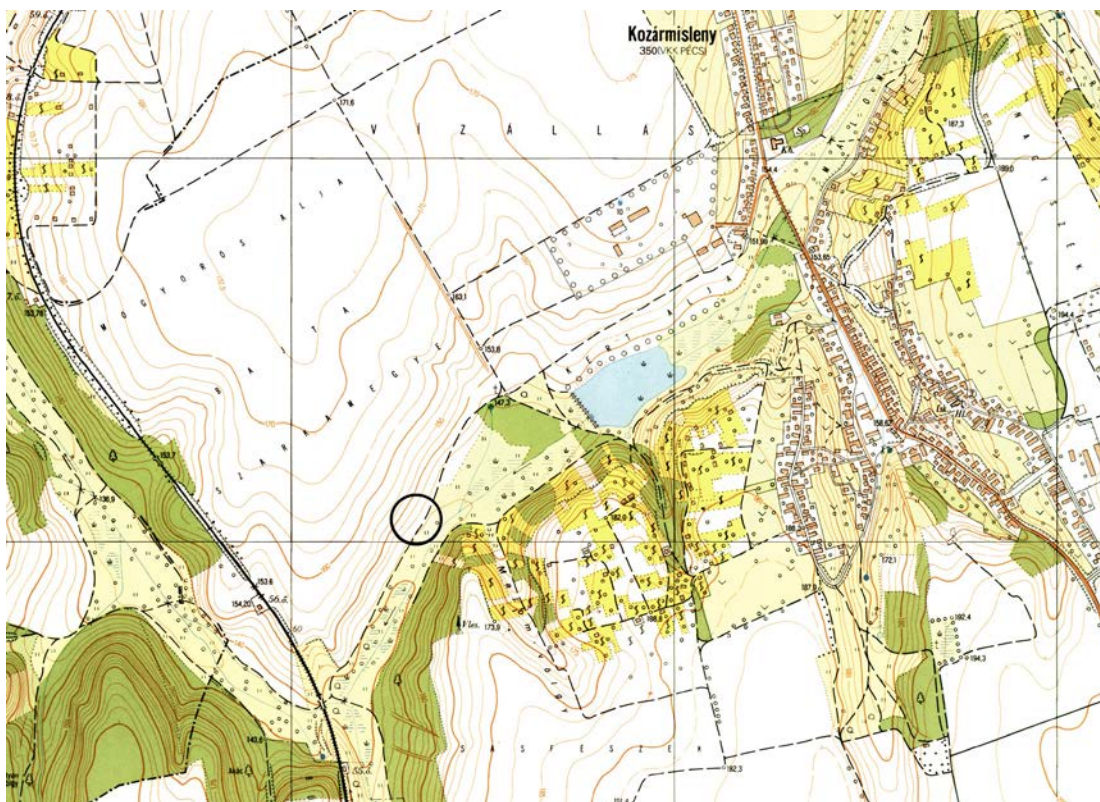
A településtől délnyugati irányban elhelyezkedő északkelet–délnyugati irányban húzódó dombhát keleti szegélyén, 1960 áprilisában szántás során „mintegy 5” kora Árpád-kori csontvázat találtak, ebből 4-et „szedtek ki”.¹⁷ Erről Pálmai János és Dallos Dezső értesítette a Janus Pannonius Múzeumot, átadva a vázak mellett talált leleteket is: S végű karikákat, gyűrűket és egy textil (?) darabot, mely az egyik váz medencéjén volt. Dallos beszámolója szerint a vázak Ny–K-i tájolásban, 30–50 cm mélységben feküdtek. A helyszínre 1960. május 14-én Dombay János és Papp László szállt ki, ahol megfigyeltek több emberi vázmaradványt a szántóföldön és a mellette, mintegy 50 cm mélységben húzódó dűlőúton is. Utóbbiakat valószínűleg az eső mosta ki az útból. 1960. július 7-én Papp ismét kiszállt a területre a mentőásatás megszervezése érdekében, amire végül július 18–22. között került sor. Az ásatás során először a sírok előkerülésétől északkeleti irányban mintegy 127 m-re, a dűlőút nyugati oldalán két – 15×1, illetve ettől 6 m-re nyugatra egy 12×1 m-es – kutatóárkot (A–B) nyitott, mivel a helyi lakosok elmondása szerint ezen a területen is többször kerültek már elő csontok. A kutatás során ezekben azonban sírok nem láttak napvilágot. 19-én a kutatást a Péter József által művelt Vavika-féle parcellán folytatták a dűlőút mentén. A 8×3 m-es C jelű szelvény az egykori dűlőút egykor szélesebb területére, vagy korábbi nyomvonalára esett. Itt két sírt dokumentáltak. Ettől 45 cm-re ÉK-re, a dűlőúttal párhuzamosan nyitották az ugyancsak 8×3 m-es D szelvényt. Július 21-én kezdték meg a D szelvénytől 4,5 m távolságra a 8×4 m-es E betűvel jelölt szelvény bontását, mely azonban negatív eredményt hozott. Ettől D-DK-i irányban 50 cm-re került kijelölésre a 8×3 m-es F szelvény. (15. kép) A végül egybenytolt szelvényekben a kutatás során így összesen 9 sírt tártak fel.¹⁸ A lelőhelyet Kiss Attila közölte.¹⁹ Az embertani és a régészeti leletanyag a Janus Pannonius Múzeumban található.²⁰ (10. kép)

17 JPM R.A. 374/79.; MNM R.A. IV.1961/80.

18 Papp 1961.

19 Kiss 1983, 67–68.; JPM R.A. 374/79.; MNM R.A. IV.1961/80.

20 Kiss 1983, 68.

10. kép. Kozármisleny-Szarka megye (1:10 000)

SÍRLEÍRÁSOK

1. sír (1960. július 19.) (12. kép 1)

Idős férfi. Csvh.: 160 cm, t.: ÉNy-DK, É-től 68°, sm.: 55–22 cm, sh.: 195 cm, ssz.: 62 cm

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Bolygatott: a koponyát az út egykori nyomvonalán folyó közlekedés okozta terhelés roppantotta össze, kimozdította az állkapcsot is. A sírgödör valószínűleg lekerekített sarkú, téglalap alakú aknasír volt.

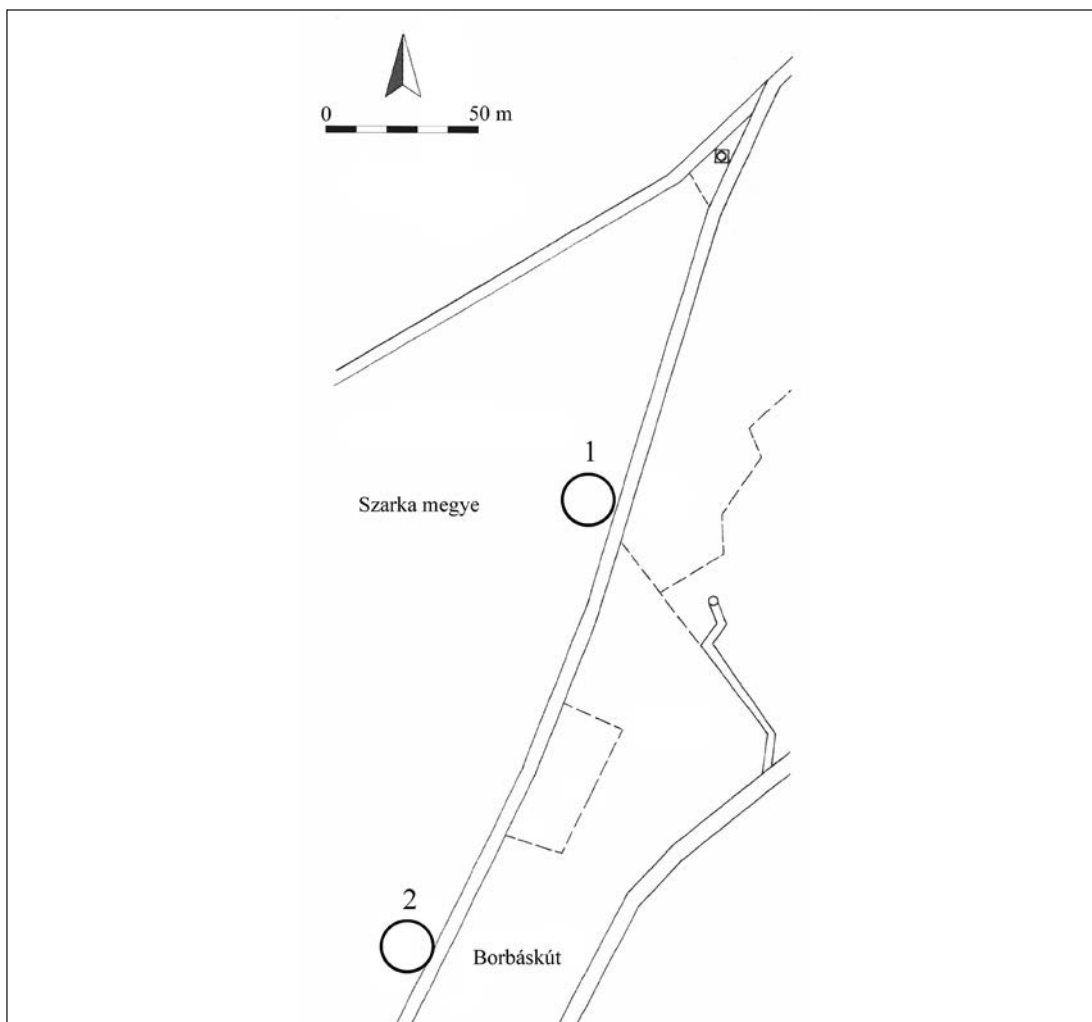
Melléklete: nem volt.

2. sír (1960. július 19.)

Neme ismeretlen, 20–30 éves. Csvh.: ?, t.: ÉNy-DK, É-től 65°, sm.: 2–10 cm, sh.: ?, ssz.: ?

Bolygatott: a vázból csak a koponya és a felkarcsontok töredékei maradtak meg, a többi megsemmisült az út forgalma okozta bolygatás során.

Melléklete: nem volt.

11. kép. Az A–B (1) és C–F (2) jelű szelvények elhelyezkedése (Kiss 1983, 41. ábra felhasználásával)

3. sír (1960. július 20.)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: ÉNy–DK, É-től 62°, sm.: 35 cm, sh.: , ssz.: ?

Bolygatott: a vázból csak a koponya töredékei maradtak meg, a többit az úton folyó forgalom semmisítette meg.

Melléklete: nem volt.

4. sír (1960. július 20.) (12. kép 2)

Fiatal nő. Csvh.: 145 cm, t.: ÉNy–DK É-től 67°, sm.: 44–33 cm, sh.: 180 cm, ssz.: 59 cm

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a koponya jobbra fordult. Mindkét alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak, a kézcsonok valószínűleg egymáson, a keresztcsonton helyezkedtek el.

Mellékletei:

1. A „bal fültáj alatt” volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, nyitott végű huzalkarika. M.: 3×2,3 cm, hv.: 0,15 cm. JPM ltsz. 61.92.5.²¹
2. A bal kar csontjainak könyök közeli részétől 6 cm távolságra helyezkedett el 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított S végű karika. M.: 3,1×2,9 cm, hv.: 0,2 cm, Ssz.: ? JPM ltsz. 61.92.2. [9. tábla 1.]
3. A jobb alkarcsontok középrészén volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, Kovács 1994, 4a típusú²² állatfejes karperec. M.: 7,4×7,3 cm. JPM ltsz. 61.92.1. [9. tábla 2.]
4. A bal kéz csontjai között volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, körszelet-átmetszetű karikagyűrű. Átm.: 2,1 cm, sz.: 0,35 cm. JPM ltsz. 61.92.3. [9. tábla 3.]
5. A sírleírásban nem szerepel, de a leletleírások a 4. sírból származóként említene 1 db rézalapú ötvözetből készült, körszelet-átmetszetű karikagyűrűt. Átm.: 2,2 cm, sz.: 0,4 cm. JPM ltsz. 61.92.4. [9. tábla 4.]

5. sír (1960. július 20.) (12. kép 3)

Gyermek, kb. 5–7 éves. Csvh.: ?, t.: ÉNy–DK, É-tól 52°, sm.: 25–17 cm, sh.: ?, ssz.: kb. 44 cm
A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a jobb kar csontjai könyökben kissé behajlított helyzetben, a felsőtest csontjai mellett feküdtek. Bolygatott: a kocsit forgalma megsemmisítette a koponyát, a bal váll és a felkar, valamint a lábfejek csontjait.

Melléklete: nem volt.

6. sír (1960. július 20.) (12. kép 5)

Férfi. Csvh.: 161 cm, t.: ÉNy–DK, É-tól 55°, sm.: 48–26 cm, sh.: 185 cm, ssz.: 60 cm
A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a koponya jobbra fordult, az állkapocs leesett. Mindkét alkar csontjai a medencére hajlított, kezekkel összekulcsolt helyzetben voltak. Bolygatott: az úton folyó forgalom terhelése a koponyát összeroppantotta. A sírgödör nyújtott trapéz alakú aknasír volt.

Melléklete: nem volt.

7. sír (1960. július 22.) (13. kép 1)

Fiatal férfi. Csvh.: 167 cm, t.: ÉNy–DK, É-tól 67°, sm.: 65–54 cm, sh.: 195 cm, ssz.: 62 cm
A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a koponya a bal oldalán feküdt. Bolygatott: a koponyát valószínűleg az út forgalma roppantotta össze. Megjegyzés: a váz alatt a sírfenéken vékony rétegben fahamu volt megfigyelhető.

²¹ A tárgynak nem sikerült a nyomára bukkanni.

²² Kovács 1994, 123–124.

Melléklete: nem volt.

8. sír (1960. július 22.) (13. kép 2)

Idős nő. Csvh.: 145 cm, t.: ÉNy-DK, É-től 57°, sm.: 37–27 cm, sh.: 175 cm, ssz.: 59 cm

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a koponya balra fordult. A jobb kéz csontjai a combcsont felső részén helyezkedtek el.

Mellékletei:

1. A bal felkarcsont felső végétől 7 cm-re feküdt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, nyitott, végei irányába elhegyesedő, kissé egymásra hajló végű karika. M.: 2,6×2,2 cm, v.: 0,26 cm. JPM ltsz. 61.93.1. [9. tábla 5.]
2. A bal kéz csontjai között volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, nyitott, elhegyesedő végű gyűrű. Átm.: 2,4 cm, v.: 0,33 cm. JPM ltsz. 61.93.2. [9. tábla 6.]
3. Ugyancsak a bal kéz csontjai között volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, körszelet-átmetszetű karikagyűrű. Átm.: 2,2 cm, sz.: 0,4 cm. JPM ltsz. 61.93.3. [9. tábla 7.]

9. sír (1960. július 22.) (13. kép 3)

Idős nő. Csvh.: 150 cm, t.: ÉNy-DK, É-től 63°, sm.: 42–30 cm, sh.: 182 cm, ssz.: 56 cm

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a koponya előre nézett. A jobb kéz csontjai – a kar nyújtott helyzete mellett – a combcsont felső részén feküdtek. A bal combcsont a jobb irányába mutató helyzetben, a lábszárok csontjai pedig szorosan egymás mellett feküdtek. Bolygatott: a koponya összeroppant. Megjegyzés: a jobb oldali csecsnyúlványnál zöld színű patina volt megfigyelhető, de lelet nem került elő. A medence felett szürke színű hamuréteg volt.

Melléklete: nem volt.

1

2

3

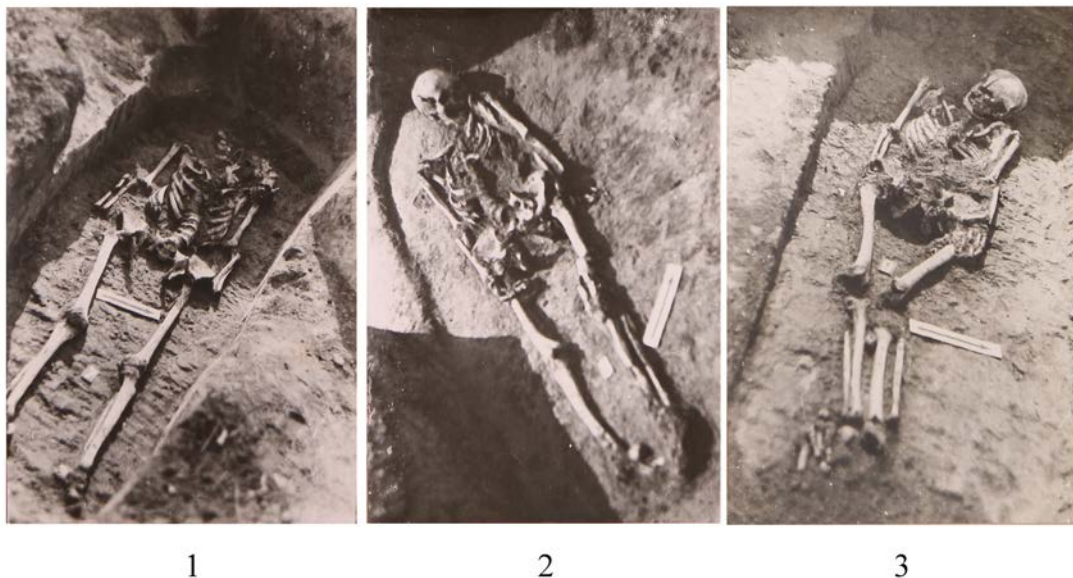

5

4

12. kép. Kozármisleny-Szarka megye, 1: 1. sír, 2: 4. sír, 3: 5. sír, 4: 4–5. sír, 5: 6. sír

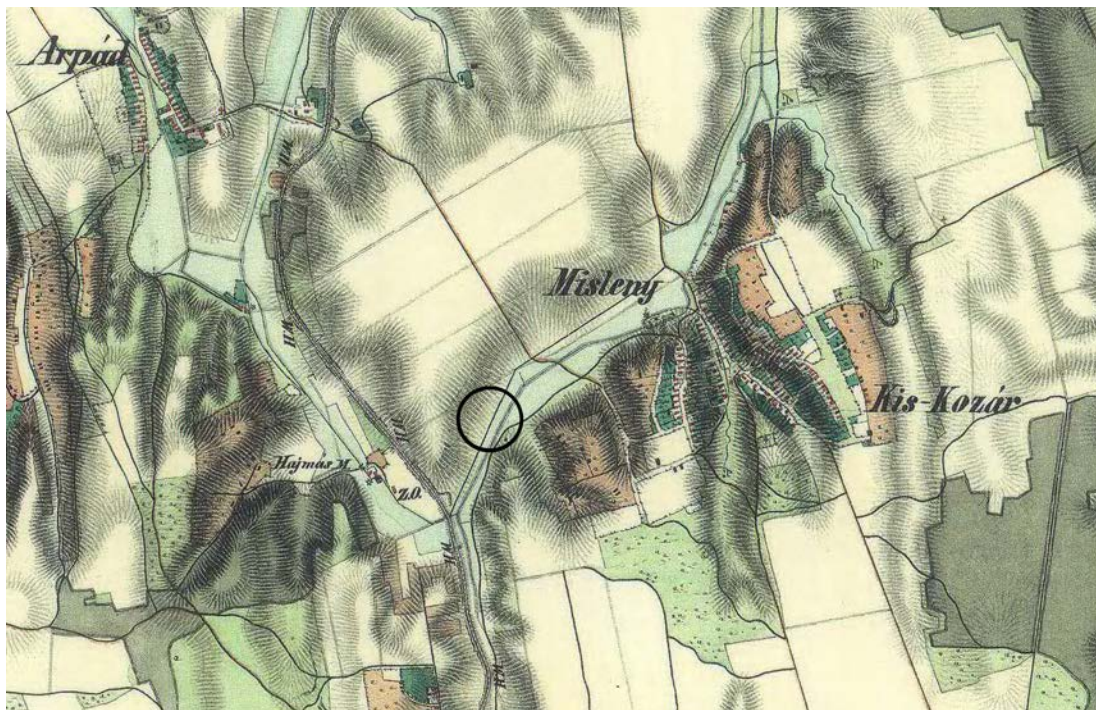
13. kép. Kozármisleny-Szarka megye, 1: 7. sír, 2: 8. sír, 3: 9. sír

Szórványleletek:

1. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika. M.: 3,5×2,6 cm, hv.: 0,27 cm, Ssz.: 0,5 cm. JPM ltsz. 62.1.1. [9. tábla 8.]
2. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított S végű karika. M.: 2,6×2,5 cm, hv.: 0,25 cm, Ssz.: ? JPM ltsz. 62.1.2. [9. tábla 9.]
3. 1 db rézalapú ötvözetből készült, körszelet-átmetszetű karikagyűrű. Átm.: 2,6 cm, sz.: 0,44 cm. JPM ltsz. 62.1.3. [9. tábla 10.]
4. 1 db rézalapú ötvözetből készült, körszelet-átmetszetű karikagyűrű. Átm.: 2,2 cm, sz.: 0,51 cm. JPM ltsz. 62.1.4. [9. tábla 11.]
5. 1 db rézalapú ötvözetből készült, íves átmetszetű, nyitott végű pántgyűrű, felületén fonatos mintát utánozó díszítéssel. Átm.: 2,2 cm, sz.: 0,6 cm. JPM ltsz. 62.1.5. [9. tábla 12.]
6. 1 db rézalapú ötvözetből készült, körszelet-átmetszetű, csavarást utánozóan öntött karikagyűrű. Átm.: 2,4 cm, sz.: 0,45 cm. JPM ltsz. 62.1.6. [9. tábla 13.]
7. 1 db barna színű textil (?) maradvány, amely az egyik váz medencéjén került elő. JPM ltsz. 62.1.7.

ÉRTÉKELÉS

A lelőhely az északkelet–délnyugati irányban húzódó dombhát keleti, a régi Malom-árok egykor szélesebb vízjárta, de még ma is vizenyős völgye felé eső oldalán helyezkedik el. (14. kép)

14. kép. A lelőhely elhelyezkedése a II. katonai felmérés 1859. évi térképén

A feltárás során dokumentált 9 sírhoz csatlakozik az a 4–5 temetkezés, melyek földmunka során kerültek elő, szokatlanul sokat találtak ki is bontották. A nagyobb méretű temető folytatódott a földút alatt is, erre utal, hogy néhány sír csak az út alól kilógó részén volt megfigyelhető.²³ A kutatást a feltárás időpontjában álló vetemény is behatárolta,²⁴ így a temetőnek a nyugati sarkát sikerült részben feltárni. Folytatása keleti és déli irányban feltételezhető.²⁵ Sőt, a feltárt terület nagysága alapján talán az sem vethető el teljesen, hogy nyugati irányban – a domb magasabban fekvő részeinek irányában – is maradhattak még földben sírok. A temetkezések főként az északnyugat–délkeleti irányhoz igazodtak,²⁶ az északi iránytól számítva 52–68° közti eltéréssel. A feltárásról készült dokumentációban található összesítő térképen és Kiss Attila temetőtérképén²⁷ is azonos a sírok elhelyezkedése. Kiss térképe bizonyára az ásatási dokumentáció alapján készült, attól azonban eltérő az északi irány megadását illetően. A 4–5. sír vonatkozásában enyhe korrekcióra szorul a dokumentáció összesítője, a sírok egymáshoz viszonyított helyzetét mutató fényképfelvétel alapján ezek tájolása egymástól eltérő volt. (12. kép 4) Az 1. sír csontvázlapján ábrázolt északi irány pedig feltehetően pontatlan, ezért ott inkább az összesítő térkép ábrázolását kell helyesnek elfogadnunk. Az alábbiakban közreadott térkép a fent leírtak figyelembevételével készült. (15. kép)

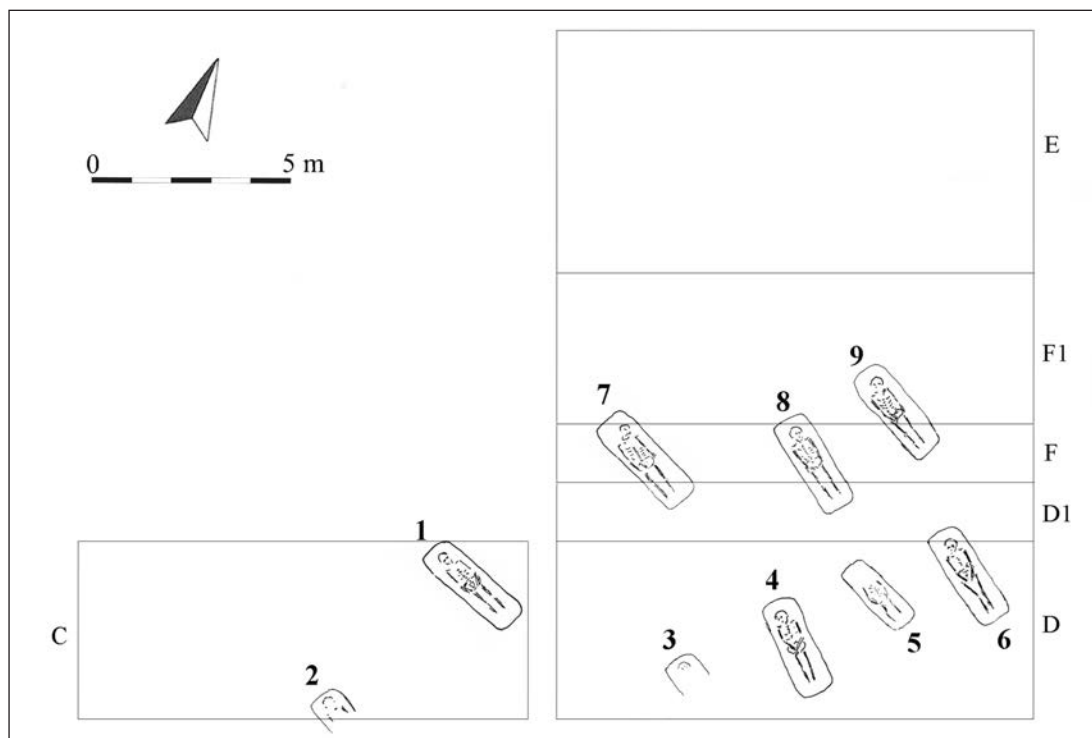
23 Papp 1961.

24 JPM R. A. 374/79.; MNM R.A. IV.1961/80.

25 JPM R. A. 374/79.; MNM R.A. IV.1961/80.

26 Papp 1961.

27 Kiss 1983, 68, 42. ábra

15. kép. A feltárt terület összesítő térképe

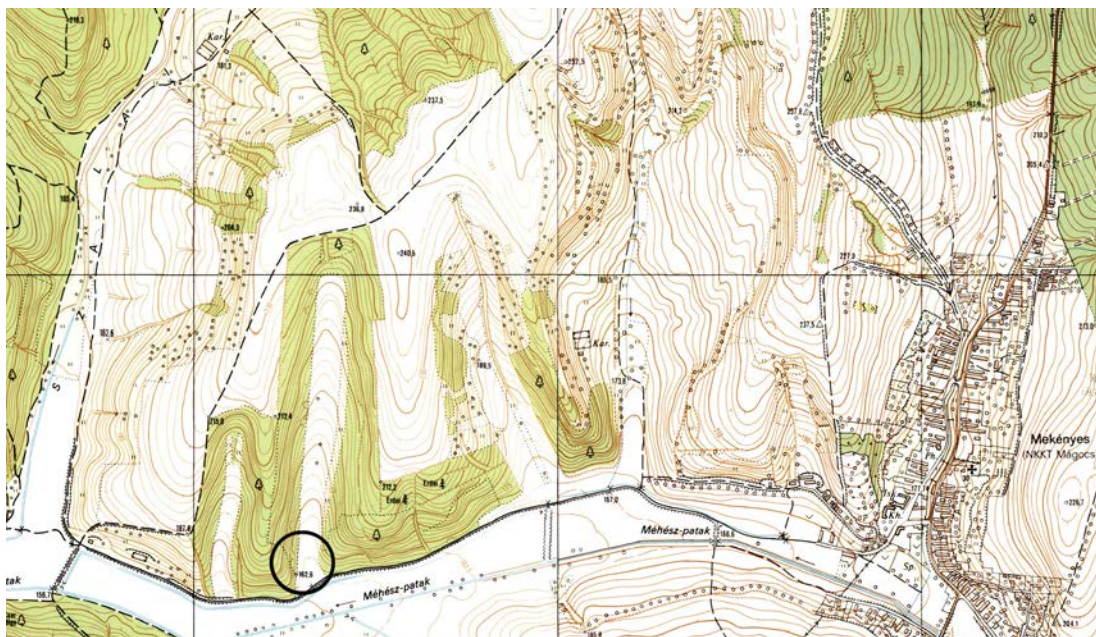
A nemi és életkori adatok tekintetében Papp László leírása bővebb adatokat tartalmazott, a váz méretéből fakadó életkori meghatározás mellett annak nemét is megadta. Kiss Attila viszont talán kételkedett ezek pontosságában, ezért általánosabb leírást adva, esetenként csak az életkori szakaszt jelölte meg. A temetőben ugyanakkor szembeötlő az egyértelműen felismerhető gyermeksírok alacsony száma. A sírgödrök az összesítő térképen lekerekített sarkú, téglalap alakú aknasírként jelennek meg, ezek közül a 6. számú méretei alapján valószínűleg nyújtott trapéz alakú lehetett. Koporsóra utalhat a 6–7. sírokban megfigyelt hamu, amennyiben ez igaz, úgy a 6. esetben a gödör mintegy 20 cm-rel volt hosszabb a faszerkezetnél. Ugyanakkor mivel a váz kulcscsontjai csaknem függőleges helyzetben voltak a sírban, de a szorosan elhelyezkedő karcsontokkal egy szinten, ezért a faláda feltehetően szűk volt. Ez utóbbi sír mellett a lábcsontjai a 4. számú váz esetében is előreborult helyzetben feküdtek, ami valószínűleg a koporsó végeihez támaszkodó helyzetükkel magyarázható. A test és/vagy a karok csontjainak szorosan fekvő helyzete az 1., 8–9. síroknál is megfigyelhető volt, mivel azonban a vállak csontjai nem helyezkedtek el magasabban, ezért ez inkább utalhat a temetéskor a testet körbefogó valamilyen szerves anyagra, s nem rönkkoporsóra vagy a sírgödrök aljának teknős kialakítására. A bontás során egyes csontok bizonyára ki is mozdulhattak, feltehetően ez okozza a sírlapok és a fotók enyhe eltéréseit. Két esetben (4., 6.) fektették az elhunyt karját hastájékára, míg az 5. sírban a jobb kar könyökben kissé behajlítva, de a testtől távolabb helyezkedett el. A 8. sírban a kar nyújtva, jobb kezével a comb felső végére fektetve került. Sajnos a bolygatás legtöbbször a ma-

gasabban jelentkező koponyát érte, ezért azok pontos fekvése nem minden esetben ismert, de legalább négy esetben (4., 6–8.) számolhatunk az elhunyt fejének elbillenésével, ami ugyan-csak koporsó használatára utal. A csupán valamekkora részében megismert temetőrész leletanyaga szegényes, a szántás során előkerült sírokból talán nem is került minden tárgy közgyűjteménybe. Valószínűleg egy ilyen, elkallódott ékszerre utal a 9. számú váz koponyáján megfigyelt patina is.

3. MEKÉNYES-TEWALD HENRIK FÖLDJE

BEVEZETÉS

1941 októberében a településtől nyugati irányban elhelyezkedő, észak-déli irányú domb tetejének déli végén, a Méhész-patak völgyétől északi irányban, Tewald Henrik földjén egy sírt találtak, majd további három sírt bontottak ki. A találás híreről Müller Henrik mekényesi tanító értesítette a Janus Pannonius Múzeumot. A helyszínen 1941. október 15-ét követően Dombay János végzett leletmentő ásatást, melynek során a temető további 11 sírját dokumentálta. A lelőhely azonosítását 1970-ben Baranya megye 10–11. századi sírleleteinek feldolgozása során, Recska Vince erdész segítségével Vasvári László erdőmérnök végezte el, így került be Kiss Attila munkájába. A leletanyagot fotótáblán bemutatta Dombay János,²⁸ szerepelt a leletkataszterben,²⁹ összefoglalóan pedig Kiss Attila tette közzé.³⁰ A leletanyag a Janus Pannonius Múzeumban található.³¹ (16. kép)

16. kép. Mekényes-Tewald Henrik földje (1:10 000)

28 Dombay 1962, XIV. t.; MNM R. A. 152. M. III.

29 FÉK 649. sz.

30 Kiss 1983, 280–281.

31 Kiss 1982, 281.

SÍRLEÍRÁSOK

A sír (1941. október)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: ?, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

B sír (1941. október)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: ?, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

C sír (1941. október)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: ?, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

D sír (1941. október)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: ?, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Mellékletei:

1–2. A koponya két oldalán volt egy-egy huzalkarika. JPM ltsz. 9.1.1941.

1. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, nyitott végű huzalkarika. M.: kb. 3,8×3,5 cm, hv.: 0,26 cm. [10. tábla 1.]

2. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, nyitott végű huzalkarika. M.: kb. 3,9×3,9 cm, hv.: 0,23 cm. [10. tábla 2.]

3–4. A lábak csontjainál feküdt I. András (1046–1060) 2 db CNH I. 11. típusú ezüstérméje. JPM ltsz. 9.2.1941.

1. sír (1941. október)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 30 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Bolygatott: a koponyát és a mellkas felső részének csontjait a szántás roncsolta.

Melléklete: nem volt.

2. sír (1941. október)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 25 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

3. sír (1941. október)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 30 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Bolygatott: a koponyát a szántás roncsolta.

Melléklete: nem volt.

4. sír (1941. október)

Nő. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 30 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a bal alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Melléklete: nem volt.

5. sír (1941. október)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 30 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

6. sír (1941. október)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 50 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

7. sír (1941. október)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 70 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete:

1. A koponya bal oldalán helyezkedett el 1 db rézalapú ötvözetből készült, szögletes átmetszetű, nyitott, hegyesedő, kissé egymás mellé hajló végű gyűrű. M.: 2,7×2,6 cm, v.: 0,31×0,31 cm. JPM ltsz. 9.3.1941. [10. tábla 3.]

8. sír (1941. október)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 65 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

9. sír (1941. október)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 70 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Mellékletei:

1–2. A koponya két oldalán volt egy-egy rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, nyitott végű karika. M.: 2,8×2,5, ill. 2,8×2,6 cm, hv.: 0,27, ill. 0,24 cm. JPM ltsz. 9.4.1941. [10. tábla 4–5.]

10. sír (1941. október)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 60 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

11. sír (1941. október)

Nő. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 50 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Mellékletei:

1–3. A koponya alatt volt 3 db S végű karika. JPM ltsz. 9.5.1941. [10. tábla 6–8.]

1. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, zárt S végű karika. M.: 2×1,6 cm, hv.: 0,24 cm, Ssz.: 0,48 cm.

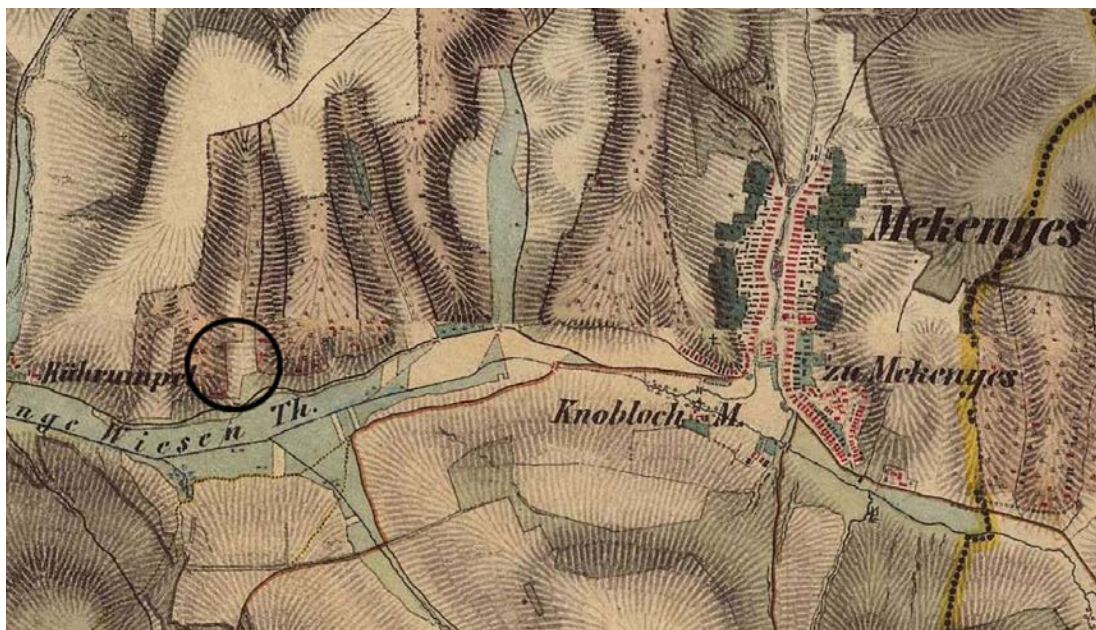
2. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika. M.: 2×1,8 cm, hv.: 0,24 cm, Ssz.: 0,44 cm.

3. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, zárt S végű karika. M.: 1,8×1,8 cm, hv.: 0,16 cm, Ssz.: 0,29 cm.

ÉRTÉKELÉS

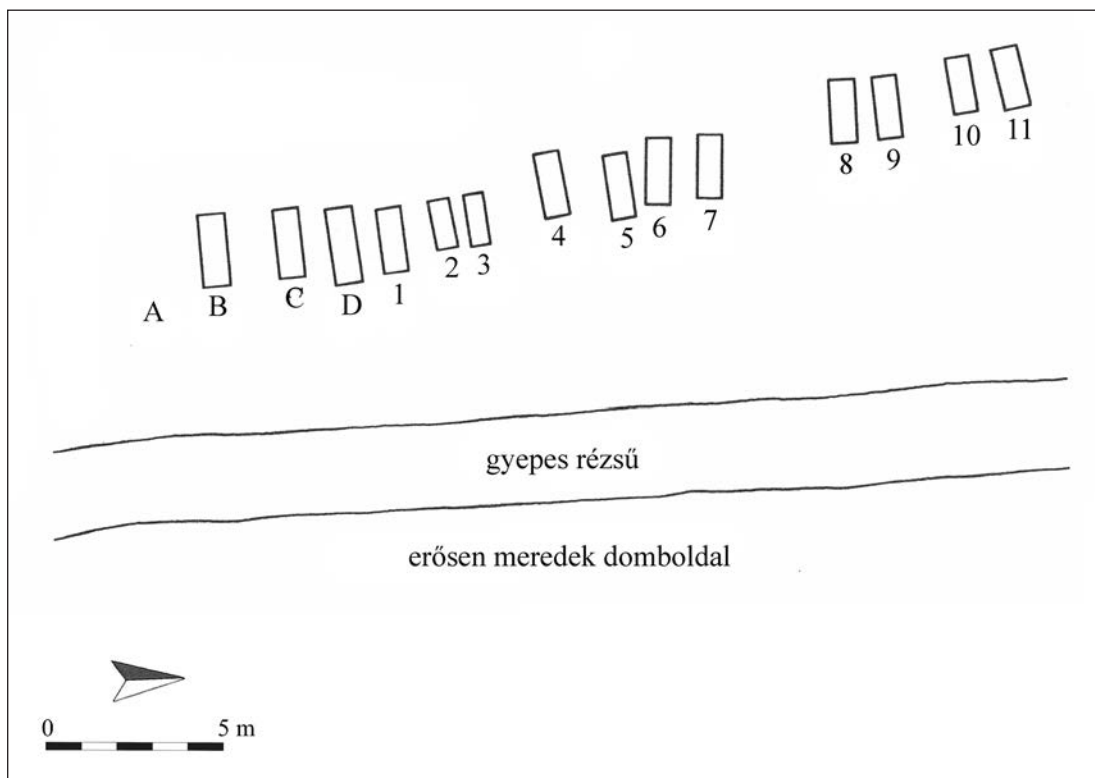
A lelőhely a Méhész-patak nyugat-keleti irányú völgye fölé magasodó, észak-déli irányú domb mintegy 15–20 m szélességűvé összeszűkülő déli végén található, melynek nyugati és keleti oldala meredeken szakad le a domb alja irányába. (17. kép)

Dombay ugyan nagyobb területre terjesztette ki a kutatást, de a temető „a kedvezőtlen fekvés folytán” a feltárás idejére már jórészt elpusztult. Megfigyelése szerint ugyanakkor „alig hihető, hogy nagyobb” temető helyezkedett el a domb összeszűkülő végén.³² A dokumentált sírok egyetlen, megközelítőleg észak–déli irányú sorba rendeződtek, csaknem arányos távolságban egymástól, nyugat–keleti tájolás szerint. (18. kép)

17. kép. A lelőhely elhelyezkedése a II. katonai felmérés 1857. évi térképén

32 Kiss 1983, 280.

18. kép. Mekényes-Tewald Henrik földje, temetőtérkép (Kiss 1983, 146. ábra felhasználásával)

A nemi és életkori adatok meghatározása a helyszíni megfigyeléseken alapult. A szegényes leletanyagban döntően fejékszerként használt karikaékszerek találhatók, s ebben a formában használták fel azt az egykori gyűrűt is, amely a 7. sírból került elő. Érdekes jelenség a D jelű sírból előkerült I. András (1046–1060) 2 db érme, melyek az elhunyt lábainak csontjainál feküdtek, ahogy ez pl. a beremendi temetőben is megfigyelhető volt. Az érmek alapján a 11. század középső részében, második felében temetkezhettek ide.

4. PALOTABOZSOK-KIRCHEGRUND

BEVEZETÉS

A településtől délkeletre elhelyezkedő észak–déli irányú domb nyugati oldalán, az itt található Mária-kápolnától északnyugati irányban a településen élők emlékezte egykori temetőről tudott. A helyi lakosok elmondása szerint egy Hoffstättes nevű kőműves „sok sírt” kiásott már, és állítólag edényeket is talált. 1941-ben szántás során újabb edény- és falmaradványokra utaló leletek kerültek elő, ennek hatására Dombay János szeptember 9-én bejárta a domb nyugati oldalát, ahol több emberi csonttöredéket is talált.³³ A helyszínen a terület tulajdonosaitól, Braun Józseftől és Jakab Józseftől megtudta azt is, hogy szántás során rendszeresen kerültek már elő korábban is emberi csontok, valamint épületmaradványok. Braun állítólag 25–30 cm magas kőszobrokat is talált, Jakab pedig egy alkalommal egy téglából álló „boltozatot” szántott ki, melynek egy részét elbontotta, s annak tégláit elszállította. A helyszíni szemlét követően szeptember 12-én Dombay feltárást végzett Jakab József, Schmidt Ferenc és Theri Ferencné földjein. Ennek alkalmával – őskori szórványleletek mellett – egy kora Árpád-kori temető 80 síros részletét tárta fel. A további kutatást a tulajdonosi hozzájárulás hiányában ekkor nem tudta folytatni, ezért a temető csupán részben került feltárássra. A temetőrészletet Dombay János közölte,³⁴ szerepelt a leletkataszterben,³⁵ röviden ismertette Mesterházy Károly,³⁶ majd a lelőhely azonosítását elvégezve röviden bemutatta Kiss Attila.³⁷ A sírokból kiemelt embertani és a régészeti leletanyag a Janus Pannonius Múzeumba került.³⁸ (19. kép)

SÍRLEÍRÁSOK³⁹

1. sír (1941. szeptember 12.)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 60 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a karok csontjai szorosan a test csontjai mellett voltak.

Melléklete: nem volt.

33 JPM R. A. 1264-83.; MNM R. A. 272.P.IV.; 206.M.IV.; XVII.319/1962.

34 Dombay 1962.

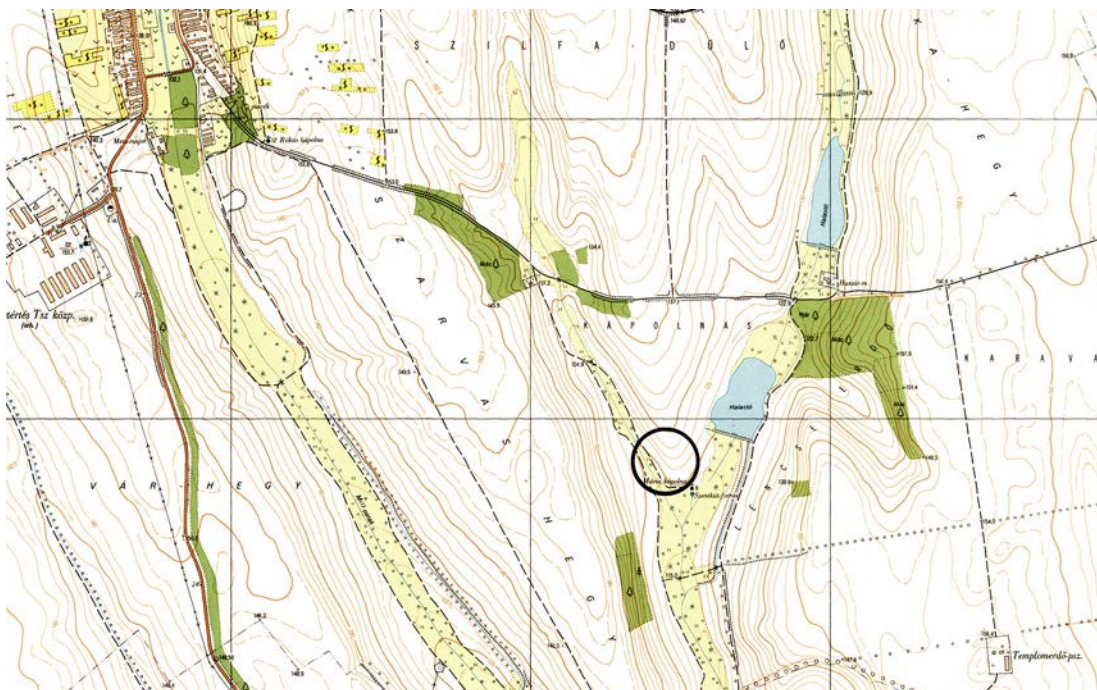
35 FÉK 649. sz.

36 Mesterházy 1965, 158.

37 Kiss 1983, 250–251.

38 Dombay 1962, 84; Kiss 1983, 250.

39 A sírleírások az adattári – egymással egyes esetekben nem teljesen azonos információtartalmú – dokumentációk és a publikáció adatainak felhasználásával készültek.

19. kép. Palotabozsok-Kirchegrund (1:10 000)

2. sír (1941. szeptember 12.)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 50 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Megjegyzés: a sír „részben a 41. sír fölött” helyezkedett el.

Melléklete: nem volt.

3. sír (1941. szeptember 12.)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 55 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

4. sír (1941. szeptember 12.)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 50 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

5. sír (1941. szeptember 12.)

Nő. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 70 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Mellékletei:

1. A koponya jobb oldalán feküdt 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika. M.: 1,8×1,7 cm, hv.: 0,19 cm, Ssz.: 0,4 cm. JPM ltsz. 1941.6.1. [11. tábla 1.]
- 2–15. A nyakcsigolyák körül legkevesebb⁴⁰ 14 db szürkésbarna színű, hengeralakú, középrészén lemélyedő sávban – a feltárási napló beszámolója szerint – arany-⁴¹ és ezüstműviával díszített opak üveggyöngy helyezkedett el. A legnagyobb darab m.: 1,8×1,2 cm. JPM ltsz. 1941.6.2. [11. tábla 2–15.]

6. sír (1941. szeptember 12.)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 40 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

7. sír (1941. szeptember 12.)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 55 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

8. sír (1941. szeptember 12.)

Nő. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 60 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Mellékletei:

1. A koponya jobb oldalán volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika. M.: 2,8×2,7 cm, hv.: 0,16 cm, Ssz.: 0,6 cm. JPM ltsz. 1941.6.3. [11. tábla 16.]
2. A koponya bal oldalán volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális, bordázott (6) S végű karika. M.: 1,8×1,4 cm, hv.: 0,23 cm, Ssz.: 0,85 cm. JPM ltsz. 1941.6.3. [11. tábla 17.]
3. A koponya alatt volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, rombuszátmetszetű, nyitott, egymás mellé hajló végű huzalkarika. Átm.: 2,2 cm, v.: 0,17×0,17 cm. JPM ltsz. 1941.6.4. [11. tábla 18.]

⁴⁰ A leltárkönyvben 9 db ép és 9 db töredék szerepel.

⁴¹ Ez az adat a napló két gépelt példányának egyikében szerepel.

9. sír (1941. szeptember 12.)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 45 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Mellékletei:

1-4. A koponya két oldalán volt egy-egy nagyobb és egy-egy kisebb S végű karika. JPM ltsz. 1941.6.5.

1. 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális, bordázott (5) S végű karika. M.: 3,2×2,5 cm, hv.: 0,3 cm, Ssz.: 0,7 cm. [11. tábla 19.]

2. 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális, bordázott (4) S végű karika. M.: 3×2,5 cm, hv.: 0,18 cm, Ssz.: 0,47 cm.⁴² [11. tábla 20.]

3. 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított S végű karika. M.: 1,8×1,6 cm.⁴³

4. 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított S végű karika. M.: 1,8×1,6 cm.⁴⁴

10. sír (1941. szeptember 12.)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 50 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

11. sír (1941. szeptember 12.)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 120 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Megjegyzés: vágta a 39. számú sír déli felét.

Melléklete: nem volt.

12. sír (1941. szeptember 12.)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: DNy-ÉK, sm.: 70 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz valószínűleg hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Bolygatott: a váz csontjait a szántás feldúlta.

Melléklete: nem volt.

13. sír (1941. szeptember 12.)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 80 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

42 A gyűjteményben található tárgy nem azonosítható a közleményben a XIII. t 6. számon közölt karikával.

43 A tárgy 1979-et megelőzően elveszett.

44 A tárgy 1979-et megelőzően elveszett.

Melléklete: nem volt.

14. sír (1941. szeptember 12.)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 75 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Bolygatott: a váz több csontja hiányzott.

Melléklete: nem volt.

15/a-b sír (1941. szeptember 12.)

Férfi (a) és gyermek (b). Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 60, ill. 75 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A férfi váz valószínűleg hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Alatta, „kissé jobbra”, „kissé északra” helyezkedett el a gyermek váza. A gyermek váza hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Bolygatott: a férfi váz több csontja hiányzott, míg a gyermek esetében a koponyából csak az alsó állkapocs maradt meg.

Melléklete:

1. A gyermek váz hiányzó koponyájának a helyén volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, zárt pödrött végű karika. M.: 2,4×2,3 cm, hv.: 0,2 cm, Psz.: 0,33 cm. JPM ltsz. 1941.6.6. [11. tábla 21.]

16. sír (1941. szeptember 12.)

Nő. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 80 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

17. sír (1941. szeptember 12.)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 80 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Megjegyzés: részben az 50. számú sír felett helyezkedett el, de magasabb helyzete miatt azt nem bolygatta meg.

Mellékletei:

1. A koponya jobb oldalán volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, zárt S végű karika. M.: 2,4×2,1 cm, hv.: 0,17 cm, Ssz.: 0,37 cm. JPM ltsz. 1941.6.7. [12. tábla 1.]
2. A koponya jobb oldalán volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika. M.: 1,8×1,2 cm, hv.: 0,1 cm, Ssz.: 0,52 cm. JPM ltsz. 1941.6.7. [12. tábla 2.]
3. A koponya bal oldalán feküdt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított S végű karika. M.: 1,8×1,4 cm, hv.: 0,14 cm, Ssz.: 0,26 cm. JPM ltsz. 1941.6.7. [12. tábla 3.]
4. A koponya bal oldalán helyezkedett el 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű S végű karika. M.: 1,6×1 cm, hv.: 0,1 cm, Ssz.: 0,1 cm. JPM ltsz. 1941.6.7. [12. tábla 4.]

5. A koponya bal oldalán volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, rombuszátmetszetű, nyitott, enyhén egymás mellé hajló végű huzalkarika. Átm.: 1,4 cm, v.: 0,2×0,2 cm. JPM ltsz. 1941.6.8. [12. tábla 5.]

18. sír (1941. szeptember 12.)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 90 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

19. sír (1941. szeptember 12.)

Nő. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 55 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete:

1. A koponya bal oldalán volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika. M.: 1,9×1,5 cm, hv.: 0,23 cm, Ssz.: 0,4 cm. JPM ltsz. 1941.6.9. [12. tábla 6.]

20. sír (1941. szeptember 12.)

Nő. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 80 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

21. sír (1941. szeptember 12.)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 75 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

22. sír (1941. szeptember 12.)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 85 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

23. sír (1941. szeptember 12.)

Nő. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 65 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Megjegyzés: a sír északkeleti sarka szuperpozícióban volt a 43. számú sírral.

Melléklete:

1. A koponya bal oldalán volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, gombos végű karika. M.: 2,5×2,2 cm, hv.: 0,22 cm. JPM ltsz. 1941.6.10. [12. tábla 7.]

24. sír (1941. szeptember 12.)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 60 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

25. sír (1941. szeptember 12.)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 70 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

26. sír (1941. szeptember 12.)

Gyermekek. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 55 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Mellékletei:

1. A koponya bal oldalán volt 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális, bordázott (4) S végű karika. M.: 2×1,8 cm, hv.: 0,17 cm, Ssz.: 0,38 cm. JPM ltsz. 1941.6.11. [12. tábla 8.]
2. A koponya bal oldalán volt 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális, bordázott (4) S végű karika. M.: 1,8×1,8 cm, hv.: 0,16 cm, Ssz.: 0,4 cm. JPM ltsz. 1941.6.11. [12. tábla 9.]
3. A koponya jobb oldalán volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika. M.: 1,6×1,6 cm, hv.: 0,1 cm, Ssz.: 0,23 cm. JPM ltsz. 1941.6.11. [12. tábla 10.]
4. A koponya jobb oldalán volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika. M.: 1,6×1,4 cm, hv.: 0,1 cm, Ssz.: 0,25 cm. JPM ltsz. 1941.6.11. [12. tábla 11.]
5. A koponya bal oldalán volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika. M.: 1,7×1,5 cm, hv.: 0,11 cm, Ssz.: 0,26 cm. JPM ltsz. 1941.6.11. [12. tábla 12.]

27. sír (1941. szeptember 12.)

Nő. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 90 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

28. sír (1941. szeptember 12.)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 40 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

29/a-c sír (1941. szeptember 12.)

Három személy sírja: férfi (a), neme, kora bizonytalan (b) és gyermek (c). Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 50 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A vázak hanyatt fekvő, nyújtott helyzetűek voltak. A férfi váz jobb oldalán, attól északi irányban, vele azonos mélységben volt a b jelű váz, az a jelű alatt pedig közvetlenül a c gyermekváz. Bolygatott: a 29/b váz csontjai a mellkastól lefelé hiányoztak.

Mellékletük: nem volt.

30. sír (1941. szeptember 12.)

Nő. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 70 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

31/a-b sír (1941. szeptember 12.)

Férfi (a) és nő (b). Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 85, ill. 100 cm, sh.: ?, ssz.: ?

Mindkét váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. A férfi váz alatt, az ásatási napló beszámolója szerint „ugyanazon sírgödörben”, de 100 cm mélységben feküdt a női váz.

Mellékletei:

1–8. A női váz nyakcsigolyáin különböző gyöngyök helyezkedtek el. JPM ltsz. 1941.6.12. [12. tábla 13–20.]

1–2. 2 db lila színű, hatszögátmetszetű fluoritgyöngy. M.: 2,1×1,1, ill. 1,4×1,2 cm.

3–4. 2 db zöld színű, hatszögátmetszetű fluoritgyöngy. M.: 1,5×1,2, ill. 1,1×1 cm.

5–6. 2 db fehérés színű, gömbalakú hegyikristály gyöngy. Átm.: 0,9, ill. 0,7 cm.

7–8. 2 db fekete színű, hengeralakú, lemélyedő középrészén ezüsfóliás opak üveggyöngy. M.: 1,5×1, ill. 0,9×0,7 cm.

32. sír (1941. szeptember 12.)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 70 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Bolygatott: a mellkas középrészétől felfelé a váz

csontjai hiányoztak. Megjegyzés: északnyugati részén szuperpozícióban volt az 54. számú sírral, a leírás szerint abba „belenyúlott”.

Melléklete:

1. A medence jobb oldalának felső széle alatt volt Vespasianus császár 1 db bronzérme, melynek alsó felén børszój maradványai voltak megfigyelhetők. JPM ltsz. 1941.6.13.

33. sír (1941. szeptember 12.)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 50 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Megjegyzés: északnyugati sarkán szuperpozícióban volt a 48. számú sírral: a napló leírása szerint a 48. metszi a 33. számút, míg a publikáció tudósítása szerint a 33. „belenyúlott” a 48. sírba.

Melléklete: nem volt.

34. sír (1941. szeptember 12.)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 40 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

35. sír (1941. szeptember 12.)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 60 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

36/a-b sír (1941. szeptember 12.)

Nő (a) és férfi (b). Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 50 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A vázak hanyatt fekvő, nyújtott helyzetűek voltak. Bolygatott: a férfi váz csontjainak egy része hiányzott.

Melléklete:

1. A női váz koponyájának bal oldalán volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, valószínűleg S végű karika. M.: 1,2×1 cm, hv.: 0,1 cm, Ssz.: ? JPM ltsz. 1941.6.14.
[12. tábla 21.]

37/a-c sír (1941. szeptember 12.)

Serdült gyermek (a), idős nő (b) és férfi (c). Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 60 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A vázak hanyatt fekvő, nyújtott helyzetben voltak.

Mellékletei:

1. A b sírban, a koponya bal oldalán volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, zárt S végű karika. M.: 1,8×1,4 cm, hv.: 0,13 cm, Ssz.: 0,24 cm. JPM ltsz. 1941.6.15. [12. tábla 22.]
2. A b sírban, a koponya bal oldalán volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, zárt S végű karika. M.: 1,8×1,4 cm, hv.: 0,13 cm, Ssz.: 0,2 cm. JPM ltsz. 1941.6.15. [12. tábla 23.]

38/a-d sír (1941. szeptember 12.)

Férfi (a-b), gyermek (c) és neme, kora bizonytalan (d). Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 70 cm, sh.: ?, ssz.: ?
A vázak hanyatt fekvő, nyújtott helyzetűek voltak. Bolygatott: az a-b vázak között fekvő d jelű váz csontjai a medencétől felfelé hiányoztak. Megjegyzés: a sír keleti szélé szuperpozícióban volt a 61. és 63. számú sírral, a 61. sír délnyugati vége „belenyúlott” a 38. sírba.

Mellékletei:

1. A 38/c jelű gyermek váz koponyájának egyik oldalán volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, zárt, bordázott (5) S végű karika. M.: 3,5×2,7 cm, hv.: 0,2 cm, Ssz.: 0,6 cm. JPM ltsz. 1941.6.16. [12. tábla 24.]
2. A 38/c jelű gyermek váz koponyájának másik oldalán volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, zárt, bordázott (6) S végű karika. M.: 3×2,6 cm, hv.: 0,16 cm, Ssz.: 0,5 cm. JPM ltsz. 1941.6.16. [12. tábla 25.]

39. sír (1941. szeptember 12.)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 80 cm, sh.: ?, ssz.: ?
A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Bolygatott: a váz jobb oldali csontjai megsemmisültek, mikor a 11. sír megásása során elpusztították a 39. sír déli részét.

Melléklete: nem volt.

40. sír (1941. szeptember 12.)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 80 cm, sh.: ?, ssz.: ?
A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Bolygatott: a váz medencétől felfelé eső része hiányzott. Megjegyzés: szuperpozícióban volt az 51. számú sírral, amelynek keleti felét részben a 40. sírba ásták, ez okozta a felsőtest csontjainak pusztulását.

Melléklete: nem volt.

41. sír (1941. szeptember 12.)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 110 cm, sh.: ?, ssz.: ?
A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Megjegyzés: szuperpozícióban volt a 2. számú sírral.

Melléklete: nem volt.

42. sír (1941. szeptember 12.)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 80 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

43. sír (1941. szeptember 12.)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 60 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Megjegyzés: a sír délnyugati része a 23. sír észak-keleti részébe, keleti vége pedig az 58. számú sírba nyúlt bele.

Mellékletei:

1. A koponya egyik oldalán volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, valószínűleg S végű karika. M.: 2,4×2,1 cm, hv.: 0,2 cm, Ssz.: ? JPM ltsz. 1941.6.12. [13. tábla 1.]
2. A koponya másik oldalán volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, nyitott végű karika. Átm.: 1,5 cm, hv.: 0,16 cm. JPM ltsz. 1941.6.12. [13. tábla 2.]

44. sír (1941. szeptember 12.)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 70 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Megjegyzés: szuperpozícióban volt az 55. számú sírral, a 44. számú sír gödrét „kissé beleásták az 55. sírba”.

Melléklete: nem volt.

45. sír (1941. szeptember 12.)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 40 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Mellékletei:

1. A nyakcsigolyáknál volt 1 db ón-ólom ötvözetből készült kereszt, melynek középrészén nagyobb, kidomborodó mintát kisebb domborulatok öveznek, valószínűleg a szárazon is egy-egy nagyobb kidomborodó minta volt látható egykoron, míg a kereszt körvonalát apró minták sora övezi. M.: 3×2 cm. JPM ltsz. 1941.6.18. [13. tábla 3.]
2. A nyakcsigolyáknál helyezkedett el 1 db barna színű, korongalakú csontgyöngy. Átm.: 1 cm. JPM ltsz. 1941.6.18. [13. tábla 4.]

46. sír (1941. szeptember 12.)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 30 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

47. sír (1941. szeptember 12.)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 50 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Mellékletei:

1–165. A nyakcsigolyáknál különböző gyöngyök feküdtek. JPM ltsz. 1941.6.20. [13. tábla 5–169.]

1. 1 db lila színű, hatszögátmetszetű fluoritgyöngy. M.: 1,2×1 cm.

2–3. 2 db barna színű, lapított gömb alakú opak üveggyöngy. Átm.: 0,8 cm.

4. 1 db barna színű, csonkakúp alakú opak üveggyöngy. M.: 0,8×0,6 cm.

5–165. 161 db kékesszürke színű, apró üveggyöngy. Átm.: 0,3–0,4 cm.

48/a-b sír (1941. szeptember 12.)

Nő (a), férfi (b).⁴⁵ Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 50 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A vázak hanyatt fekvő, nyújtott helyzetűek voltak. Bolygatott: mindkét váz felsőtestének csontjai kimozdultak. Megjegyzés: szuperpozícióban voltak a 33., 58. és 60. számú sírokkal. A publikáció a 48. sír délkeleti sarkának a 33. sírba történő benyúlásáról tájékoztat, míg az ásatási napló leírása szerint a 48. metszete mindhárom sírt.

Melléklete: nem volt.

49. sír (1941. szeptember 12.)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 40 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

50. sír (1941. szeptember 12.)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 145 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Megjegyzés: részben a 17. számú sír alatt helyezkedett el, de a mélységkülönbség miatt előbbi nem bolygatta.

Melléklete: nem volt.

⁴⁵ A dokumentáció egyik példányának meghatározása, míg a másik szerint mindkét váz felső részének csontjai bolygatottak voltak, „ennélfogva a nemük is bizonytalan”.

51. sír (1941. szeptember 12.)

Nő. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 100 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Megjegyzés: vágta a 40. számú sírt.

Melléklete: nem volt.

52. sír (1941. szeptember 12.)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 110 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

53/a-b sír (1941. szeptember 12.)

Két gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 65 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A vázak hanyatt fekvő, nyújtott helyzetűek voltak. Megjegyzés: szuperpozícióban volt az 57. és 59. sírokkal. Az ásatási napló leírása szerint az 57. sírt „részben az 53. (...) sírba ásták bele”.

Melléklete:

1. Az a jelű sír mellkasának csontjain volt 1 db lila színű, hatszögátmetszetű fluoritgyöngy.

M.: 2,2×1,2 cm. JPM ltsz. 1941.6.21. [13. tábla 170.]

54. sír (1941. szeptember 12.)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 70 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Bolygatott: a váz medencétől felfelé eső része hiányzott. Megjegyzés: délkeleti szélébe „belenyúlott” a 32. számú sír északnyugati része.

Melléklete: nem volt.

55. sír (1941. szeptember 12.)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 70 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Megjegyzés: szuperpozícióban volt a 44. számú sírral, a 44. sír gödrét „kissé beleásták az 55. sírba”.

Melléklete: nem volt.

56. sír (1941. szeptember 12.)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 50 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

57. sír (1941. szeptember 12.)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 70 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Megjegyzés: szuperpozícióban volt az 53., 59. és 65. számú temetkezésekkel. Az ásatási napló bejegyzése szerint a „sírt részben az 53. és 65. sírba ásták bele”.

Melléklete: nem volt.

58. sír (1941. szeptember 12.)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 65 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Bolygatott: a csontok egy része hiányzott, más részük kimozdult. Megjegyzés: szuperpozícióban volt a 43., 48. és 60. számú sírokkal. A sírt valószínűleg a 60. sír kiásásakor bolygatták meg. Az ásatási napló leírása szerint a 48. sír is „metszi” az 58. sírt.

Melléklete: nem volt.

59. sír (1941. szeptember 12.) [14. tábla]

Nő. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 100 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Megjegyzés: szuperpozícióban volt az 53. sírral.

Mellékletei:

1. A koponya egyik oldalán, a „fülnél” volt 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű S végű karika. M.: 2,7×2,3 cm, hv.: 0,17 cm, Ssz.: 0,4 cm. JPM ltsz. 1941.6.23.
2. A koponya másik oldalán, ugyancsak a „fülnél” volt 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított S végű karika. M.: 2,1×2 cm, hv.: 0,15 cm, Ssz.: 0,4 cm. JPM ltsz. 1941.6.23.
- 3–374. A nyakcsigolyáknál helyezkedett el 372 db kékesszürke színű, lapított gömb és csonkakúp alakú opak üveggyöngy. Átm.: 0,3–0,4 cm. JPM ltsz. 1941.6.22.
375. A jobb kéz csontjai között volt 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, külső oldalán írásjelekhez hasonló mintákkal díszített, nyitott, egymásra hajló végű pántgyűrű. M.: 2,1×1,8 cm, sz.: 0,41 cm. JPM ltsz. 1941.6.24.

60. sír (1941. szeptember 12.)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 80 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Megjegyzés: szuperpozícióban volt a 48. és az 58. számú sírral. Az ásatási napló leírása alapján a 48. sír „metszi” a 60. sírt, utóbbi pedig valószínűleg bolygatta az 58. számú temetkezést.

Melléklete: nem volt.

61. sír (1941. szeptember 12.)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 50 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Megjegyzés: szuperpozícióban volt a 38. és a 63. számú sírral, délnyugati vége „belenyúlott” a 38. sírba.⁴⁶ A 63. számú sír pedig „pontosan” a 61. jelű temetkezés alatt volt.

Melléklete: nem volt.

62. sír (1941. szeptember 12.)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 50 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

63. sír (1941. szeptember 12.)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 70 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Bolygatott: a koponya és a mellkas felső részének csontjai hiányoztak. Megjegyzés: szuperpozícióban volt a 61. számú sírral, „pontosan” alatta helyezkedett el.

Melléklete: nem volt.

64. sír (1941. szeptember 12.)

Nő. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 90 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

65. sír (1941. szeptember 12.)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 100 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Megjegyzés: szuperpozícióban volt az 57. számú sírral, amely vágta azt.

Melléklete: nem volt.

66. sír (1941. szeptember 12.)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: DNy-ÉK, sm.: 60 cm, sh.: ?, ssz.: ?

⁴⁶ Dombay 1962, 84.

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

67. sír (1941. szeptember 12.)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: DNy-ÉK, sm.: 60 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a jobb alkar csontjai a medencén voltak.

Melléklete: nem volt.

68. sír (1941. szeptember 12.)

Nő. Csvh.: ?, t.: DNy-ÉK, sm.: 70 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a jobb alkar csontjai a medencén voltak.

Melléklete: nem volt.

69. sír (1941. szeptember 12.)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 50 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

70. sír (1941. szeptember 12.)

Nő. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 90 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Bolygatott: a lábszárok csontjai hiányoztak. Megjegyzés: a koponya bal oldalán zöld színű patina volt megfigyelhető.

Melléklete:

1. A koponya jobb oldalán volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika. M.: 2,5×2 cm, hv.: 0,14 cm, Ssz.: 0,32 cm. JPM ltsz. 1941.6.25. [13. tábla 171.]

71. sír (1941. szeptember 12.)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 90 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

72. sír (1941. szeptember 12.)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 50 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Megjegyzés: szuperpozícióban volt a 73. számú sírral, részben abba ásták bele.

Melléklete: nem volt.

73. sír (1941. szeptember 12.)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 70 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Bolygatott: csak a lábszárak csontjai maradtak meg in situ helyzetben, a többi csont a temetkezést megbolygató 72. számú sír szélén volt.

Melléklete: nem volt.

74. sír (1941. szeptember 12.)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 45 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Mellékletei:

1-4. A koponya két oldalán volt 2-2 db S végű karika, egy nagyobb és egy kisebb párban. JPM ltsz. 1941.6.26.

1. A koponya egyik oldalán volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, zárt S végű karika. M.: 2,7×2 cm, hv.: 0,13 cm, Ssz.: 0,23 cm. [13. tábla 172.]

2. A koponya másik oldalán volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika. M.: kb. 2×2 cm, hv.: 0,2 cm, Ssz.: 0,4 cm. [13. tábla 173.]

3. A koponya egyik oldalán volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, zárt S végű karika. M.: 1,8×1,3 cm, hv.: 0,12 cm, Ssz.: 0,25 cm. [13. tábla 174.]

4. A koponya másik oldalán volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, zárt S végű karika. M.: kb. 1,7×1,2 cm, hv.: 0,13 cm, Ssz.: 0,25 cm. [13. tábla 175.]

5. A koponya mögött/alatt volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, zárt S végű karika. M.: 1,5×1,3 cm, hv.: 0,1 cm, Ssz.: 0,1 cm. JPM ltsz. 1941.6.26. [13. tábla 176.]

75. sír (1941. szeptember 12.)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 65 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

76. sír (1941. szeptember 12.)

Férfi (?). Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 70 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

77. sír (1941. szeptember 12.)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 70 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

78. sír (1941. szeptember 12.)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 55 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

79. sír (1941. szeptember 12.)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 60 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

80. sír (1941. szeptember 12.)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 55 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

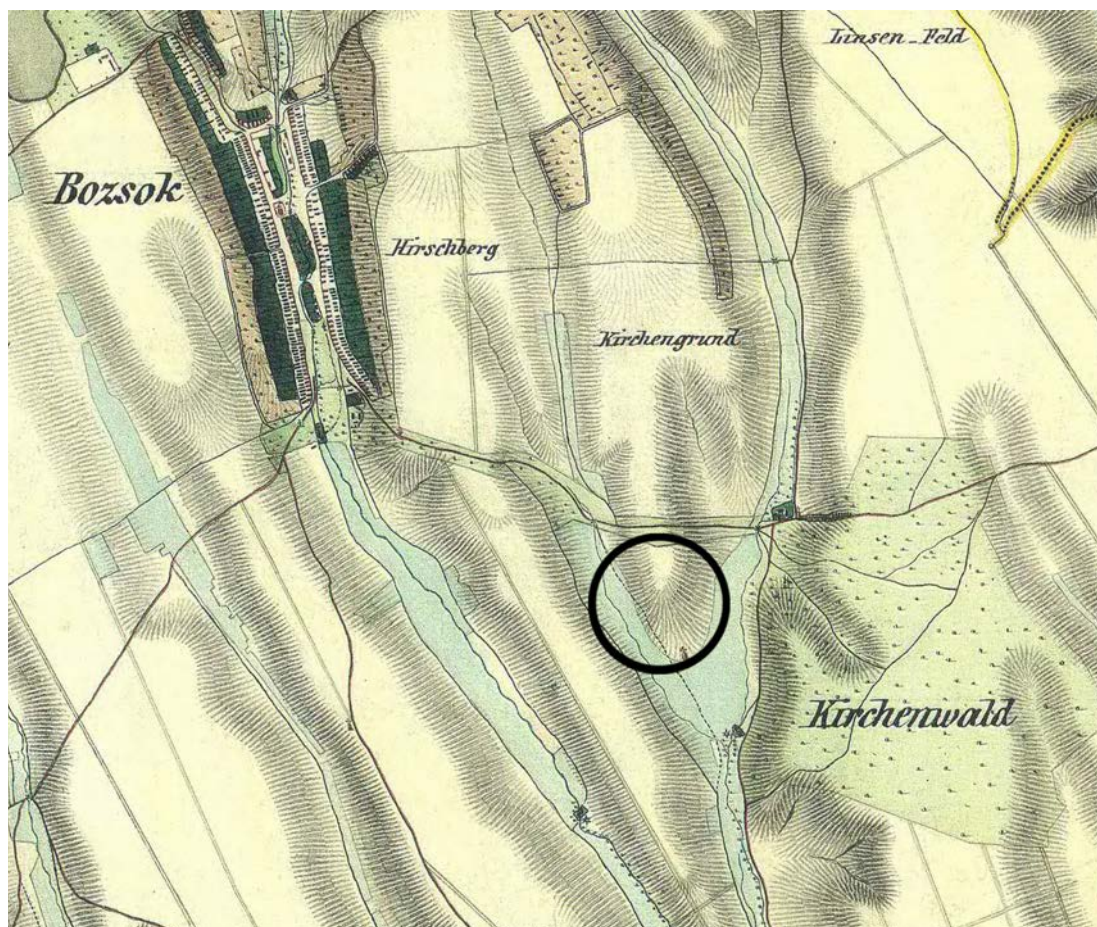
Melléklete: nem volt.

ÉRTÉKELÉS

A temető helyének kiválasztott magaslatot nyugati és keleti oldalán is széles völgy kíséri, melyek egykor vízjárta területet alkottak. (20. kép)

Az egykor több száz sírosnak feltételezett temető⁴⁷ kutatása az egykori telekhatárokhoz kényszerűen igazodott. Ásatás lehetősége Jakab József, Schmidt Ferenc és Theri Ferencné földjén volt adott, a Schmidt és Theri telke között elhelyezkedő Braun József mintegy 20 m széles telkén viszont nem. A feltárt 80 sírral így egybefüggő része nem került feltárássra és a szélét sem sikerült egyik oldalán sem megfigyelni.

⁴⁷ Mesterházy 1965, 158.

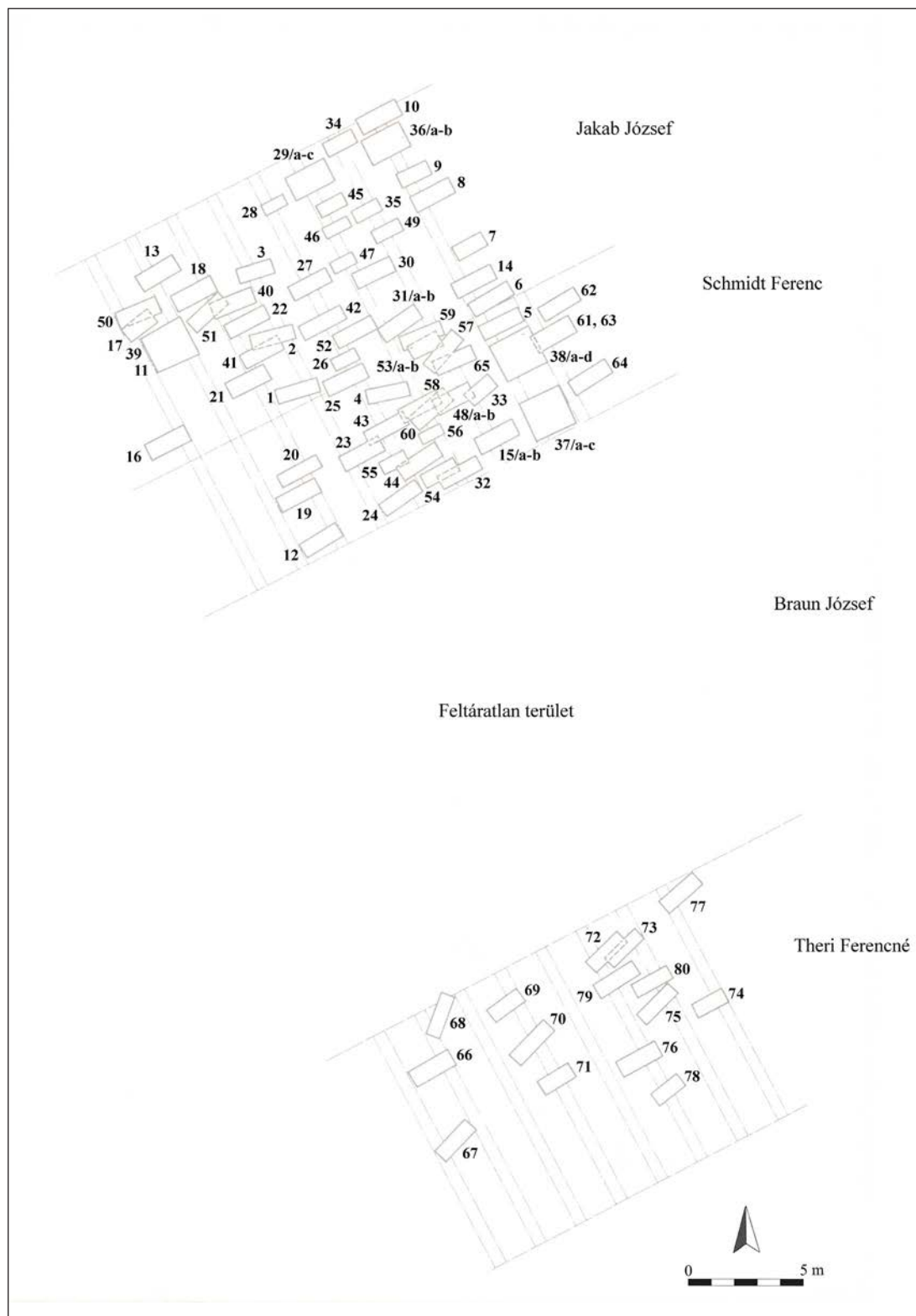

20. kép. A lelőhely elhelyezkedése a II. katonai felmérés 1859. évi térképén

A helyi hagyomány szerint a mai nap is látható kápolnától északnyugati irányban, 200–300 lépésre egykor egy „templom” helyezkedett el, azonban ennek egykori léte megkérdőjelezhető, valószínűbb, hogy az itt található római kori épületmaradványokra vonatkoztatható ez az adat.⁴⁸ Amennyiben azonban mégis Árpád-kori templom volt, úgy a távolság abban az esetben is valószínűtlenné tenné a temetővel való kapcsolatát, még akkor is, ha a szuperpozíciók nagyobb száma kétségtelenül a templom körüli temetők jellemzője volt. (21. kép) A temető egykori járósíntje az erózió és a mezőgazdasági művelés következtében a feltárás idejére lekopott, ezért a szántás a sírok egy részét már bolygatta.⁴⁹ A sírgödrök a térképen kissé sematikus, téglalap alakú aknasírokként jelennek meg. A dokumentációban a 12. sírnál szerepel a gödör említése, de további részletek nélkül, ezért feltehető, hogy talán nem minden esetben lehetett azokat pontosan megfigyelni.

⁴⁸ Dombay 1962, 80.; JPM R.A. 1264-83.

⁴⁹ Dombay 1962, 82.

21. kép. Palotabozsok-Kirchegrund, a feltárt temetőrész

A sírok dokumentált 30–145 cm közti mélysége bizonyára nem adja vissza az egykori valós értékeket. Legnagyobb arányban 50–100 cm mély gödröket írt le Dombay János. Általánosan megfigyelhető jelenség volt, hogy a gyermekek számára sekélyebb gödröt ástak. A sírgödrök mélységét az alábbi táblázat szemlélteti.

Sm (cm)	Nő	Férfi	Gyermek	?
20–29				
30–39			46.	
40–49		6.	9., 28., 34., 45., 49., 74.	
50–59	19., 36/b, 48/a	2., 4., 10., 29/a, 36/a, 36/c, 48/b, 61., 62., 72., 80.	3., 7., 26., 29/c, 33., 47., 56., 69., 78.	29/b
60–69	8., 23., 37/a	1., 15/a, 24., 37/b, 75., 79.	35., 53/a-b	43., 58., 66., 67.
70–79	5., 30., 68.	14., 32., 38/a-b, 54., 57., 76., 77.	15/b, 38/c	12., 21., 25., 38/d, 44., 55., 63., 73.
80–89	16., 20.	13., 22., 31/a	17.	39., 40., 42., 60.
90–99	27., 37d, 64., 70	18.	71.	
100–109	31/b, 51., 59.			65.
110–120		11., 52.		41.
121–130				
131–140				
141–150		50		

A sírok tájolása többségében a délnyugat–északkeleti irányhoz igazodott.⁵⁰ Az elhunytak hanyatt fekvő, nyújtott helyzete általános volt, csupán két sírnál fektették a jobb alkart a hastájékra. Dombay megfigyelte a karok csontjainak szorosan a test csontjai mellett fekvő helyzetét, ami egy testet körülfogó anyagra is utalhat, noha ennek vagy a koporsónak a nyoma sehol sem volt megfigyelhető.⁵¹ A folyamatos, hosszabb ideig tartó temetkezések miatt a sírok több esetben is bolygatták vagy felülrétegezték egymást. Sajnos a rendelkezésre álló adatok alapján azonban nem minden esetben rekonstruálható a sírok egymáshoz viszonyított relatív kronológiai viszonya, sem a nagyobb méretűként ábrázolt – az esetek egy részében bizonyára egymásba vagy szorosan egymás mellé ástott – sírgödrökben fekvő vázak helyzete. A feltárásról fennmaradt dokumentációk és a publikált temetőterképek sem minden esetben harmonizálnak egymással. A publikáció

⁵⁰ Dombay 1962, 84.

⁵¹ Dombay 1962, 84.

a szuperpozíciók tekintetében néhol többletadatot tartalmaz a fennmaradt dokumentációkhoz képest, másutt viszont némiképp ellentmond a térképnek. A sírok közti viszonyrendszer vizsgálatát a sírmélység és a gödrök ábrázolása egészítheti ki ott, ahol a térkép jelzése alapján a mélyebb sírt bizonyára nem áshatták volna meg a sekélyebb bolygatása nélkül. A 2. sír részben a 41. felett helyezkedett el, mivel a beszámoló nem említi a sekélyebb 2. sír bolygatását, ezért bizonyára az utóbbi a fiatalabb. A 11. sír vágta a 39. számú temetkezés déli felét, azonban mikor felfedezték a korábbi sírt, a sírgödört „ellenkező irányban” kibővítették. Ez arra is mutathat, hogy a 39. sírnek már valószínűleg nem volt nyoma a felszínen, ami a temető használati ideje szempontjából is egy aprócska adat, sajnos azonban mindkét sír melléklet nélküli volt. A 15/a-b sírok közül mindkettő bolygatott volt, az a jelű férfi bolygatott váza alatt 15 cm-rel mélyebben volt a hiányos gyermek váza. Bizonyára a b váz lehetett az idősebb, noha az említett mélységkülönbség nem feltétlenül okozta volna a gyermek koponyájának megsemmisítését. Jelentős különbség volt a 17. és az 50. sírok mélysége között az utóbbi javára, mivel a 17. részben az 50. felett volt, ezért bizonyára utóbbi az idősebb. A 23. sír és a 43. számú viszonya kérdéses. A 29/b váz részleges pusztulása talán a közvetlenül mellette elhelyezkedő 29/a számú elhunyt temetésével magyarázható, az alatta lévő 29/c pedig egy korábbi temetkezés lehet. A 31/a-b közül a b jelű az idősebb, és mivel a helyszíni megfigyelés ugyanazon sírgödörben fekvő vázakra utal, így talán utántemetés is lehetett. A 32. és az 54. sírban lévő váz is bolygatott volt, a 32. sírban fekvő váz mellkas középső részétől felfelé megfigyelhető pusztulását talán okozhatta az 54. sír megásása, utóbbi medencétől felfelé mutató hiánya pedig további – ismeretlen eredetű – bolygatásra utal. A 33. és a 48. esetében a napló leírása szerint a 48. metszette a 33. számút, míg a publikáció tudósítása szerint a 33. „belenyúlott” a 48. sírba. Ugyanez a kifejezés szerepel a 48. sír leírásánál is, „DK-i sarka belenyúlott az azonos mélységű 33.-ba”. Az azonos szóhasználatból talán arra következtethetünk, hogy ezekben az esetekben Dombay nem tudta megállapítani a sírok egymáshoz viszonyított helyzetét. A 44. sír kapcsán viszont annak 55. sírt vágó helyzete mellett a 44. számú 55.-be belenyúlásáról is ír. A 36/a-b sírt „kettőssír”-ként írta le a publikáció. A 37/a-c sírok egymáshoz viszonyított időrendje kérdéses. A 38/a-d sírok között a medencétől felfelé megsemmisült d váz pusztulását talán az a-c jelű temetkezések egyikének vagy közülük többnek a megásásával kapcsolhatnánk össze. A sírba belenyúlott a 61. számú temetkezés délnyugati vége is. A 40. sír részben vágta az 51. számú temetkezés. A 44. sír roncsolta az 55. számú sír délkeleti részét. A 48. és a 33–58–60. számú sírok viszonya kérdéses, a 48. az 58.-ast vágta, de lehetséges, hogy a további kettőt is. Az 53/a-b jelű gyermeksírok egymáshoz való viszonya bizonytalan, mindkét sírt vágta ugyanakkor az 57. számú temetkezés. Az 57. vágta a 65. számú sírt is. Az 58. sírt vágta a 48. és bolygatta a 60. sírt. Az 59. és az 53. sír viszonya kérdéses. A 63. számú váz részleges megsemmisülését feltehetően a pontosan felette elhelyezkedő 61. sír megásása során okozhatták. A 72-es sír vágta a 73. számú temetkezést. A szuperpozíciók alapján a temető korábban megásott sírjaiba már kerültek pödrott végű karikák (15/b), fluorit-, hegyikristály és fóliás gyöngyök (31/b), S végű karikák, üveggyöngyök, írásjelekhez hasonló mintákkal díszített gyűrű (59.). Néhány esetben megfigyelhető, hogy a fiatalabb sírok tájolása erőteljesebben tér el dél felé a nyugati iránytól.

Az elhunytak nemi és életkori adatainak meghatározása helyszíni megfigyelésen alapul, ugyanakkor a publikációban esetenként az előbbihez képest többletinformáció olvasható. Ez összefügghet a 22. további vizsgálatra beszállított váz elemzésével, s talán ez lehet az oka annak is, hogy másutt

a naplóban szereplő meghatározások már nem kerültek be a publikációba. Ugyanakkor a dokumentáció két példánya sem teljesen azonos a nemi és életkori adatok tekintetében.

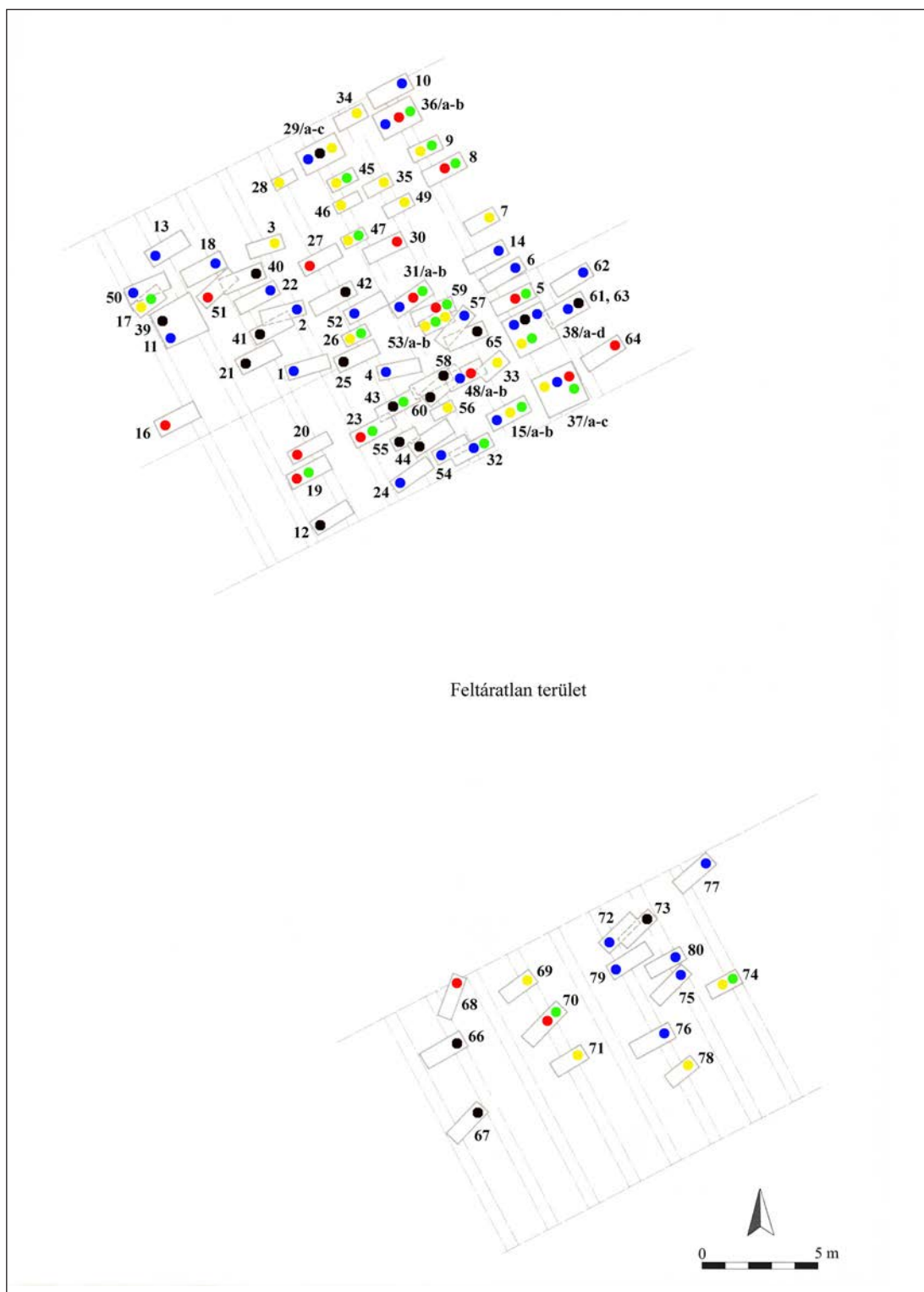
Maradandó anyagú leletek a temető 20 sírjából dokumentáltak, a 70. sírban pedig a csonton megfigyelt patina utalhat az egyik elveszett ékszerre. A bolygatott sírok esetében természetesen bizonytalan, hogy a dűlő a mellékletek egészének vagy valamekkora részének a pusztulásával járhatott-e. A mellékletes temetkezések között többségben vannak a nők (5., 8., 19., 23., 31/b, 36/a, 37/b, 59., 70.) és a gyermekek (9., 15/b, 17., 26., 38/c, 45., 47., 53/a, 74.) sírjai, melyekhez egy-egy férfi (32.) és ismeretlen nemű és korú (43.) elhunyt csatlakozik. A nők és a gyermekek megfigyelhetően nagyobb arányban kaptak maradandó anyagból készült mellékleteket. (22. kép)

A sírok leletei alapján az egykori közösség tagjai leggyakrabban S végű karikákat viselhettek, a 13 sírből előkerült 31 db karika összefoglaló adatait az alábbi táblázat tartalmazza.

Sír-szám	Nem, kor	Ezüstalapú ötvözet (db)	Rézalapú ötvözet (db)	S vég kialakítása			Sírhelyzet
				Spirális	Zárt	Bordás	
5.	Nő	1		1			A koponya jobb oldalán
8.	Nő		2	2		1	A koponya két oldalán
9.	Gyermek	4		2		2	A koponya két oldalán
17.	Gyermek		4	1	1		A koponya bal oldalán 1 db, a jobb oldalán 3 db
19.	Nő		1	1			A koponya bal oldalán
26.	Nő	2*	3	5		2*	A koponya bal oldalán 3 db, jobb oldalán 2 db
36/b	Nő		1				A koponya bal oldalán
37/b	Nő		2		2		A koponya bal oldalán
38/c	Gyermek		2		2	2	A koponya két oldalán
43.	?		1				A koponya egyik oldalán
59.	Nő	2					A koponya két oldalán
70.	Nő		1	1			A koponya jobb oldalán
74.	Gyermek		5	1	4		A koponya két oldalán 2–2 db, 1 db a koponya mögött/alatt

Egyetlen ismeretlen nemű és korú elhunyt mellett a női és gyermeksírokból dokumentált előkerülésük, a női temetkezések száma a gyermeksírok kétszerese. Az ékszertípus női sírokból egymagában ezüst- (5.) vagy rézalapú (19., 36/a) ötvözetből ismert, nők esetében lehetett jellemzőbb a páros karikaékszer-viselet, mindössze egyetlen nőként meghatározott elhunyt mellett volt 5 db karika.

A kisebb számban ismert gyermeksírok esetében viszont eltérő gyakorlat látszik, ott minden esetben legalább 2 db karika volt, a többség azonban 4–5 db-ot tartalmazott. Helyzete alapján fejésként viselheték a 8. sír rombuszátmetszetű huzalkarikáját, amely 2 db S végű karikához csatlakozott, míg egy hasonló átmetszetű karika a 17. sírban 4 db S végű karikát kísért. A karikák bordázott és sima változatait együttesen is alkalmazták. A karikák között a 8. sírből ún. Nyitrai típusú, bordázott S végű karika került elő.

22. kép. Női (●), férfi (●), gyermeksírok (●), ismeretlen nemű és korú (●) elhunytak sírjai, valamint a mellékleteket tartalmazó temetkezések (●)

Talán érdemes megemlíteni az 59-es sír 2 db méretre és alakra is hasonló karikájának markáns részletkülönbségét, ami az egyik végének elhegyesedő, míg a másik egyenesre vágott kialakításában jelenik meg. Ha ennek nem valamilyen viseleti oka volt, úgy talán a karika készítéséhez használt huzalban kereshetjük az okát. Pödrött végű karika rézalapú ötvözetből egy gyermeksír (15/b), gombos végű, ugyancsak rézalapú ötvözetből készült karika pedig női sír (23.) egyedüli lelete volt. Az S végű karikák bordázott változatai csak a temetőészaki feléből ismertek. (23. kép)

Arany- és ezüsthóliával díszített gyöngyökből álló nyakláncsal temették el az 5. sírban nyugvó nőt, míg a 31/b számú, ugyancsak női sírban 2 db főlías gyöngy volt, de itt kettő-kettő darab lila és zöld színű fluorit-, továbbá 1 db hegyikristály gyöngy is felfűzésre került. Fluoritból egy-egy lila színű darab volt a 47. és 53/a számú gyermeksírban. Nagyszámú, főként apró üveggyöngy volt az 59. és a már említett 47. számú női és gyermeksírban. Főlías darabok tehát felnőtt nők, fluorit nők és gyermekek sírjaiba is került, de úgy tűnik, fluoritból a gyermekek csak 1 db-ot viseltek a nyakláncra. Ezeket talán temetési ajándékként adták velük. A gyöngyöket tartalmazó sírok egymás közelségében vannak a temetőben. A nyakláncra viselt helyzetnek megfelelő helyen került elő a 45. számú gyermeksírből egy ólomból készült kereszt és egy csontgyöngy, a kereszt már a feltáráskor is hiányos volt, így felerősítésének módja is ismeretlen. Ha a sírba is ilyen formában került, az mutatja, hogy valamiért fontosnak tartották elhelyezni a használatra már alkalmatlan tárgyat. A temetőészaki leletként az 59. sírből került elő gyűrű, egy külső oldalán írásjelekhez hasonló elemekkel díszített darab. Korabeli pénzérme nem került elő, így az obulusadás szokását valószínűleg nem gyakorolta a közösség. Az egyetlen, római érme feltehetően az elhunyt férfi tarsolyában lehetett, erre helyzete mellett az érmehez tapadt bőrmaradványok is utalnak.

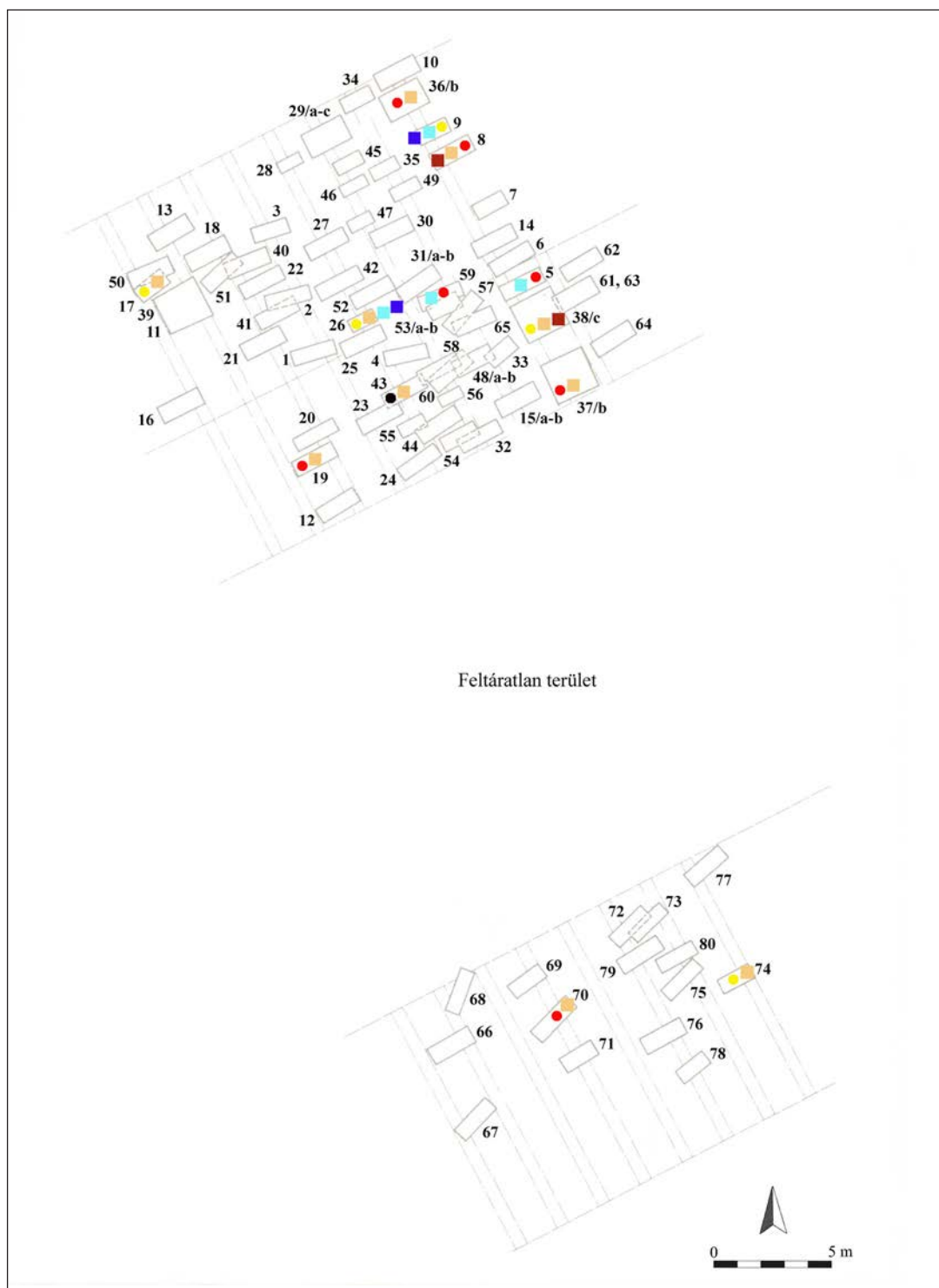
A sírok többrétegű helyzete hosszú használatra utalhat,⁵² a temető nyitó és záróperiódusa ugyanakkor nehezen meghatározható. A temető a fluorit-⁵³ és a főlías üveggyöngyök⁵⁴ alapján a 10. század végén és a 11. században használatban lehetett, ez az S végű karikák alapján sem zárható ki. A végeiken bordázott változatok 11. század közepi megjelenése⁵⁵ alapján annak használata a 11. század második felében még feltételezhető, legalábbis a temetőészaki felén. Mivel a főlías- és a fluoritgyöngyök is ezek környezetében dokumentáltak, kérdés, hogy lehetett-e jelentősebb időbeli különbség használatuk és eltemetésük között, vagy megközelítőleg egy periódust jelölnek ki. A korabeli pénzek hiánya mögött a kronológiai okok mellett a temetési gyakorlat eltérő jegyei is meghúzódhatnak.

52 Mesterházy 1968, 158.

53 Szőke-Vándor 1987, 60; Ritoók 2020, 159.

54 Szőke-Vándor 1987, 62; Horváth 2023, 31–38.

55 Szőke-Vándor 1987, 57.

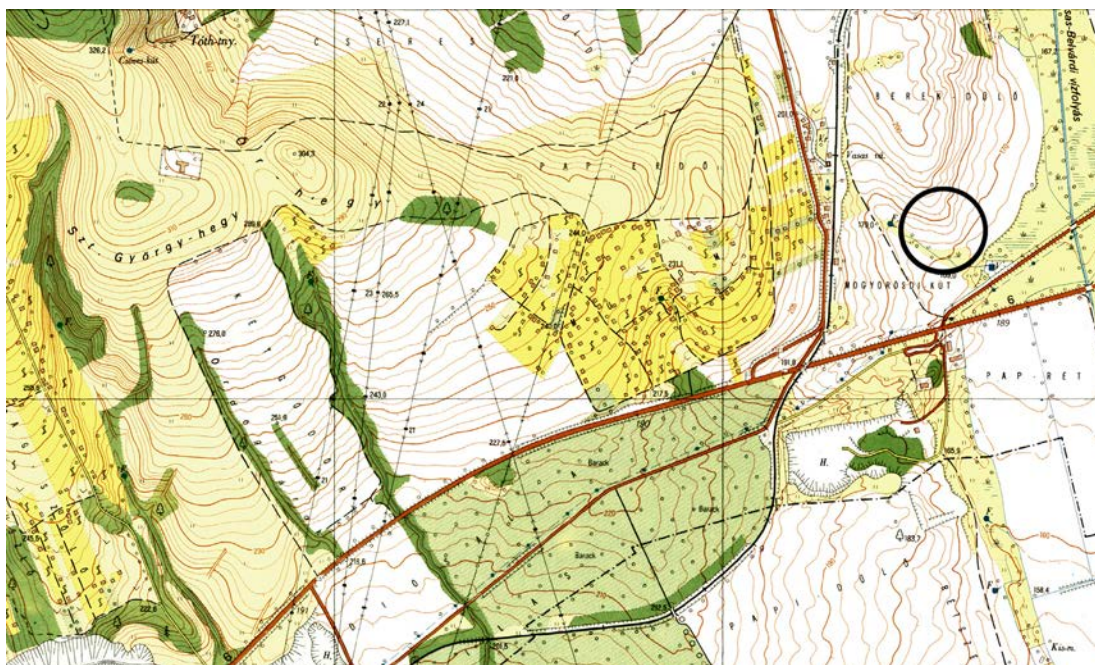

23. kép. S végű karikák női (●), gyermek (●), valamint ismeretlen nemű és korú (●) elhunytak sírjaiban: ezüstalapú ötvözetből készült (■), ezüstalapú ötvözetből készült, bordázott (■), rézalapú ötvözetből készült (■), rézalapú ötvözetből készült, bordázott (■)

5. PÉCS-SOMOGY/VASAS

BEVEZETÉS

A településtől déli irányban elhelyezkedő Erzsébet-hegy déli, délkeleti részén Dombay János terepbejárása során kiszántott emberi csontokat figyelt meg.⁵⁶ Ennek nyomán 1943. április 7-én megkezdett, és április 17-ig folytatott kutatása során 56 sírt dokumentált. A munka ugyanezen év július 19. és augusztus 9. között folytatódott, amikor 71 sírt bontottak ki, végül 1944 júniusában, a hónap 20. napjáig tartó kutatása során további 34 sír feltárása zárta a terepi munkát, melyet a mezőgazdasági műveléshez igazítottak.⁵⁷ A lelőhelyet Dombay János publikálta.⁵⁸ Szerepelt a leletkataszterben,⁵⁹ összefoglalóan ismertette Mesterházy Károly,⁶⁰ majd Kovács László.⁶¹ A lelőhely azonosítását Kiss Attila végezte el, annak értékelését is adva.⁶² A régészeti leletanyag és az embertani leletek egy része a Janus Pannonius Múzeumban található.⁶³ (24. kép)

24. kép. Pécs-Somogy/Vasas (1:10 000)

56 Dombay 1962, 69–70.; MNM R.A. 206.M.IV.

57 Dombay 1962, 70.

58 Dombay 1962, 69–80.

59 FÉK 813. sz.

60 Mesterházy 1965, 163–164.

61 Kovács 2013, 567.

62 Kiss 1983, 262–265.

63 Kiss 1983, 265.

SÍRLEÍRÁSOK

1. sír (1943. április)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 25 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

2. sír (1943. április)

Férfi. Csvh.: 163 cm, t.: Ny-K, sm.: 50 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

3. sír (1943. április)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 25 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Mellékletei:

1. A koponya jobb oldalán volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, zárt pödrött végű karika. M.: 2,3×1,9 cm, hv.: 0,16 cm, Psz.: 0,28 cm. JPM ltsz. 1.2.1940.⁶⁴ [15. tábla 1.]
2. A bal kézfej csontjai között volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, számárhátíves átmetszetű, csavarást utánzóan öntött karikagyűrű. Átm.: 2,1 cm, sz.: 0,4 cm. JPM ltsz. 1.1.1940.⁶⁵ [15. tábla 2.]

4. sír (1943. április)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 20 cm, sh.: ?, ssz.: ?

Bolygatott: a sír fele részét a szántás megsemmisítette.

Melléklete: ?

5. sír (1943. április)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: ?, sm.: 15 cm, sh.: ?, ssz.: ?

Bolygatott: a sírt a szántás csaknem teljesen megsemmisítette, mindössze néhány csont maradt meg a vázból.

Melléklete: ?

⁶⁴ Az 1–20. sír leletei az 1940. évszámmal kerültek nyilvántartásba vételre.

⁶⁵ A tárgynak nem sikerült a nyomára bukkanni.

6. sír (1943. április)

Nő. Csvh.: 145 cm, t.: Ny-K, sm.: 40 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Megjegyzés: a jobb kézfej csontjain oxidmaradványok voltak megfigyelhetők.

Melléklete: nem volt.

7. sír (1943. április)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: ?, sm.: 15 cm, sh.: ?, ssz.: ?

Bolygatott: a sírt a szántás megsemmisítette.

Melléklete: ?

8. sír (1943. április)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 25 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

9. sír (1943. április)

Férfi. Csvh.: 163 cm, t.: Ny-K, sm.: 50 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

10. sír (1943. április)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 40 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete:

1. A jobb lábszárcsontok alsó része mellett helyezkedett el 1 db kovácsoltvas balta. Pengéje kiszélesedő, nyelének áttörése mellett mindkét oldalon nyéltámasz található. Az áttörés belső oldalán a feltáráskor még megfigyelhetők voltak a fanyél kisebb maradványai. A penge alsó harmadánál kerek lyuk helyezkedik el. Egykori h.: 8,2 cm volt, mai m.: 7,8×4,9 cm. JPM ltsz. 1.3.1940. [15. tábla 3.]

11. sír (1943. április)

Férfi. Csvh.: 172 cm, t.: Ny-K, sm.: 40 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

12. sír (1943. április)

Férfi. Csvh.: 161 cm, t.: Ny-K, sm.: 20 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

13. sír (1943. április)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 25 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

14. sír (1943. április)

Nő. Csvh.: 158 cm, t.: Ny-K, sm.: 40 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Mellékletei:

1–2. A koponya két oldalán volt egy-egy gombaalakú „elektron” fülesgomb. M.: 1,4×0,8, ill. 1×0,8 cm. JPM ltsz. 1.5.1940. [15. tábla 4–5.]

3–162. A nyakcsigolyáknál különböző gyöngyök feküdtek. JPM ltsz. 1.4.1940. [16. tábla]

3. 1 db hengeralakú, középrészén ezüsfóliás opak üveggyöngy. M.: 1,1×1 cm.

4. 1 db barnás színű, lapított gömb alakú opak üveggyöngy. Átm.: 0,8 cm.

5–156. 152 db fehéres és zöldes színű, opak kéttágú és szegmentgyöngy. H.: 0,5–0,6 cm, átm.: 0,3–0,7 cm.

157–162. 6 db zöld színű, hengeralakú opak üveggyöngy. H.: 0,2–0,3 cm

15. sír (1943. április)

Nő. Csvh.: 156 cm, t.: Ny-K, sm.: 40 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

16. sír (1943. április)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 40 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

17. sír (1943. április)

Nő. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 20 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Bolygatott: a szántás „helyenként” elérte a váz csontjait.

Mellékletei:

1. A koponya alatt volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, zárt S végű karika. M.: 2,8×2,6 cm, hv.: 0,19 cm, Ssz.: 0,25 cm. JPM ltsz. 1.7.1940. [15. tábla 6.]
2. A bal alkar csontjain volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, nyitott, enyhén hegyesedő végű pálcakarperec. M.: 6,7×6,5 cm, v.: 0,34 cm. JPM ltsz. 1.6.1940. [15. tábla 7.]
3. A mellkas bal oldalának csontjain volt 1 db hátának vonalában elhelyezkedő nyélnyújtvány-nyal ellátott, ugyancsak hátához csúcsba futó végű, egyélű kovácsoltvas kés. M.: 5,3×0,8 cm. JPM ltsz. 1.8.1940. [15. tábla 8.]

18. sír (1943. április)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: ?, sm.: 15 cm, sh.: ?, ssz.: ?

Bolygatott: a sírt a szántás csaknem teljesen megsemmisítette.

Melléklete: ?

19. sír (1943. április)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: ?, sm.: 15 cm, sh.: ?, ssz.: ?

Bolygatott: a sírt a szántás felerészben megsemmisítette.

Melléklete: nem volt.

20. sír (1943. április)

Nő. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 20 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Mellékletei:

1–2. A koponya két oldalán volt egy-egy S végű karika. JPM ltsz. 1.9.1940.

1. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, zárt S végű karika. M.: 2,5×2,3 cm, hv.: 0,18 cm, Ssz.: 0,4 cm. [17. tábla 1.]
2. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika. M.: 2,6×2,4 cm, hv.: 0,2 cm, Ssz.: ?⁶⁶ [17. tábla 2.]
- 3–4. A jobb kéz csontjai között volt 2 db rézalapú ötvözetből készült, belső és szélő oldalain

⁶⁶ A tárgynak nem sikerült a nyomára bukkanni.

szögletes, külsőn domború, nyitott, hegyesedő végű gyűrű. Átm.: 2,5, ill. 2,4 cm, sz.: 0,3–0,3 cm. JPM ltsz. 1.10.1940. [17. tábla 3–4.]

21. sír (1943. április)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 20 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Bolygatott: a szántás részben feldúlta a sírt.

Melléklete: nem volt.

22. sír (1943. április)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 30 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Mellékletei:

1–5. A jobb alkarcsontok külső oldala mellett volt 5 db nyílcsúcs. JPM ltsz. 1.1.1943. [17. tábla 5–9.]

1. 1 db villás szárú, nyéltüskével ellátott, kovácsoltvas nyílcsúcs. M.: 6,8×2,8 cm.

2–4. 3 db deltoidalakú, rövid vágóélű, nyéltüskével ellátott, kovácsoltvas nyílcsúcs. M.: 7,4×2,5,6×1,4, ill. 5,8×1,3 cm.

5. 1 db bizonytalan típusú, nyéltüskével ellátott, kovácsoltvas nyílcsúcs. M.: 3,5×1,2 cm.

23. sír (1943. április)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 25 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Bolygatott: a váz csontjainak egy részét a szántás kimozdította.

Melléklete: nem volt.

24. sír (1943. április)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 20 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Bolygatott: a váz csontjainak egy részét a szántás kimozdította.

Melléklete: nem volt.

25. sír (1943. április)

Nő. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 30 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Megjegyzés: az egyik ujjcsonton zöld színű patina volt megfigyelhető.

Mellékletei:

1. „Közvetlenül” a koponya mögött volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, egykor S végű karika. M.: 1,8×1,5 cm, hv.: 0,14 cm, Ssz.: ? JPM ltsz. 1.3.1943. [17. tábla 10.]
2. A jobb kézfej csontjai között volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, íves átmetszetű, nyitott, egymásra hajló végű pántgyűrű, felületén kettős kalászmintát utánozóan öntött díszítéssel. M.: 2,3×2,2 cm, sz.: 0,7 cm. JPM ltsz. 1.2.1943. [17. tábla 11.]

26. sír (1943. április)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 30 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

27. sír (1943. április)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 30 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Mellékletei:

- 1–3. A jobb kézfej csontjainál feküdt 3 db nyílcsúcs, nyéltüskéjükön famaradványokkal. JPM ltsz. 1.3–5.1943. [17. tábla 12–14.]
- 2–3. 2 db rombuszalakú, nyéltüskével ellátott, kovácsoltvas nyílcsúcs. M.: 8,1×2,8, ill. 5,2×1,8 cm.
3. 1 db bizonytalan típusú, nyéltüskével ellátott, kovácsoltvas nyílcsúcs. M.: 7,4×1,3 cm.

28. sír (1943. április)

Nő. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 30 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, mindkét alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Mellékletei:

1. A nyakcsigolyákon körben helyezkedett el 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, 1 db kétrét hajlított és 2 db önálló huzalból összezsavart, hurkos-kampós végű nyakpérec. M.: 15,3×14,2 cm, hv.: 0,52 cm. JPM ltsz. 1.6.1943. [18. tábla 1.]
- 2–6. A nyakcsigolyáknál gyöngyök és rézalapú ötvözetből készült lemeztöredékek feküdtek. JPM ltsz. 1.7.1943. [18. tábla 2–6.]
- 2–3. 2 db világosbarna színű, hengeres opak üveggyöngy. H.: 0,7 cm.
4. 1 db zöld színű, hengeres áttetsző üveggyöngy. H.: 1,3 cm.
- 5–6. 2 db rézalapú ötvözetből készült lemeztöredék, ebből az egyik egykor valószínűleg átlukasztott volt, a másik talán összetartozó részekből álló darab hengeres, oldalán bordázott. H.: 1,3 cm.

7. A nyakcsigolyáknál volt 1 db gombaalakú, „elektron” fülesgomb. M.: 1,6×0,9 cm. JPM ltsz. 1.8.1943. [18. tábla 7.]
8. A jobb alkarcsontokon volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, Kovács 1994, 1c típusú⁶⁷ állatfejes karperec. M.: 7×7 cm. JPM ltsz. 1.12.1943. [19. tábla 1.]
9. A mellkas jobb oldalának csontjain volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, számárhátíves átmetszetű, csavarást utánzóan öntött karikagyűrű. Átm.: kb. 2,1 cm, sz.: 0,3 cm. JPM ltsz. 1.11.1939. [19. tábla 2.]
10. A bal kéz csontjai között volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, dudorosan öntött karikagyűrű. Átm.: 2,1 cm, sz.: 0,36 cm. JPM ltsz. 1.9.1943. [19. tábla 3.]
11. A jobb kéz csontjai között volt 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, körszelet-átmetszetű, csavarást utánzóan öntött karikagyűrű. Átm.: kb. 2,1 cm, sz.: 0,3 cm. JPM ltsz. 1.10.1943.⁶⁸ [19. tábla 4.]

29. sír (1943. április)

Nő. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 30 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Mellékletei:

1. A nyakcsigolyákon körben helyezkedett el 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, 2 db kétrét hajlított és szembecsavart huzalból készült, hurkos-kampós végű nyakperec, a huzalok között és a záróelemek előtt két szálból csavart filigránhuzallal díszítve. M.: 15,5×15,2 cm, hv.: 0,6 cm. JPM ltsz. 1.13.1939. [20. tábla]
- 2–17. Ugyancsak a nyakcsigolyáknál volt 16 db gyöngy. JPM ltsz. 1.14.1939. [19. tábla 5–20.]
2. 1 db fekete színű, lapított gömb alakú, világos mezőben zöld középrésszel rendelkező kettős szemekkel díszített opak üveggyöngy. M.: 1,1×0,9 cm.
3. 1 db fehéres színű, áttetsző, kéttágú rúdgyöngy. H.: 1,5 cm.
- 4–7. 4 db barna színű, csonkakúp alakú opak üveggyöngy. M.: 0,4–0,7 cm.
- 5–8. 4 db sárgásbarna színű, csonkakúp alakú opak üveggyöngy. H.: 0,3–0,4 cm.
- 9–12. 4 db sötétbarna színű, lapított gömb alakú opak üveggyöngy. Átm.: 0,6 cm.
13. Ugyancsak a nyakcsigolyáknál volt 1 db meghatározhatatlan római kori bronzérme, két ponton átlukasztva. JPM ltsz. 1.16.1939.
- 14–15. A nyakcsigolyáknál volt 2 db rézalapú ötvözetből készült, gombaalakú fülesgomb. H.: 1,2–1,3 cm.⁶⁹ JPM ltsz. 1. 12–13. 1939. [19. tábla 21.]
16. A medence „aljánál” volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, gombaalakú fülesgomb. H.: 1 cm. JPM ltsz. 1.15.1943. [19. tábla 22.]

⁶⁷ Kovács 1994, 126.

⁶⁸ A publikáció fotója és leírása (Dombay 1962, 71, II/9.) nem azonos a gyűjteményben található gyűrűvel, ugyanakkor a leltárkönyvben utóbbi tárgy rajza található, így valószínűleg a publikáció fotója lehet téves.

⁶⁹ A kisebbik, gombaalakú fülesgombnak nem sikerült a nyomára akadni.

30. sír (1943. április)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 25 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Mellékletei:

- 1-2. A koponyában volt 2 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika. M.: 2,1×1,6, ill. 1,9×1,6 cm, hv.: 0,2, ill. 0,16 cm, Ssz.: 0,41, ill. 0,45 cm. JPM ltsz. 1.18.1943. [19. tábla 23-24.]
3. Az alsó állkapocs alatt, a mellkas csontjain volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, közép-részen félgömbszerűen kidomborodó, majd a korong sugarának megközelítőleges felénél és peremén gyöngyözött mintával díszített korongfibula. Hátoldalán megfigyelhető volt a tűszerkezet ráforrasztásának nyoma. Átm.: 2,4 cm. JPM ltsz. 1.17.1943. [19. tábla 25.]

31. sír (1943. április)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 30 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

32. sír (1943. április)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 45 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Mellékletei:

1. A koponya egyik oldalán, a falcsontozathoz tapadva került elő 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika. M.: 2,4×2,3 cm. JPM 1.19.1943. [21. tábla 1.]
- 2-19. A nyakcsigolyáknál volt 18 db gyöngy, ebből ma 17 db található meg. JPM ltsz. 1.20.1943. [21. tábla 2-19.]
2. 1 db vörösbarna színű, henger alakú opak üveggyöngy. H.: 1,1 cm.
3. 1 db fekete színű, lapított gömb alakú opak üveggyöngy. Átm.: 0,7 cm.
4. 1 db fehérés színű, kéttagú rúdgyöngy. H.: 0,6 cm.
5. 1 db zöldes-szürke színű szegmentgyöngy. Átm.: 0,8 cm.
- 6-7. 2 db barna színű szegmentgyöngy. Átm.: 0,7 cm.
- 8-18. 11 db fehérés és sárgás színű, hengeres és lapított gömb alakú áttetsző üveggyöngy. H.: 0,3-0,4 cm, átm.: 0,4 cm.
19. 1 db bizonytalan típusú gyöngy.
20. A bal kézfej csontjainál feküdt 1 db rézalapú ötvözetből készült, körtealakú, alján kereszt alakban áttört, válláig bordázott díszítést utánzóan öntött füles csörgő. M.: 2,5×2 cm. JPM ltsz. 1.21.1943. [21. tábla 20.]

33. sír (1943. április)

Nő. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 50 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, mindkét alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak. Megjegyzés: a koponya és az állkapocs erőteljesen zöld patinás volt.

Mellékletei:

- 1–18. A koponya alatt és körül, részben a csonthoz hozzátapadva kerültek elő kisebb kerek és kéttagú csüngős díszek. A csüngős veretek közül 3 db szorosan egymás mellett, a koponya hátsó részének jobb oldalán, a csonthoz tapadva helyezkedett el. Egykori felerősítésüknek megfelelően kerek tagjuk volt felül. A koponya alatt, szorosan egymás mellett, részben egymáson, előoldalukkal lefelé mutató helyzetben, kerek tagjukkal felül került elő 7 db, a fémdíszek és a koponyacsont között pedig szíj- és szövetmaradványok voltak. További 2 db másodlagos helyzetben, a koponyától kb. 10 cm-re helyezkedett el. 5 db egytagú kerek veret és a tizenharmadik számú, egykor kéttagú csüngős, hiányos veret ugyancsak a koponya körül volt: 1 db-ot találtak a bal felkarcsonttól néhány cm-re a koponya felé, élén álló helyzetben. 1 db a koponyától távolabb, a másodlagos fekvésben lévő csüngős dísz mellett feküdt. 1 db a koponya mögött, a csonthoz tapadt csüngős veretektől „kissé balra” helyezkedett el. 2 db volt még a bal szemgödör felett, előoldalukkal felfelé és 1 db a koponya alatt, előoldalával felfelé.
- 1–13. 13 db rézalapú ötvözetből készült, Bálint 1991, 1b típusú⁷⁰ kisebb kéttagú csüngős veret. Hátoldalukon 2 db fül található, némelyik a fül helyénél másodlagosan átfúrt. Egyiknek csak felső tagja maradt meg. M.: 4,5×1,9 cm. JPM ltsz. 1.22.1943. [22. tábla]
- 14–18. 5 db rézalapú ötvözetből készült, egytagú, kisebb kerek veret. Hátoldalukon két fül található, 1 db a fül helyénél másodlagosan átfúrt. Átm.: 1,6 cm. JPM ltsz. 1.23.1943. [23. tábla 1–5.]
19. A leesett állkapocs alatt, a mellkas csontjainak középrészén volt 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika. M.: 3×2,5 cm, hv.: 0,18 cm, Ssz.: 0,48 cm. JPM 1.28.1943. [23. tábla 6.]
20. A nyakcsigolyákon volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, 2 db kétrét hajlított és szembecsavart huzalból készült, hurkos-kampós végű nyakperec, bekapcsolt állapotban, zárszerkezetével a bal oldalon. M.: 16,8×16,3 cm, hv.: 0,76 cm. JPM ltsz. 1.24.1943. [24. tábla]
21. Ugyancsak a mellkas csontjainak középrészén – a nyakperecen belül, fülével annak irányába mutató helyzetben – volt 1 db félholdalakú, „elektron” csüngő. Előoldalán szélével párhuzamosan gyöngyözött minta fut, s egy ilyen kettős vonalú díszítés látható a tárgy szimmetriatengelyében is. Füle síklapjára merőlegesen helyezkedik el, hátoldala díszítetlen. M.: 3,4×3,3 cm. JPM ltsz. 1.27.1943. [23. tábla 7.]
- 22–23. Ugyancsak a nyakcsigolyáknál volt „néhány szem” – legalább 2 db – hengeralakú, ezüsthóliás opak üveggyöngy. M.: 0,9 cm. JPM ltsz. 1.29.1943.⁷¹
24. A jobb alkar csontjainak felső, könyökhöz közeli részén volt 1 db rézalapú ötvözetből ké-

⁷⁰ Bálint 1991, 126.

⁷¹ A tárgyaknak nem sikerült a nyomára bukkanni.

szült, rombuszátmetszetű, nyitott, hegyesedő végű pálcakarperec. M.: 7,4×7,1 cm, v.: 0,7×0,7 cm. JPM ltsz. 1.25.1943. [23. tábla 8.]

25. Ugyancsak a váz jobb könyök közeli részén volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, rombuszátmetszetű, nyitott, hegyesedő végű gyűrű. M.: 2,5×2,3 cm, v.: 0,31×0,31 cm. JPM ltsz. 1.26.1943. [23. tábla 9.]

34. sír (1943. április)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 55 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, mindkét alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Melléklete:

1. A koponya alatt volt I. István (1000–1038) 1 db CNH I. 1. típusú ezüstdenára. JPM ltsz. 1.30.1943.

35. sír (1943. április)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 40 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, mindkét alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Melléklete: nem volt.

36. sír (1943. április)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 45 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

37. sír (1943. április)

Nő. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 150 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a jobb alkar csontjai a mellkasra hajlított helyzetben voltak, míg a bal a felkarcsontra visszahajlított helyzetben feküdt.

Mellékletei:

- 1–2. A koponya jobb oldalán és a bal váll csontjai felett volt egy-egy S végű karika. JPM ltsz. 1.34.1943.
1. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika. M.: 2,7×2,2 cm, hv.: 0,2 cm, Ssz.: 0,5 cm. [21. tábla 21.]
2. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika. M.: 2,3×2,2 cm, hv.: 0,2 cm, Ssz.: 0,65 cm. [21. tábla 22.]

3. A jobb alkarcsontok alsó részén volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, rombuszátmetszetű, nyitott, hegyesedő végű pálcakarperec. M.: 7,8×7,1 cm, v.: 0,5×0,5 cm. JPM ltsz. 1.31.1943. [21. tábla 23.]
4. A jobb kéz csontjai között volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, rombuszátmetszetű, nyitott, kissé hegyesedő végű gyűrű. Átm.: 2,3 cm, v.: 0,33× 0,33 cm. JPM ltsz. 1.32.1943. [21. tábla 24.]
5. Ugyancsak a jobb kéz csontjai között volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerekded átmetszetű, nyitott, hegyesedő végű gyűrű. Átm.: 2,2 cm, v.: 0,4 cm. JPM ltsz. 1.33.1943. [21. tábla 25.]

38. sír (1943. április)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 30 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, mindkét alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Melléklete: nem volt.

39. sír (1943. április)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 160 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a jobb alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Mellékletei:

- 1–2. A koponya két oldalán, a „fülnél” volt szorosan a falcsonthoz tapadva egy-egy S végű karika. JPM ltsz. 1.35.1943.
1. 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika. M.: 2,4×2,1 cm, hv.: 0,22 cm, Ssz.: 0,54 cm. [25. tábla 1.]
2. 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított S végű karika. M.: 2,2×2,1 cm, hv.: 0,22 cm, Ssz.: ?. [25. tábla 2.]
- 3–4. Az állkapocs mellett és a mellkas csontjainak középső részén volt I. István (1000–1038) és I. András (1046–1060) 1–1 db CNH I. 1. és CNH I. 11. típusú ezüstdenára. JPM ltsz. 1.37–38.1943.
5. A jobb kéz csontjai között volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, nyitott, hegyesedő végű gyűrű. Átm.: 2,3 cm, v.: 0,38 cm. JPM ltsz. 1.36.1943. [25. tábla 3.]

40. sír (1943. április)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 70 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

41. sír (1943. április)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 40 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

42. sír (1943. április)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 160 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, mindkét alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Mellékletei:

1. A mellkas csontjainak középső részén volt I. András (1046–1060) 1 db CNH I. 11. típusú ezüstdenára. JPM ltsz. 1.39.1943.
2. A jobb kéz csontjai között volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, nyitott, hegyesedő, összenyomott végű gyűrű. Átm.: 2,2 cm, v.: 0,25 cm. JPM ltsz. 1.40.1943. [25. tábla 4.]

43. sír (1943. április)

Nő. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 140 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, mindkét alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Mellékletei:

- 1–2. A koponya alatt, a „fül táján” és az állkapocs bal oldala mellett volt egy-egy ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, zárt, bordázott (5–5) S végű karika. A koponya alatt fekvő karika és a koponyacsont között „farostok (?)” maradványai voltak. M.: 2,6×2,3, ill. 2,8×2,3 cm, hv.: 0,18, ill. 0,19 cm, Ssz.: 0,53–0,53 cm. JPM ltsz. 1.41.1943. [25. tábla 5–6.]
- 3–96. A nyakcsigolyáknál különböző gyöngyök feküdtek, egykor 94 db volt meg. JPM ltsz. 1.42.1943. [25. tábla 7–96.]
- 3–8. Legalább 6 db fekete színű, középrészén ezüsthóliás opak üveggyöngy. A legnagyobb m.: 1,5×1 cm.
9. 1 db zöld színű, hengeralakú áttetsző üveggyöngy. H.: 1,3 cm.
- 10–91. 16 db fehéres és barnás színű, kéttagú rúd- és 66 db szegmentgyöngy. H.: 0,5–0,6 cm, átm.: 0,3–0,8 cm.
- 92–96. 4 db bizonytalan típusú gyöngy.
97. A mellkas csontjainak középső részén volt 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kúpalakú, filigrándíszes, kampós csüngő, melynek alsó vége valószínűleg egy karikaalakú elembe végződött. M.: 2,6×1,1 cm. JPM ltsz. 1.45.1943. [25. tábla 97.]
98. A jobb kéz csontjai között volt 1 db rézalapú ötvözetből készült fejesgyűrű. Kiszélesedő, áttört fejének középrészén téglalapalakú, kiemelkedő mezőben PAX felirat látható, ezt két

oldalról egy-egy fenyőmintát utánzó díszítés övezi. Átm.: 2,2 cm, sz.: 0,34–1,1 cm. JPM
ltsz. 1.44.1943. [26. tábla 1.]

99. A „jobb térden” volt 1 db II. Claudius császár verette római bronzérme. JPM ltsz. 1.43.1943.

44. sír (1943. április)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 90 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz csaknem teljesen elkorhadt.

Melléklete: nem volt.

45. sír (1943. április)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 150 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, mindkét alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Mellékletei:

1. A jobb kéz csontjai között volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, rombuszátmetszetű, nyitott végű gyűrű. M.: 2,3×2,2 cm, v.: 0,22×0,22 cm. JPM ltsz. 1.46.1943. [26. tábla 2.]
2. A bal kéz csontjai között volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, szögletes átmetszetű, nyitott végű gyűrű. Átm.: 2,3 cm, v.: 0,18×0,18 cm. JPM ltsz. 1.46.1943. [26. tábla 3.]
3. Ugyancsak a bal kéz csontjai között volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, nyitott végű gyűrű. M.: 2,1×2,1 cm, v.: 0,2 cm. JPM ltsz. 1.46.1943. [26. tábla 4.]

46. sír (1943. április)

Nő. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 25 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a jobb alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Melléklete:

1. A jobb alkar csontjain volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, Kovács 1994, 1b típusú⁷² állatfejes karperec. M.: 7,2×7,2 cm. JPM ltsz. 1.47.1943. [26. tábla 5.]

47. sír (1943. április)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 25 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

⁷² Kovács 1994, 126.

48. sír (1943. április)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 30 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a jobb alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Mellékletei:

1-2. A koponya bal oldalán volt 2 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, egyik esetében spirális, bordázott (3-3) S végű karika. M.: 3,2×3,1 cm, ill. ?, hv.: 0,18, ill. 0,17 cm, Ssz.: 0,44, ill. 0,4 cm. JPM ltsz. 1.48.1943. [26. tábla 6-7.]

49. sír (1943. április)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 20 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

50. sír (1943. április)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 90 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, mindkét alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Melléklete:

1. A koponya alatt volt 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, erőteljesebben spirális S végű karika. M.: 1,6×1,5 cm, hv.: 0,23 cm, Ssz.: 0,34 cm. JPM ltsz. 1.49.1943. [27. tábla 1.]

51. sír (1943. április)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 80 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

52. sír (1943. április)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 140 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, mindkét alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Melléklete: nem volt.

53. sír (1943. április)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 130 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a jobb alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Melléklete: nem volt.

54. sír (1943. április)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 130 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a jobb alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Melléklete: nem volt.

55. sír (1943. április)

Nő. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 140 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a jobb alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Mellékletei:

1–4. A koponya két oldalán volt két-két S végű karika. JPM ltsz. 1.51.1943. [27. tábla 2–5.]

1. 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális, bordázott (3) S végű karika. M.: 1,9×1,6 cm, hv.: 0,14 cm, Ssz.: 0,42 cm.

2. 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális, bordázott S végű karika. M.: 2,5×2,1 cm, hv.: 0,17 cm, Ssz.: 0,28 cm.

3. 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika. M.: 1,8×1,5 cm, hv.: 0,14 cm, Ssz.: 0,2 cm.

4. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított S végű karika. M.: 1,8×1,6 cm, hv.: 0,15 cm, Ssz.: ?

5–8. A nyakcsigolyáknál helyezkedett el 3 db lila és 1 db fehér színű, hatszögátmetszetű fluoritgyöngy. A legnagyobb darab m.: 1,5×1,2 cm. JPM ltsz. 1.50.1943. [27. tábla 6–9.]

56. sír (1943. április)

Nő. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 120 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a bal alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Mellékletei:

1–4. A koponya két oldalán volt egy-egy kisebb és nagyobb S végű karika. JPM ltsz. 1.52.1943. [27. tábla 10–13.]

1. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika.
M.: 2,3×2,2 cm, hv.: 0,25 cm, Ssz.: 0,45 cm.
2. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika.
M.: 2,5×2,2 cm, hv.: 0,21 cm, Ssz.: 0,55 cm.
3. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika.
M.: 1,8×1,6 cm, hv.: 0,12 cm, Ssz.: 0,27 cm.
4. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika.
H.: 1,2 cm, hv.: 0,15 cm, Ssz.: 0,26 cm.

57. sír (1943. július–augusztus)

Nő. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 85 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a bal alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Mellékletei:

1. A koponya mögött 6–8 cm-re feküdt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, egykor S végű karika. M.: 2,1×1,5 cm, hv.: 0,16 cm, Ssz.: ? JPM ltsz. 3.1.1943. [28. tábla 1.]
- 2–3. A koponya két oldalán, „pontosan a fülnél” volt egy-egy S végű karika. JPM ltsz. 3.1.1943.
2. 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított S végű karika. M.: 2,5×2,5 cm, hv.: 0,19 cm, Ssz.: 0,4 cm. [28. tábla 2.]
3. 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, zárt S végű karika. M.: 2,6×2,4 cm, hv.: 0,19 cm, Ssz.: 0,49 cm. [28. tábla 3.]

58. sír (1943. július–augusztus)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 30 cm, sh.: ?, ssz.: ?

Bolygatott: a kiszántott vázból csupán néhány csonttöredék maradt meg.

Melléklete: ?

59. sír (1943. július–augusztus)

Nő. Csvh.: 146 cm, t.: Ny–K, sm.: 65 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a koponya jobbra fordult. Bolygatott: főként a felsőtest csontjait mozdították ki állatjárások.

Mellékletei:

1. A koponya mögött, „fenn, 5–6 cm távolságra” – lehetséges, hogy másodlagos helyzetben – volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, zárt S végű karika. M.: 2,1×1,9 cm, hv.: 0,2 cm, Ssz.: 0,5 cm. JPM ltsz. 3.5.1943. [29. tábla 1.]
- 2–5. A nyakcsigolyáknál volt legalább 4 db gyöngy, ezek közül 1 db kétagú rúdgyöngy volt. JPM ltsz. 3.7.1943. Elvesztek.

6. A nyakcsigolyákon körben helyezkedett el 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, 1 db kétrét hajlított és 2 db önálló huzalból összezsavart, hurkos-kampós végű nyakperec, zárószervezetével „elől”. M.: 15,9×14,5 cm, hv.: 0,5 cm. JPM ltsz. 3.4.1943. [29. tábla 2.]
7. A jobb alkarcsontokon volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, Kovács 1994, 3a típusú⁷³ állatfejes karperec. M.: 7,8×7,5 cm. JPM ltsz. 3.2.1943. [28. tábla 4.]
8. A bal combcsont belső oldalán volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, rombuszátmetszetű, nyitott, hegyesedő végű pálcakarperec. M.: 7,8×7,1 cm, v.: 0,6×0,6 cm. JPM ltsz. 3.3.1943. [28. tábla 5.]
9. A koponya jobb oldalán volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, dudorosan öntött karikagyűrű. Átm.: 2,3 cm, sz.: 0,4 cm. JPM ltsz. 3.6.1943. [29. tábla 3.]

60. sír (1943. július–augusztus)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 25 cm, sh.: ?, ssz.: ?

Bolygatott: a szántás a váz csontjait felerészben megsemmisítette.

Mellékletei:

- 1–14. A nyakcsigolyák jobb oldalán volt 14 db sötét és világos színű, legalább 5 db esetében lemélyedő vájatban elhelyezkedő egyszeresen körbefutó vagy önmagával kereszteződő hullámvonallal díszített opak üvegyöngy. Átm.: 0,6–0,8 cm. JPM ltsz. 3.8.1943. [30. tábla 1–14.]
15. Ugyancsak a nyakcsigolyák jobb oldalán volt 1 db erősen korrodálódott vascsörgő. M.: ? JPM ltsz. 3.9.1943.

61. sír (1943. július–augusztus)

Neme, kora ismeretlen. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 90 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete:

1. A mellkas jobb oldali csontjai felett volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika. M.: 3,4×2,6 cm, hv.: 0,2 cm, Ssz.: 0,45 cm. JPM ltsz. 3.10.1943. [30. tábla 15.]

62. sír (1943. július–augusztus)

Férfi. Csvh.: 184 cm, t.: Ny–K, sm.: 70 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, mindkét alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Melléklete: nem volt.

⁷³ Kovács 1994, 126.

63. sír (1943. július–augusztus)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 110 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Mellékletei:

1–2. A koponya két oldalán, „pontosan a fülnél” volt egy-egy rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított S végű karika. Átm.: 1,2, ill. 1,3 cm, hv.: 0,2–0,2 cm, Ssz.: ?–? JPM ltsz. 3.11.1943. [30. tábla 16–17.]

64. sír (1943. július–augusztus)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 80 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

65. sír (1943. július–augusztus)

Férfi. Csvh.: 155 cm, t.: Ny–K, sm.: 130 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a jobb alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak. Bolygatott: a bal kar csontjai hiányoztak.

Mellékletei:

1. A „medence alatt, közepen” volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika. M.: 2,1×1,9 cm, hv.: 0,14 cm, Ssz.: 0,4 cm. JPM ltsz. 3.13.1943. [30. tábla 18.]
2. A mellkas csontjainak középrészén, az állkapocshoz közel helyezkedett el I. András (1046–1060) 1 db CNH I. 13. típusú ezüstdenára. JPM ltsz. 3.14.1943.
3. A jobb kézfej csontjai között volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, kissé szögletesre öntött, nyitott, hegyesedő végű gyűrű. Átm.: 2,3 cm, sz.: 0,39 cm. JPM ltsz. 3.12.1943. [30. tábla 19.]

66. sír (1943. július–augusztus)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 25 cm, sh.: ?, ssz.: ?

Bolygatott: a váz csontjait a szántás felerészben megsemmisítette.

Melléklete: nem volt.

67. sír (1943. július–augusztus)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 80 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

68. sír (1943. július–augusztus)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 100 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a lábszárak csontjai erősen felhúzott helyzetben voltak.

Melléklete: nem volt.

69. sír (1943. július–augusztus)

Nő. Csvh.: 146 cm, t.: Ny–K, sm.: 175 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, mindkét alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Mellékletei:

1. A koponya és a jobb felkarcsont felső vége között volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, erőteljesebben spirális S végű karika. M.: 2,4×2,2 cm, hv.: 0,2 cm, Ssz.: 0,6 cm. JPM ltsz. 3.16.1943. [30. tábla 20.]
2. A koponya szájüregében volt 1 db meghatározhatatlan ezüstpénz. JPM ltsz. 3.17.1943.
3. A bal kéz csontjai között volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, rombuszátmetszetű, nyitott, hegyesedő végű gyűrű. M.: 2,3×2,2 cm, v.: 0,3×0,3 cm. JPM ltsz. 3.15.1943. [30. tábla 21.]

70. sír (1943. július–augusztus)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 110 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a bal alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Melléklete: nem volt.

71. sír (1943. július–augusztus)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 135 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Mellékletei:

1. A koponya „nyakcsigolyák alatti része alatt” volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított S végű karika. M.: 1,7×1,7 cm, hv.: 0,18 cm. Ssz.: ? JPM ltsz. 3.20.1943. [31. tábla 1.]
 2. A koponya jobb oldalától kissé távolabb volt 1 db rézalapú ötvözetből készült S végű karika. Megsemmisült.
- 3–148. A nyakcsigolyák között volt 21 db világos és 125 db sötét színű, lapított gömb és csontkúp alakú

- kú opak üveggyöngy.⁷⁴ Ám.: 0,3–0,4 cm, h.: 0,3–0,5 cm. JPM ltsz. 3.18.1943. [31. tábla 2–147.]
149. A nyakcsigolyáknál „elől”, hátoldalával felfelé mutató helyzetben volt 1 db Bálint 1991, 1b típusú⁷⁵ kisebb kéttagú csüngős veret hiányos csüngőtagja. M.: 2×2 cm. JPM ltsz. 3.19.1943. [31. tábla 148.]
150. A nyakcsigolyák körül „farost (?)” maradványokat lehetett megfigyelni.

72. sír (1943. július–augusztus)

Férfi. Csvh.: 166 cm, t.: Ny–K, sm.: 140 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a bal alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Melléklete: nem volt.

73. sír (1943. július–augusztus)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 150 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a bal alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Melléklete:

1. A koponya jobb oldalán feküdt I. András (1046–1060) 1 db CNH I. 12. típusú ezüstdenára. JPM ltsz. 3.21.1943.

74. sír (1943. július–augusztus)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 90 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

75. sír (1943. július–augusztus)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 120 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

76. sír (1943. július–augusztus)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 100 cm, sh.: ?, ssz.: ?

⁷⁴ A leltárkönyvben 143 db gyöngy szerepel, így feltételezhető, hogy a magasabb szám a gyöngyök egy részének törésével magyarázható.

⁷⁵ Bálint 1991, 126.

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

77. sír (1943. július–augusztus)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 100 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

78. sír (1943. július–augusztus)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 120 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

79. sír (1943. július–augusztus)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 120 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

80. sír (1943. július–augusztus)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 110 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

81. sír (1943. július–augusztus)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 115 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

82. sír (1943. július–augusztus)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 110 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

83. sír (1943. július–augusztus)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 90 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

84. sír (1943. július–augusztus)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 100 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

85. sír (1943. július–augusztus)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 110 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

86. sír (1943. július–augusztus)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 85 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

87. sír (1943. július–augusztus)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 90 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

88. sír (1943. július–augusztus)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 80 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete:

1. A mellkas bal oldali csontjain volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, körtealakú, alján kereszt alakban áttört, válláig bordázott díszítést utánzóan öntött füles csörgő. M.: 2,5×2,5 cm. JPM ltsz. 3.22.1943. [30. tábla 22.]

89. sír (1943. július–augusztus)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 20 cm, sh.: ?, ssz.: ?

Bolygatott: a váz csontjait a szántás nagyrészt megsemmisítette.

Melléklete: ?

90. sír (1943. július–augusztus) [32. tábla]

Nő. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 60 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a jobb alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Mellékletei:

1. A koponya bal oldalán volt 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, pödrött végű karika. M.: 3,3×2,6 cm, hv.: 0,24 cm, Ssz.: 0,22 cm. JPM ltsz. 3.24.1943.
- 2–3. A mellkas jobb oldali csontjainak alsó részén és a bal oldaliak középrészén volt egy-egy ezüstalapú ötvözetből készült, Bálint 1991, Ic típusú,⁷⁶ kisebb kéttagú csüngős veret. Hátoldalukon két fül található, az egyik másodlagosan átfúrt. M.: 4,2×1,8 cm. JPM ltsz. 3.27.1943.
4. A jobb alkarcsontok felső részén volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, Kovács 1994, 4a típusú⁷⁷ állatfejes karperec. M.: 7,2×6,7 cm. JPM ltsz. 3.23.1943.
5. A jobb kéz csontjai között volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, nyitott, hegyesedő végű gyűrű. Átm.: 2,6 cm, v.: 0,35 cm. JPM ltsz. 3.26.1943.
6. A medence jobb oldala alatt volt 1 db körszelet-átmetszetű, elektron karikagyűrű. Átm.: 2,3 cm, sz.: 0,4 cm. JPM ltsz. 3.25.1943.
- 7–9. A sírleírás és a leltárkönyv sem említi a 90. sír leletei között, de a gyűjteményben található legalább 3 db hengeralakú, középrészén egykor fóliás opak üveggyöngy több töredéke. A legnagyobb m.: 1×0,8 cm. JPM ltsz. n.

91. sír (1943. július–augusztus)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 70 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

92. sír (1943. július–augusztus)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 40 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a felsőtest csontjai magasabban feküdtek. Bolygatott: a koponyát a szántás megsemmisítette.

⁷⁶ Bálint 1991, 126.

⁷⁷ Kovács 1994, 126.

Melléklete: nem volt.

93. sír (1943. július–augusztus)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 60 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

94. sír (1943. július–augusztus)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 85 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete:

1. A szájüregben volt I. András (1046–1060) 1 db CNH I. 13. vagy 14. típusú⁷⁸ ezüstdenára. JPM ltsz. 3.28.1943.

95. sír (1943. július–augusztus)

Nő. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 75 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Mellékletei:

1. A koponya bal oldalán, „pontosan a fülnél”, „szíjmaradványok, esetleg farostok között, amelyek belső oldalán szövetmaradványok voltak” helyezkedett el 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika. M.: 2,3×1,9 cm, hv.: 0,24 cm, Ssz.: 0,6 cm. JPM ltsz. 3.30.1943. [30. tábla 23.]
2. A jobb kéz csontjai között volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, nyitott végű gyűrű. Átm.: 2,2 cm, v.: 0,24 cm. JPM ltsz. 3.29.1943. [30. tábla 24.]

96. sír (1943. július–augusztus)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 120 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

97. sír (1943. július–augusztus)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 90 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

⁷⁸ A publikációban nem szereplő típus dokumentációban és a leltárkönyvben megtalálható adatai.

Melléklete: nem volt.

98. sír (1943. július–augusztus)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 110 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

99. sír (1943. július–augusztus)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 75 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, mindkét alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Melléklete: nem volt.

100. sír (1943. július–augusztus)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 130 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, mindkét alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Melléklete: nem volt.

101. sír (1943. július–augusztus)

Gyermek. Csvh.: 139 cm, t.: Ny–K, sm.: 110 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete:

1. A koponya bal oldalán, farostok között helyezkedett el 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika. Átm.: kb. 2,1 cm, hv.: 0,26 cm, Ssz.: 0,55 cm. JPM ltsz. 3.31.1943. [30. tábla 25.]

102. sír (1943. július–augusztus)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 110 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, mindkét alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Melléklete: nem volt.

103. sír (1943. július–augusztus)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 130 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

104. sír (1943. július–augusztus)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 110 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, mindkét alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Melléklete:

1. A koponya jobb oldalán, a „fülnél” volt 1 db ezüсталapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális, bordázott (3?) S végű karika. M.: 1,5×1,5 cm, hv.: 0,15 cm, Ssz.: 0,42 cm. JPM ltsz. 3.32.1943. [30. tábla 26.]

105. sír (1943. július–augusztus)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 120 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a jobb alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Melléklete: nem volt.

106. sír (1943. július–augusztus)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 130 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, mindkét alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Melléklete:

1. A koponya jobb oldalán, „pontosan a fülnél” volt 1 db ezüсталapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális, bordázott (3) S végű karika. M.: kb. 2,4×2,3 cm, hv.: 0,16 cm, Ssz.: 0,45 cm. JPM ltsz. 3.33.1943. [30. tábla 27.]

107. sír (1943. július–augusztus)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 120 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a bal alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Melléklete:

1. A koponya bal oldalán volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, nyitott végű karika. M.: 2,3×1,8 cm, hv.: 0,24 cm. JPM ltsz. 3.34.1943. [30. tábla 28.]

108. sír (1943. július–augusztus)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 110 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

109. sír (1943. július–augusztus)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 90 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, mindkét alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Melléklete: nem volt.

110. sír (1943. július–augusztus)

Nő. Csvh.: 152 cm, t.: Ny–K, sm.: 110 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a bal alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Mellékletei:

1–2. A koponya két oldalán „pontosan a fülnél” volt egy-egy S végű karika. JPM ltsz. 3.35.1943.

1. 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika.

M.: 2,2×2,1 cm, hv.: 0,17 cm, Ssz.: 0,52 cm. [33. tábla 20.]

2. 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika.

M.: 2,3×1,9 cm, hv.: 0,17 cm, Ssz.: 0,59 cm. [33. tábla 21.]

111. sír (1943. július–augusztus)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: 159 cm, t.: Ny–K, sm.: 130 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, mindkét alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Melléklete: nem volt.

112. sír (1943. július–augusztus)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 25 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Bolygatott: a szántás a koponyát roncsolta, a lábak csontjait pedig megsemmisítette.

Mellékletei:

1–2. A koponya két oldalán volt egy-egy rézalapú ötvözetből készült huzalkarika. JPM ltsz.

3.40.1943. Megsemmisültek.

3. A jobb felkarcsont felső vége és a koponya között volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, részben csavart huzal, melynek két végén egy-egy kerek hurok helyezkedik el. H.: kb. 5,5 cm. JPM ltsz. 3.39.1943. [33. tábla 1.]
- 4–9. Az állkapocs jobb oldalán 1 db, a jobb váll csontjain 3 db, a csigolyákon 2 db gyöngy feküdt, melyek az alábbi típusokba sorolhatók. JPM ltsz. 3.41.1943. [33. tábla 2–7.]
4. 1 db fekete színű, lapított gömb alakú, kereszteződő berakott vörös színű hullámvonallal, ennek három közén egy-egy fehér színű, berakott szemmel díszített opak üveggyöngy. Átm.: 1,1 cm.
5. 1 db fekete színű, lapított gömb alakú, kereszteződő berakott hullámvonallal, ennek három közén egy-egy fehér színű, berakott szemmel díszített opak üveggyöngy. Átm.: 0,9 cm.
6. 1 db fekete színű, lapított gömb alakú, világos színű berakott hullámvonallal díszített opak üveggyöngy. Átm.: 0,9 cm.
- 7–9. 3 db barnás színű, lapított gömb alakú opak üveggyöngy. Átm.: 0,8–0,9 cm.
- 10–19. A mellkas csontjainak középső részén 4 db, a „vállon” 3 db, a bal felkarcsont belső oldalán pedig 3 db „elektron” veret helyezkedett el, ezek közül 6 db előoldalával felfelé, 4 db pedig előoldalával lefelé feküdt. A veretek közül 5 db eredetileg kisebb, kéttagú csüngős veret felső tagja volt,⁷⁹ 5 db pedig kisebb kerek veret. Hátoldalukon egy-egy fül található, 1 db másodlagosan, két ponton átfúrt. Átm.: 1,3–1,4 cm. JPM ltsz. 3.36.1943. [33. tábla 8–17.]
20. Az állkapocs bal oldalán, „elől” volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, gombaalakú fülesgomb. M.: 1,4×0,7 cm. JPM ltsz. 3.37.1943. [33. tábla 18.]
21. A medence jobb oldalán volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, körte alakú, két félből álló, alsó részén rovátkolást utánozóan öntött, füle alatt bordadíszes csörgő. M.: 2,3×1,6 cm. JPM ltsz. 3.38.1943. [33. tábla 19.]

113. sír (1943. július–augusztus)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 40 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

114. sír (1943. július–augusztus)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 25 cm, sh.: ?, ssz.: ?

Bolygatott: a sír jelentős részét a szántás megsemmisítette.

Melléklete: ?

⁷⁹ Dombay 1962, 76.

115. sír (1943. július–augusztus)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 30 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Bolygatott: a váz csontjainak egy részét a szántás roncsolta.

Mellékletei:

1. A jobb láb csontjainak térd közeli részének külső oldalán volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, vaspeckekkel ellátott csat. Testének oldala karéjos, felületén lemélyedő mintával növényi díszítés jelenik meg. Felerősítésére 2 db szegecs szolgált. M.: 3×2,2 cm. JPM ltsz. 3.43.1943. [34. tábla 1.]
2. A jobb combcsont felső végén volt 1 db – egykor valószínűleg – deltoid alakú, rövid vágóélű, nyéltüskével ellátott, kovácsoltvas nyílcsúcs. Egykori m.: 10,3×2,5 cm volt, mai m.: 9,8×2,4 cm. JPM ltsz. 3.42.943. [34. tábla 2.]

116. sír (1943. július–augusztus)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 40 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Mellékletei:

1. A jobb kéz csontjainál volt 1 db háromszög-átmetszetű, a penge középső részén található nyélnyújtvánnyal rendelkező, kovácsoltvas kés. M.: 9,3×1 cm, JPM ltsz. 3.44.1943. [34. tábla 3.]
2. A koponya mögött volt 1 db csonkakúpalakú, agyag orsógomb. Átm.: 3,2 cm. JPM ltsz. 3.45.1943. [34. tábla 4.]
3. A mellkas csontjain volt 1 db őskori agyagedény-töredék. JPM ltsz. 3.46.1943.

117. sír (1943. július–augusztus)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 25 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, mindkét alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Melléklete: nem volt.

118. sír (1943. július–augusztus)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 30 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a koponya jobbra fordult. A bal alkar csontjai a felkarcsontra merőleges helyzetben, az alsó bordákra hajlított fekvésben voltak. Bolygatott: a koponyát a szántás roncsolta.

Mellékletei:

1. A koponya jobb oldalán volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, nyitott, egymás mellé hajló végű karika. M.: 1,6×1,1 cm, hv.: 0,14 cm. JPM ltsz. 3.52.1943. [35. tábla 1.]
- 2–23. A nyakcsigolyák körül volt 22 db gyöngy, ebből ma 19 db található meg. JPM ltsz. 3.53.1943. [35. tábla 2–23.]
- 2–3. 2 db sötét színű, lapított gömb alakú, világos rátét szemekkel díszített opak üveggyöngy. Átm.: 1,1, ill. 0,7 cm.
4. 1 db világos színű, hengeralakú, zöld színű berakott spirális mintával díszített opak üveggyöngy. H.: 1,3 cm.
- 5–7. 3 db sötét színű, lapított gömb alakú opak üveggyöngy. Átm.: 0,7–0,8 cm.
- 8–20. 13 db világos színű, lapított gömb alakú opak üveggyöngy. Átm.: 0,7–0,9 cm.
- 21–23. 3 db bizonytalan típusú gyöngy.
24. A mellkas csontjainak középrészén, az állkapocs előtt volt 1 db félholdalakú „elektron” csüngő. Bordázott peremének felső és alsó oldalán rovátkolást utánzóan öntött díszítés található, amely közepén egy díszítetlen félholdalakú mezőt határol. Homorú oldalán két gyűrűalakú elem helyezkedik el, a csüngő végein egy-egy gömb található. Füle a csüngő síkjára merőleges, hátoldala díszítetlen. A csüngő belső részén öntési hibából eredő anyaghiány látható. M.: 5,2×4,8 cm. JPM ltsz. 3.48.1943. [35. tábla 24.]
25. A leírás alapján a gyöngyök környezetében volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, Bálint 1991, Ia típusú⁸⁰ kisebb kéttagú csüngős veret csüngőtagja. M.: 2,9×1,8 cm. JPM ltsz. 3.49.1943. [35. tábla 25.]
26. A bal kulcscsont belső vége felett volt 1 db gömbölyded, vállán valószínűleg körbefutó bordával rendelkező, gyűrűfüles, erősen korrodálódott és hiányos vascsőrgő. Átm.: 2,3 cm. JPM ltsz. 3.51.1943. [35. tábla 26.]
27. A mellkas csontjainak középső részén volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, gömbalakú, két félből álló fülesgomb. M.: 1,7×1,1 cm. JPM ltsz. 3.50.1943. [35. tábla 27.]
28. A bal alkarcsontok alsó részén volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, nyitott, hegyesedő, egymás mellé hajló végű pálcakarperec, végeivel a koponya irányba mutató helyzetben. M.: 6,1×5,8 cm, v.: 0,37 cm. JPM ltsz. 3.47.1943. [35. tábla 28.]

119. sír (1943. július–augusztus)

Nő. Csvh.: 145 cm, t.: Ny–K, sm.: 35 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, mindkét alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak. Megjegyzés: a koponya jobb oldali csecsnyúlványán zöld színű patina volt megfigyelhető.

⁸⁰ Bálint 1991, 123.

Mellékletei:

1. A koponya bal oldalán volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika. M.: 1,9×1,8 cm, hv.: 0,22 cm, Ssz.: 0,64 cm. JPM ltsz. 3.56.1943. [35. tábla 29.]
- 2–3. Mindkét kéz csontjai között volt egy-egy gyűrű.
2. 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, körszelet-átmetszetű, csavarást utánzóan öntött karikagyűrű. Átm.: 2,4 cm, sz.: 0,4 cm. JPM ltsz. 3.54.1943. [35. tábla 30.]
3. 1 db rézalapú ötvözetből készült, körszelet-átmetszetű, dudorosán öntött karikagyűrű. Átm.: 2,1 cm, sz.: 0,4 cm. JPM ltsz. 3.55.1943. [35. tábla 31.]

120. sír (1943. július–augusztus)

Nő. Csvh.: 143 cm, t.: Ny–K, sm.: 55 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, mindkét alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Mellékletei:

- 1–2. A koponya két oldalán, „a fülnél” volt egy-egy huzalkarika.
1. 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, zárt S végű karika. M.: 2,8×2,5 cm, hv.: 0,2 cm, Ssz.: 0,36 cm. JPM ltsz. 3.57.1943. [36. tábla 1.]
2. 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális pödrött végű karika. Pödrött vége előtt a karikára húzott ezüstalapú ötvözetből készült, kiegészítő gyöngykoszorúval díszítve. M.: 2,8×2,4 cm, hv.: 0,2 cm, Psz.: 0,24 cm. JPM ltsz. 3.58.1943. [36. tábla 2.]
3. A jobb alkar csontjainak könyök közeli részének belső oldalán volt 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kisebb kéttagú csüngős veret kerek felsőrésze. Hátoldalán egykor két fül helyezkedett el, ezek letörése után két ponton másodlagosan átfúrták. Átm.: 1,2 cm. JPM ltsz. 3.59.1943. [36. tábla 3.]

121. sír (1943. július–augusztus)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 30 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Mellékletei:

1. A koponya bal oldalán, „pontosan a fülnél” volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, egyik végén elhegyesedő, bizonytalan típusú karika. Átm.: kb. 2,7 cm, hv.: 0,22 cm. JPM ltsz. 3.61.1943. [36. tábla 4.]
2. A koponya jobb oldalán⁸¹ helyezkedett el 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetsze-

⁸¹ A publikációban a tárgy a koponya bal oldalán szerepel, azonban a szövegkörnyezet alapján ez feltehetően téves, és a karika a jobb oldalon volt.

tű, ellapított, spirális S végű karika. M.: 2,7×2 cm, hv.: 0,14 cm, Ssz.: 0,35 cm. JPM ltsz. 3.60.1943. [36. tábla 5.]

122. sír (1943. július–augusztus)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 30 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, mindkét alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak. Bolygatott: a koponyát a szántás részben megsemmisítette.

Mellékletei:

1–2. A koponya két oldalán volt egy-egy S végű karika. JPM ltsz. 3.63.1943. [36. tábla 6–7.]

1. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, zárt S végű karika. M.: 2,1×1,6 cm, hv.: 0,2 cm, Ssz.: 0,4 cm.

2. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, zárt S végű karika. M.: 1,5×1,1 cm, hv.: 0,2 cm, Ssz.: 0,5 cm.

3–15. A nyakcsigolyák körül különböző gyöngyök feküdtek. JPM ltsz. 3.64.1943. [36. tábla 8–21.]

3–6. 4 db sötét színű, hengeralakú, oldalán spirális berakott mintával díszített opak üveggyöngy. A legnagyobb darab h.: 1,4 cm.

7–15. 9 db sötét színű, hengeralakú, középrészén vékony ezüsfóliával díszített opak üveggyöngy. A legnagyobb darab m.: 1,1×0,9 cm.

16. A jobb kéz csontjai között volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, körszelet-átmetszetű, két szélén rovátkolást utánzóan öntött karikagyűrű. Átm.: 2,1 cm, sz.: 0,32 cm. JPM ltsz. 3.62.1943. [36. tábla 22.]

123. sír (1943. július–augusztus)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 30 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Bolygatott: a váz egyes csontjait a szántás roncsolta vagy kimozdította.

Mellékletei:

1–58. A nyakcsigolyákon különböző gyöngyök helyezkedtek el. JPM ltsz. 3.67.1943. [37. tábla 1–58.]

1. 1 db barna színű, gömbalakú opak üveggyöngy. Átm.: 0,3 cm.

2–16. Legalább 15 db négyzetes és kerek átmetszetű, kék színű, áttetsző üveggyöngy, felületükön spirális lemélyedő díszítéssel. H.: 1,2–1,5 cm.

17–50. 1 db világos színű kéttágú és 33 db szegment üveggyöngy. H.: 0,5 cm, átm.: 0,4–0,5 cm.

51–58. 1 db öt-, 1 db négy-, 2 db kéttágú és 4 db szegment kék színű üveggyöngy. H.: 0,9–1,5 cm, átm.: 0,4–0,5 cm.

59. A nyakcsigolyákon „elöl, középen” volt 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kisebb kéttágú csüngős veret csüngőtagja. M.: 2,4×2 cm. JPM ltsz. 3.66.1943. [37. tábla 59.]

60. A jobb kéz csontjai között volt 1 db rézalapú ötvözetből készült fejesgyűrű. Kari-
kája foglalat alatt kiszélesedő, végein összeforrasztott. A kerek foglalatban zöld
színű, domború üvegbetét található. M.: 2,3×2,1 cm, a foglalat átm.: 1,1 cm. JPM ltsz.
3.65.1943. [37. tábla 60.]

124. sír (1943. július–augusztus)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 30 cm, sh.: ?, ssz.: ?

Bolygatott: a sír nagy részét a szántás megsemmisítette.

Mellékletei:

1. A koponya bal oldalán volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított S
végű karika. M.: 2,6×2 cm, hv.: 0,2 cm, Ssz.: ? JPM ltsz. 3.69.1943. [37. tábla 61.]
2. A sírföldben volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, körszelet-átmetszetű, csavarást utánzóan
öntött karikagyűrű. Átm.: 2,1 cm, sz.: 0,4 cm. JPM ltsz. 3.68.1943. [37. tábla 62.]

125. sír (1943. július–augusztus)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 30 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Mellékletei:

- 1–2. A koponya két oldalán volt egy-egy huzalkarika.
1. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított S végű karika. M.: 2,4×2,1 cm,
hv.: 0,24 cm, Ssz.: ? JPM ltsz. 3.71.1943. [36. tábla 23.]
2. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, nyitott végű karika. M.: 1,7×1,6 cm, hv.:
0,25 cm. JPM ltsz. 3.72.1843. [36. tábla 24.]
- 3–8. A nyakcsigolyákon volt 6 db fehér színű, lapított gömb alakú opak üveggyöngy. Átm.:
0,6–0,8 cm. JPM ltsz. 3.70.1943. [36. tábla 25–30.]
9. Az állkapocs alatt volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, háromszögalakú, keskenyebb végén
növényi mintával díszített, egykori lábbeli (?) veret. Hátoldalán 3 db szeges található. M.:
4,2×1,5 cm. JPM ltsz. 3.73.1943.⁸²

126. sír (1943. július–augusztus)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 25 cm, sh.: ?, ssz.: ?

Bolygatott: a váz nagy részét a szántás megsemmisítette.

Melléklete: ?

⁸² A tárgynak nem sikerült a nyomára bukkanni.

127. sír (1943. július–augusztus)

Férfi. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 85 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

128. sír (1944. június)

Neme, kora bizonytalan. Csvh.: 145 cm, t.: Ny–K, sm.: 60 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, mindkét alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Melléklete:

1. A jobb kéz csontjai között volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, nyitott végű gyűrű. Átm.: 2,2 cm, v.: 0,31 cm. JPM ltsz. 1.1.1944. [36. tábla 31.]

129. sír (1944. június)

Férfi. Csvh.: 158 cm, t.: Ny–K, sm.: 50 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

130. sír (1944. június)

Férfi. Csvh.: 161 cm, t.: Ny–K, sm.: 50 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, mindkét alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Melléklete: nem volt.

131. sír (1944. június)

Férfi. Csvh.: 151 cm, t.: Ny–K, sm.: 100 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

132. sír (1944. június)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 40 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

133. sír (1944. június)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 50 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Mellékletei:

1–2. A koponya két oldalán volt egy-egy huzalkarika. JPM ltsz. 1.2.1944.

1. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika.

M.: 2,1×1,7 cm, hv.: 0,12 cm, Ssz.: 0,27 cm. [34. tábla 5.]

2. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, zárt, pödrött végű karika.

M.: 2,1×2 cm, hv.: 0,1 cm, Psz.: 0,2 cm. [34. tábla 6.]

134. sír (1944. június)

Gyermek. Csvh.: 98 cm, t.: Ny-K, sm.: 40 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, mindkét alkar csontjai a medence széleire hajlított helyzetben voltak.

Mellékletei:

1. A bal oldali kulcsfontnál volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika, ráakasztott korongalakú csontgyönggyel. M.: 2,5×2 cm, hv.: 0,2 cm, Ssz.: 0,4 cm. A gyöngy átm.: 1,3 cm. JPM ltsz. 1.6.1944. [38. tábla 1.]

2. A nyakcsigolyák között volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, háromrét hajlított (?) huzalból csavart, hurkos-kampós végű nyakperec, bekapcsolt állapotban, zárszerkezetével a csigolyák mögött. M.: 14,7×13,8 cm, v.: 0,45 cm. JPM ltsz. 1.4.1944.⁸³ [38. tábla 2.]

3–6. Ugyancsak a nyakcsigolyáknál volt 5 db gyöngy, ebből ma 4 db található meg. JPM ltsz. 1.7.1944. [38. tábla 3–6.]

3. 1 db kék színű, áttetsző szegmentgyöngy. Átm.: 0,4 cm.

4–6. 3 db egykor valószínűleg zöld színű, hengeralakú, oldalán bordázott opak üveggyöngy. A legnagyobb m.: 0,9×0,8 cm.

7. A jobb oldali kulcsfonton volt 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, szívalakú csüngő. A kiemeléskor darabokra esett tárgy szélénél valamekkora részén valószínűleg gyöngyözött minta húzódtott, füle trapézalakú volt. JPM ltsz. 1.5.1955.

8. A jobb kéz csontjai között volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, nyitott, hegyesedő végű gyűrű. Átm.: 2,5 cm, v.: 0,3 cm. JPM ltsz. 1.3.1944. [38. tábla 7.]

135. sír (1944. június)

Nő. Csvh.: 144 cm, t.: Ny-K, sm.: 60 cm, sh.: ?, ssz.: ?

⁸³ A tárgynak nem sikerült a nyomára bukkanni.

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, mindkét alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Mellékletei:

1. A koponya bal oldali csecsnyúlványán volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, bizonytalan típusú – a leltárkönyv bejegyzése szerint S végű – karika töredéke. Átm.: kb. 2,8 cm, hv.: 0,2 cm. JPM ltsz. 1.10.1944. [34. tábla 7.]
2. A bal kéz csontjainak helyén volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, körszelet-átmetszetű, csavarást utánzóan öntött karikagyűrű. M.: 2,2×2,1 cm, sz.: 0,32 cm. JPM ltsz. 1.8.1944. [34. tábla 8.]
3. A jobb kéz csontjai között volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, nyitott, hegyesedő végű gyűrű. Átm.: 2,1 cm, v.: 0,5 cm. JPM ltsz. 1.9.1944. [34. tábla 9.]

136. sír (1944. június)

Gyermek. Csvh.: 54 cm, t.: Ny-K, sm.: 40 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

137. sír (1944. június)

Gyermek. Csvh.: 86 cm, t.: Ny-K, sm.: 40 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a lábak csontjai jobb oldalt fekvő, behajlított helyzetben voltak. Megjegyzés: a lábszárok temetéskori behajlítását valószínűleg a korábban megásott 138. sír megtalálása indokolta.⁸⁴

Melléklete: nem volt.

138. sír (1944. június)

Gyermek. Csvh.: 56 cm, t.: Ny-K, sm.: 40 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Megjegyzés: a váz koponyája a 137. számú váz lábszárcsontjai mellett volt.

Mellékletei:

1. A koponya bal oldalán volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, nyitott, hegyesedő, egymás mellé hajló végű karika. M.: 2,1×1,8 cm, v.: 0,23 cm. JPM ltsz. 1.11.1944. [34. tábla 10.]
2. A mellkas bal oldali csontjain volt 1 db félholdalakú, „elektron” csüngő. A félhold csúcsai-

⁸⁴ Dombay 1962, 78.

ban egy-egy gömbalakú elem helyezkedik el, széleivel párhuzamosan kalászmintát utánozó díszítés övezi a belső, üresen hagyott mezőt. Füle a csüngő lapjára merőleges állású, hátoldala díszítetlen. M.: 4,9×4,2 cm. JPM ltsz. 1.12.1944. [34. tábla 11.]

139. sír (1944. június)

Gyermek. Csvh.: 51 cm, t.: Ny–K, sm.: 95 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

140. sír (1944. június)

Férfi. Csvh.: 155 cm, t.: Ny–K, sm.: 100 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. A jobb alkar csontjai a medencére, míg a bal erőteljesebben, a bordákra hajlított helyzetben volt.

Melléklete: nem volt.

141. sír (1944. június)

Gyermek. Csvh.: 85 cm, t.: Ny–K, sm.: 85 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a koponya balra fordult. Mindkét alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Mellékletei:

1. A nyakcsigolyákon körben helyezkedett el 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, 1 db kétrét hajlított és 1 db önálló huzalból csavart, hurkos-kampós végű nyakperec, melynek zárszerkezete előtt a huzal változó mértékben fel van tekerve. M.: 15,3×14 cm, hv.: 0,4 cm. JPM ltsz. 1.13.1944. [39. tábla]
2. A mellkas csontjainak felső részén, azok közepén feküdt 1 db félholdalakú „elektron” csüngő. Széleivel párhuzamosan kalászmintát utánozó díszítés fut, és két ilyen osztja fel három részre a lunula felületét. A középső mezőben 3 db, a két szélsőben 1–1 db félgömbalakú elem helyezkedik el. Homorú oldalán két gyűrűalakú kialakítás van, köztük 1 db félgömbalakú díszítéssel, míg a csüngő végein egy-egy gömb található. Füle a csüngő síkjára merőleges helyzetű, hátoldala díszítetlen. M.: 5,1×4,8 cm. JPM ltsz. 1.15.1944. [40. tábla 1.]
3. A jobb kéz csontjai között volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, nyitott, egymás mellé hajló végű gyűrű. M.: 1,6×1,5 cm, v.: 0,17 cm. JPM ltsz. 1.14.1944. [40. tábla 2.]

142. sír (1944. június)

Csecsemő. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 95 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

143. sír (1944. június)

Gyermek. Csvh.: 100 cm, t.: Ny-K, sm.: 110 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

144. sír (1944. június)

Csecsemő. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 100 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

145. sír (1944. június)

Csecsemő. Csvh.: ?, t.: Ny-K, sm.: 100 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

146. sír (1944. június)

Férfi. Csvh.: 166 cm, t.: Ny-K, sm.: 60 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a bal alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak. Bolygatott: a jobb kar csontjai hiányoztak.

Melléklete: nem volt.

147. sír (1944. június)

Nő. Csvh.: 143 cm, t.: Ny-K, sm.: 90 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, mindkét alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Mellékletei:

1–2. A koponya jobb oldalán, „pontosan a fülnél” és a koponya belsejében volt egy-egy S végű karika. JPM ltsz. 1.16.1944. [40. tábla 3–4.]

1. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika. M.: 2,2×1,9 cm, hv.: 0,17 cm, Ssz.: 0,5 cm.

2. 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika.

M.: 2×1,9 cm, hv.: 0,18 cm, Ssz.: 0,36 cm.

148. sír (1944. június)

Férfi. Csvh.: 164 cm, t.: Ny–K, sm.: 90 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a bal alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Melléklete: nem volt.

149. sír (1944. június)

Férfi. Csvh.: 167 cm, t.: Ny–K, sm.: 110 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, mindkét alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Melléklete: nem volt.

150. sír (1944. június)

Gyermek. Csvh.: 81 cm, t.: Ny–K, sm.: 90 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Mellékletei:

1–2. A koponya jobb oldalán, „a falcsonton, a fül fölött, függőleges vonalban, 3–4 cm távolságra egymástól” helyezkedett el 2 db S végű karika. JPM ltsz. 1.17.1944. [40. tábla 5–6.]

1. 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika. M.: 2×1,5 cm, hv.: 0,11 cm, Ssz.: 0,31 cm.

2. 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított S végű karika. M.: kb. 1,7×1,5 cm, hv.: 0,1 cm, Ssz.: ?

3. A koponya nyakszirtecsontjánál volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, nyitott végű karika. M.: 0,8×0,7 cm, hv.: 0,15 cm. JPM ltsz. 1.18.1944. [40. tábla 7.]

151. sír (1944. június)

Gyermek. Csvh.: 71 cm, t.: Ny–K, sm.: 90 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt. Megjegyzés: a koponya mindkét oldalán, „pontosan a fülnél” zöld színű patina volt megfigyelhető.

Melléklete: ?

152/a sír (1944. június)

Csecsemő. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 110 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

152/b sír (1944. június)

Férfi. Csvh.: 168 cm, t.: Ny–K, sm.: 140 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, mindkét alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Melléklete: nem volt.

153. sír (1944. június)

Nő. Csvh.: 142 cm, t.: Ny–K, sm.: 110 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, mindkét alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak. Megjegyzés: a koponya bal oldalán, a „fülnél” zöld színű patina volt megfigyelhető.

Mellékletei:

- 1–2. A koponya jobb oldalán, „a fül táján, egymás mellett, részben egymáson”, de nem „közvetlenül a csonthoz” tapadva, „hanem kissé távolabb” volt 2 db S végű karika. JPM ltsz. 1.19.1944. [40. tábla 8–9.]
1. 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális, bordázott (3) S végű karika. M.: 1,6×1,4 cm, hv.: 0,19 cm, Ssz.: 0,35 cm.
2. 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális, bordázott (3) S végű karika. M.: 1,8×1,5 cm, hv.: 0,25 cm, Ssz.: 0,5 cm.
3. Ugyanott, de a csonthoz tapadva került elő 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított S végű karika. A karika alatt „szíj, esetleg farostfoszlányokat” lehetett megfigyelni. M.: 1,9×1,8 cm, hv.: 0,18 cm, Ssz.: ? JPM ltsz. 1.19.1944. [40. tábla 10.]
4. A koponya belsejében volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, erőteljesebben spirális S végű karika. M.: 1,5×1,4 cm, hv.: 0,2 cm, Ssz.: 0,51 cm. JPM ltsz. 1.19.1944. [40. tábla 11.]

154. sír (1944. június)

Nő. Csvh.: 147 cm, t.: Ny–K, sm.: 110 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, mindkét alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Melléklete: nem volt.

155. sír (1944. június)

Gyermek. Csvh.: 132 cm, t.: Ny–K, sm.: 30 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, a jobb alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Melléklete:

1. A koponya bal oldalán, „pontosan a fülnél” volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, erőteljesebben spirális S végű karika. M.: 2,6×2,2 cm, hv.: 0,24 cm, Ssz.: 0,49 cm. JPM ltsz. 1.20.1944. [40. tábla 12.]

156. sír (1944. június)

Gyermek. Csvh.: 116 cm, t.: Ny–K, sm.: 50 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, mindkét alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Mellékletei:

1. A koponya mögött volt 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika. M.: 1,5×1,3 cm, hv.: 0,17 cm, Ssz.: 0,38 cm. JPM ltsz. 1.21.1944. [40. tábla 13.]
- 2–61. A nyakcsigolyákon helyezkedett el 60 db gyöngy. JPM ltsz. 1.23.1944. [40. tábla 14–74.]
2. 1 db zöldes színű, henger alakú, oldalán bordázott opak üveggyöngy. H.: 0,5 cm.
- 3–61. 59 db világos és sötét színű, lapított gömb alakú, kéttagú és szegment üveggyöngy. Átm.: 0,4–0,6 cm.
63. A jobb kéz csontjai között volt 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, nyitott, hegyesedő végű gyűrű. Átm.: 2,1 cm, v.: 0,39 cm. JPM ltsz. 1.22.1943. [40. tábla 75.]

157. sír (1944. június)

Gyermek. Csvh.: ?, t.: Ny–K, sm.: 25 cm, sh.: ?, ssz.: ?

Bolygatott: a váz csontjainak jelentős részét a szántás megsemmisítette.

Melléklete: ?

158. sír (1944. június)

Férfi. Csvh.: 157 cm, t.: Ny–K, sm.: 145 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

159. sír (1944. június)

Férfi. Csvh.: 158 cm, t.: Ny–K, sm.: 110 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, mindkét alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Melléklete: nem volt.

160. sír (1944. június)

Gyermek. Csvh.: 126 cm, t.: Ny–K, sm.: 30 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt, mindkét alkar csontjai a medencére hajlított helyzetben voltak.

Melléklete: nem volt.

161. sír (1944. június)

Nő. Csvh.: 149 cm, t.: Ny–K, sm.: 70 cm, sh.: ?, ssz.: ?

A váz hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű volt.

Melléklete: nem volt.

Szórványleletek:

1. 1943. július–augusztus folyamán került elő 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított S végű karika. M.: 2,6×1,9 cm, hv.: 0,25 cm, Ssz.: 0,6 cm. JPM ltsz. 3.75.1843. [41. tábla 1.]
2. 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, bizonytalan típusú karika töredéke. Átm.: kb. 2,4 cm, hv.: kb. 0,2 cm.⁸⁵
3. 1 db rézalapú ötvözetből készült, Kovács 1994, 3b típusú⁸⁶ állatfejes karperec. M.: 7,5×7,2 cm. JPM ltsz. 1.24.1944.⁸⁷ [41. tábla 2.]
4. 1943. július–augusztus folyamán került elő 1 db ezüstalapú ötvözetből készült, ovális átmetszetű karikagyűrű. M.: 2,1×1,9 cm, sz.: 0,3 cm. JPM ltsz. 3.74.1943. [41. tábla 3.]
5. 1 db rézalapú ötvözetből készült, lapostéglalap-átmetszetű pántgyűrű. Sz.: 0,58 cm. JPM ltsz. 3.76.1943. [41. tábla 4.]
6. 1943. július–augusztus folyamán került elő 1 db kovácsoltvas balta. Pengéje kiszélesedő, csepp alakú nyéllyukát kisebb nyéltámasz övezi. M.: 13,6×4,2 cm. JPM ltsz. 3.77.1943. [41. tábla 5.]
7. A 32. sír leletei között található 1 db rézalapú ötvözetből készült, kerek átmetszetű, ellapított, spirális S végű karika, amely azonban nem egyeztethető össze a sír publikációjában szereplő tárggyal. M.: 1,7×1,3 cm, hv.: 0,15 cm, Ssz.: 0,27 cm. JPM ltsz. n. [41. tábla 6.]

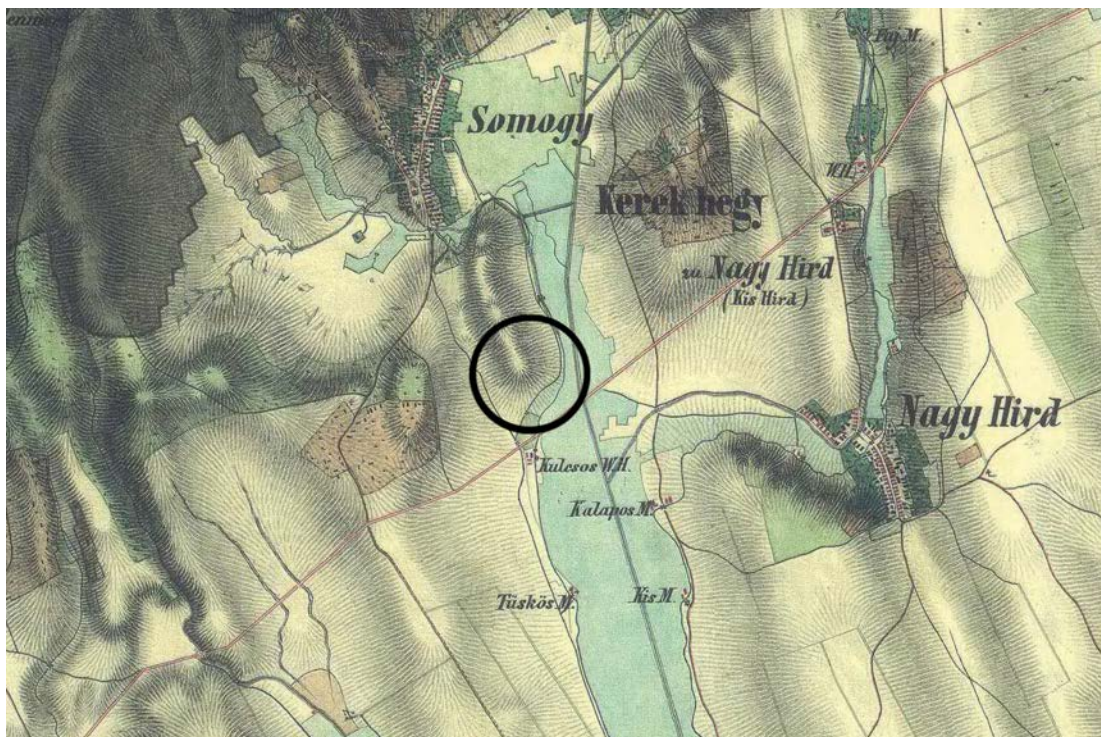
ÉRTÉKELÉS

A lelőhely a Vasas-Belvárdi vízfolyás egykor szélesebb, vízjárta völgyétől nyugati irányban elhelyezkedő magaslat déli–délkeleti részén helyezkedik el. (25. kép)

85 A tárgynak nem sikerült a nyomára bukkanni.

86 Kovács 1994, 126.

87 A tárgynak nem sikerült a nyomára bukkanni.

25. kép. A lelőhely a II. katonai felmérés 1859. évi térképén

A temető bizonyára nem került teljesen feltárássra, mint arra a felszínen talált embercsontok utaltak a lelőhely északkeleti részén. Az 1–2., 20–21. és 113. síroktól északra, északkeletre a sírok egy része biztosan elpusztult,⁸⁸ továbbá délkeleti irányban a kutatás korlátozott lehetőségei miatt bizonyára folytatódik a sírok sora.⁸⁹ Néhány sír földben maradásának lehetősége azonban egyes részein további irányokban sem zárható ki. Egykori teljes sírszáma ezért nehezen becsülhető, Mesterházy Károly több száz sír földben maradását valószínűsítette.⁹⁰ A sírok elhelyezkedését bemutató eredeti⁹¹ és a későbbiekben közölt⁹² temetőtérkép néhány ponton kiegészítésre szorult. Kétszer jelöli az összesítő a 75-ös számú sírt, amelynek esetében a temetkezések folytatódó számozását feltételezve valószínűleg a 78-as sírtól északi irányban elhelyezkedő temetkezés lehetett a 77-es számú. Az ugyancsak kétszer megjelenő 130-as sírok közül a kisebb méretű téglalappal ábrázolt, délebbre található azonosítható valószínűleg a 139-es számú gyermeksírral, míg az ugyancsak duplán megjelenő 143-as sírok közül az északabbra ábrázolt sír valójában 141-es helyét rögzítheti. (26. kép)

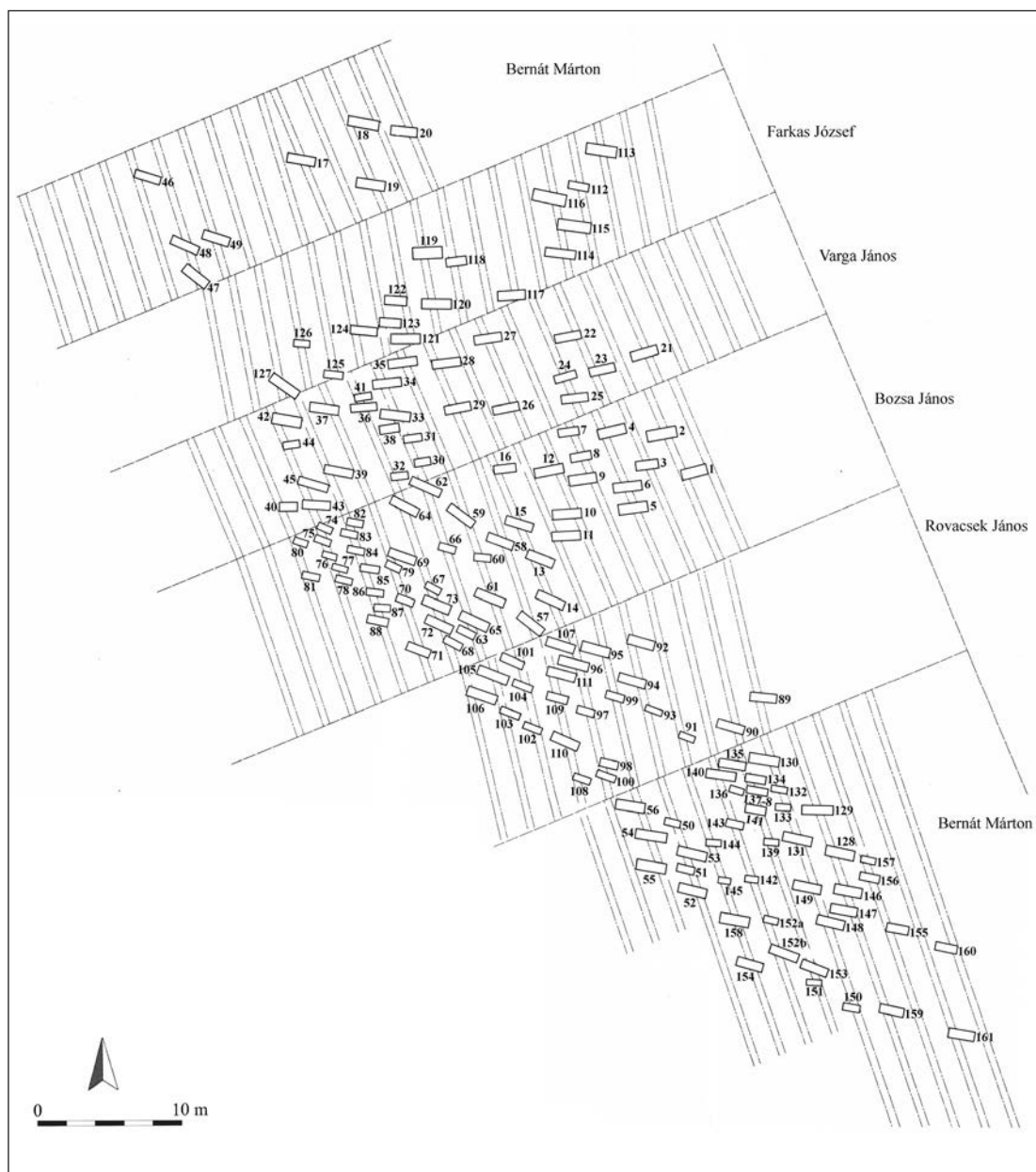
88 Dombay 1962, 70.

89 Kiss 1983, 264.

90 Mesterházy 1965, 163.

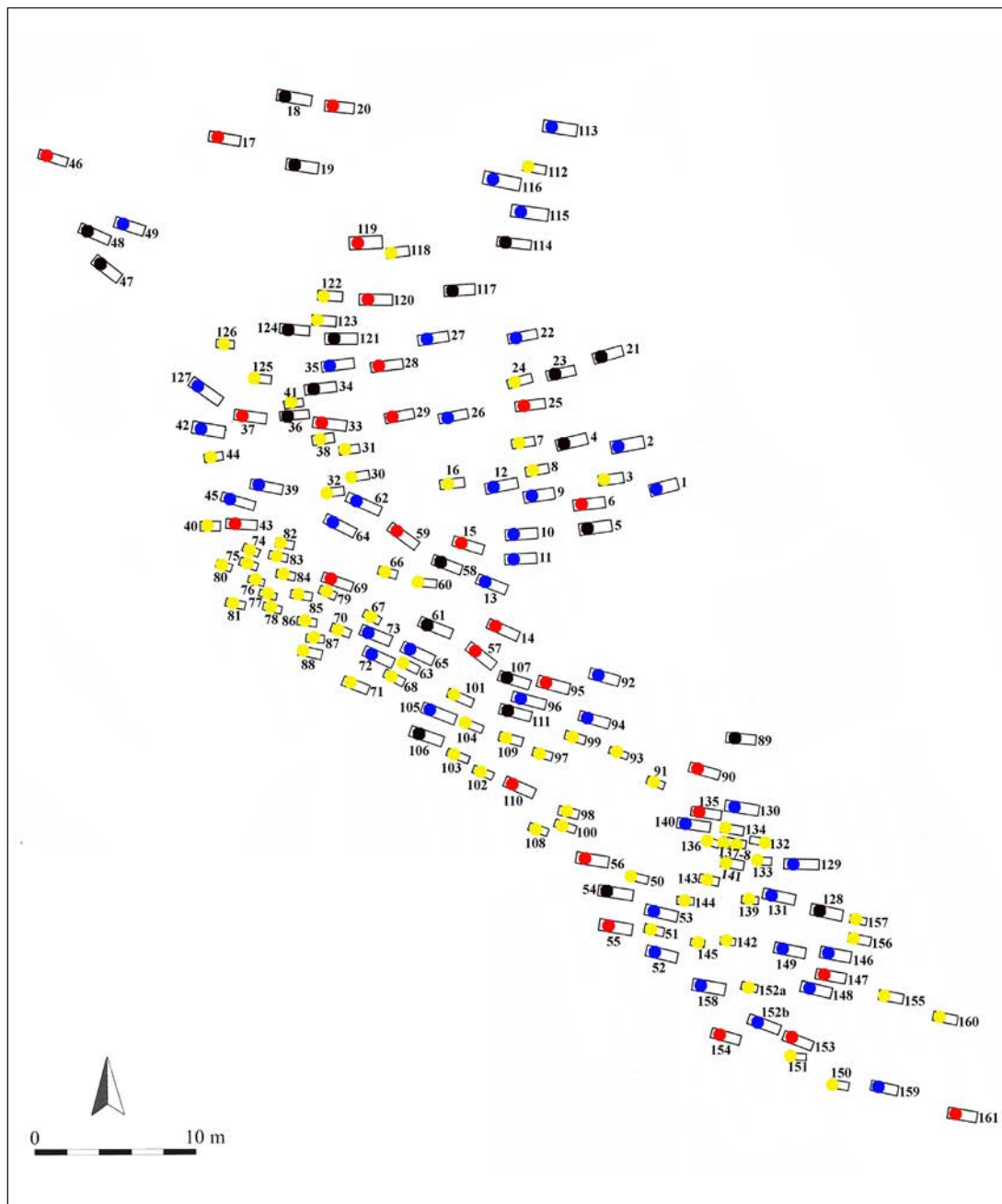
91 MNM R. A. III.54.1970.

92 Kiss 1983, 131. ábra

26. kép. Pécs-Somogy/Vasas, temetőtérkép (Kiss 1983, 131. ábra felhasználásával)

Az eltemetettek nemi és életkori adatainak meghatározása a helyszíni megfigyeléseken alapult. Ezt gyermekek esetében bizonyára helyesnek fogadhatjuk el, ugyanakkor a már felnőttkorba lépett személyeknél nem zárható ki, hogy számolhatunk a sírokból előkerült mellékletek esetleges nemi meghatározást befolyásoló hatásával is. A 161 számozott sírból összesen 162 személy maradványai kerültek elő, 27 nő, 40 férfi, 69 gyermek, 4 csecsemő és 22 ismeretlen nemű és korú elhunyt sírja szerepel a leírásban.

27. kép. A feltárt terület összesítő térképe, női (●), férfi (●), gyermeksírok (●), ismeretlen nemű és korú (●) elhunytak sírjai

Bár a temető nem teljesen feltárt, figyelemre méltó a csecsemő és gyermeksírok koncentrációja annak középrészének délnyugati szélén, főként a 80–82–67–88. sírok által kijelölhető részen, de ugyancsak erőteljes a gyermeksírok aránya a 71–63–91–108. sírok között. Szintén koncentráltabban vannak jelen a déli részén, egy döntően férfi sírok által övezett részen. (27. kép)

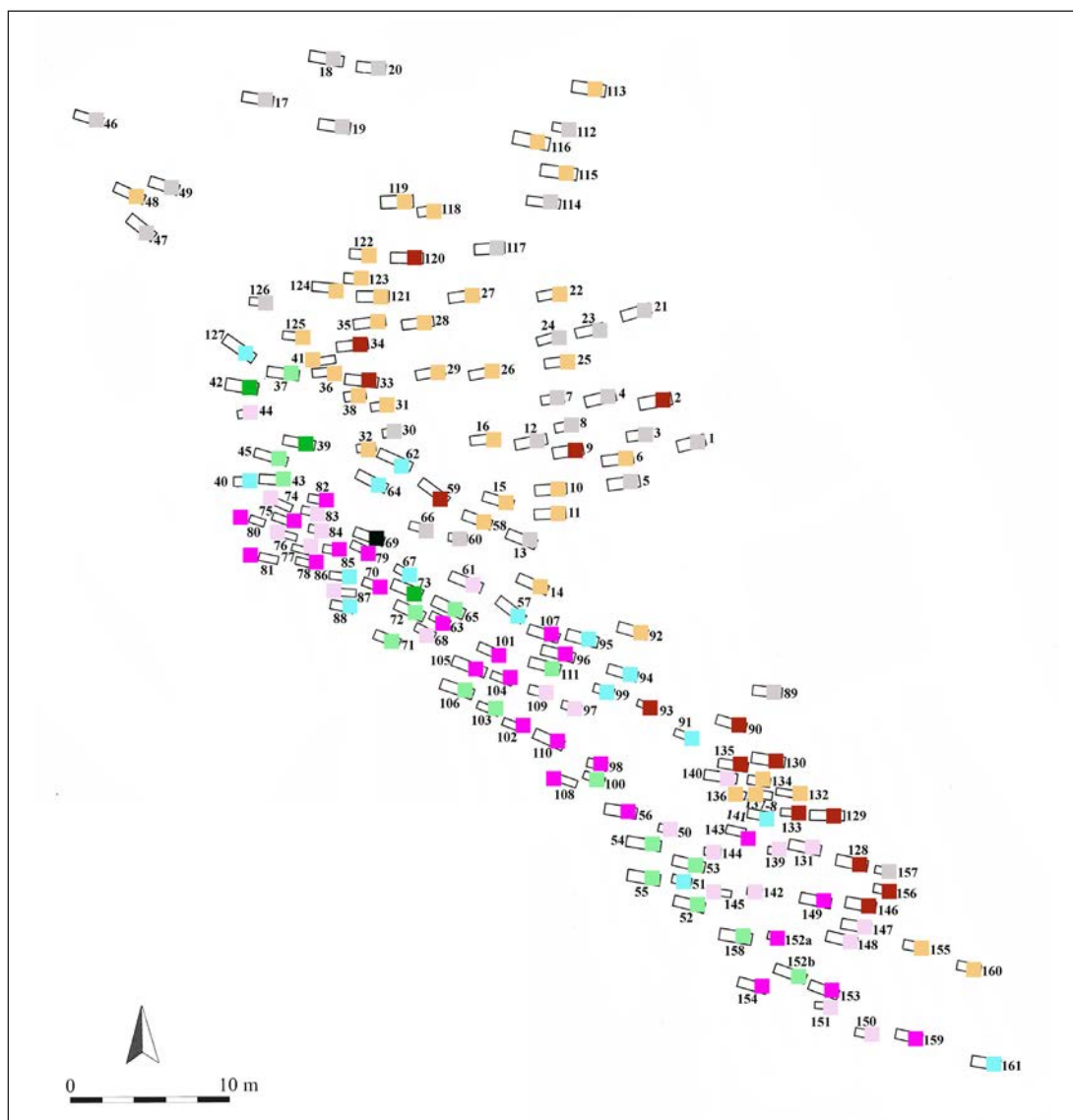
A temető megismert részén a sírok mélysége 15–175 cm között változott. A néhány tíz centiméteres sírmélységeket gyermekek esetében reálisnak fogadhatnánk el, felnőtteknél azonban már bizonyára az erózió és a talajművelés hatását feltételezhetjük, amely a domb legmagasabb részén pusztított a legjobban.⁹³ A sírok mélységét az alábbi táblázat foglalja össze.

Sm (cm)	Nő	Férfi	Gyermek	?
10-19			7.	5., 18., 19.
20-29	17., 20., 46.	1., 12., 13., 49.	3., 8., 24., 30., 60., 66., 112., 126., 157.	4., 21., 23., 47., 89., 114., 117.
30-39	25., 28., 29., 119.	22., 26., 27., 115., 155.	31., 38., 118., 122., 123., 125., 160.	48., 58., 121., 124.
40-49	6., 14., 15.	10., 11., 35., 92., 113., 116.	16., 32., 41., 132., 134., 136., 137., 138.	36.
50-59	33., 120.	2., 9., 129., 130.	133., 156.	34.
60-69	59., 90., 135.	146.	93.	128.
70-79	95., 161.	62.	40., 91., 99.	
80-89	57.	64., 94., 127.	51., 67., 86., 88., 141.	
90-99	147.	148.	44., 50., 74., 83., 87., 97., 109., 139., 142., 150., 151.	61.
100-109		131., 140.	68., 76., 77., 84., 144., 145.	
110-119	110., 153., 154.	149., 159.	63., 70., 80., 81., 82., 85., 98., 101., 102., 104., 108., 143., 152/a	
120-129	56.	96.	75., 78., 79., 105.	107.
130-139	43.	53., 65.	71., 100. 103.	54., 106., 111.
140-149	37., 55.	45., 52., 72., 152/b, 158.		
150-159		39., 42., 73.		
160-169				
170-179	69.			

Dombay megfigyelései szerint a terepadottságok folytán a temető déli és nyugati részén mélyebbek voltak a sírok,⁹⁴ mindez megfigyelhető a sírok mélységét ábrázoló térképen is. (28. kép) Pontos tendencia ugyan nem rajzolódik ki, de a sírok megfigyelhető mélysége nyugati–délnyugati irányban egyértelműen nő. A sírok feltáráskor dokumentálható mélységét tekintve a 90–119 cm mélységben megfigyelt vázak döntő többsége gyermekkorú elhunyt volt, 140 cm feletti érték viszont már csak felnőtt korú személyek esetében volt megfigyelhető, ott is döntően férfiként meghatározott személyek számára ástak ilyen mély gödröt. A legmélyebb sírba viszont egy nőt temettek el.

⁹³ Kiss 1983, 265.

⁹⁴ Dombay 1962, 70.

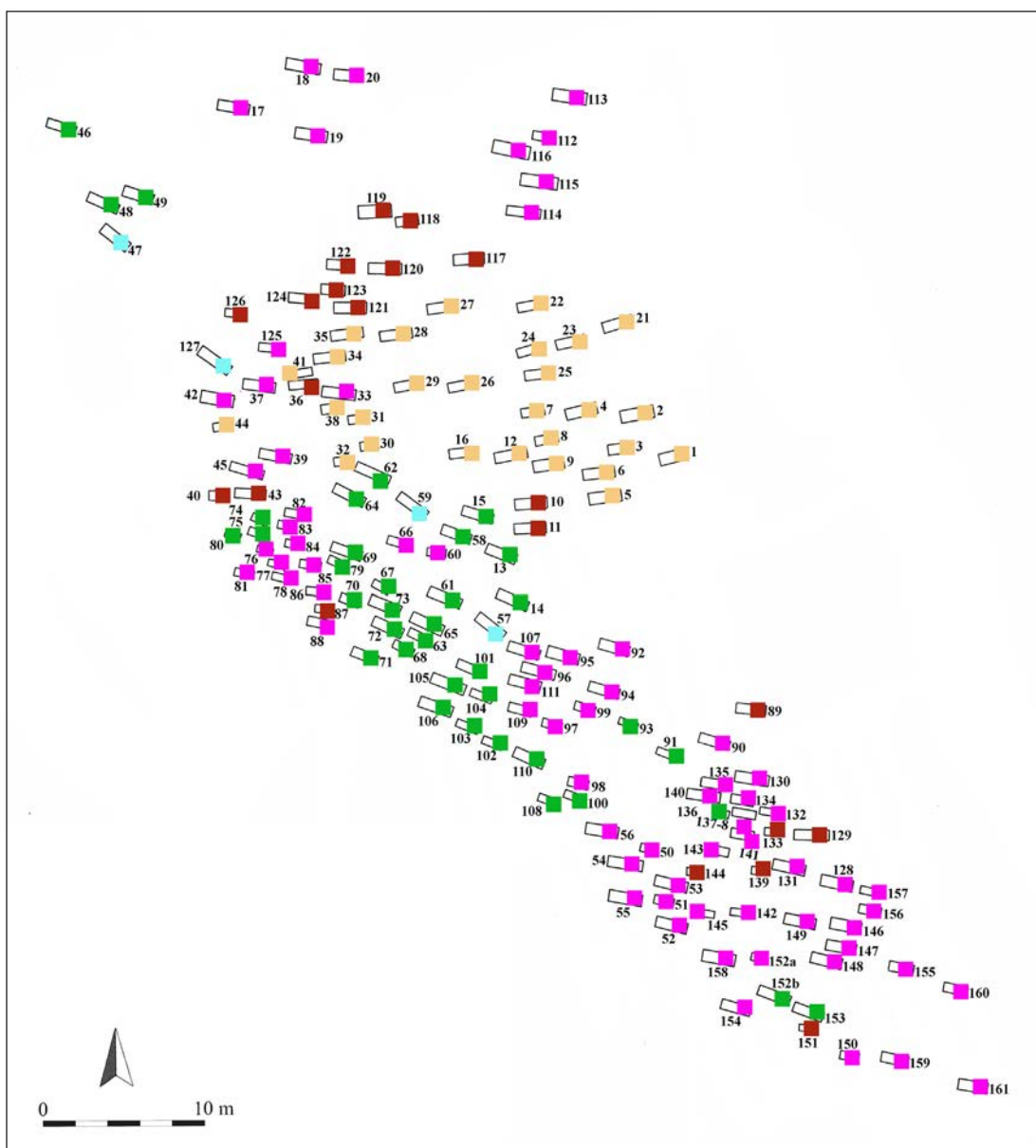

28. kép. A temetőben megfigyelt sírmélységek: 29 cm alatt (■), 30–49 cm (■), 50–69 cm (■), 70–89 cm (■), 90–109 cm (■), 110–129 cm (■), 130–149 cm (■), 150–169 cm (■), 170–189 cm (■)

A sírok a temetőben döntően az északnyugat–délkeleti, kisebb arányban a nyugat–keleti irányhoz igazítottak,⁹⁵ ellentétes tájolású⁹⁶ sír nem került elő. A temetőtérképen ábrázolt helyzetük alapján öt fő csoportba sorolhatók. Legalacsonyabb a megközelítőleg 303° körüli tájolású temetkezések aránya, melyek szórtan helyezkednek el a temetőrész északi és középső részén, talán a véletlen folytán csaknem egyetlen egyenes vonallal kijelölhető sávban. A legnagyobb számban és területi kiterjedésben is a kb. 281°-os változat jelenik meg, amely a temető északi szélén alkot egy csoportot.

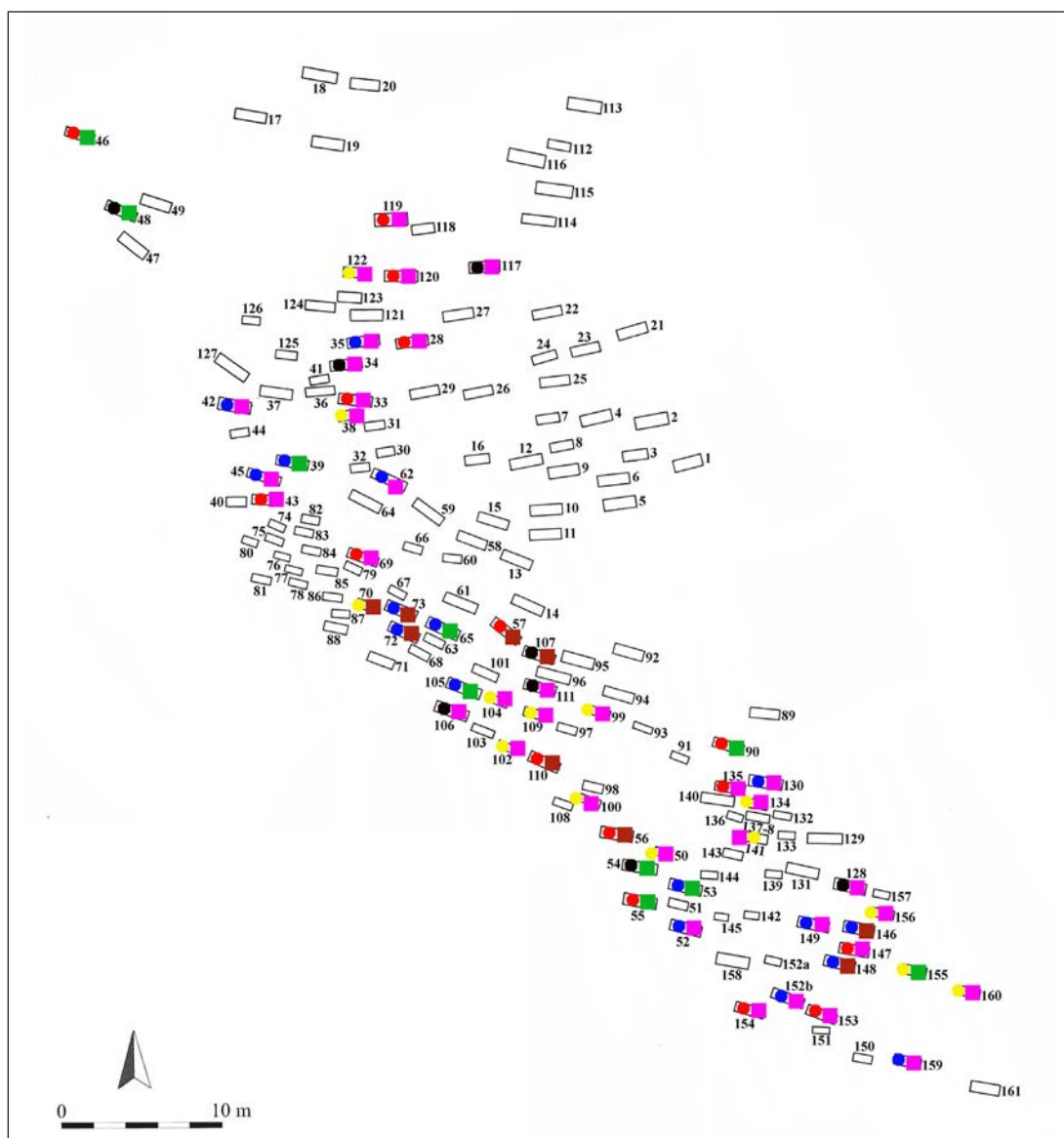
⁹⁵ Dombay 1962, 70.

⁹⁶ Kovács 2015.

29. kép. Tájolások a temetőben, kb. 258° (■), kb. 270° (■), kb. 281° (■), kb. 292° (■), kb. 303° (■)

Nagyobb számban tájolták ehhez az irányhoz a gyermeksírok már említett zártabb csoportjainak egy-egy részét is, a legnagyobb számban azonban a déli temetőrészben voltak megfigyelhetők. Egy markáns tömbje figyelhető meg a kb. 292°-hoz tájolt sírok csoportjának a feltárt temetőrész megközelítőleg közép részének nyugati felén. Döntően a temető legmagasabb pontján helyezkednek el a nyugati irányhoz közelebb eső vagy attól déli irányban eltérő tájolású sírok, kb. 258 és 270°-hoz igazítva. A 270°-os irány szórta felbukkan továbbá a temetőrész nyugati sávjában is, valamint a déli rész keleti szélén. (29. kép)

30. kép. Az elhunytak karjainak helyzete a temetőben, női (●), férfi (●), gyermek (●), valamint ismeretlen nemű és korú (●) elhunytak esetében: jobb alkar a hastájékon a bal nyújtott helyzete mellett (■), bal alkar a hastájékon a jobb nyújtott helyzete mellett (■), mindkét alkar a hastájékon (■)

Az elhunytak korszakban általános, hanyatt fekvő, nyújtott helyzete mellett az alkarok temetés során történt behajlított fekvése többször is lejegyzésre került, ugyanakkor a koponya oldalra billenése vagy egyik oldalán fekvése mindössze háromszor szerepel a sírleírásokban. Bizonyára nem tévedünk, ha ennél jóval nagyobb arányban feltételezzük a koponya előre vagy felfelé néző helyzetétől történő eltérését. Ahogy említettem, gyakrabban hajlították az elhunyt egyik vagy

mindkét alkarját a hastájékra,⁹⁷ utóbbi 36 esetben volt megfigyelhető, 9 alkalommal a jobb, 8 temetés során pedig a bal került behajlításra. Ritkább volt ugyanakkor az egyik alkar erőteljesebb behajlítása, már a mellkasra (118.). A karok fektetése aszimmetrikus módon is történhetett, mikor a jobb hastájéki helyzete mellett a bal a mellkasra (140.), vagy a jobb a mellkasra, a bal pedig a felkarra visszahajlítva (37.) került elhelyezésre. Természetesen a sírokat ért bolygatások miatt ezek a számok csak az alsó értékeket jelentik, s a jobb vagy bal alkar ismert hastájéki fekvése mellett egy-egy sírban a másik kar helyzete bizonytalan volt (65, 146.), amely lehetett behajlítva is. Feltételezhető továbbá, hogy a medencén fekvő helyzetűként említett alkarcsonatok sem minden esetben pontosan a medencén helyezkedtek el, erre utalhat a fotón is megörökített 118. sír, ahol azok a felkarra merőleges helyzetben, már az alsó bordákon feküdtek, míg a beszámoló⁹⁸ a medencére helyezi azokat. A 68. sírban nyugvó gyermek lábait felhúzták a temetés során, a 134. esetében a leírás nem említi, de a fotó alapján a jobb láb térdben be volt hajlítva a nagyobb gyermek esetében. A 137. sírban viszont a gyermek lábainak behajlítását a kényszerűség okozta, valószínűleg a korábban megásott 138. sír helyzete.⁹⁹ (30. kép)

A beszámoló szerint koporsó nyomait nem lehetett megfigyelni,¹⁰⁰ ugyanakkor a már említett elbillent koponyák helyzete utalhat valamilyen testet körülvevő üregre. Szuperpozíció a 137–138. számú sírok esetében ismert, ahol a 137. sírban nyugvó személy lábszárainak temetési behajlítását valószínűleg a korábban megásott 138. sír felfedezése indokolta.¹⁰¹

A temetőrészlet 64 sírjából kerültek elő maradandó anyagból készült mellékletek, a leletek egy része ugyanakkor bizonyára elkallódott, aminek lehetőségét nem csupán az erőteljesebben feldúlt sírok esetében kell számításba venni, hanem bolygatatlan vagy kevésbé dúlt sírok kapcsán ott is, ahol az egykori tárgy a csontokon hagyott oxidnyomot. A 6. számú váz jobb kézfejének csontjain megfigyelt oxidmaradványok feltehetően egy gyűrű nyomai, ami talán a sír egyetlen melléklete lehetett. A 119. sír koponyájának jobb oldali patinája feltehetően a bal oldalon megtalálható fejékszer párjának nyoma, a 151. sírban pedig a koponya mindkét oldalán, „pontosan a fülnél” látható zöld színű patina az egykori páros fejékszerviseletről tanúskodik. A 153. sírban a koponya bal oldali patinája – a jobboldali nagyobb számú karikaékszer-viselet alapján – több karika egykori meglétére is utalhat. A megőrződött mellékleteket tartalmazó sírok között megközelítőleg azonos a női (23 eset) és gyermeksírok (22 eset) aránya, a női sírokhoz további egy sír lenne sorolható patinanyoma alapján (6). Ennek mintegy fele 11 sírral a férfiak aránya, a 8 ismeretlen nemű és korú elhunyt mellett. Talán érdemes megemlíteni a temetőrészlet középnyugati részén elhelyezkedő gyermeksírok csaknem teljes mellékletnélküliségét. (31. kép)

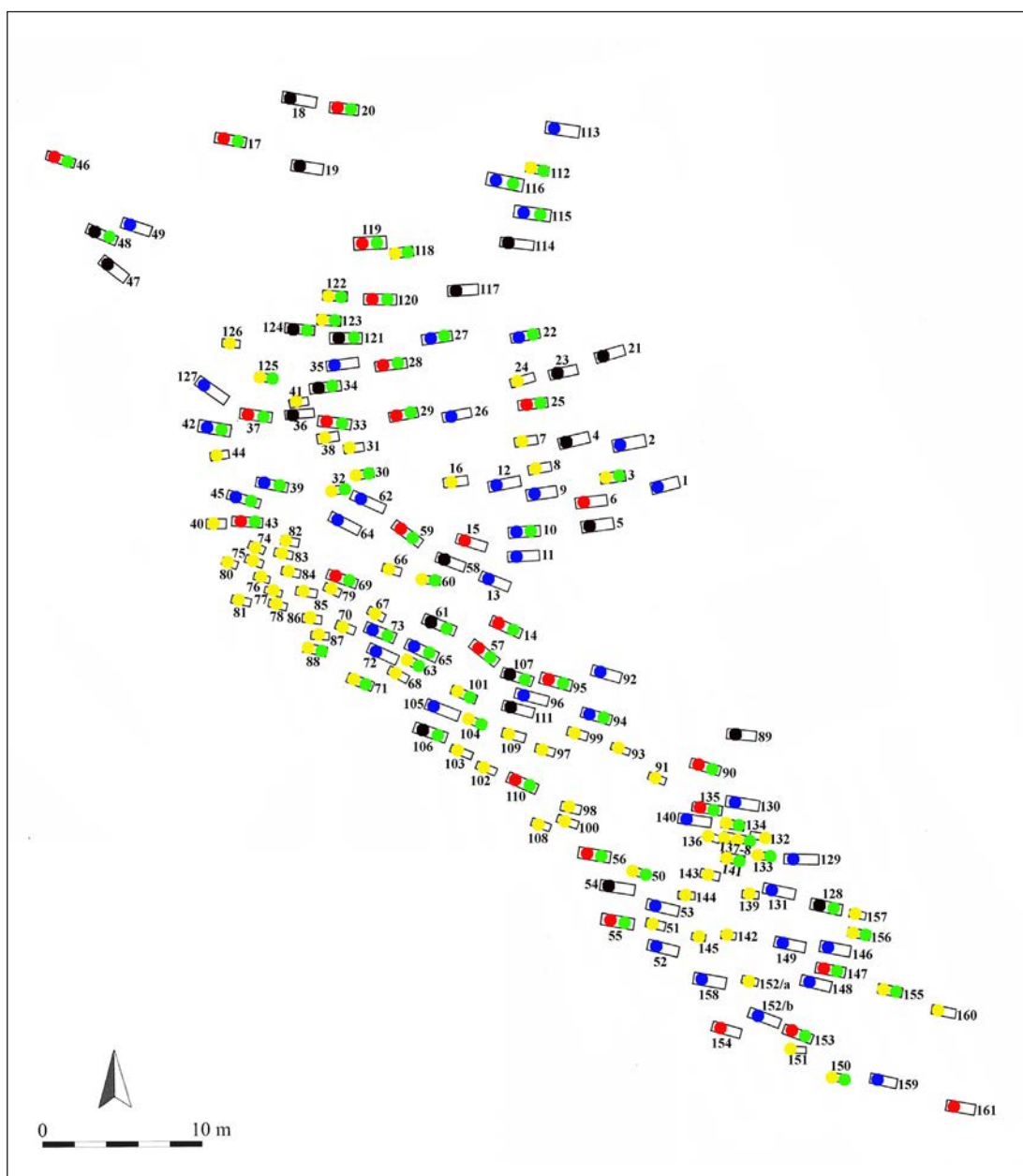
97 Dombay 1962, 70.

98 Dombay 1962, 76.

99 Dombay 1962, 78.

100 Dombay 1962, 70.

101 Dombay 1962, 78.

31. kép. Női (●), férfi (●), gyermeksírok (●), ismeretlen nemű és korú (●) elhunytak sírjai, valamint a mellékleteket tartalmazó temetkezések (●)

A fejékszerek közül a sima, nyitott végű huzalkarikák egy női sír (112.) felvétel során megsemmisült karikái mellett főként gyermekek temetkezéseiből (118., 125., 138., 150.), továbbá egy ismertlen nemű és korú elhunyt sírjából (107.) kerültek elő. Gyermeksírokban a típusból csak 1 db volt, de ezeket viselhették S végű karikákkal együtt is. A bolygatott sírokból ismertek természetesen olyan sima, nyitott végű karikák, melyek fejékszerek is lehettek, de helyzetük ismeretének hiányában ezeket ott nem szerepeltettem.

Pödrött végű karika két nő (90., 120.) és két gyermek (3., 133.) sírjában volt, S végűvel alkottak párt két esetben (120., 133.), míg a másik két sírban az egyedüli fejékszert jelentették. A 90. sír karikájának pödrött vége minimálisan vékonyabb volt a karika huzaljánál, ami így kevésbé elterjedt változatot képvisel. A karikák egyike pedig kiegészítő díszítésként gyöngykoszorúval volt ellátva (120.). Nem zárható ki természetesen, hogy közöttük lehetnek olyanok is, melyeket S végű karikából alakítottak ki, az S vég sérülése után.

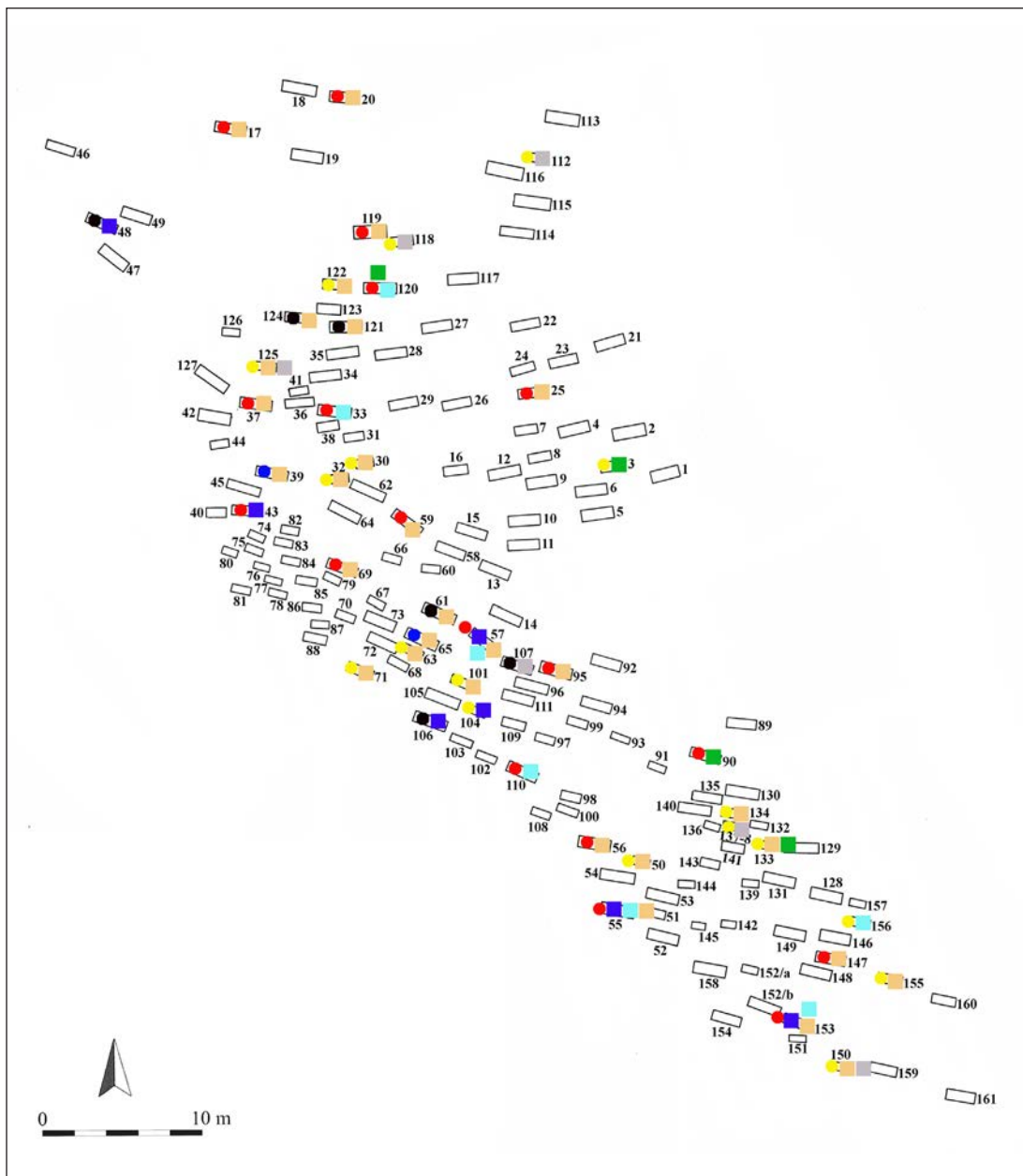
A fejékszerek között legnagyobb arányban itt is az S végű karikák képviseltették magukat, 38 sírból és szórványként összesen 61 db ismert. Összefoglaló adataikat az alábbi táblázat tartalmazza.

Sírszám	Nem, kor	Ezüst-alapú ötvözet (db)	Réz-alapú ötvözet (db)	S vég kialakítása			Sírhelyzet
				Spirális	Zárt	Bor-dás	
17.	Nő		1		1		Koponya alatt
20.	Nő		2	1	1		Koponya két oldalán
25.	Nő		1				Koponya mögött
30.	Gyermek		2	2			A koponyában
32.	Gyermek		1	1			Koponya egyik oldalán
33.	Nő	1		1			A mellkas csontjainak közép-részen
37.	Nő		2	2			A koponya jobb oldalán és a bal váll csontjai felett
39.	Férfi		2	1			A koponya két oldalán
43.	Nő	2			2	2	A koponya alatt, a „fül táján” és az állkapocs bal oldalán
48.	?	2		1		2	A koponya bal oldalán
50.	Gyermek		1	1			A koponya alatt
55.	Nő	3*	1	3		1*	A koponya két oldalán
56.	Nő		4	4			A koponya két oldalán
57.	Nő	2*	1		1*		A koponya mögött 6-8 cm-re és a koponya két oldalán, a „fülnél”
59.	Nő		1		1		A koponya mögött 5-6 cm-re
63.	Gyermek		2				A koponya két oldalán, a „fülnél”
65.	Férfi		1	1			A „medence alatt, közepen”

Sírszám	Nem, kor	Ezüst-alapú ötvözet (db)	Rézalapú ötvözet (db)	S vég kialakítása			Sírhelyzet
				Spi-rális	Zárt	Bor-dás	
71.	Gyermek		2				A koponya alatt és jobb oldala mellett
95.	Nő		1	1			A koponya bal oldalán, „pon-tosan a fülnél”
101.	Gyermek		1	1			A koponya bal oldalán
104.	Gyermek	1		1		1	A koponya jobb oldalán, a „fülnél”
106.	?	1		1		1	A koponya jobb oldalán, „pon-tosan a fülnél”
110.	Nő	2		2			A koponya két oldalán, „pon-tosan a fülnél”
119.	Nő		1	1			A koponya bal oldalán
120.	Nő	1			1		A koponya egyik oldalán
121.	?		1	1			A koponya jobb oldalán
122.	Gyermek		2		2		A koponya két oldalán
124.	?		1				A koponya bal oldalán
125.	Gyermek		1				A koponya egyik oldalán
133.	Gyermek		1	1			A koponya egyik oldalán
134.	Gyermek		1	1			A bal oldali kulcscsontnál
147.	Nő		2	2			A koponya jobb oldalán és a koponyában
150.	Gyermek		1	1			A koponya jobb oldalán
153.	Nő	3*	1	3		2*	3 db a koponya jobb oldalán, 1 db a koponyában
155.	Gyermek		1	1			A koponya bal oldalán
156.	Gyermek	1		1			A koponya mögött
SZ			1				

Az ismeretlen nemű és életkorú elhunytak mellett 2 férfi sírjából került elő ez az ékszer, döntően tehát a gyermek- és a kissé magasabb számban ismert a női temetkezések jellegzetes leletei voltak. Jellemzően 1 vagy 2 db volt a sírban, 3–4 db a sírletek alapján csak a női viseletben dokumentált. A rézalapú ötvözetből készült karikák túlsúlya a jellemző, bordázott kialakítás ugyanakkor csak az ezüstlapú ötvözetből készült karikák végein volt megfigyelhető. Utóbbi eljárás a temetőben a kb. 258 és 270°-hoz tájolt sírok között csak egyetlen, azok egyik nyugati példájánál bukkan fel, ahogy maga az S végű karikák típusának használata is alacsony arányú sírjaikban. A bordázott S végű karikák a temetőrész nyugati szélső sávjában feltárt sírokból ismertek, megfigyelhető

horizontális stratigráfiai különbség van tehát a pödrött végű karikákkal szemben. Az ezüst- és a rézalapú ötvözetből készült karikákat tartalmazó sírok nem mutatnak területi elkülönülést, bár az ezüstalapú ötvözet ritkább. Pödrött végű karikák csak utóbbival együtt kerültek elő. (32. kép)

32. kép. Sima, nyitott végű huzalkarikák (■), pödrött végű karikák (■), ezüstalapú ötvözetből készült S végű karikák (■), ezüstalapú ötvözetből készült, bordázott S végű karikák (■), rézalapú ötvözetből készült S végű karikák (■) női (●), férfi (●), gyermek (●), valamint ismeretlen nemű és korú (●) elhunytak sírjaiban

A karikák viseleti módját illetően azok a textil- vagy bőrelemek, amelyekbe a karikákat akaszthatták, vagy azokhoz varrhatták, többségében nyom nélkül elenyésztek. Néhány esetben ugyanakkor szíj- vagy farostmaradványok voltak megfigyelhetők, vagy ennek a lehetősége merült fel, mint ez a 43., 95., 101. és 153. sír esetében került lejegyzésre.¹⁰² Nem zárható ki, hogy ezek az esetek egy olyan elem egykori meglétére utalhatnak, melynek készítése során a textil vagy bőr mellett valamilyen faelemet is felhasználtak, amelyhez hasonló az aprólékos restaurátori bontásnak köszönhetően ma már több esetben is dokumentálásra került a korszak sírjaiban.

A nyakban viselt ékszerek között nyakpereceket 6 temetkezésből ismerünk, 4 nő (28., 29., 33., 59.) és 2 gyermek (134., 141.) mellett találtak ilyeneket. A temetőészaki felén előkerült nyakperecek 1 db kétrét hajított és 2 db önálló vagy 2 db kétrét hajlított huzalból készültek, ennek megfelelően vastagságuk is nagyobb értékeket mutat, szemben a déli rész háromrét (?) hajlított vagy 1 db kétrét és 1 db önálló huzalból készült ékszereivel. A különbség abban is megmutatkozik, hogy utóbbiak voltak gyermekek mellett, míg előbbiek felnőtt nők sírjaiból származnak. Változatos gyöngytípusokból épültek fel a nyakláncok, az egyszerű üveggöngyök mellett ezüstfóliás változatok 3 nő (14., 33., 43.) és egy gyermek sírjában (122.) voltak, továbbiak pedig a 90. sír leletei között találhatók, de annak leírása és a leltárkönyv sem említi ezeket, így, ha nem valamelyik említett sír leleteinek odakeveredett részét képezték, akkor a szórványleletek közé is sorolhatók. A 33. sírban csak a 2 db fóliás gyöngy díszítette a nyakláncot, míg a többi más gyönggyel együtt alkotott garnitúrát.

Három esetben rézalapú ötvözetből (32., 88., 112.), másik két temetkezésből ellenben vasból (60., 118.) készült csörgők kerültek elő, minden esetben gyermekek mellől. Egyetlen kivétellel, ahol a csörgő önmagában nyakba akasztott helyzete feltételezhető (88.), minden esetben tartalmazott a sír az elhunyt nyakláncára fűzött gyöngyöket is (60., 118.). Ugyanakkor a 32. és 112. sírban, bár a gyöngynyaklánc ott is megfigyelhető volt, a csörgőket a bal kéz, illetve a medence jobb oldala mellett találták, vagyis feltehetően azokat eltérően helyezték el a sírban. A csörgőket tartalmazó temetkezések a temető északi felében találhatók. Csörgővel együtt került elő félholdalakú csüngő a 118. sírban, míg további példányaikat a 33. női és a 138., illetve 141. számú gyermeksírokban találtak, ebből a 138. és 141. sírban volt egyedüli tárgyként a lunula a nyakba akasztva, a többi sír egyéb nyakban viselt gyöngyöt is tartalmazott.

Nagyobb számban kerültek elő a sírokból különböző gyűrűk, melyek összefoglaló adatait az alábbi táblázat tartalmazza.

Sírszám	Nem, kor	Bal kéz – típus	Jobb kéz – típus
3.	Gyermek	Csavarást utánzóan öntött karikagyűrű ezüstalapú ötvözetből	
20.	Nő		2 db belső és szélső oldalain szögletes, külsőn domború átmetszetű, nyitott, hegyesedő végű gyűrű rézalapú ötvözetből

¹⁰² Dombay 1962, 75.

25.	Nő		Nyitott végű pántgyűrű, kalászmintát utánzó díszítéssel rézalapú ötvözetből
28.	Nő	Dudorosan öntött karikagyűrű, rézalapú ötvözetből	Csavarást utánzóan öntött karikagyűrű ezüstalapú ötvözetből
28.	Nő	Csavarást utánzóan öntött karikagyűrű, rézalapú ötvözetből	
33.	Nő	Rombuszátmetszetű, nyitott végű huzalgyűrű rézalapú ötvözetből	
37.	Nő		1. Rombuszátmetszetű, nyitott, hegyesedő végű gyűrű rézalapú ötvözetből 2. Kerek átmetsetű, nyitott, hegyesedő végű gyűrű rézalapú ötvözetből
39.	Férfi		Kerek átmetsetű, nyitott, hegyesedő végű gyűrű rézalapú ötvözetből
42.	Férfi		Kerek átmetsetű, nyitott, hegyesedő végű gyűrű rézalapú ötvözetből
43.	Nő		PAX feliratos fejesgyűrű rézalapú ötvözetből
45.	Férfi	1. Szögletes átmetsetű, nyitott végű gyűrű rézalapú ötvözetből 2. Kerek átmetsetű, nyitott végű gyűrű rézalapú ötvözetből	Rombuszátmetszetű, nyitott végű gyűrű rézalapú ötvözetből
59.	Nő	Dudorosan öntött karikagyűrű rézalapú ötvözetből, a koponya jobb oldalán	
65.	Férfi		Kissé szögletes, nyitott, hegyesedő végű gyűrű rézalapú ötvözetből
69.	Nő		Rombuszátmetszetű, nyitott, hegyesedő végű gyűrű rézalapú ötvözetből
90.	Nő		1. Kerek átmetsetű, nyitott, hegyesedő végű gyűrű rézalapú ötvözetből 2. Körszelet-átmetsetű „elektron” karikagyűrű
95.	Nő		Kerek átmetsetű, nyitott végű gyűrű rézalapú ötvözetből
119.	Nő	1. Csavarást utánzóan öntött karikagyűrű ezüstalapú ötvözetből – az egyik kéz csontjai között 2. Dudorosan öntött karikagyűrű rézalapú ötvözetből – a másik kéz csontjai között	
122.	Gyermek		Rovátkolást utánzóan öntött karikagyűrű rézalapú ötvözetből
123.	Gyermek		Foglalattal ellátott gyűrű rézalapú ötvözetből
124.	?	Csavarást utánzóan öntött karikagyűrű rézalapú ötvözetből	
128.	?		Kerek átmetsetű, nyitott végű gyűrű rézalapú ötvözetből
134.	Gyermek		Kerek átmetsetű, nyitott, hegyesedő végű gyűrű rézalapú ötvözetből
135.	Nő	Csavarást utánzóan öntött karikagyűrű rézalapú ötvözetből	Kerek átmetsetű, nyitott, hegyesedő végű gyűrű rézalapú ötvözetből

Sírszám	Nem, kor	Bal kéz – típus	Jobb kéz – típus
141.	Gyermek		Kerek átmetszetű, nyitott, egymás mellé hajló végű gyűrű rézalapú ötvözetből
156.	Gyermek		Kerek átmetszetű, nyitott, hegyesedő végű gyűrű rézalapú ötvözetből
Sz.		1. Ovális átmetszetű karikagyűrű ezüstalapú ötvözetből 2. Lapostéglalap-átmetszetű pántgyűrű rézalapú ötvözetből	

A többségében női sírokból származó gyűrűket megfigyelhetően nagyobb arányban viselték a jobb kéz egy vagy több ujján. Típusaik között a kerek, ovális vagy szögletesebb átmetszetű karikagyűrűk mellett a dudorosan öntött változat három női sírból ismert, egyikben azonban feltehetően másodlagosan, fejékszerként használták fel azt. A csavarást utánzóan öntött karikagyűrűknek öt sírból hat példánya került gyűjteménybe, egy ismeretlen nemi és életkori adatokkal rendelkező váz mellett a sírokban minden esetben nő vagy gyermek feküdt, utóbbi azonban bizonyára temetési ajándékként kapta a méretben hozzá nem igazítható ékszert. Ahogy a 122. sírban nyugvó gyermek is a rovátkolást utánzóan öntött karikagyűrűt. Három nő és egy férfi viselt rombuszátmetszetű, nyitott végű gyűrűt. Tizenegy sírból a nyitott végű gyűrűk kerek átmetszetű változata került elő, ezek egyaránt megfigyelhetők voltak női, férfi és gyermeksírokban. Egy foglalattal rendelkező gyűrű mellett egy PAX feliratos gyűrű ismert, ezzel a tárgytypussal részletesen Kiss Attila foglalkozott.¹⁰³ Két pántgyűrű került elő, ebből egy kalászmintát utánzó díszítést hordozott. (33. kép)

A 33. sírban az elhunyt nő fejdíszéhez tartozott a 13 két- és 5 db egytagú veret, ezek és a koponyacsont között szíj- és szövetmaradványok voltak. Az elem díszítésének pontos rendszere sajnos nehezen rekonstruálható, annyi azonban feltételezhető, hogy a veretek döntő többsége egykor a fej hátsó részénél helyezkedett el. (34. kép)

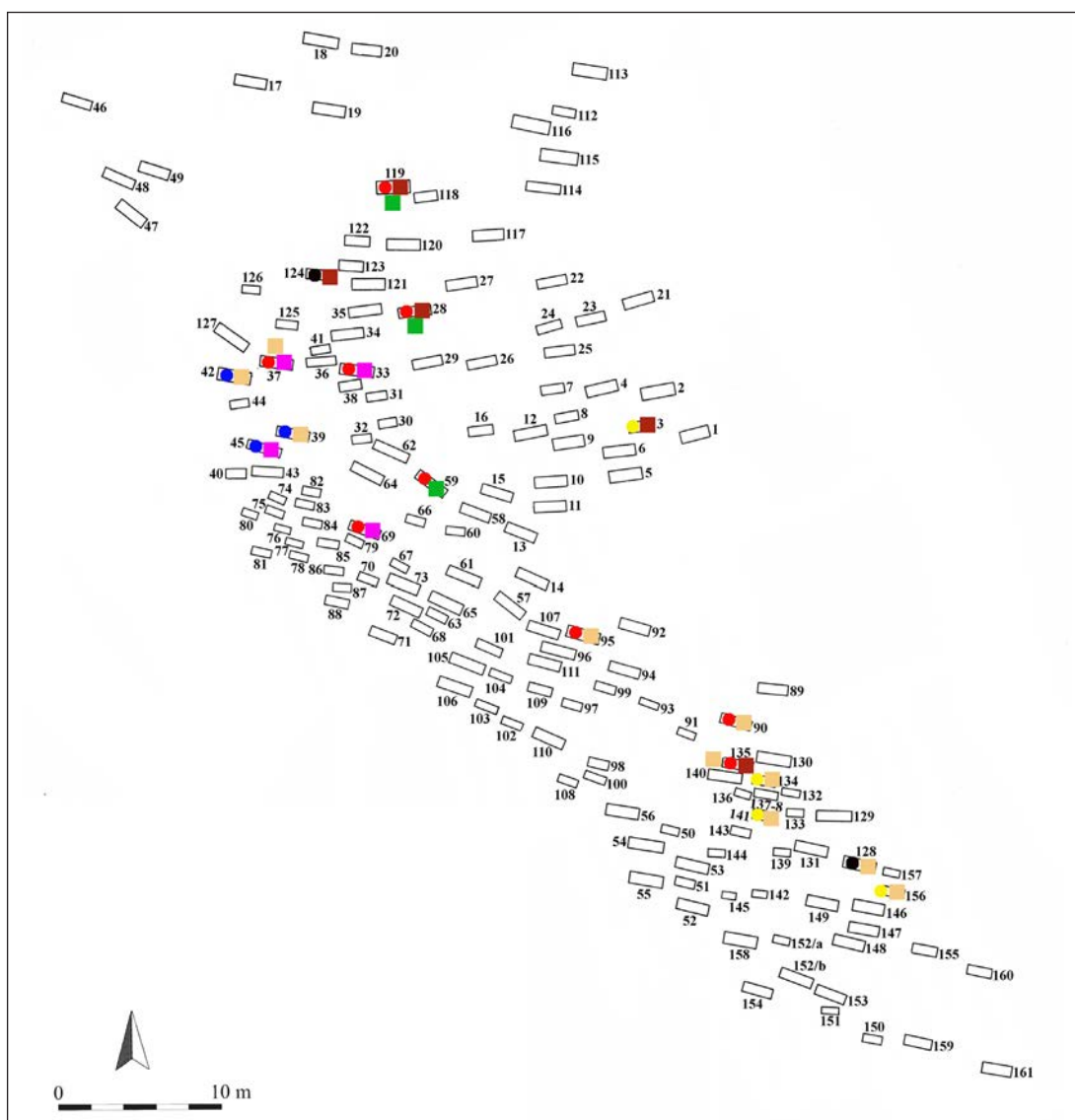
A temető több sírjából kerültek elő további egy- vagy kéttagú csüngős veretek, melyek helyzetük alapján a felsőruhához tartozhattak. További, másodlagosan felhasznált hasonló ruhadíszek pedig a nyakláncába fűzve is felhasználásra kerülhettek. A 33. és 71. sír csüngős vereteinek hasonlóságát már Dombay János lejegyezte.¹⁰⁴ Egy további – feltehetően egykori – lábbeliveret is a nyaklánc díszei között kapott helyet a 125. sírban.

A 14. sírban a koponya kétoldalán megfigyelt fülesgombok díszítő vagy funkcionális elemek is lehettek, utóbbi esetben nyaklánc rögzítésére, esetleg fátyol vagy valamilyen kendő gombolására szolgálhattak.¹⁰⁵ A további fémgombokat tartalmazó sírok között a 28., 29. és 118. sírban a gomb helyzete és a nyakláncra utaló gyöngyök megléte felvetheti a gombok nyakláncra fűzött felhasználásának lehetőségét. Egy további gomb került elő a 112. sírból az állkapocsnál, ott fém ruhadíszeket a felsőtest csontjain, gyöngyöket a nyakcsigolyáknál dokumentáltak.

¹⁰³ Kiss 1983, 174–175.

¹⁰⁴ Dombay 1962, 75.

¹⁰⁵ Andrási 2015, 161–163.

33. kép. Gyűrűk a temetőben. Kerek átmetszetű huzalgűrű (●), rombuszátmetszetű huzalgűrű (■), dudorosán öntött karikagyűrű (■), csavarást utánzóan öntött karikagyűrű (■) női (●), férfi (●), gyermek (●), valamint ismeretlen nemű és korú (●) elhunytak sírjaiban

Fémről készült gombokat a temetőrész északi felében elhelyezkedő sírokban találtak. Az ugyan- csak a ruha zárására szolgáló, a 30. számú gyermeksírből származó kerek korongfibula tűszerke- zete hiányzott, s pereme bár hiányos, egyértelmű lyuk nem fedezhető fel rajta. Ezért, noha a tű- szerkezet hiánya miatt eredeti funkcióját nem láthatta el, de a sírba kerülhetett annak megfelelő helyre. A 112. sír két végén hurkos huzaljának funkcióját Dombay gyöngyöket tartó nyakdíszként feltételezte.¹⁰⁶

106 Dombay 1962, 76.

A használati és munkaeszközök között a 17. számú női sírban a mellkas bal oldalának csontjain volt a vaskés, a 116. férfi esetében pedig a jobb kéz csontjainál figyelték meg. Utóbbi nagyjából megfeleltethető az övre akasztott viseleti módnak, előbbi ugyanakkor lehetett a viseleti módtól eltérő módon sírba helyezett tárgy, esetleg egy jóval ritkábban megfigyelt – pl. Himod-Káposztás¹⁰⁷ – sírba helyezési forma, ami talán utalhat valamilyen más ruházathoz kapcsolási módra. Mindkét sír a temető északi sávjában található. Mivel a temető területén több helyütt is megfigyelhetők voltak őskori objektumok, ezért – mint arra már Dombay János rámutatott – a 116. sír orsógombja és őskori edénytöredéke a sír betemetésekor is bekerülhetett a halott mellé.¹⁰⁸

Nyílveesszők a 22., 27. és a 115. számú férfi sírjába kerültek, előbbi két esetben 5, illetve 3 db volt a jobb alkar és kézfej csontjai mellett. Tegezre utaló fémtárgy azonban nem került elő. Ezért a nyílveesszők önmagukban, vagy valamilyen szerves anyagú tartóban történő elhelyezésével számolhatunk. Az 1 db nyílcsúcsot tartalmazó 115. sírban az a jobb combcsont felső végénél feküdt. A 10. számú férfi váz mellett a jobb lábszárcsontok alsó részénél volt egy vasbalta, egy további hasonló fegyver pedig szórványként került elő. A temető északi részén, a nyugati irányhoz közelebb tájolt sírokból ismerjük ezeket a tárgyakat.

A temető 7 sírjából került elő korabeli érme, összesen 8 db. Kibocsátóik szerint 2 db I. István (1000–1038) és 5 db I. András (1046–1060) uralkodása alatt vert denár mellett 1 db sajnos meghatározhatatlan volt. Az érmekeket tartalmazó sírok összefoglaló adatait az alábbi táblázat mutatja.

Sírszám	Nem, kor	Uralkodó	Sírhelyzet	Kísérő leletek
34.	?	I. István	A koponya alatt	
39.	Férfi	I. István	Az állkapocs mellett és a mellkas csontjainak középső részén	S végű karikák, gyűrű
		I. András		
42.	Férfi	I. András	A mellkas csontjainak középső részén	Gyűrű
65.	Férfi	I. András	A mellkas csontjainak közép-részén	S végű karika, gyűrű
69.	Nő	?	A koponya szájüregében	S végű karika, gyűrű
73.	Férfi	I. András	A koponya jobb oldalán	
94.	Férfi	I. András	A koponya szájüregében	

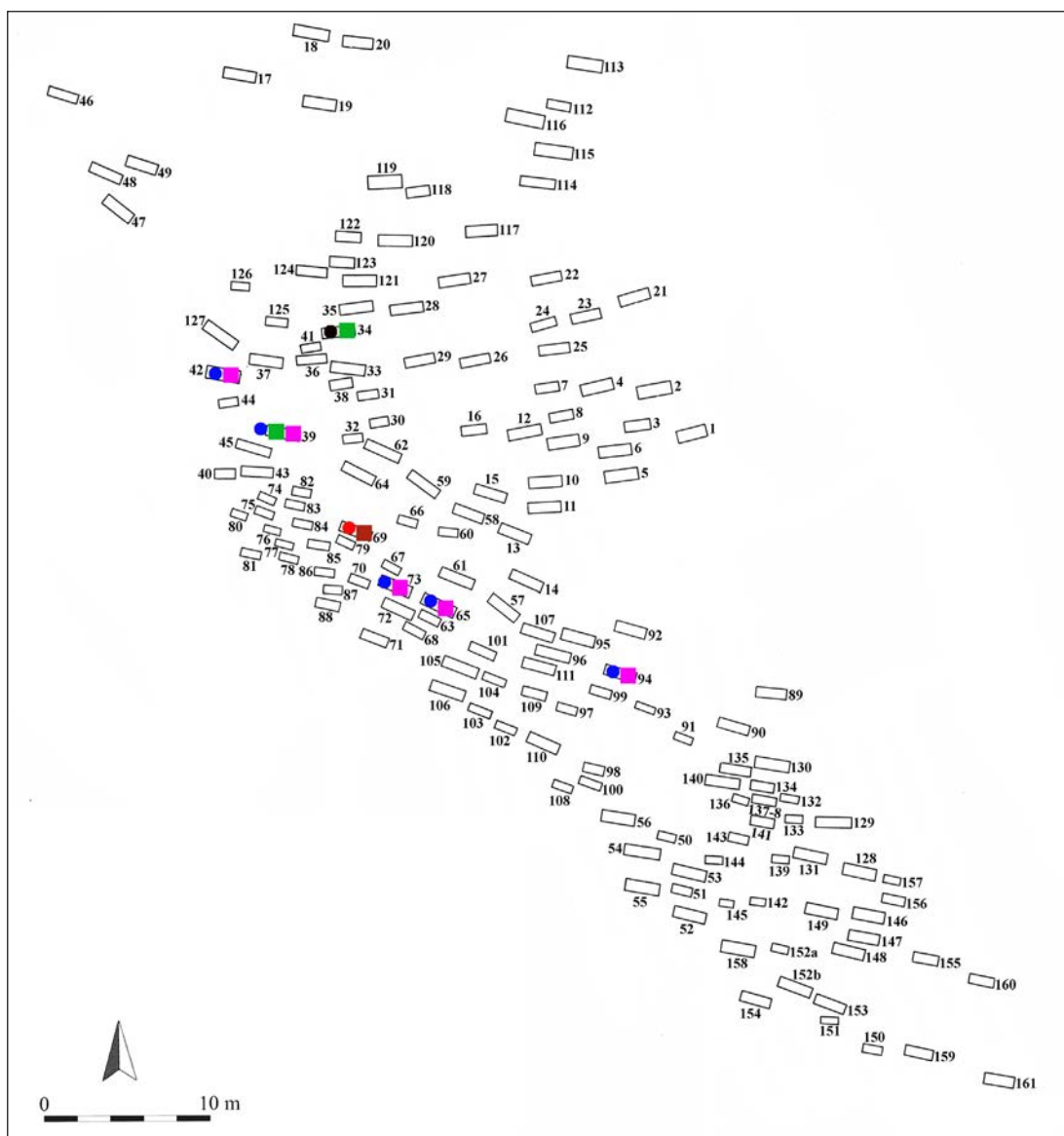
¹⁰⁷ Horváth 2022, 46.

¹⁰⁸ Dombay 1962, 76.

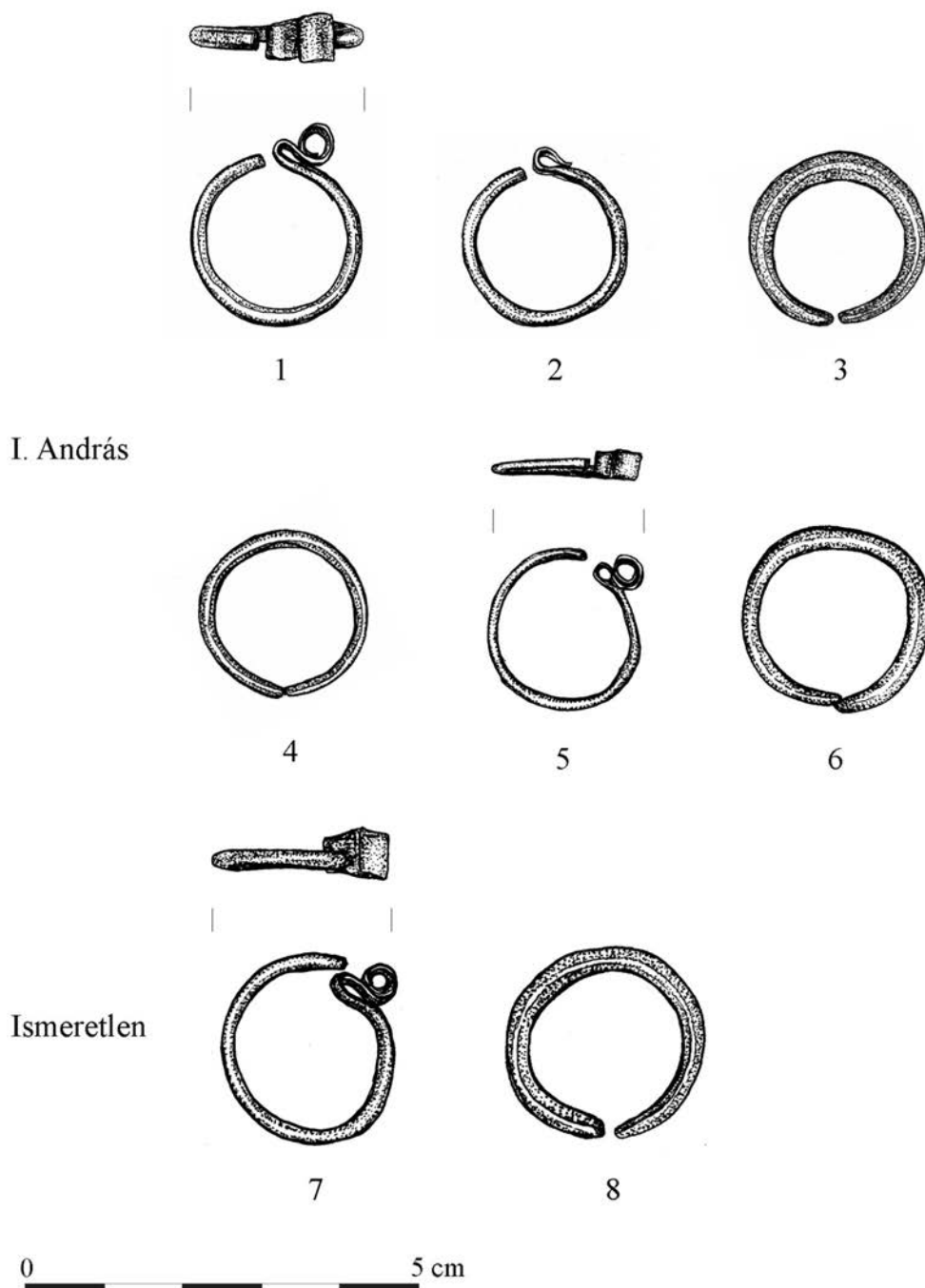
34. kép. Patinanyomok a 33. sír koponyáján (Fotó: Horváth Ciprián)

Egy nő és egy ismeretlen nemű és életkorú elhunyt mellett döntően férfisírokba került halotti obulus, mely három esetben a sír egyetlen mellékletét alkotta. Helyzetük alapján a pénzeket a temetés során az elhunyt szájába (69., 94.), valószínűleg fejére (73.) vagy a felsőtestének középrészére helyezhették (42., 65.). 2 db érme elhelyezése esetén is az előbbi helyzetek együttesét választották, az elhunyt fejére és felsőtestére helyezve a pénzt (39.). Az érmeket tartalmazó sírok a temető középső részének nyugati sávjában találhatók, a nyugati irányhoz pontosabban tájolt sírok között egyetlen tartalmazott ilyen leletet (34.). Az érme helyzetét illetően nem mutatnak elkülönülő csoportokat a sírok. (35. kép)

35. kép. I. István (■) és I. András (■) érméi, továbbá meghatározhatatlan veret (■) női (●), férfi (●), gyermek (●), valamint ismeretlen nemű és korú (●) elhunytak sírjaiban

Szinte minden esetben két hasonló ékszertípus kísérte a pénzérméket: S végű karika és gyűrű. (36. kép) Első királyunk és I. András (1046–1060) pénzérmének együttes előkerülése itt is István (1000–1038) érméinek 11. század közepén történő forgalmára mutat.

36. kép. Árpád-kori érmével előkerült tárgytípusok a temetőben. 1–3: 39. sír, 4: 42. sír, 5–6: 65. sír, 7–8: 69. sír

A temető pontosabb datálásának útjába sajnos jelentős akadályt gördít a teljes feltárás hiánya. A lelőhelyen Mesterházy Károly több csoportot különített el, ezek között már a 10. században idetemetkezők is lehettek, a többség azonban a 11. századra keltezhető.¹⁰⁹ A temető használatának kezdete annak részleges pusztulása miatt Kiss Attila véleménye szerint nem állapítható meg pontosan, nyitását ezért – részben az S végű karikák megjelenésére alapozva – már a 10. század középső részén, első felében reálisnak látta, a feltárt temetőrész felső időhatárát pedig a 11. középső részére helyezte.¹¹⁰

II. RÖVIDÍTÉSEK

Átm – átmérő

Csvh – csontváz hossza

hv – huzalvastagság

JPM – Janus Pannonius Múzeum, Pécs

ltsz – leltári szám

M – méret

MNM – Magyar Nemzeti Múzeum, Budapest

Psz – pödrött vég szélessége

sh – sírhossz

sm – sírmélység

ssz – sírszélesség

Ssz – S vég szélessége

sz – szélesség

t – tájolás

v – vastagság

¹⁰⁹ Mesterházy 1968, 163–164.

¹¹⁰ Kiss 1983, 265.

III. FELHASZNÁLT IRODALOM

- Andrási 2015.** Andrási Réka: A 10–11. századi fülesgombok tipokronológiája Hajdú-Bihar megye és a Rétköz területén. Újabb adatok a honfoglalás kori viselet kérdésköréhez. In: Révész László (szerk.): *Acta iuvenum: Sectio archaeologica*, 2. Szeged 2015, 153–175.
- Bálint 1991.** Bálint Csanád: *Südungarn im 10. Jahrhundert*. Studia Archaeologica XI. Budapest 1991.
- Dombay 1961.** Dombay János: Árpád-kori temetők Baranyában I. *Janus Pannonius Múzeum Évkönyve*, 5. (1961) 135–157.
- Dombay 1962.** Dombay János: Árpád-kori temetők Baranyában II. *Janus Pannonius Múzeum Évkönyve*, 6. (1962) 69–84.
- FÉK.** Fehér Géza–Éry Kinga–Kralovánszky Alán: *A Közép-Duna-medence magyar honfoglalás- és kora Árpád-kori sírleletei*. Akadémiai Kiadó. Budapest, 1962.
- Fodor 1985.** Fodor István: Kiss Attila: Baranya megye X–XI. századi sírleletei. Magyarország honfoglalás és kora Árpád-kori temetőinek leletanyaga I. Sorozatszerkesztő: Fülep Ferenc. Szerkesztette: Dienes István. Akadémiai Kiadó. Budapest 1983. 306 oldal, 156 ábra, 121 fényképes tábla. *Századok*, 119. (1985) 244–248.
- Horváth 2014.** Horváth Ciprián: *Győr és Moson megyék honfoglalás és kora Árpád-kori temetői és sírleletei*. Magyarország honfoglalás kori és kora Árpád-kori sírleletei 8. Budapest–Szeged, 2014.
- Horváth 2023.** Horváth Ciprián: *Honfoglalás és kora Árpád-kori temetők a Nyugat-Dunántúlon*. A Magyarságkutató Intézet Kiadványai 57. Budapest, 2023.
- Kiss 1965.** Kiss Attila: Beremend, Sandgrube der LPG (Kom. Baranya, Kr. Siklós). *Archaeologiai Értesítő*, 92. (1965) 239.
- Kiss 1970.** Kiss Attila: 11th Century Khazar Rings from Hungary with Hebrew Letters and Sings. *Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae*, 22. (1970) 341–348.
- Kiss 1983.** Kiss Attila: *Baranya megye X–XI. századi sírleletei*. Akadémiai Kiadó. Budapest, 1983.
- Kiss 2000.** Kiss Gábor: *Vas megye 10–12. századi sír- és kincsleletei*. Magyarország honfoglalás és kora Árpád-kori temetőinek leletanyaga 2. Szombathely 2000.
- Kovács 1994.** Kovács László: *Das früharpadenzeitliche Gräberfeld von Szabolcs*. Varia Archaeologica Hungarica. Budapest, 1994.
- Kovács 2013.** Kovács László: A Kárpát-medence honfoglalás és kora Árpád-kori szállási és falusi temetői. Kitekintéssel az előzményekre. In: Révész László–Wolf Mária (szerk.): *A honfoglalás kor kutatásának legújabb eredményei. Tanulmányok Kovács László 70. születésnapjára*. Szeged, 2013, 511–604.
- Kovács 2015.** Kovács László: A IX/X – XII. századi ellentétes tájolású temetkezésekről. In: Csécs Teréz–Takács Miklós–Merva Szabina (szerk.): *Beatus homo qui invenit sapientiam – Ünnepi kötet Tomka Péter 75. születésnapjára*. Győr 2015, 353–378.

- Kovács 2015a.** Kovács László: *A Taktaköz 10–11. századi sír- és szórványleletei, valamint a tiszalúc-sarkadi 11. századi temető.* Magyarország honfoglalás kori és kora Árpád-kori sírleletei 9. Szeged–Budapest 2015.
- Kovács 2019.** Kovács László: *Magyarhomorog-Kónya-domb 10. századi szállási és 11–12. századi falusi temetője.* Magyarország honfoglalás kori és kora Árpád-kori sírleletei 12. Szeged–Budapest 2019.
- Kovács 2023.** Kovács László: Tojásleletek a 10 – 11. századi Kárpát-medencei sírokban némi korábbi kitekintéssel. In: Türk Attila (szerk.): *„Hadak útján” A népvándorlaskor fiatal kutatóinak XXIX. konferenciája.* Bölcsészettudományi Kutatóközpont – PPKE BTK Régészettudományi Intézet – Martin Opitz Kiadó. Budapest 2023, 287–328.
- Mesterházy 1968.** Mesterházy Károly: Adatok a honfoglaláskori magyar köznépi család szerkezetéhez. *Déri Múzeum Évkönyve*, 1966–1967. (1968) 131–160.
- Mesterházy 1984.** Mesterházy Károly: Kiss Attila: Baranya megye X–XI. századi sírleletei. Magyarország honfoglalás és kora Árpád-kori temetőinek leletanyaga I. Akadémiai Kiadó. Budapest 1983. 306 lap, 121 tábla, 156 ábra. *Archaeologiai Értesítő*, 111. (1984) 287–289.
- Mesterházy 2018.** Mesterházy Károly: Pántkarperecek a magyar honfoglalás korából. In: Varga Máté–Szentpéteri József (szerk.): *Két világ határán. Természet- és társadalomtudományi tanulmányok a 70 éves Költő László tiszteletére.* Kaposvár 2018, 187–230.
- Papp 1961.** Papp László: Kozármisleny (Komitat Baranya, Kreis Pécs). *Archaeologiai Értesítő*, 88. (1961) 295.
- Ritoók 2020.** Ritoók Ágnes: Fluorite – a marketable mineral commodity from the central region of medieval Hungary. *Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae*, 71. (2020) 157–176.
- Stanojev 1989.** Nebojša Stanojev: *Nekropola aus dem 10–15. Jahrhundert in der Vojvodina.* Novi Sad, 1989.
- Szőke–Vándor 1987.** Szőke Béla Miklós–Vándor László: *Pusztaszentlászló Árpád-kori temetője.* Akadémiai Kiadó. Budapest, 1987.

IV. SUMMARY

This volume presents five cemeteries in Baranya County. Attila Kiss excavated 59 graves in the cemetery of an 11th-century village community in Beremend-Homokbánya, while about 20 graves were destroyed. However, an unknown number of graves may still lie buried in the ground. Based on the finds, there may have been noticeable differences in the financial circumstances of the community members, as evidenced by the thick silver rings with S-shaped ends buried with some of the deceased. The types of beads found indicate trade relations. The graves in the cemetery containing coins from the reigns of Salamon, King of Hungary (1063–1074) and László I of Hungary (1077–1095), as well as the characteristics of the finds, all suggest that the cemetery was in use in the 11th century.

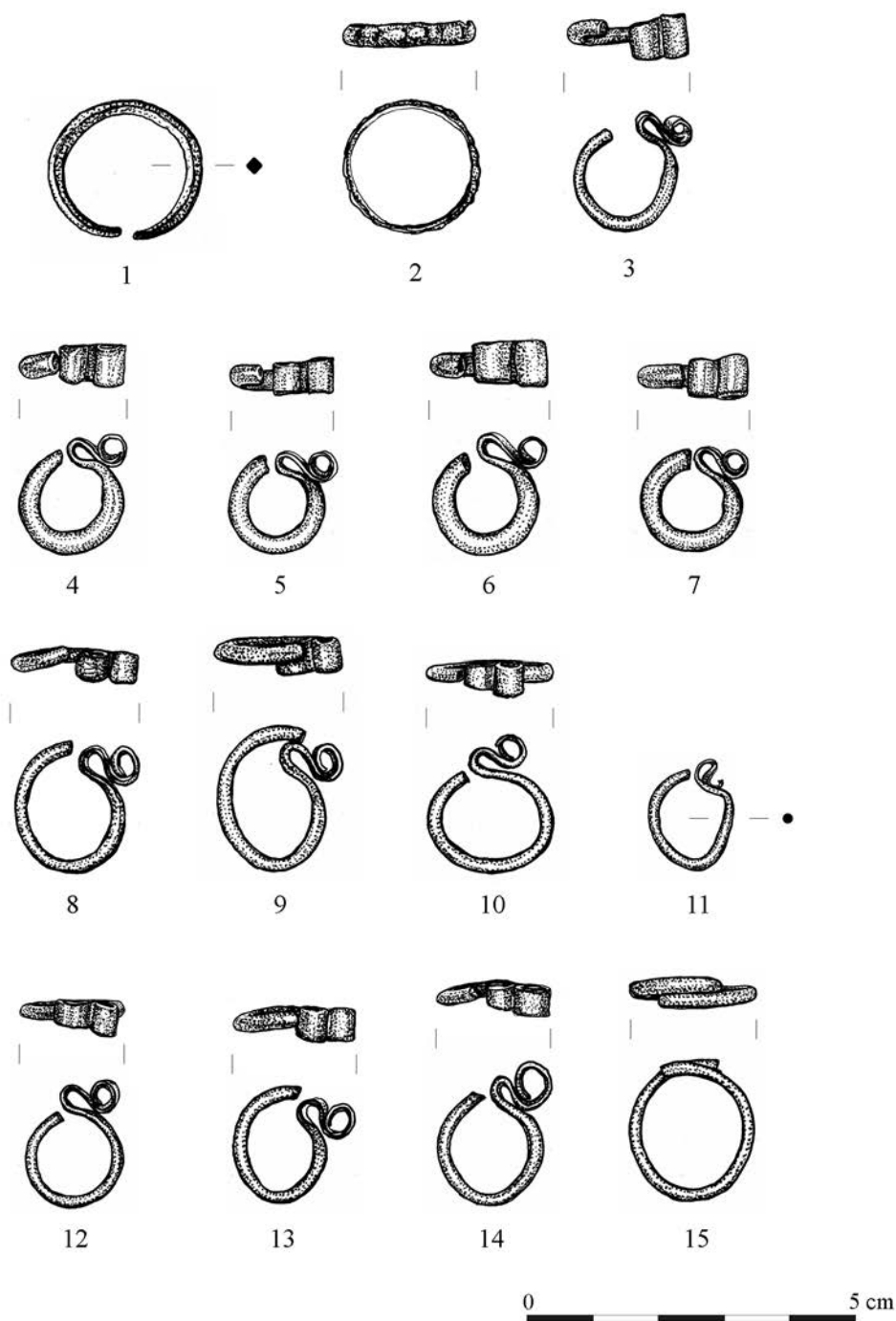
In the county of Kozármisleny-Szarka, László Papp excavated a section of a cemetery with nine graves, which formed its western corner, but most of the cemetery has remained undocumented. Based on the finds, it can be assumed that this was the burial place of a poor community from the 10th–11th centuries.

On Henrik Mekényes-Tewald's land, János Dombay conducted a salvage excavation, observing 15 graves in a partially destroyed cemetery. Based on two coins of Andrew I of Hungary (1046–1060), the cemetery, which yielded only a small number of finds, was probably in use in the middle of the 11th century.

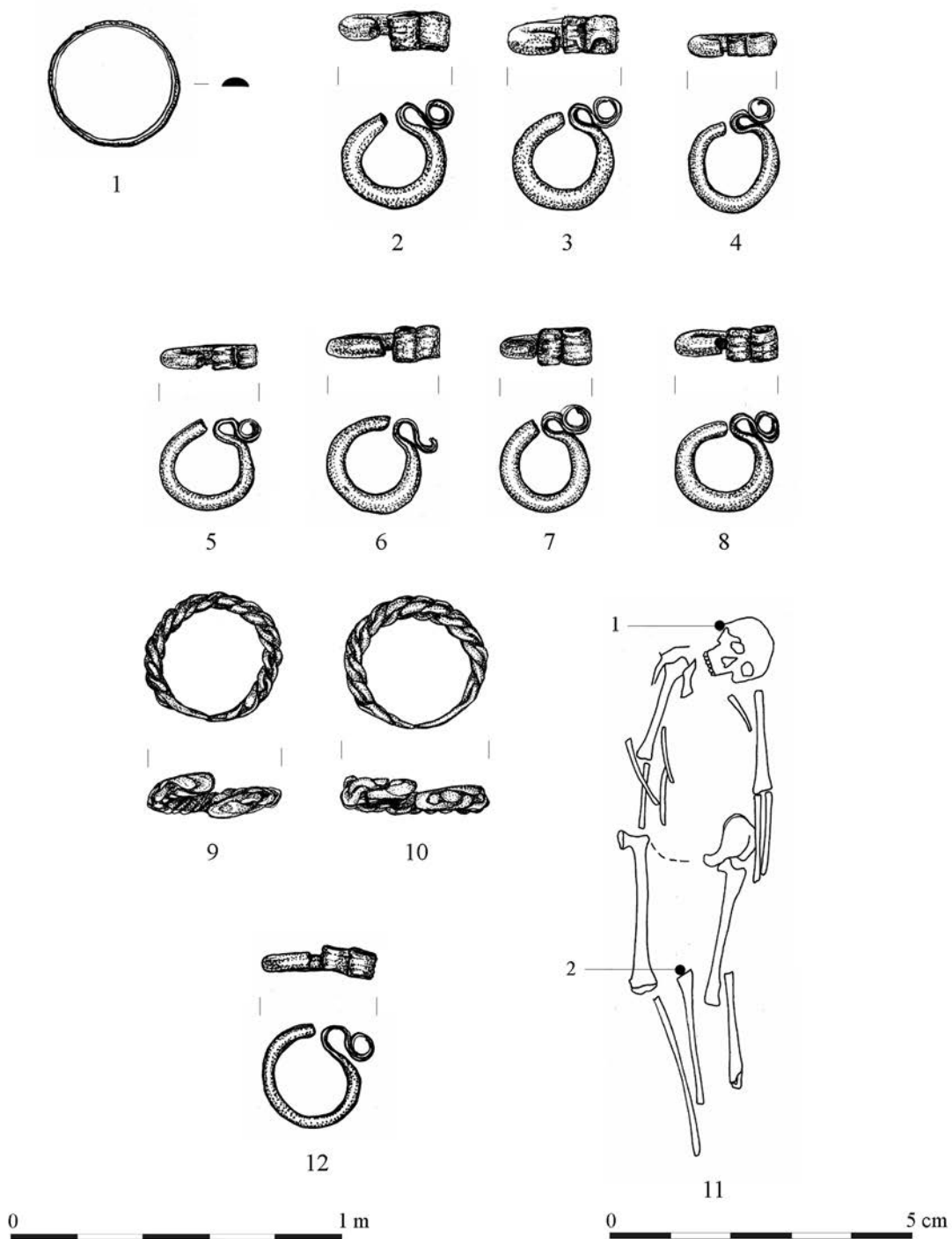
János Dombay uncovered 80 graves in Palotabozsok-Kirchegrund in a cemetery with an unknown number of graves, where it cannot be ruled out that several hundred graves may have been destroyed or still lie buried today. The multi-layered nature of the graves may indicate long-term use, which may have begun at the end of the 10th century and continued into the 11th century. Although no early Árpád-era coins were found, this is not necessarily due to the cemetery being abandoned at the beginning of the 11th century, but rather to the community's practice of not offering obols for the dead.

János Dombay documented 161 graves at the Pécs-Somogy/Vasas site, but this cemetery has not been fully excavated either. The cemetery may have been in use as early as the 10th century, and based on the coins of Stephen I (1000–1038) and Andrew I (1046–1060), burials were certainly still taking place here in the middle of the 11th century. Several distinct groups can be identified among the graves based on their orientation and the artifacts found in them.

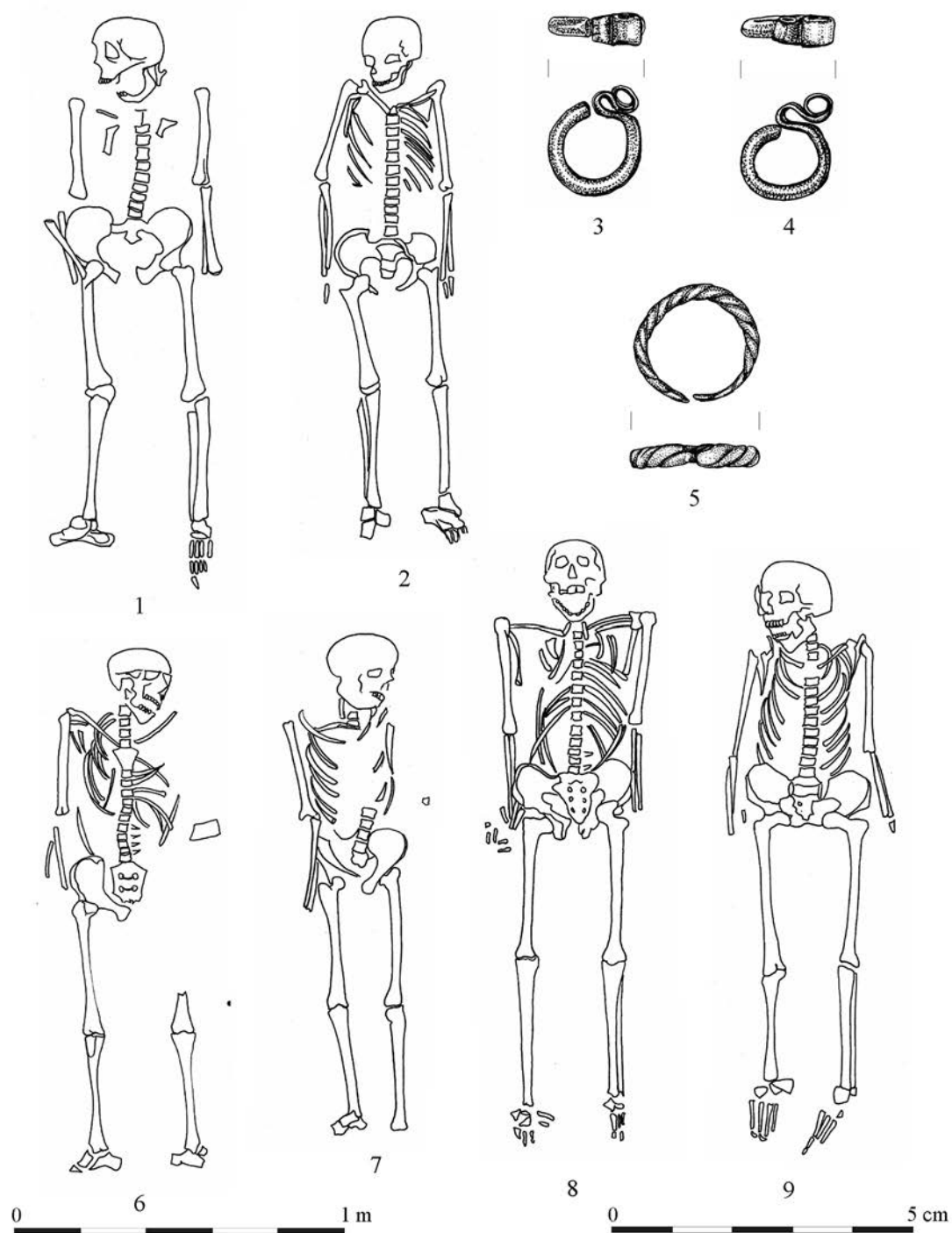
V. TÁBLÁK

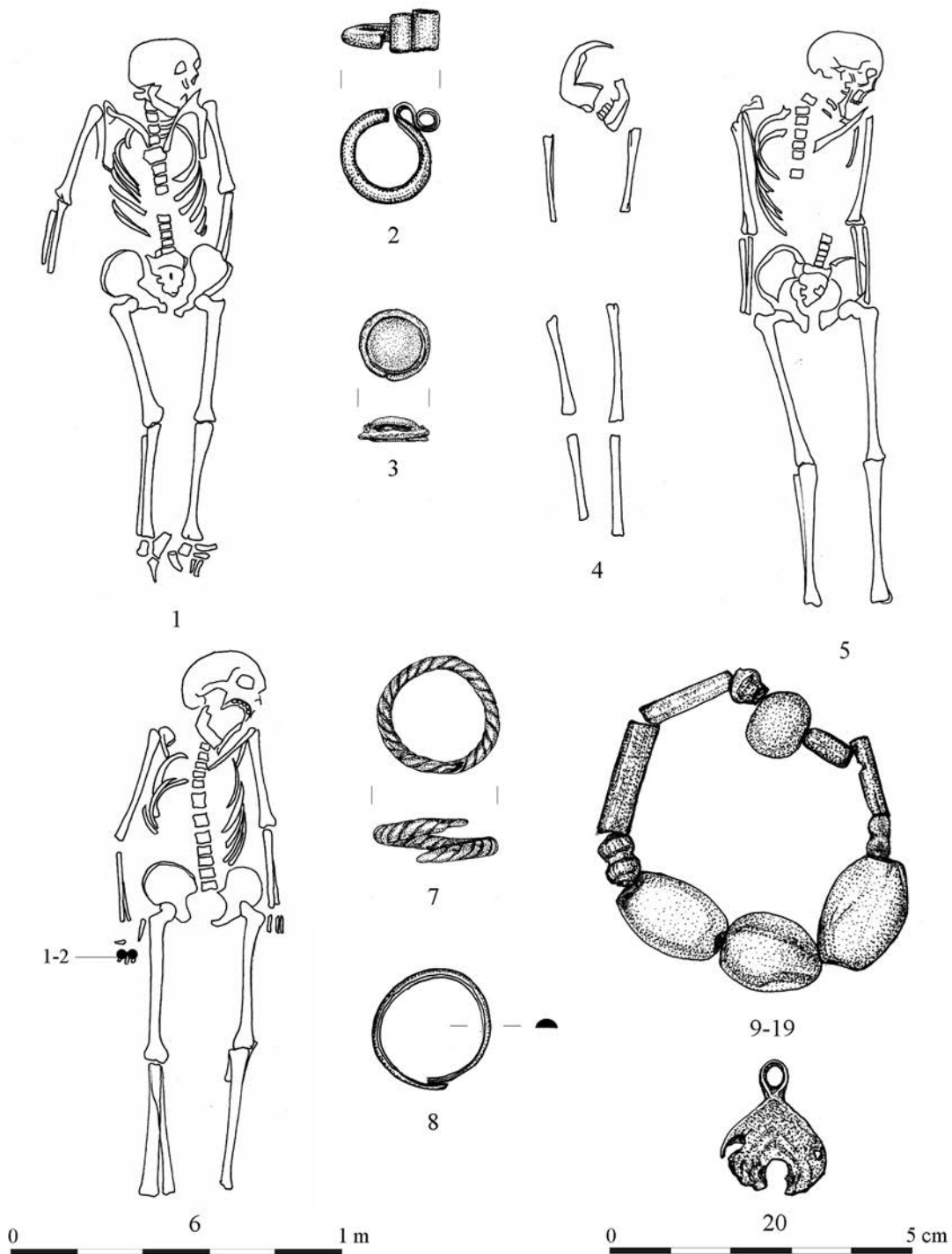
1. tábla. Beremend-Homokbánya, 1: 2. sír, 2: 3. sír, 3: 14. sír, 4–7: 15. sír, 8–15: 18. sír

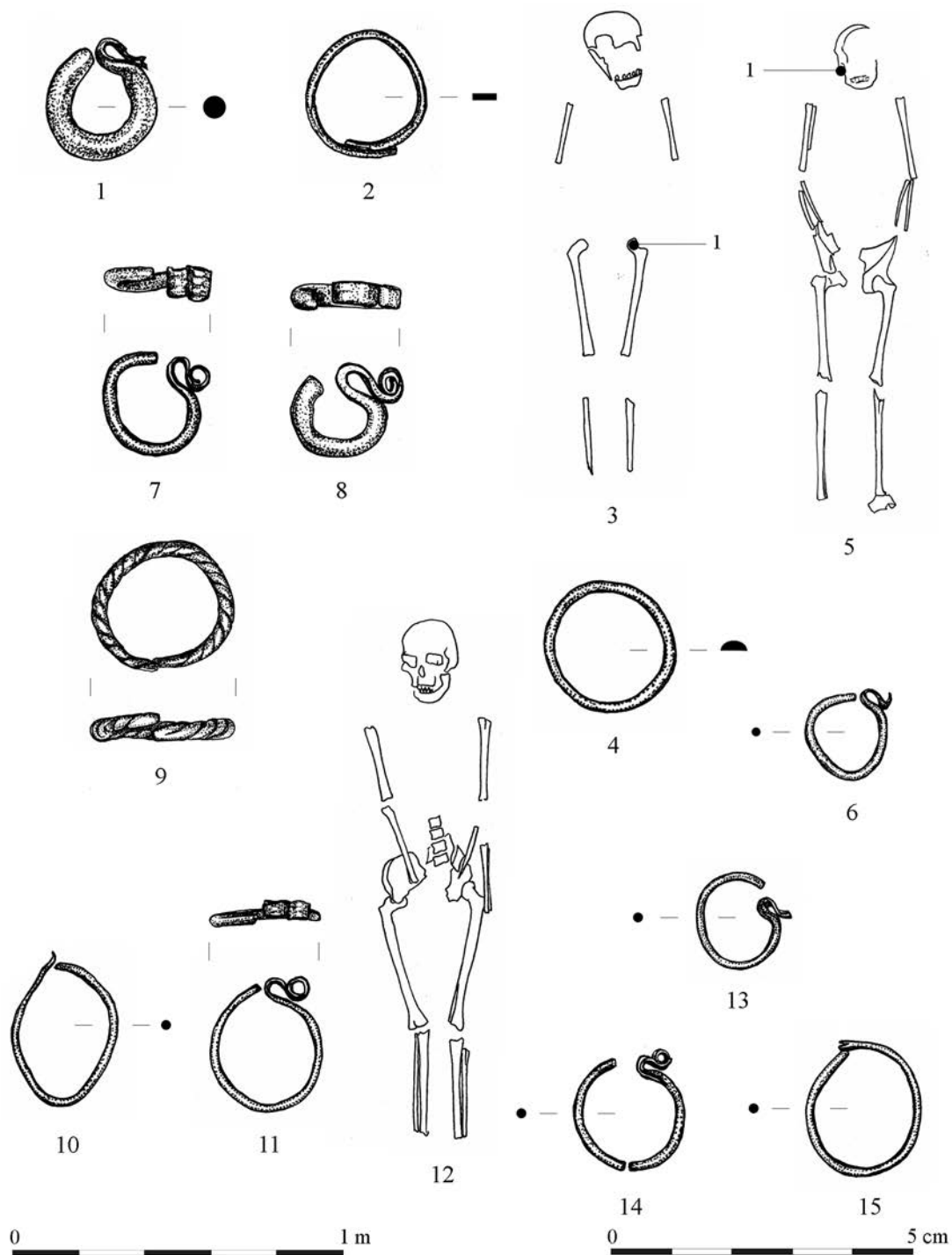
2. tábla. Beremend-Homokbánya, 1: 19. sír, 2-10: 21. sír, 11-12: 23. sír

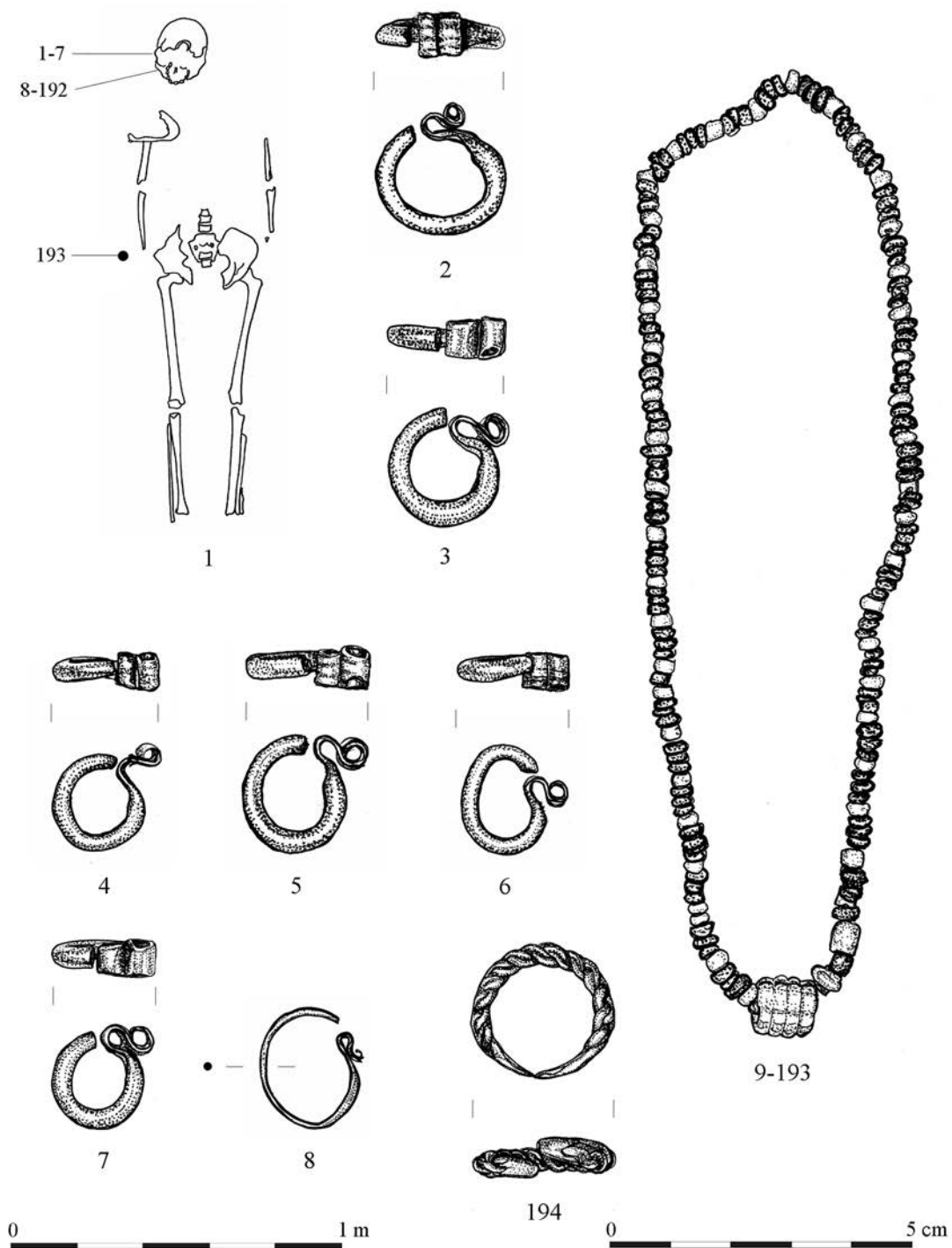
3. tábla. Beremend-Homokbánya, 1: 24. sír, 2–5: 27. sír, 6: 28. sír, 7: 30. sír, 8: 32. sír, 9: 33. sír

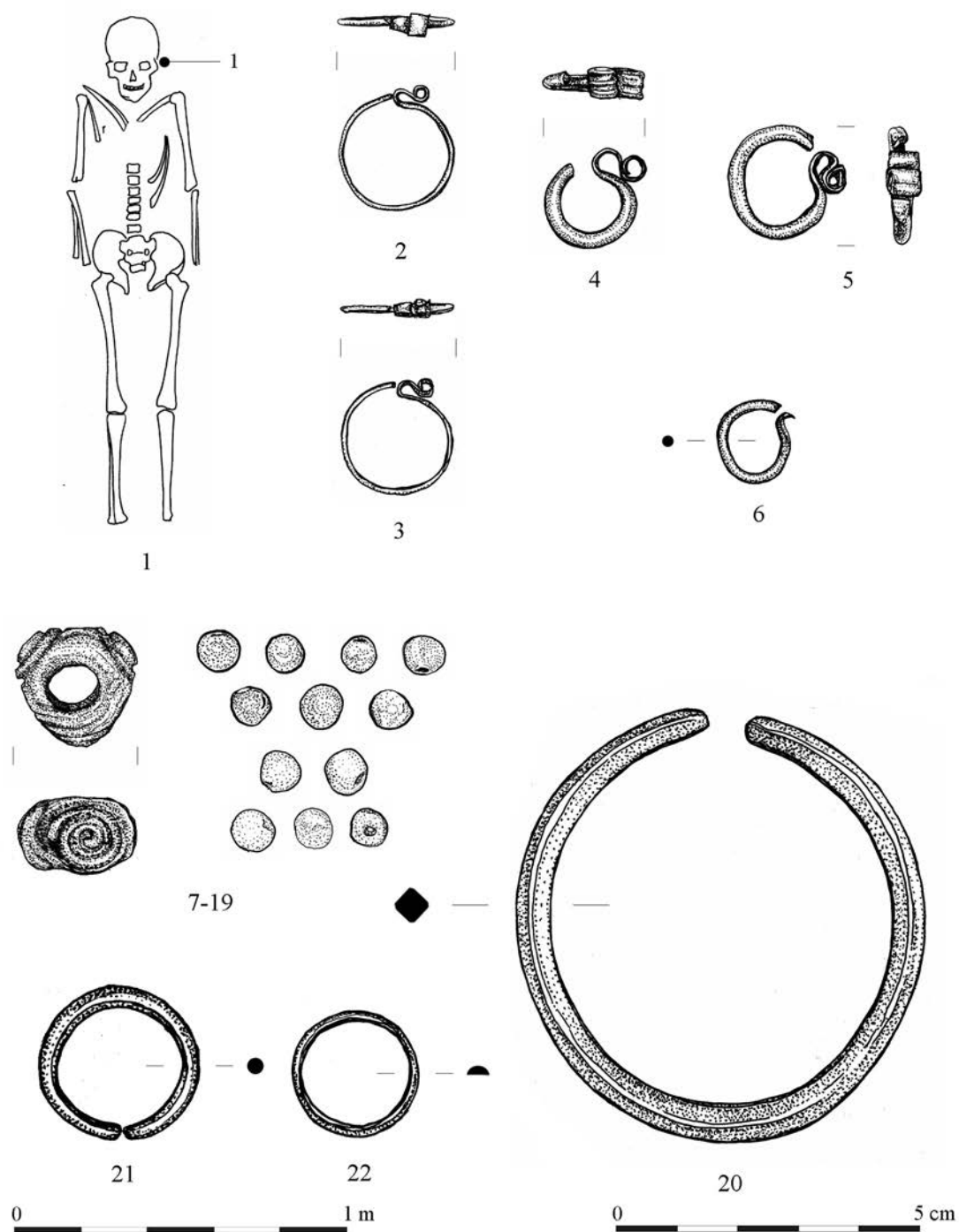
4. tábla. Beremend-Homokbánya, 1-3: 34. sír, 4: 35. sír, 5: 36. sír, 6-8: 37. sír, 9-20: 39. sír

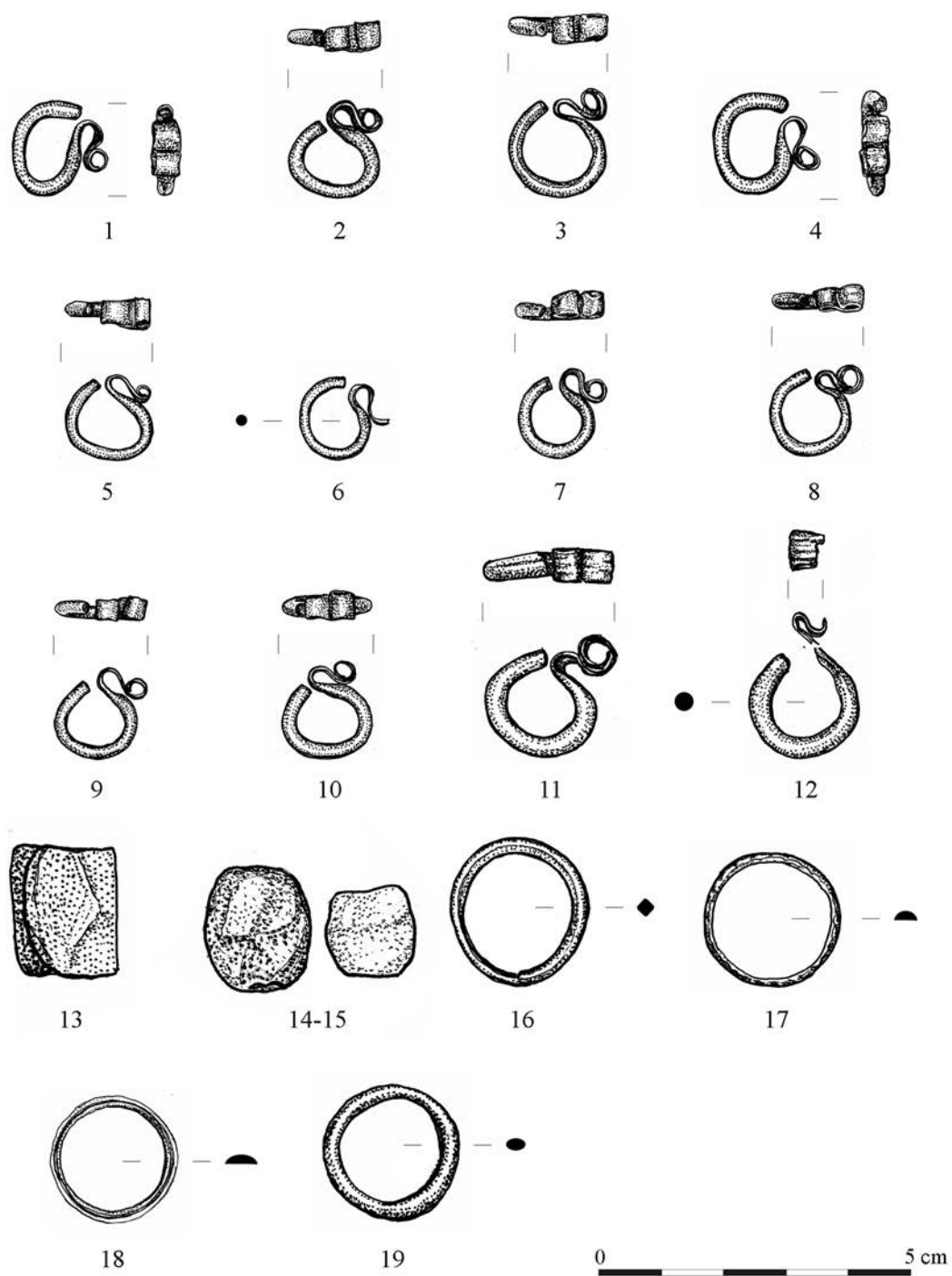
5. tábla. Beremend-Homokbánya, 1: 42. sír, 2: 43. sír, 3–4: 46. sír, 5–6: 47. sír, 7–9: 52. sír, 10–11: 54. sír, 12: 56. sír, 13: 57. sír, 14–15: 58. sír

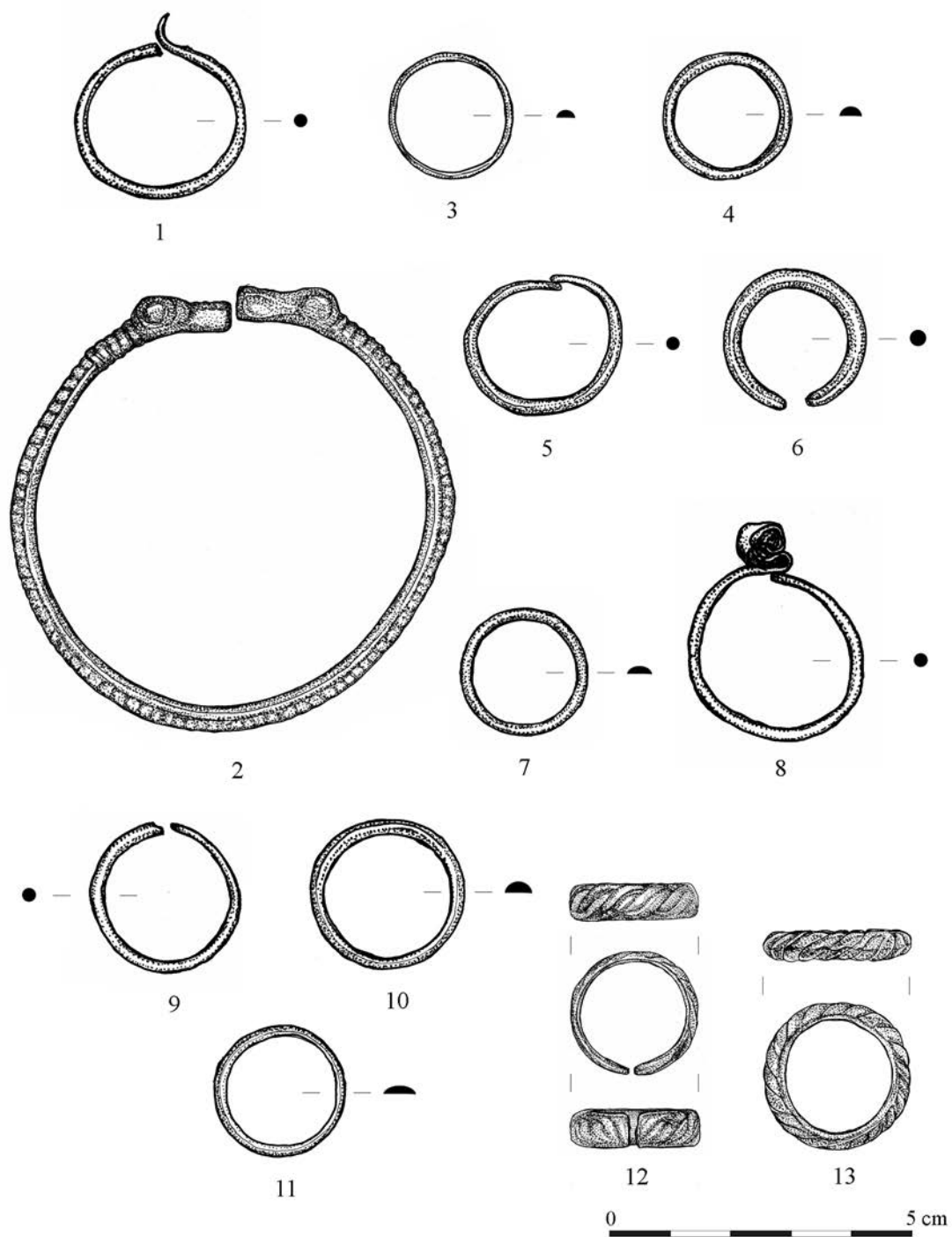
6. tábla. Beremend-Homokbánya, 1–194: 53. sír

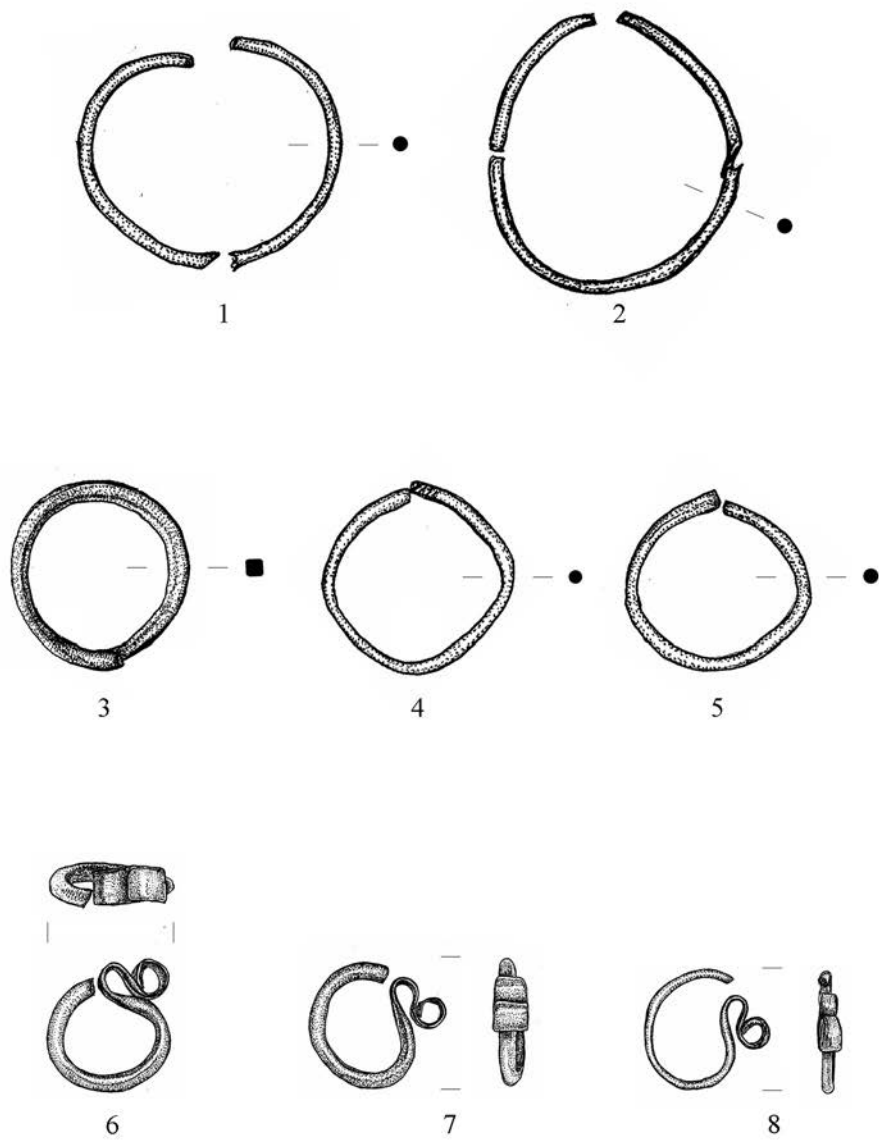
7. tábla. Beremend-Homokbánya, 1–3: 59. sír, 4–22: A sír

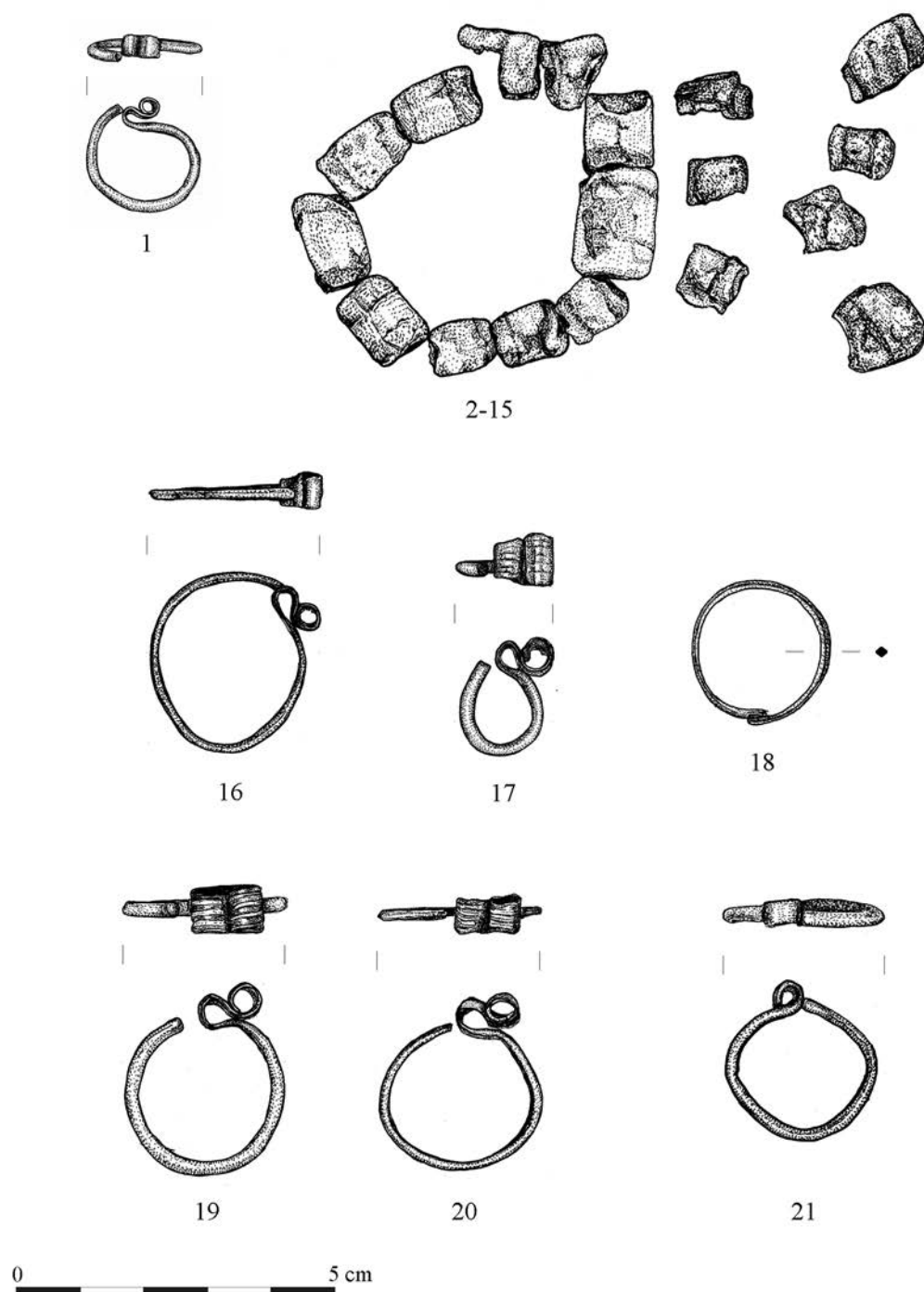
8. tábla. Beremend-Homokbánya, szórvány

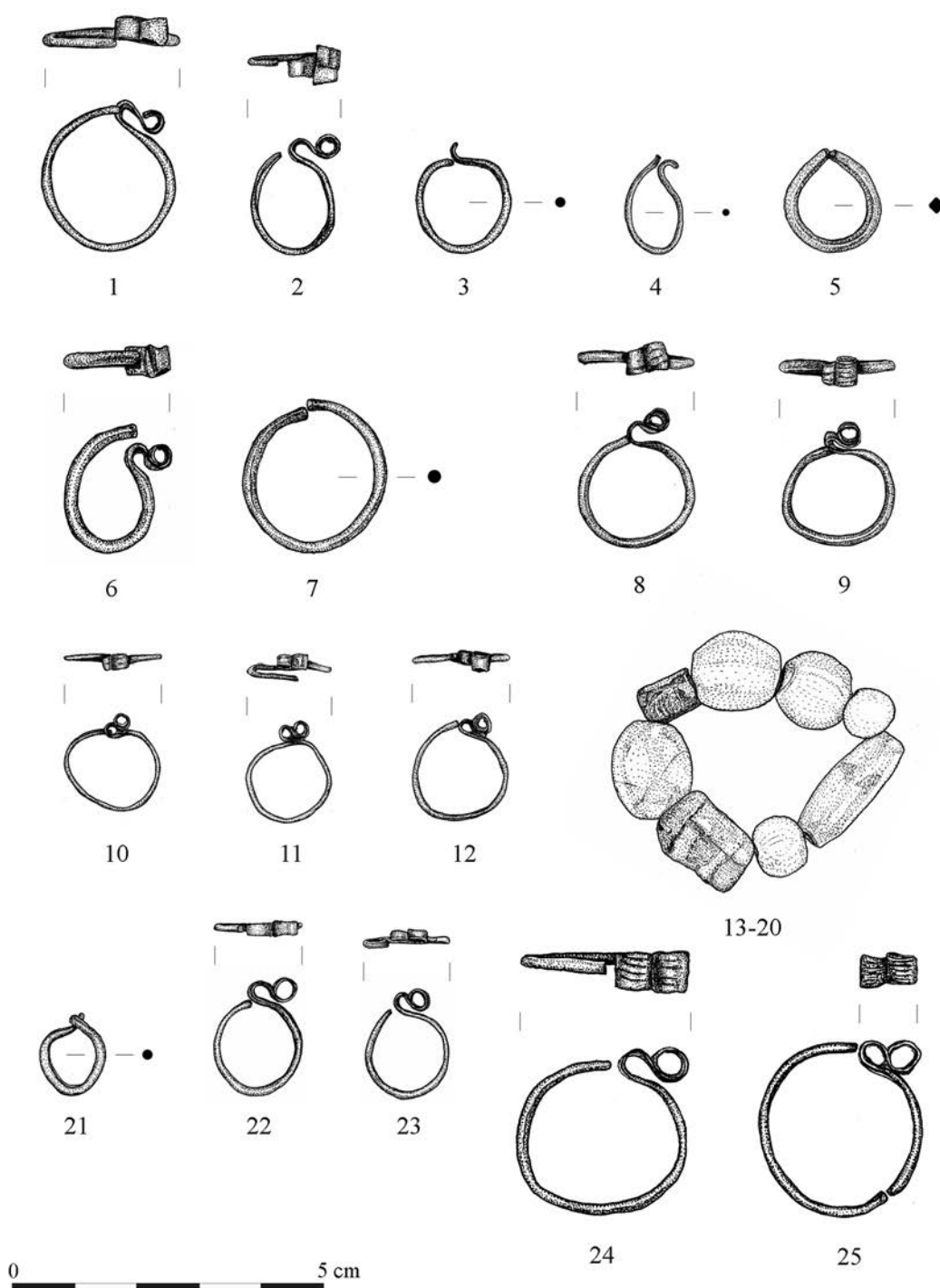
9. tábla. Kozármisleny-Szarka megye, 1-4: 4. sír, 5-7: 8. sír, 8-13: szórvány

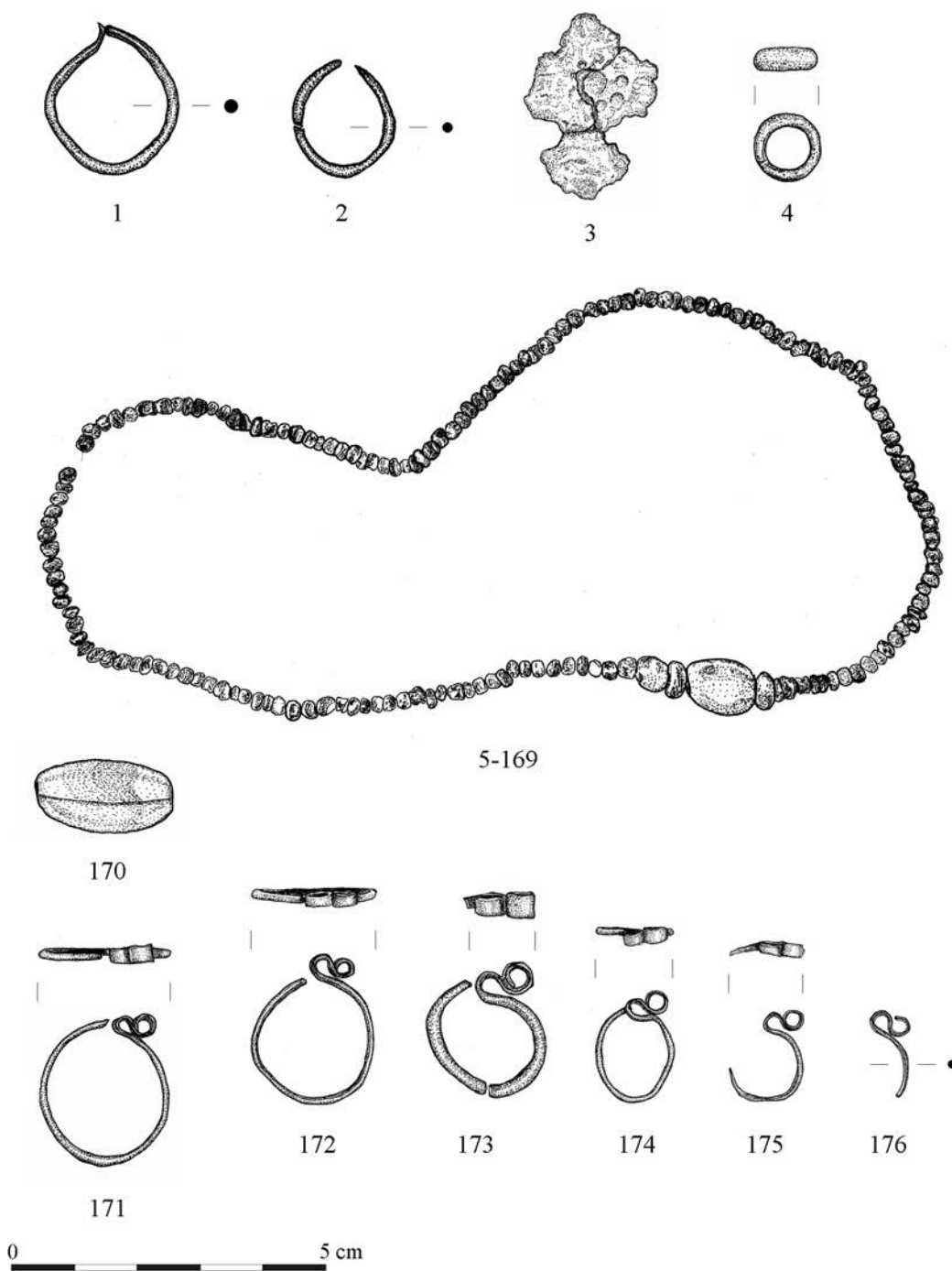
10. tábla. Mekényes-Tewald Henrik földje, 1–2: D sír, 3: 7. sír, 4–5: 9. sír, 6–8: 11. sír

11. tábla. Palotabozsok-Kirchegrund, 1–15: 5. sír, 16–18: 8. sír, 19–20: 9. sír, 21: 15/b. sír

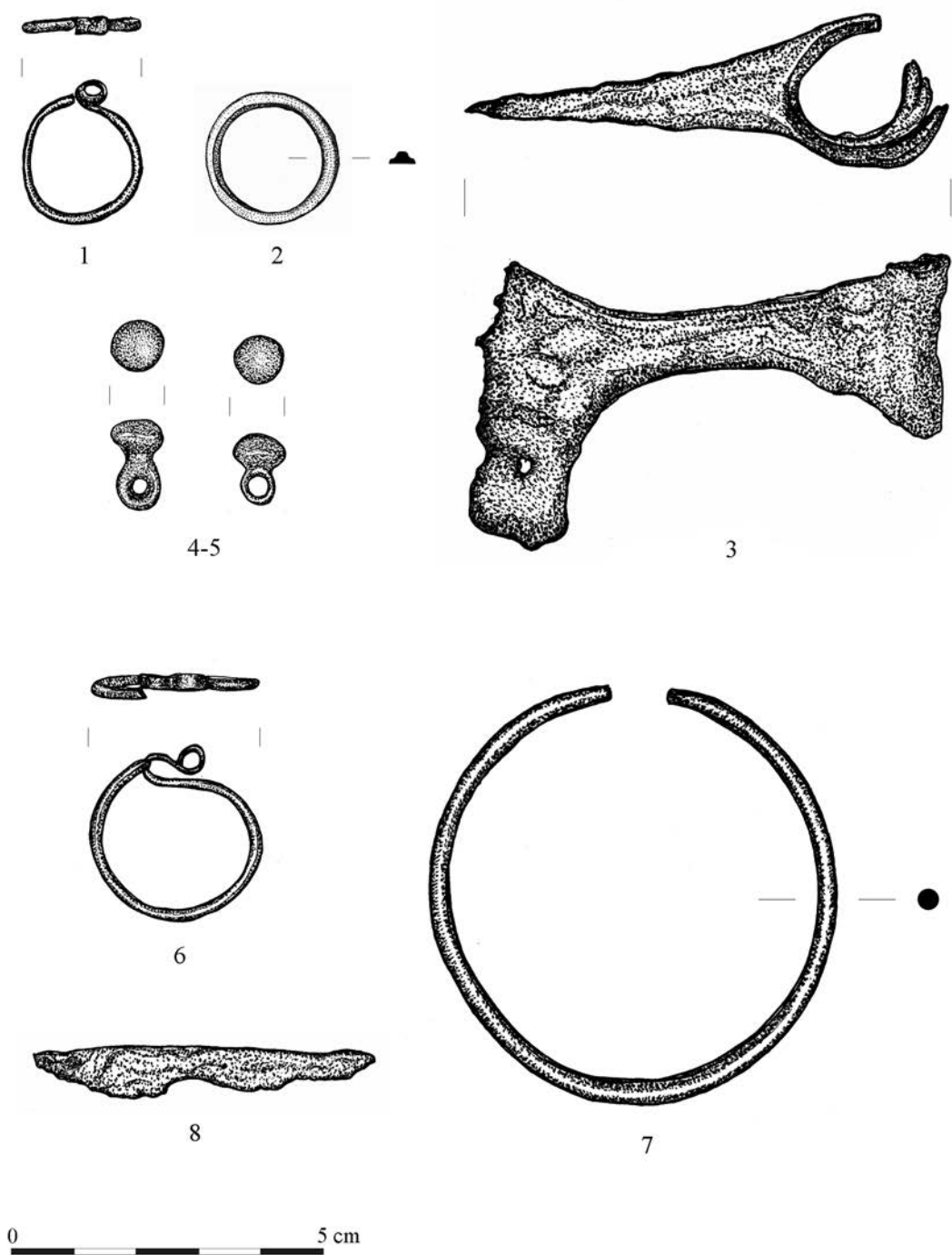
12. tábla. Palotabozsok-Kirchegrund, 1–5: 17. sír, 6: 19. sír, 7: 23. sír, 8–12: 26. sír, 13–20: 31/b sír, 21: 36/a sír, 22–23: 37/b sír, 24–25: 38/c sír

13. tábla. Palotabozsok-Kirchegrund, 1-2: 43. sír, 3-4: 45. sír, 5-169: 47. sír, 170: 53/a sír, 171: 70. sír, 172-176: 74. sír

14. tábla. Palotabozsok-Kirchegrund, 59. sír

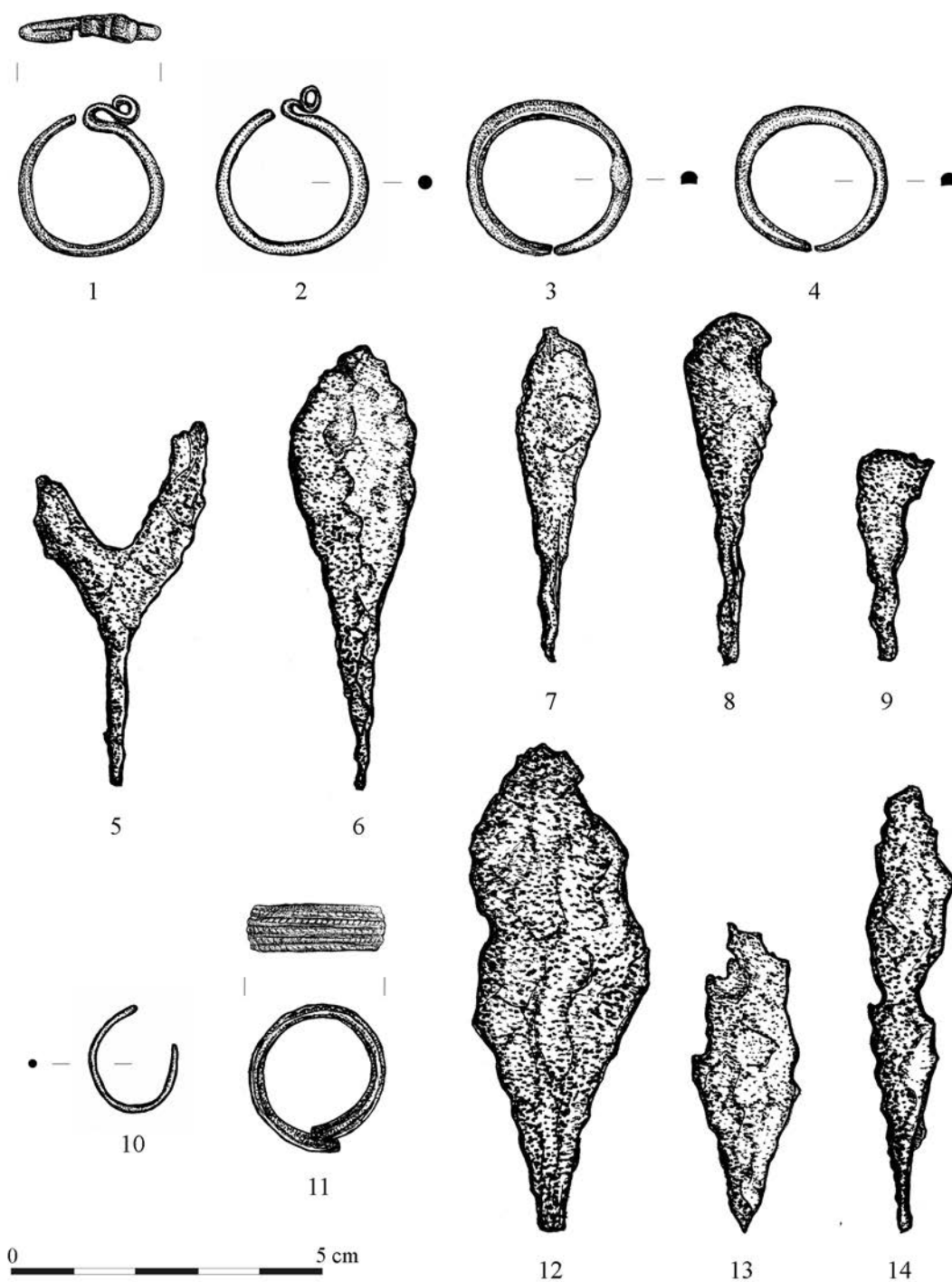

15. tábla. Pécs-Somogy/Vasas, 1–2: 3. sír, 3: 10. sír, 4–5: 14. sír, 6–8: 17. sír

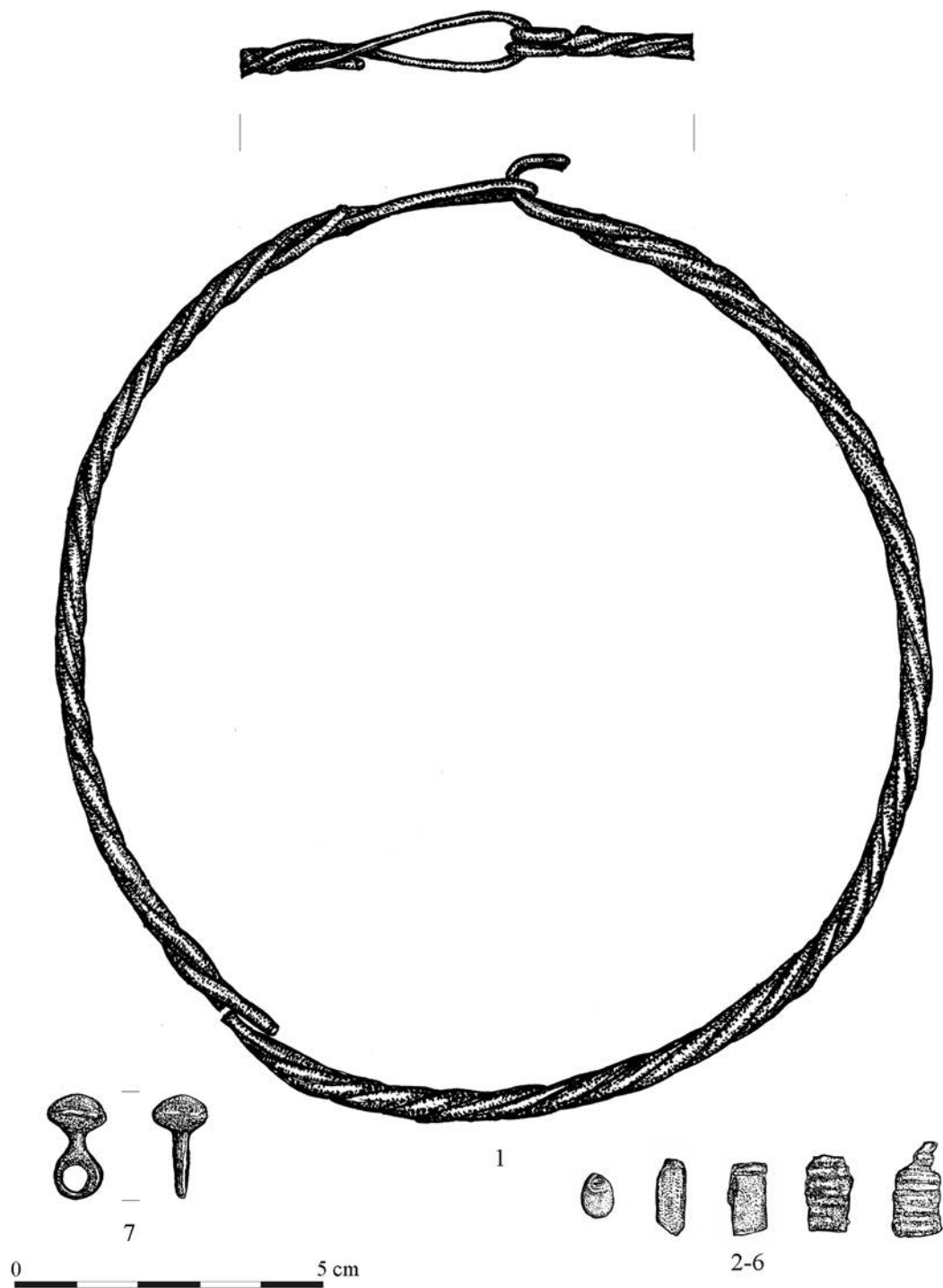

0 5 cm

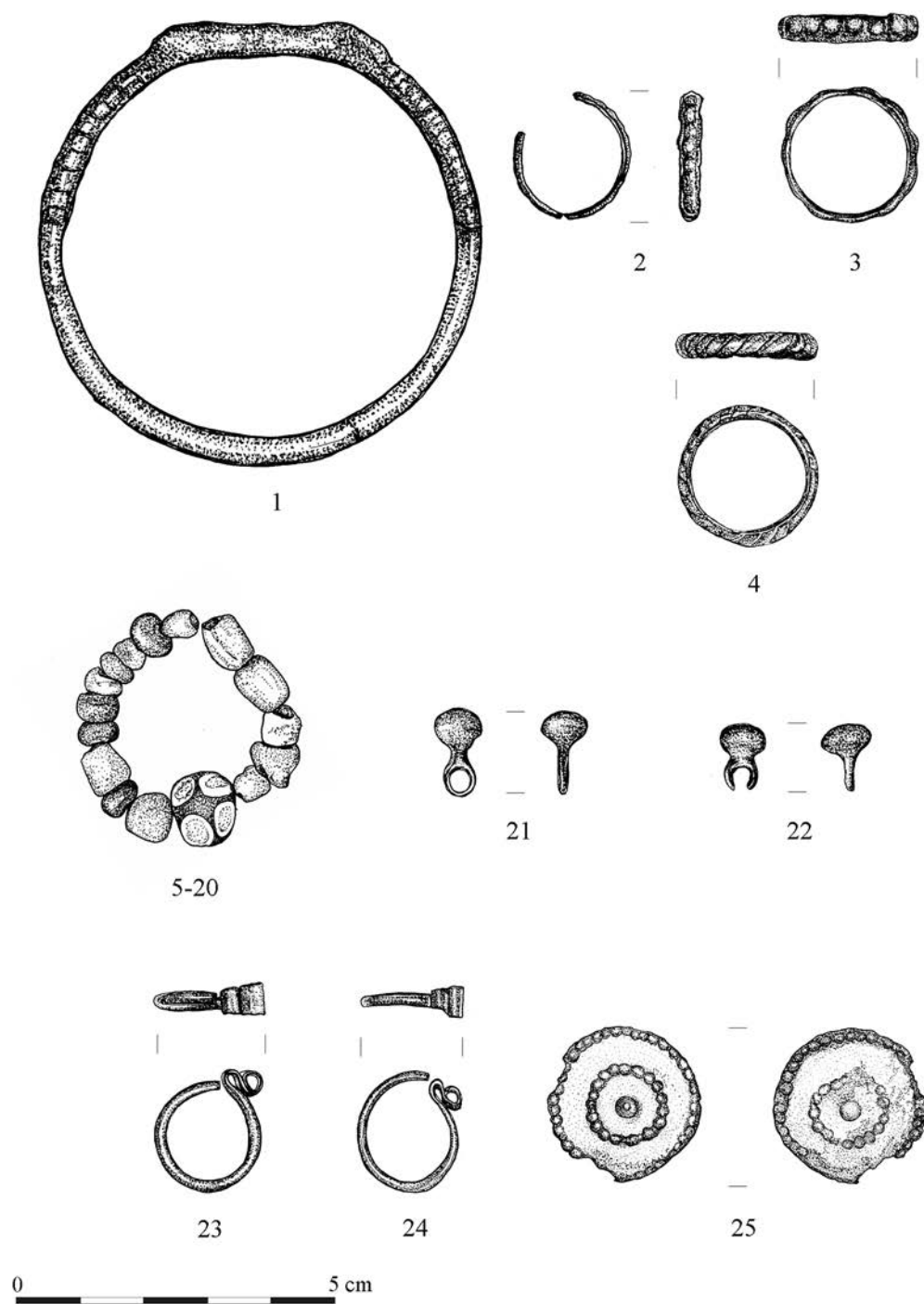
16. tábla. Pécs-Somogy/Vasas, 14. sír

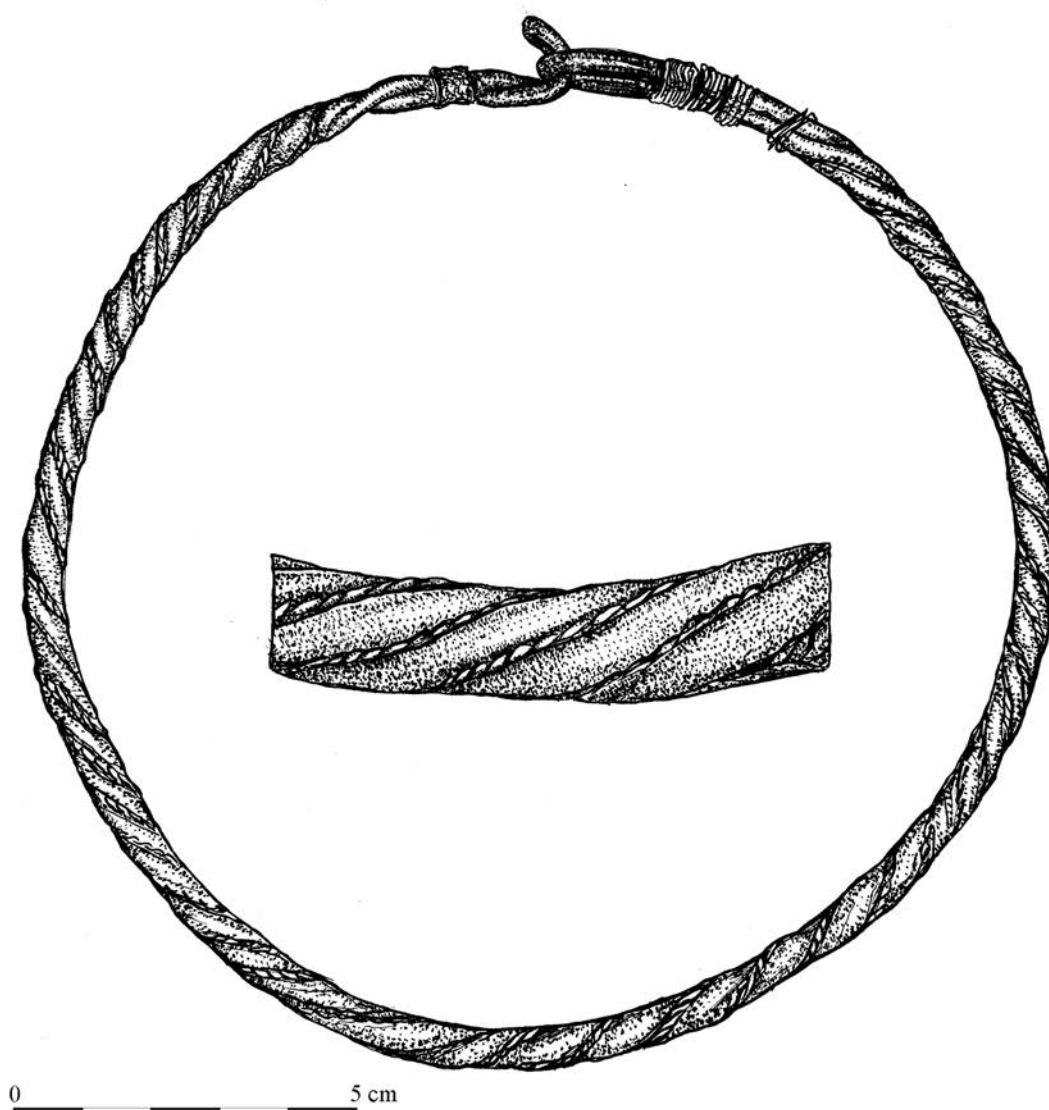
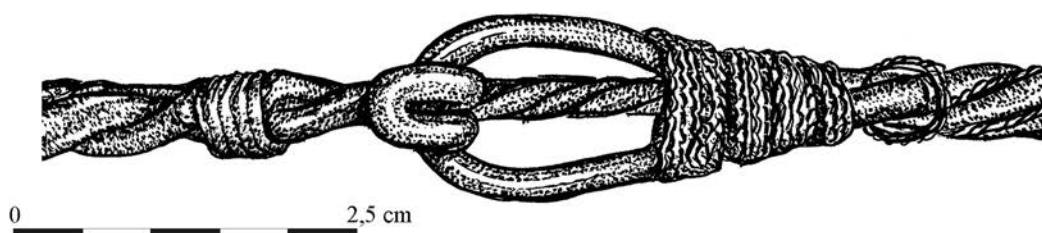
17. tábla. Pécs-Somogy/Vasas, 1–4: 20. sír, 5–9: 22. sír, 10–11: 25. sír, 12–14: 27. sír

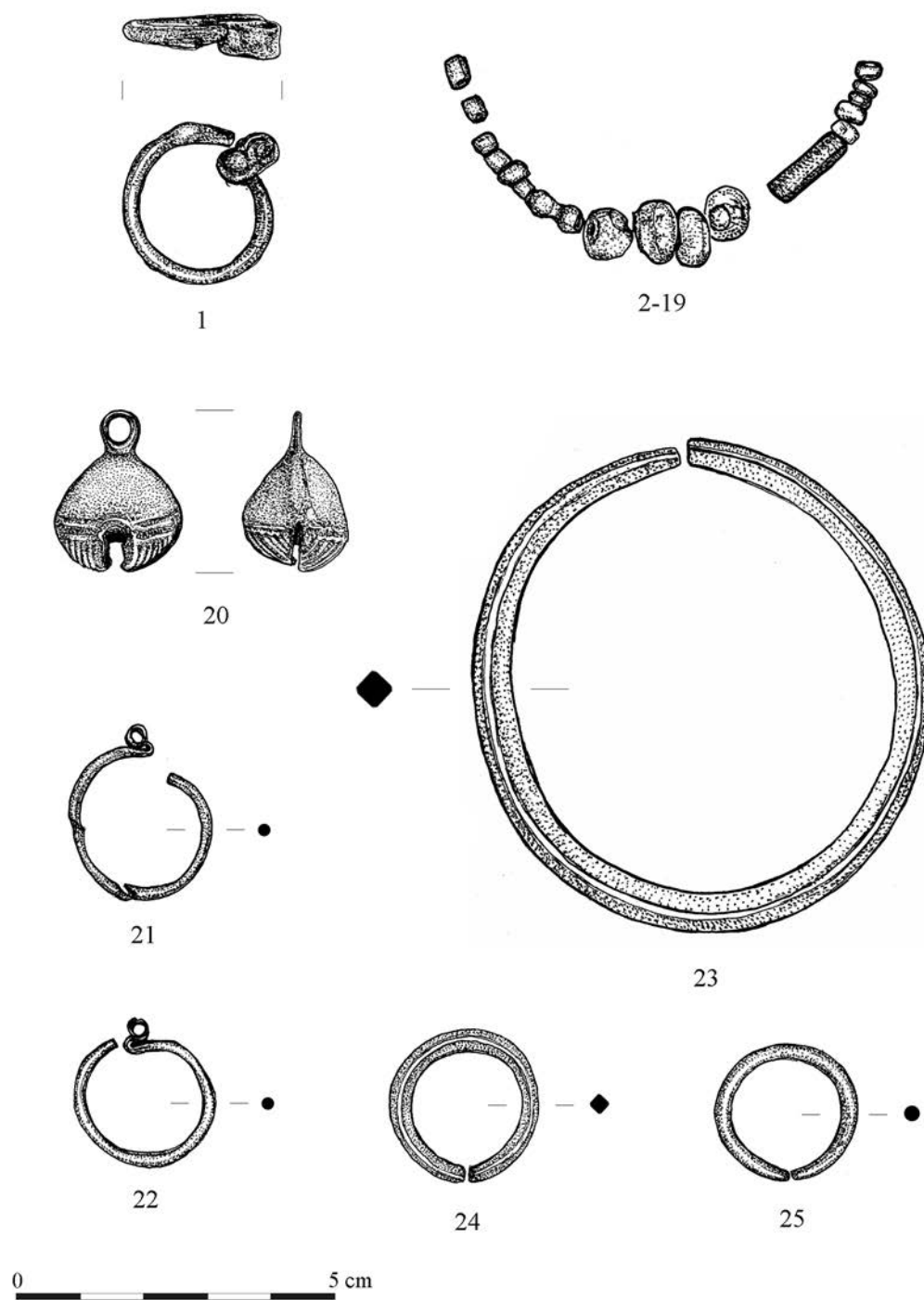
18. tábla. Pécs-Somogy/Vasas, 1-7: 28. sír

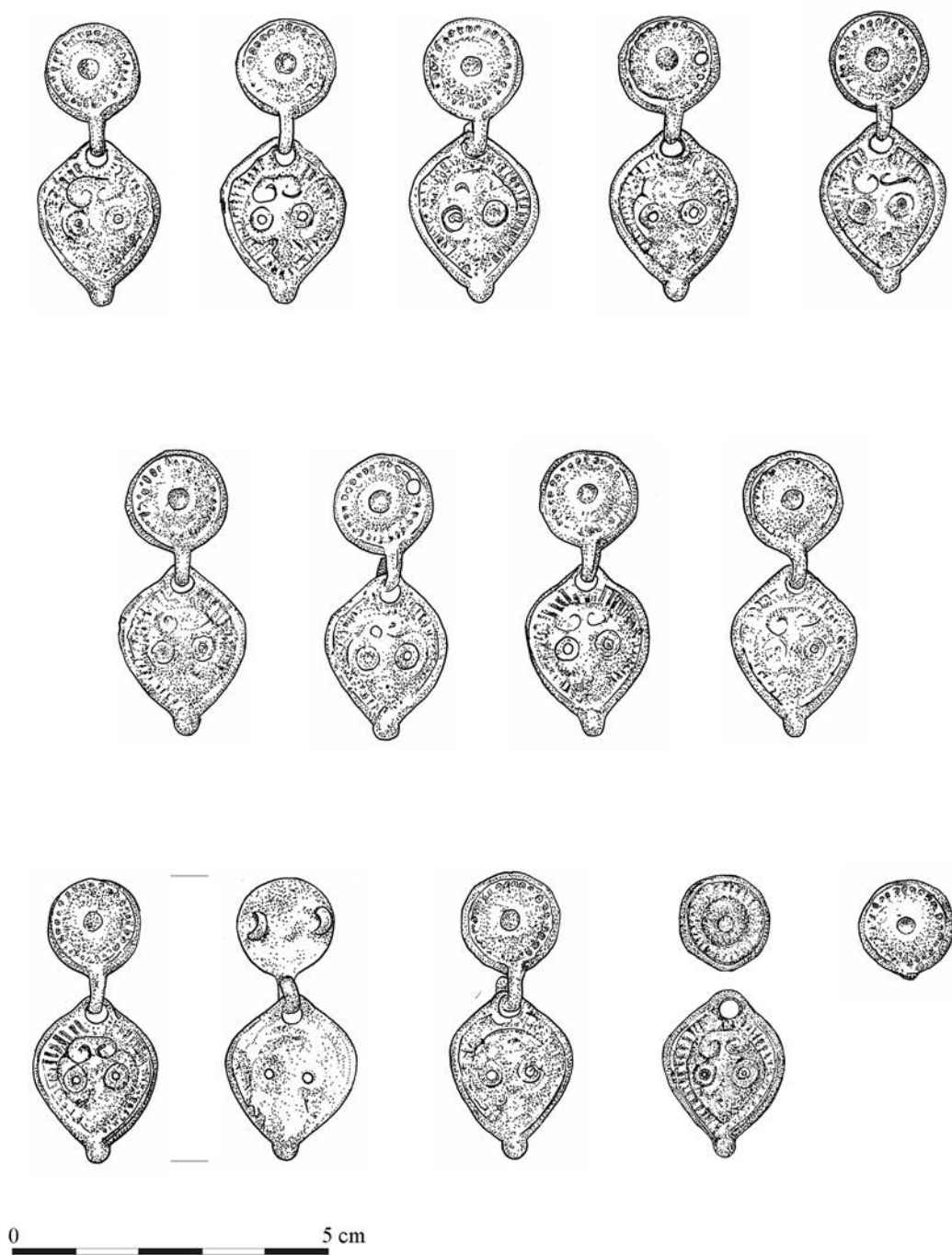
19. tábla. Pécs-Somogy/Vasas, 1–4: 28. sır, 5–22: 29. sır, 23–25: 30. sır

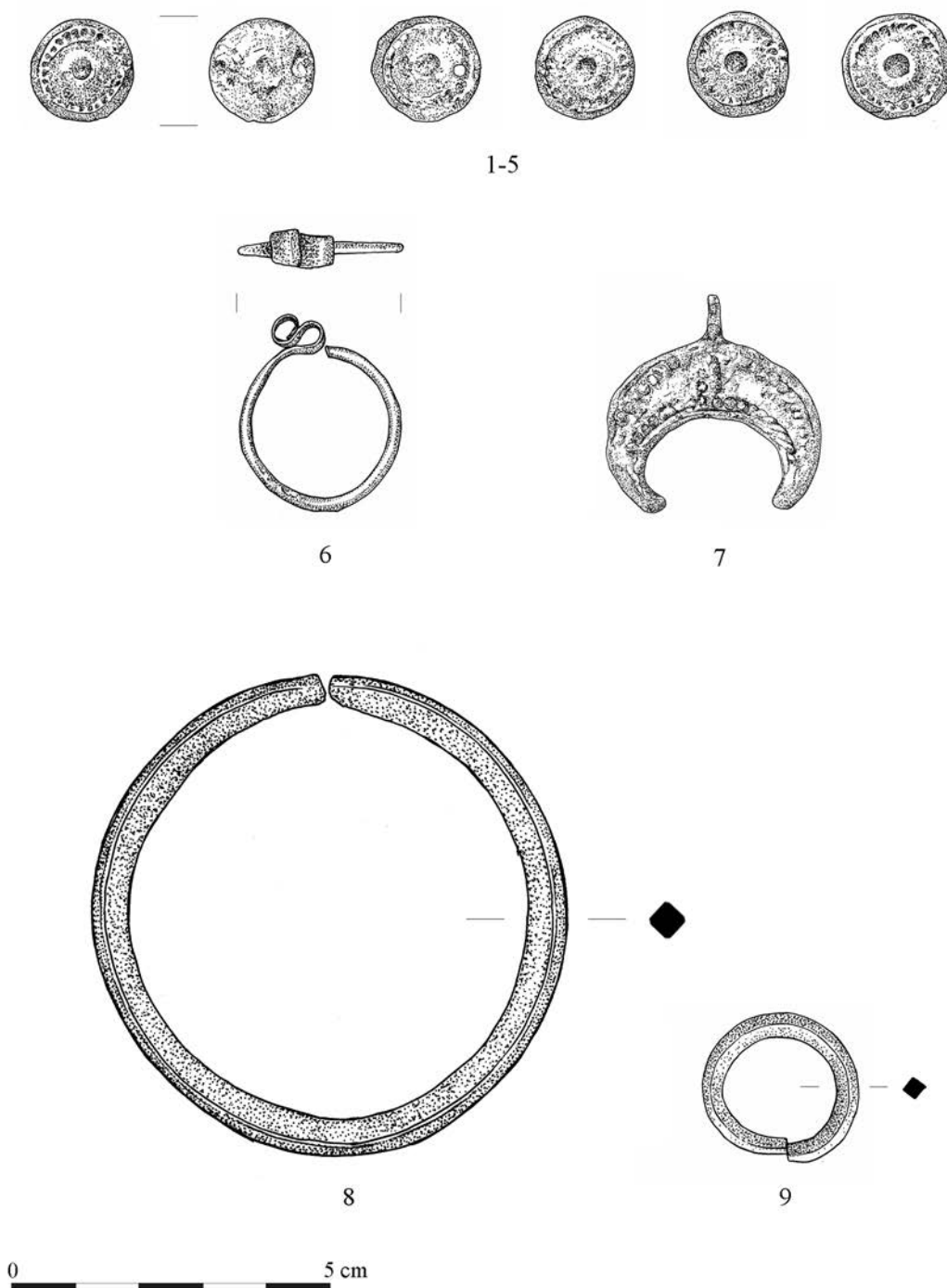
20. tábla. Pécs-Somogy/Vasas, 29. sír

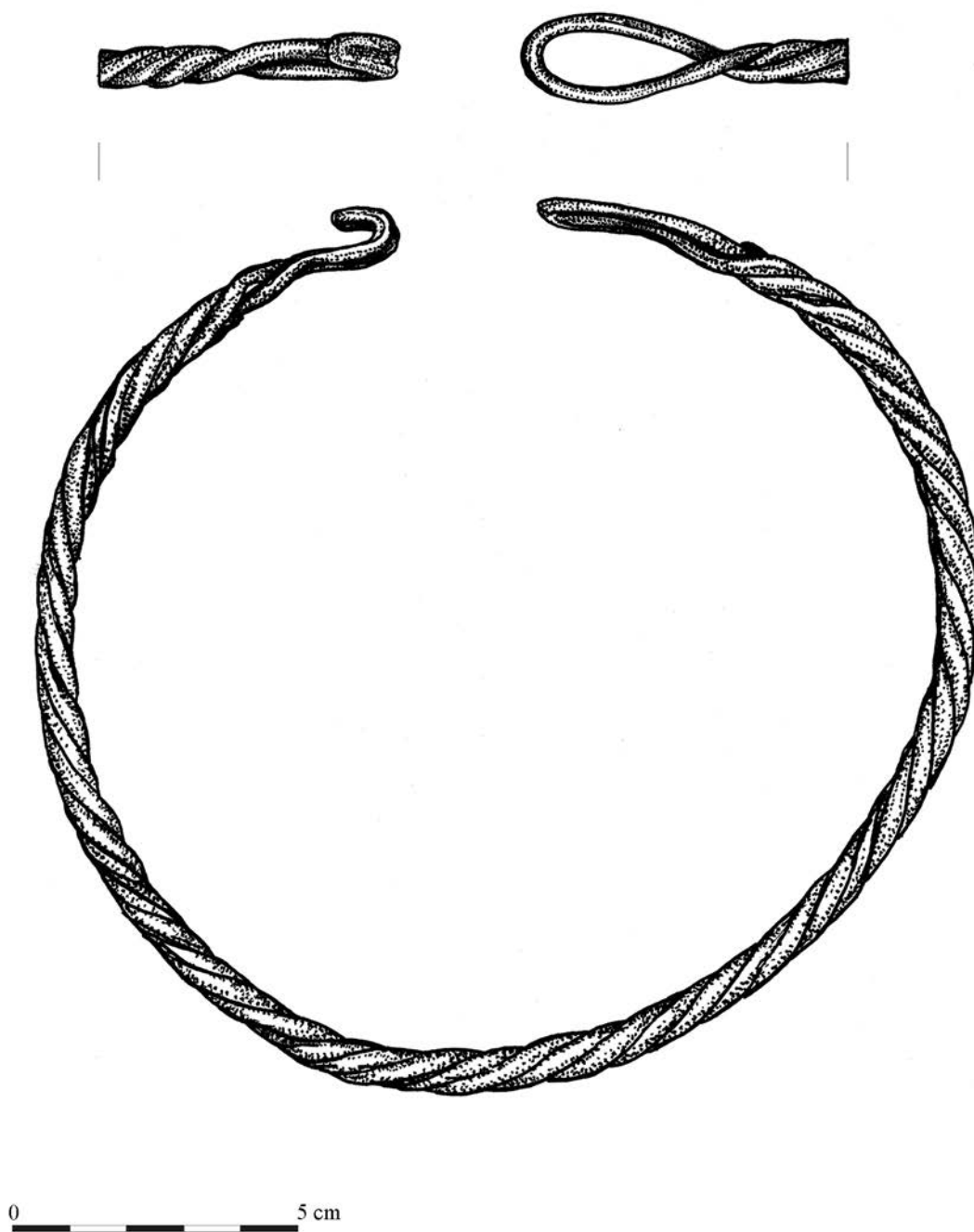
21. tábla. Pécs-Somogy/Vasas, 1–20: 32. sír, 21–25: 37. sír

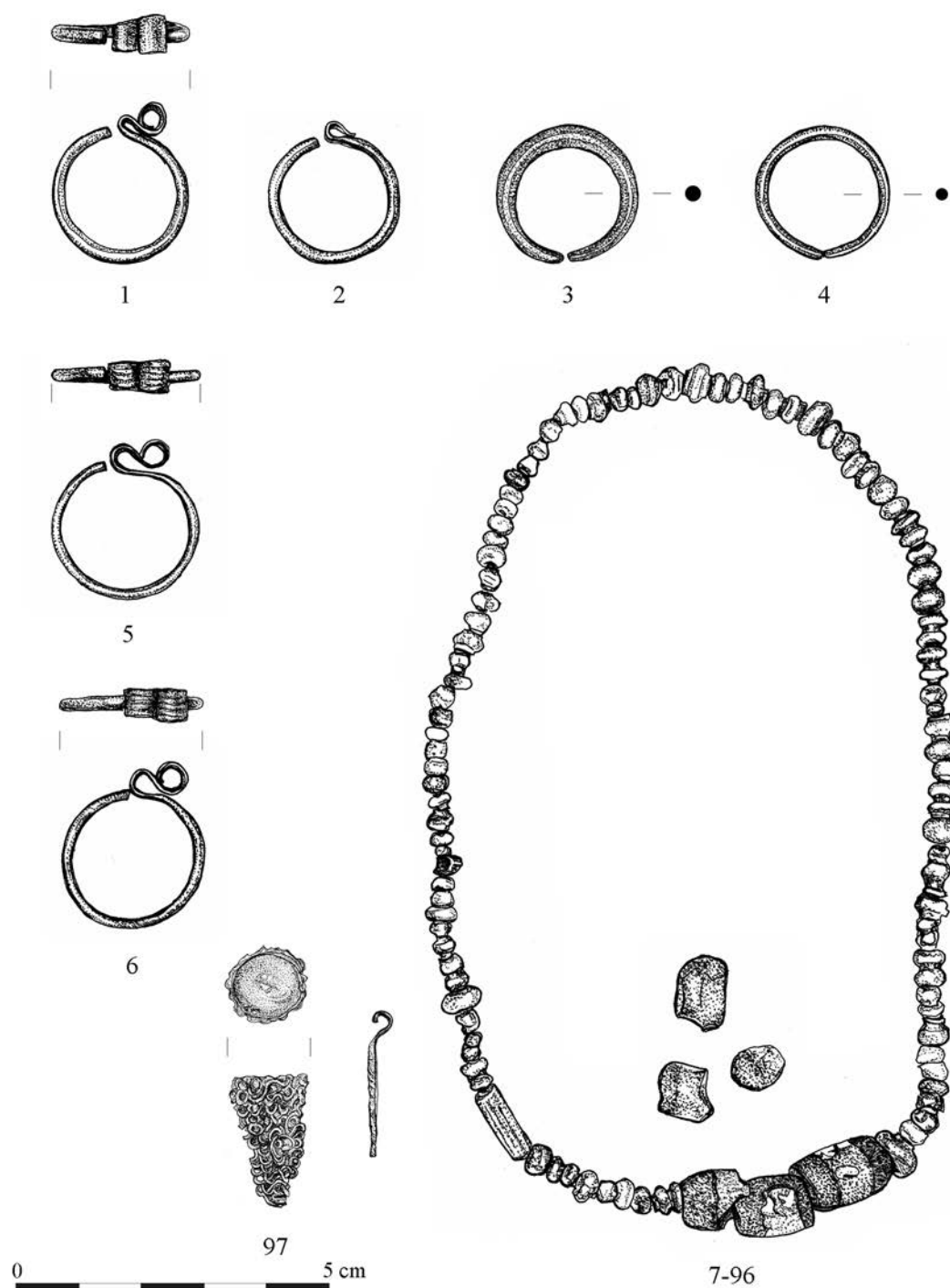
22. tábla. Pécs-Somogy/Vasas, 33. sír

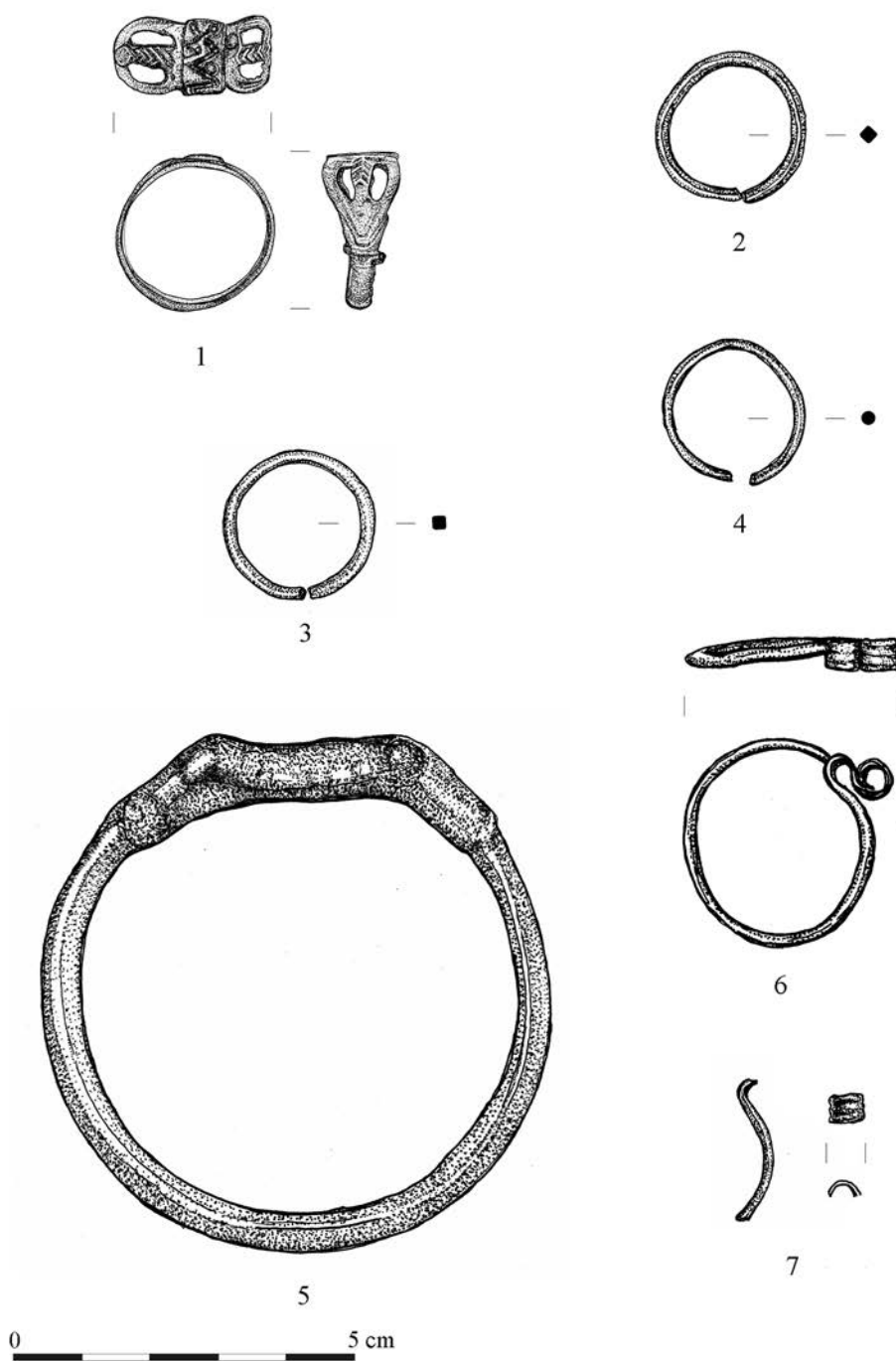
23. tábla. Pécs-Somogy/Vasas, 33. sír

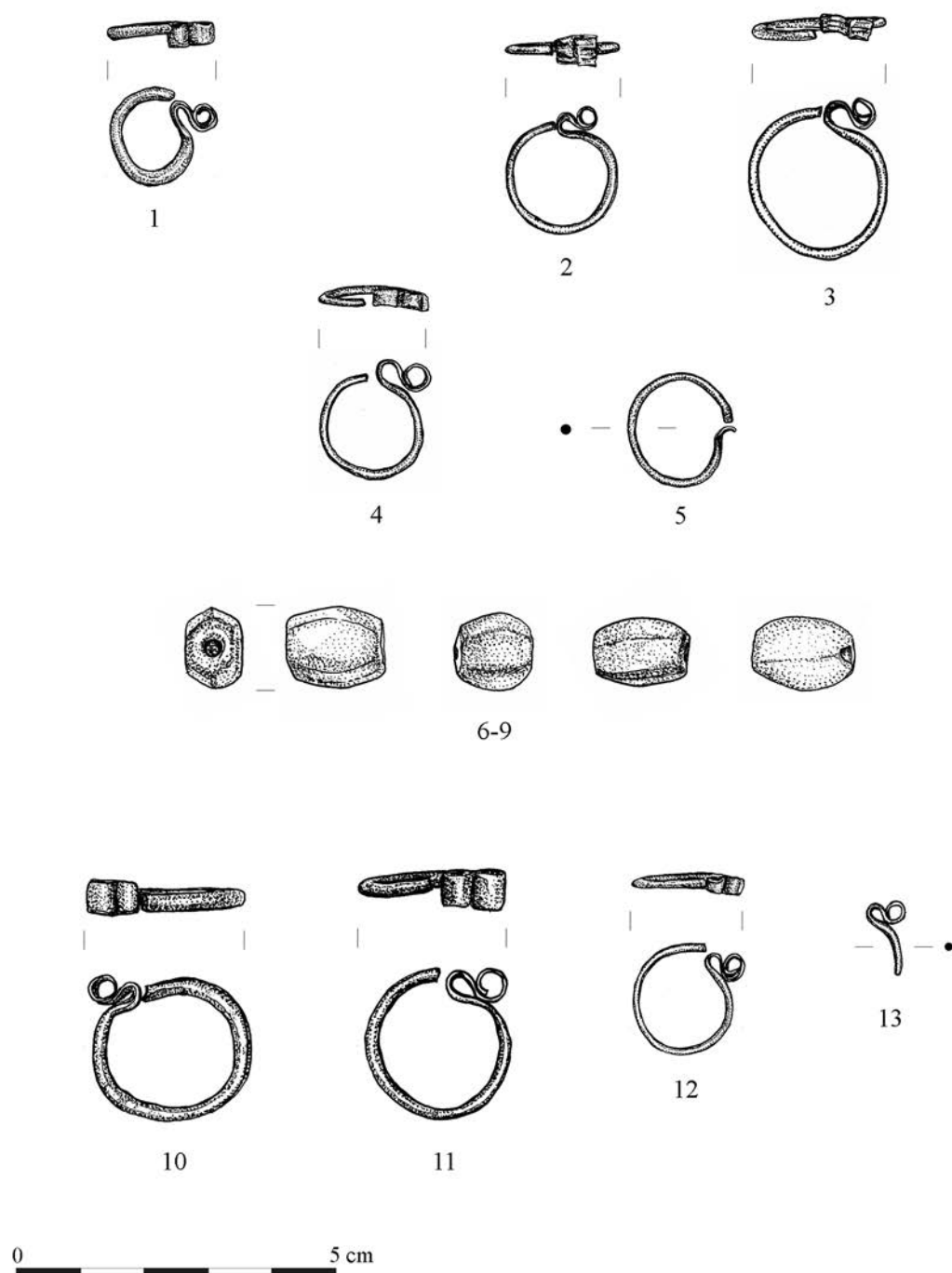
24. tábla. Pécs-Somogy/Vasas, 33. sír

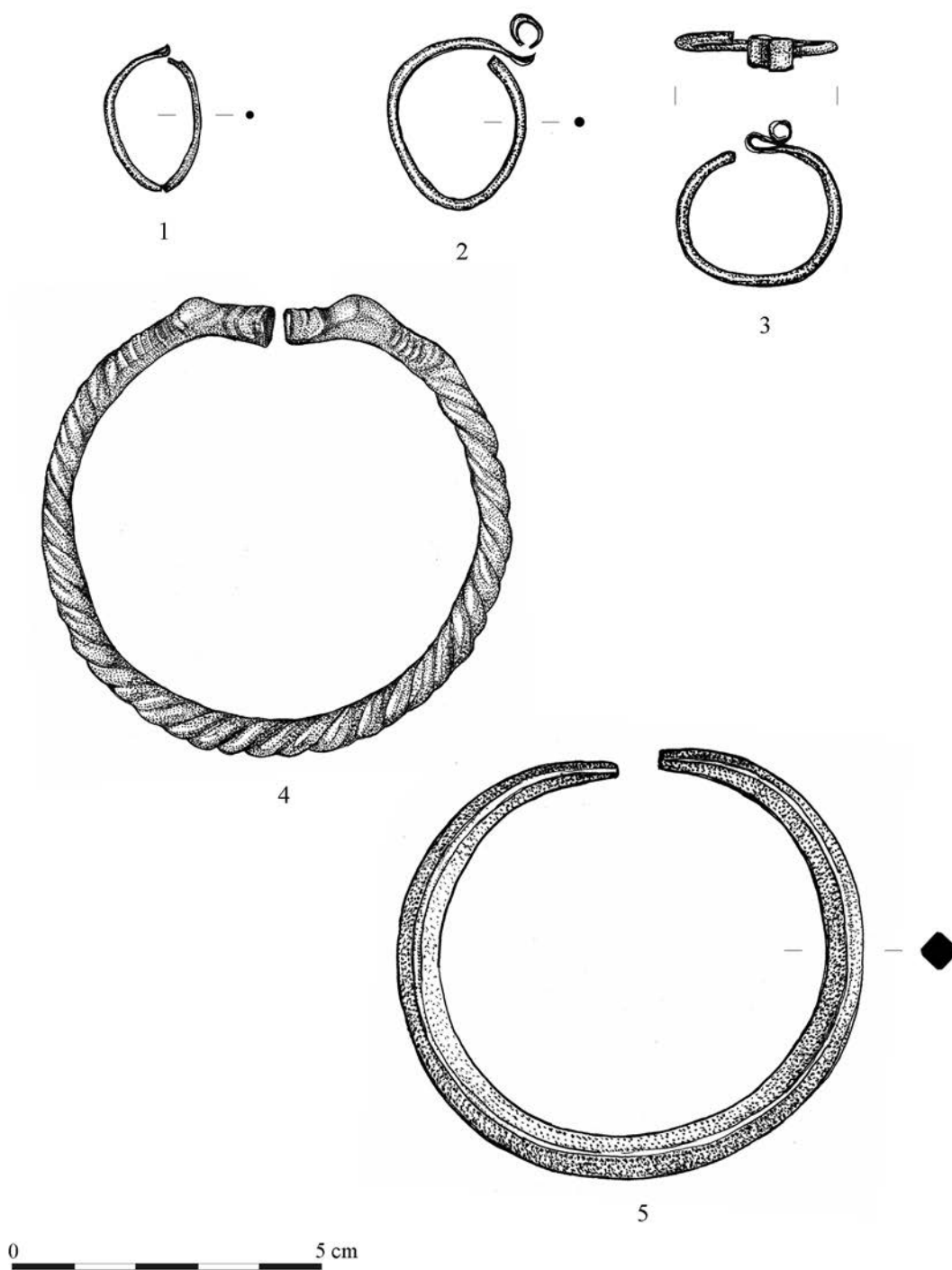
25. tábla. Pécs-Somogy/Vasas, 1–3: 39. sír, 4: 42. sír, 5–97: 43. sír

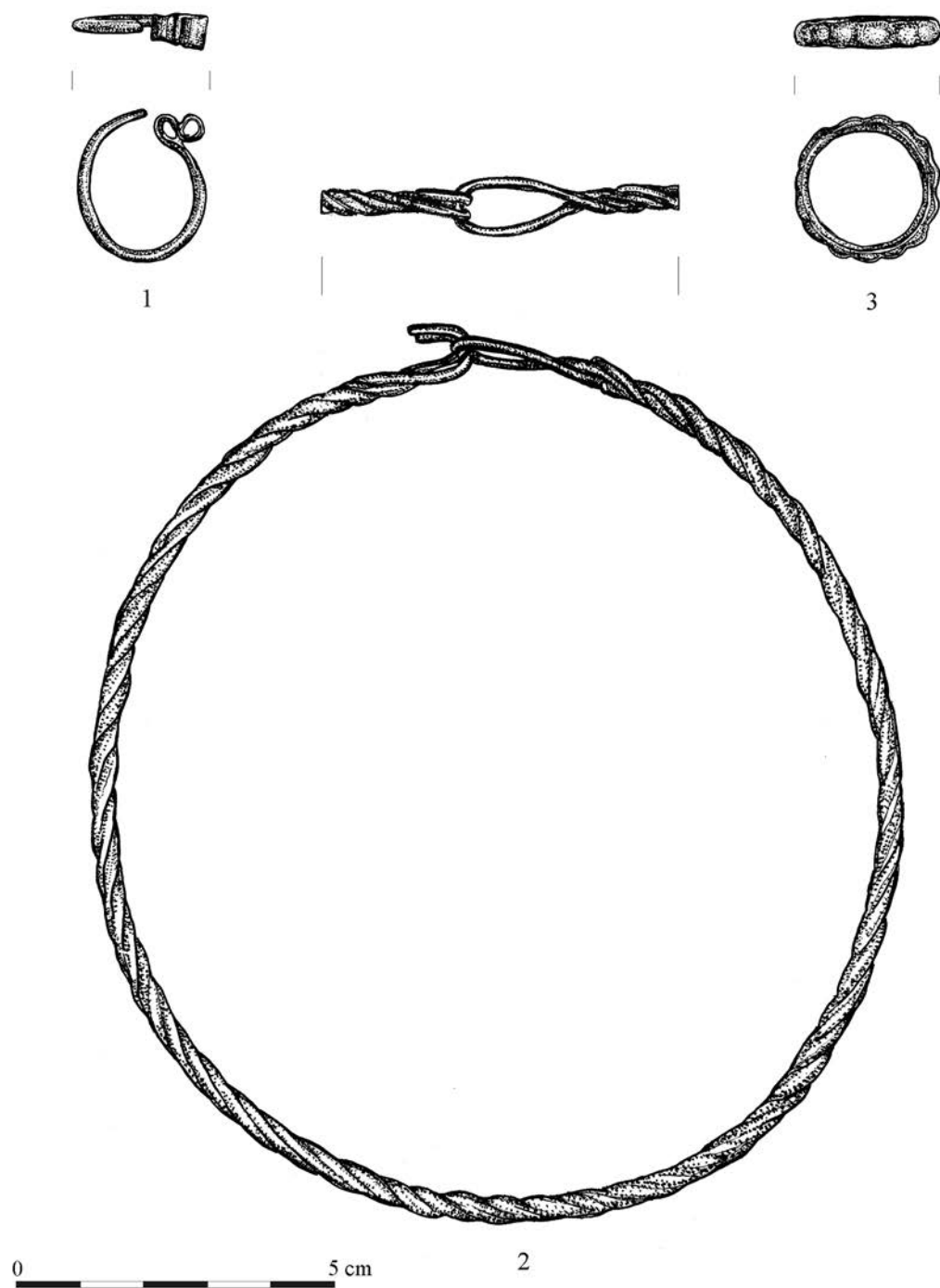
26. tábla. Pécs-Somogy/Vasas, 1: 43. sír, 2–4: 45. sír, 5: 46. sír, 6–7: 48. sír

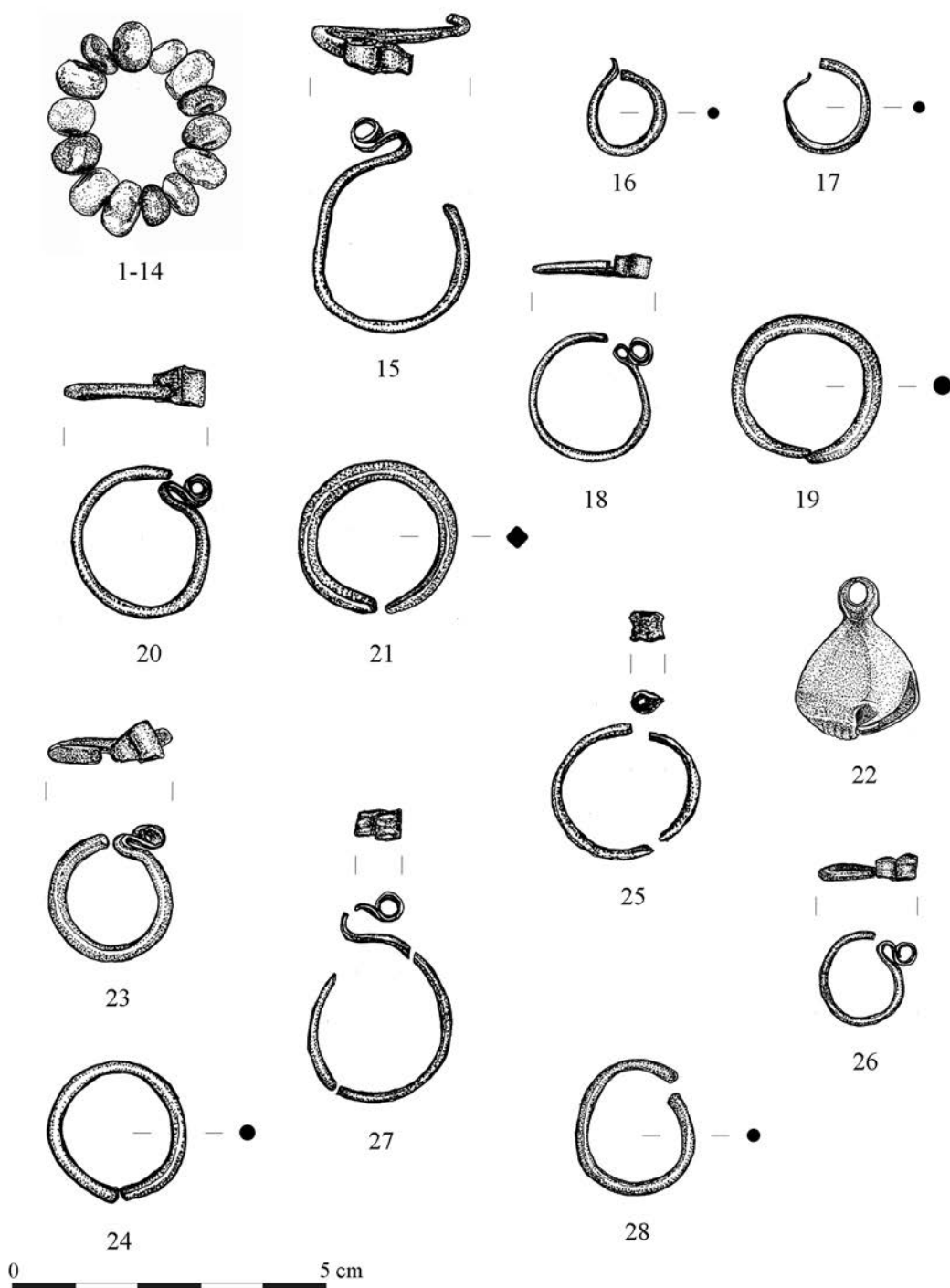
27. tábla. Pécs-Somogy/Vasas, 1: 50. sír, 2-9: 55. sír, 10-13: 56. sír

28. tábla. Pécs-Somogy/Vasas, 1–3: 57. sír, 4–5: 59. sír

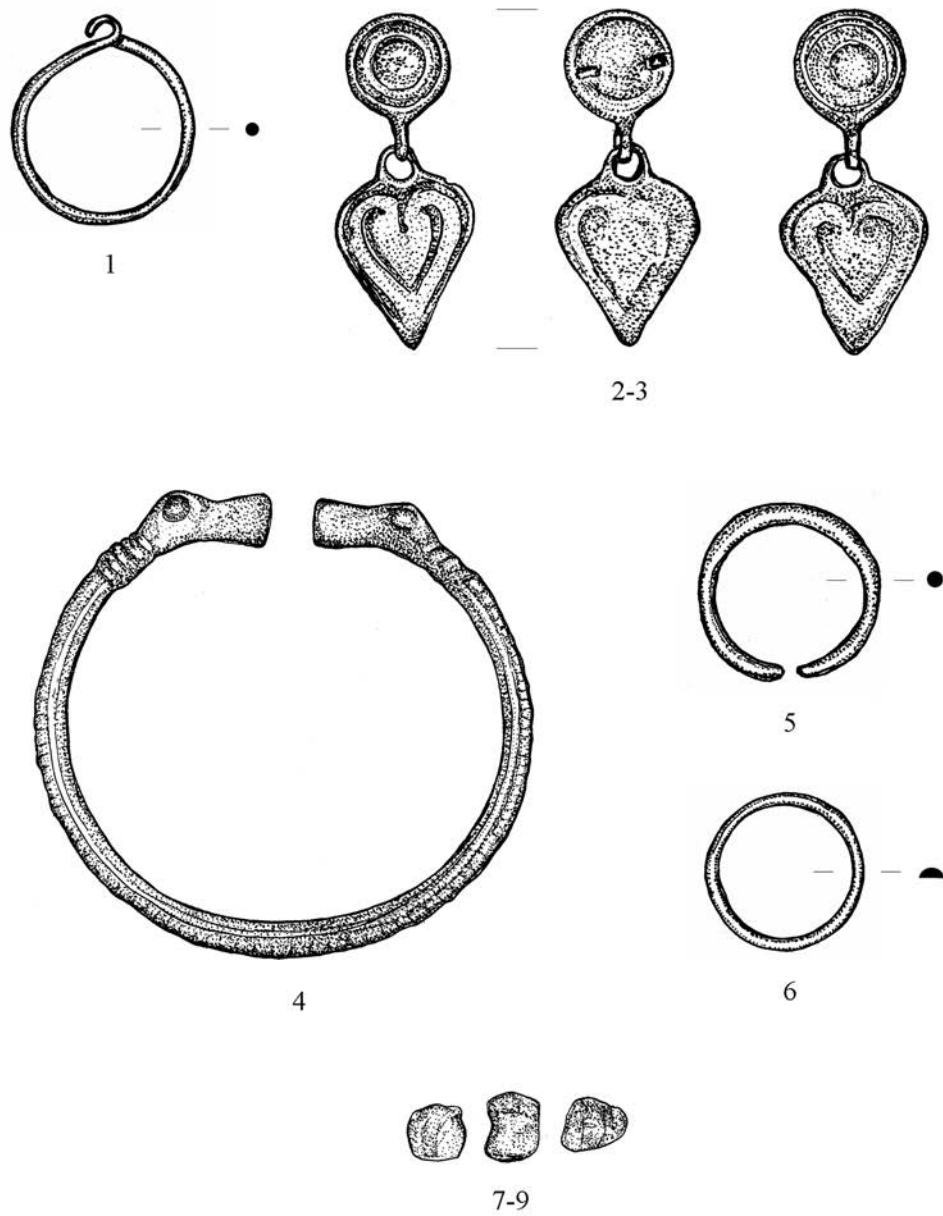
29. tábla. Pécs-Somogy/Vasas, 59. sír

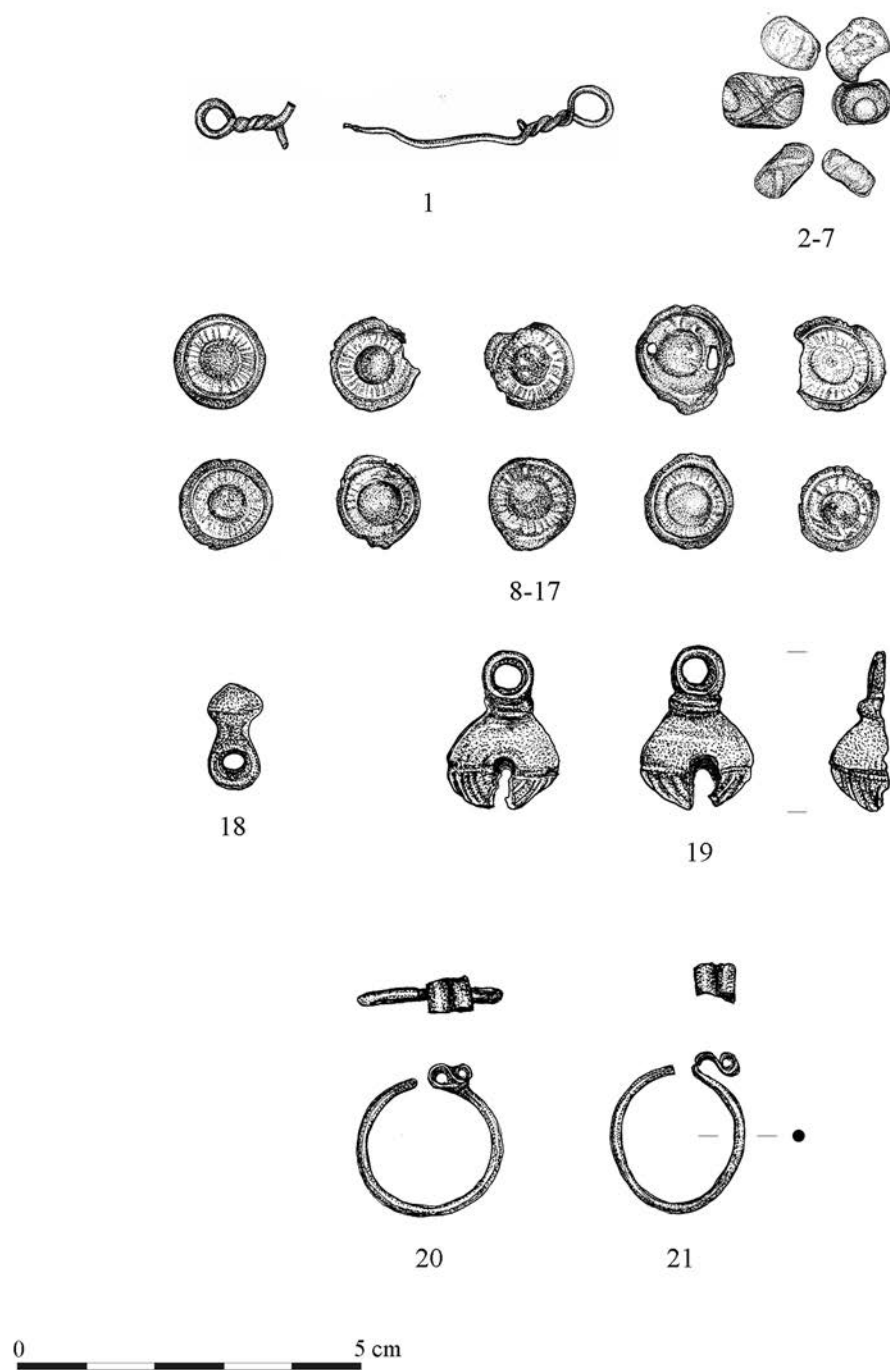
30. tábla. Pécs-Somogy/Vasas, 1-14: 60. sír, 15: 61. sír, 16-17: 63. sír, 18-19: 65. sír, 20-21: 69. sír, 22: 88. sír, 23-24: 95. sír, 25: 101. sír, 26: 104. sír, 27: 106. sír, 28: 107. sír

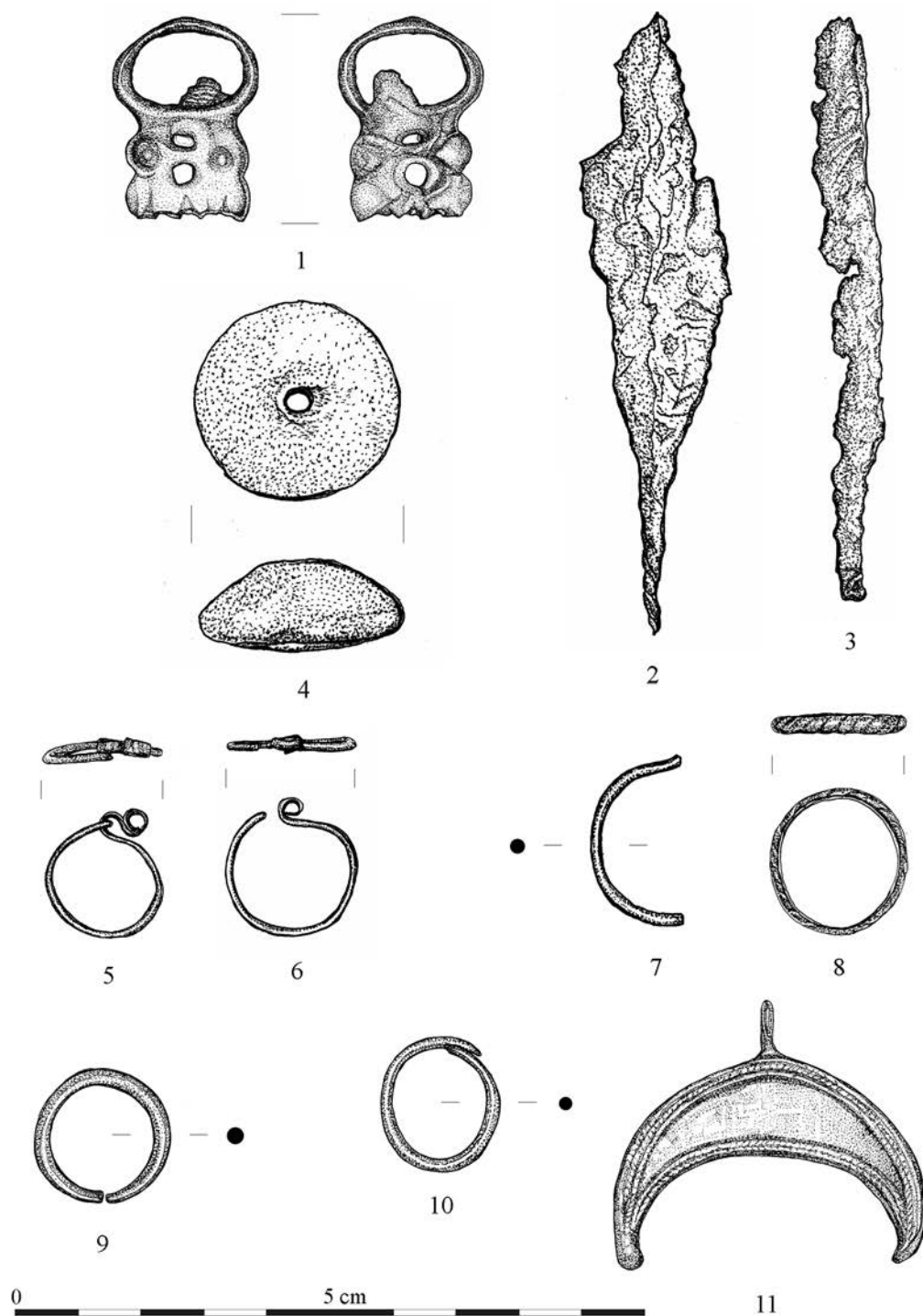
31. tábla. Pécs-Somogy/Vasas, 1–148: 71. sır

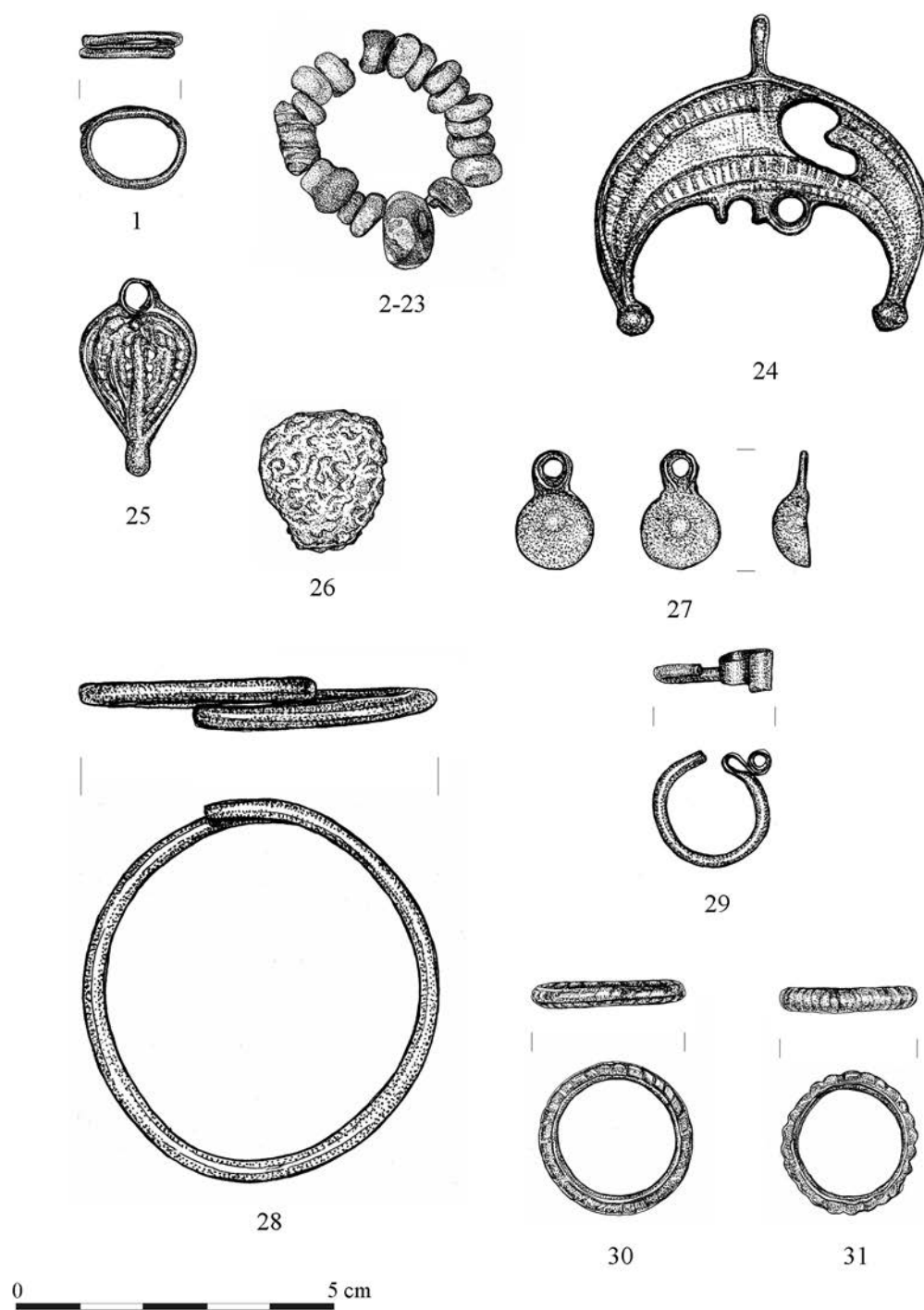
32. tábla. Pécs-Somogy/Vasas, 90. sír

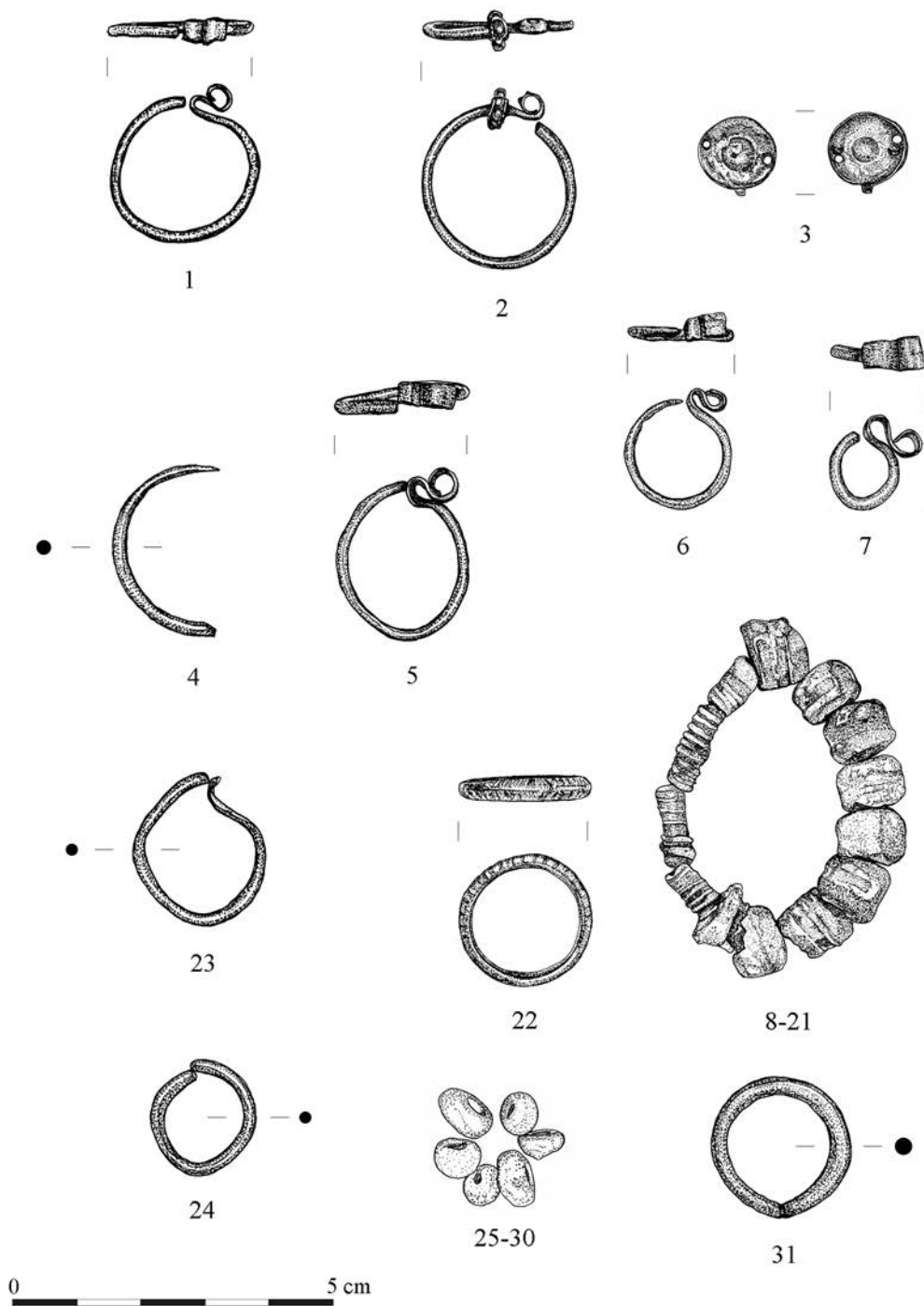
33. tábla. Pécs-Somogy/Vasas, 1–19: 112. sír, 20–21: 110. sír

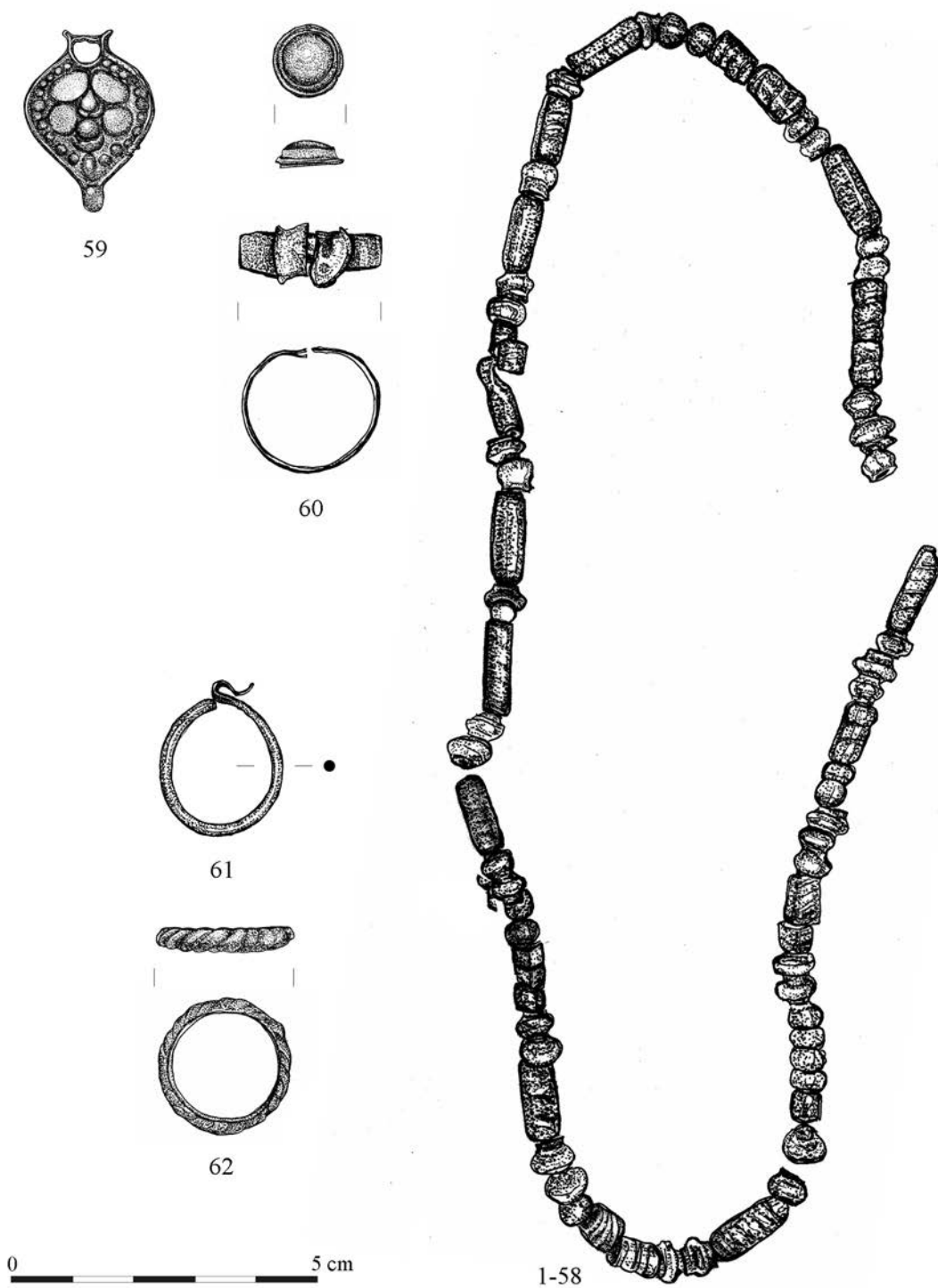
34. tábla. Pécs-Somogy/Vasas, 1-2: 115. sír, 3-4: 116. sír, 5-6: 133. sír, 7-9: 135. sír, 10-11: 138. sír

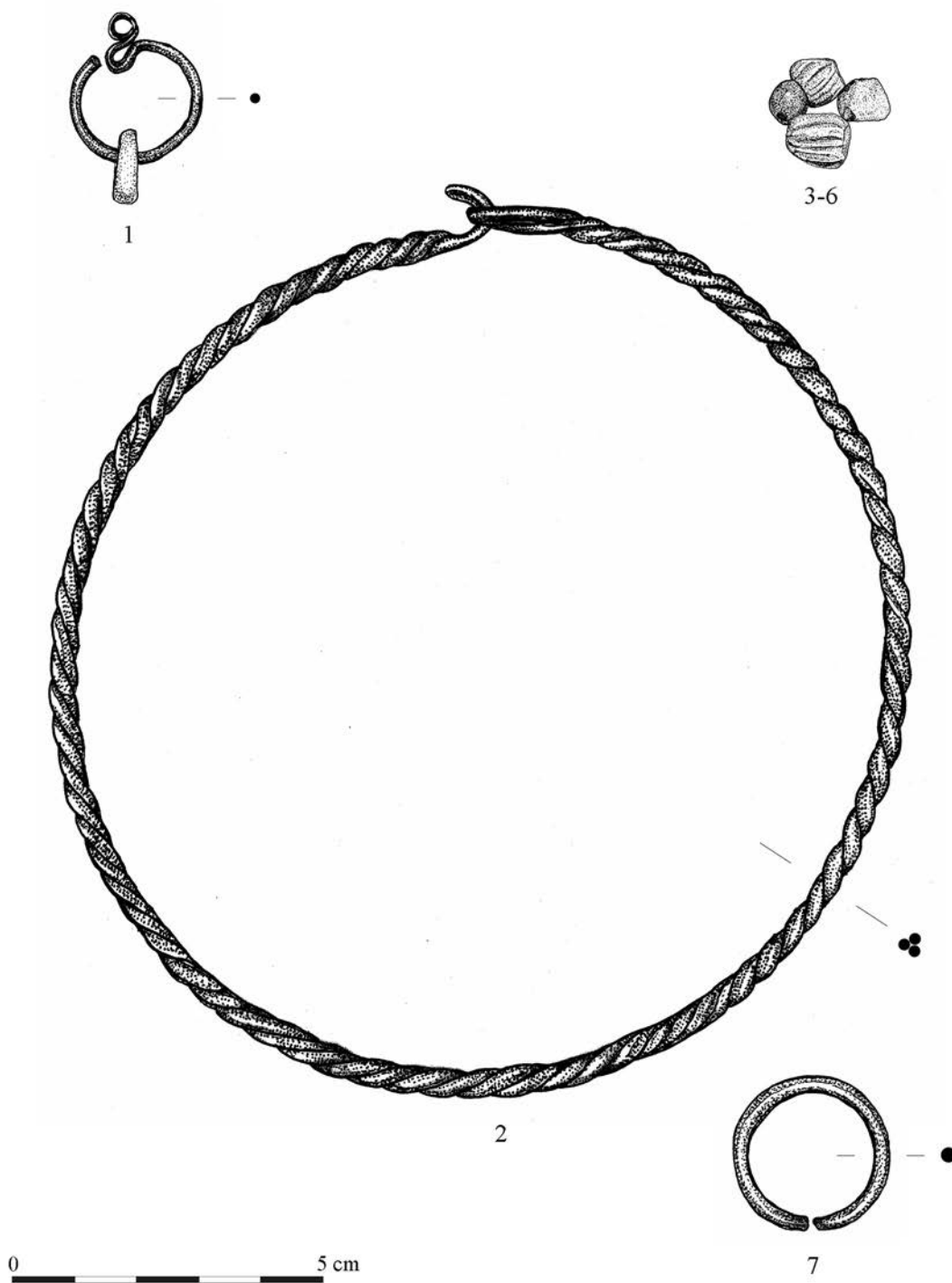
35. tábla. Pécs-Somogy/Vasas, 1–28: 118. sír, 29–31: 119. sír

36. tábla. Pécs-Somogy/Vasas, 1–3: 120. sír, 4–5: 121. sír, 6–22: 122. sír, 23–30: 125. sír, 31: 128. sír

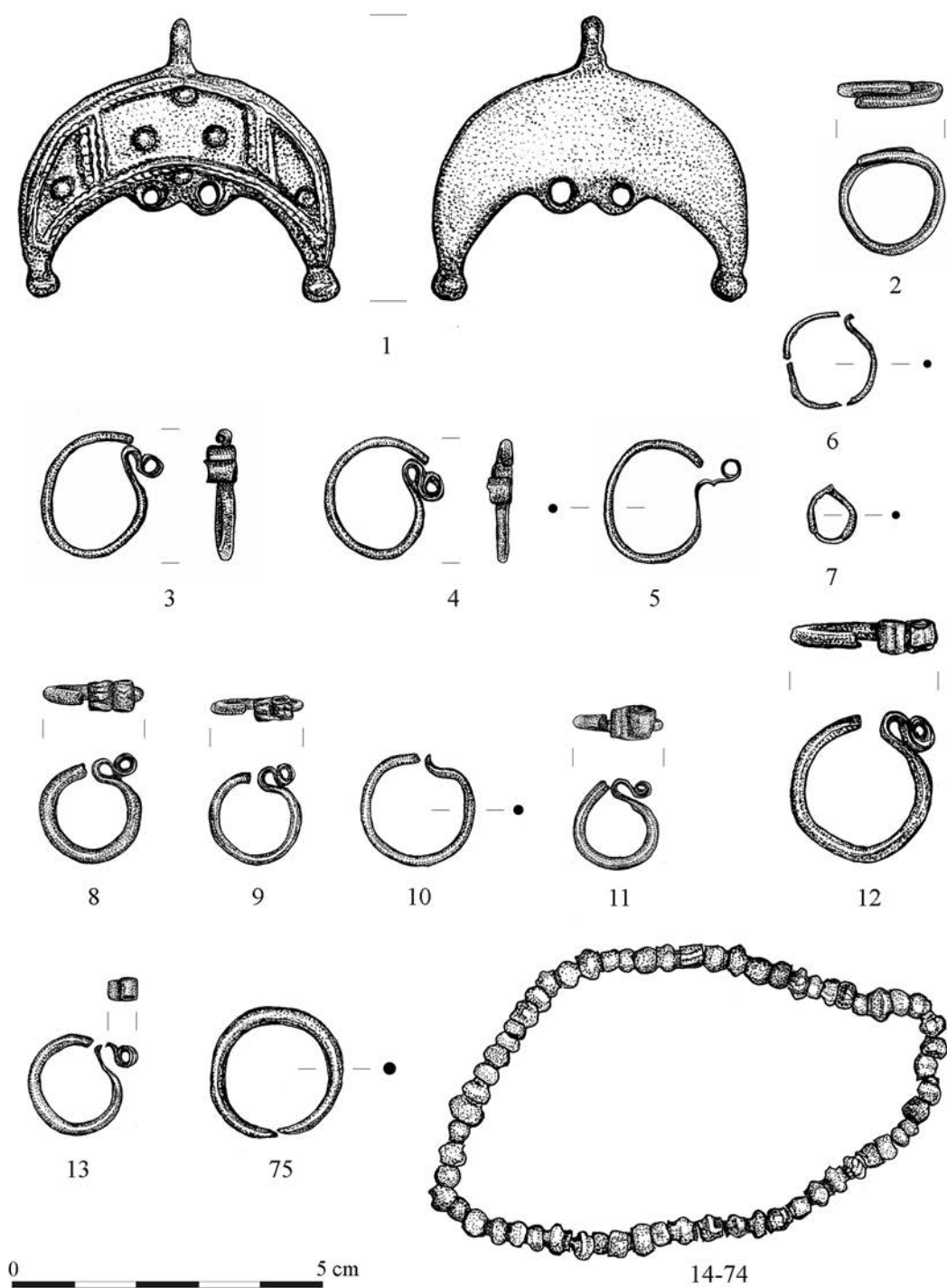
37. tábla. Pécs-Somogy/Vasas, 1–60: 123. sír, 61–62: 124. sír

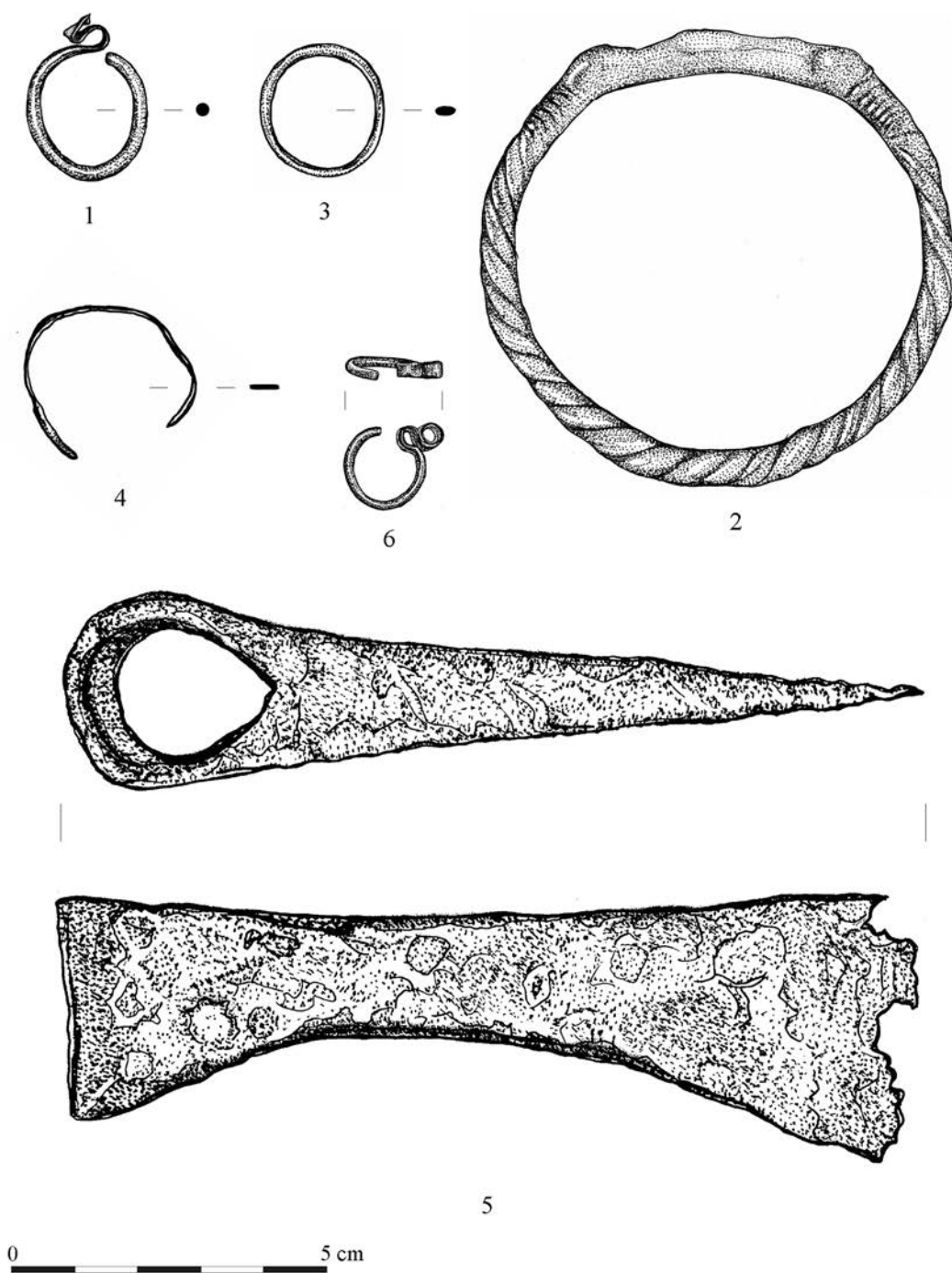
38. tábla. Pécs-Somogy/Vasas, 134. sír

39. tábla. Pécs-Somogy/Vasas, 141. sír

40. tábla. Pécs-Somogy/Vasas, 1-2: 141. sír, 3-4: 147. sír, 5-7: 150. sír, 8-11: 153. sír, 12: 155. sír, 13-75: 156. sír

41. tábla. Pécs-Somogy/Vasas, szórvány

